

47014

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KIRSAL VE KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA
KONUTLARININ İNCELENMESİ VE ÇAĞDAŞ
KULLANIMLARA UYARLANMASI İÇİN BİR YÖNTEM
ARAŞTIRMASI**

Y.Mimar **Münevver DAĞGÜLÜ**

F.B.E.Bina Bilgisi Ana Bilim Dalında

Hazırlanan

DOKTORA TEZİ

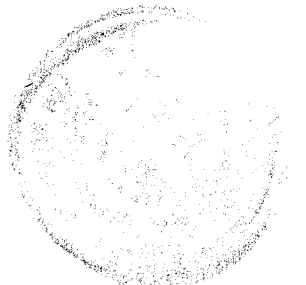
Tez Danışmanı : Doç.Dr. Fikret EVCİ

Jüri Üyeleri : Prof.Dr. Kutsal ÖZTÜRK

Prof.Dr. Hasan ŞENER

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
MANTASYON MERKEZİ

İSTANBUL, Haziran 1995

KIRSAL ve KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA KONUTLARININ İNCELENMESİ
ve ÇAĞDAŞ KULLANIMLARA UYARLANMASI İÇİN BİR YÖNTEM ARAŞTIRMASI.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

ÖZET

İNGİLİZCE ÖZET

1. GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı

1.2 Çalışma Alanı

2. TRAKYA' NIN TARİHİ ,COĞRAFI , KÜLTÜRELYAPISI ve YAPI GELENEĞİ

2.1 Trakya 'nın Tarihi,Göçler ve Etnik Yapı

2.2 Trakya'nın Coğrafi Yapısı.

2.3 Trakya'nın Kültürel ve Fiziksel Yapısı.

2.4 Trakya'nın Tarih Öncesi Uygarlıkları ve İlk Yerleşmeler Bazındaki Kültürel Yapısı

2.4.1 Trakya 'ya Adını Veren Prehistorik Dönem Uygarlıklardan Olan
Trakların Kökeni , Kültürel Yapıları ve Yaşam Tarzları.

2.4.2 Batı Trakya ve Doğu Trakya'daki Tarih Öncesi Uygarlıklara Ait Konut Yapılarıyla
Aynı Dönem Anadolu ' daki Konut Yapılarının Karşılaştırılması

2.5 Tarih Öncesi Kültürlerin Devamı Olarak Trakya Yöresinde Günümüze Kadar Süregelen
Dal Örgü Yapı Geleneği

3. TRAKYA KONUTLARININ BİÇİMLENMESİNDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER

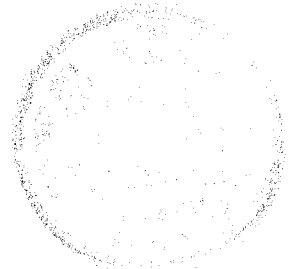
3.1 Trakya'nın Topografik Yapısının,Konutların Biçimlenmesine Etkisi

3.2 İklim,Bitki Örtüsü ve Yerel Malzeme Kullanımının Bölgedeki Konutların Biçimlenmesine Etkisi

3.3 Sosyo-kültürel Yapının ,Bölgedeki Konutların Biçimlenmesine Etkisi

3.4 Sosyo-ekonomik Yapının ,Bölgedeki Konutların Biçimlenmesine Etkisi

3.5 Bölgedeki Farklı Orjinlere Bağlı Sosyal Gruplar,Her Grubun Farklı Gelenek ve Göreneklerinin
Trakya Konutlarının Biçimlenmesine Etkisi.

4. GELENEKSEL TÜRK EVİNİN GENEL KARAKTERİSTİKLERİ ve MEKAN DÜZENİNİN
GELENEKSEL ve YÖRESEL TRAKYA EVLERİ ile KARŞILAŞTIRILMASI

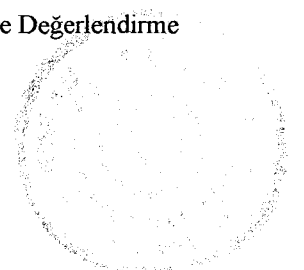
- 4.1 İç Mekanın Tanımı ve Mekan Kavramı Doğrultusunda Geleneksel Trakya Konutlarının Yorumlanması
- 4.2 Geleneksel Türk Evinin Genel Karakteristikleri ve Mekan Düzeni
- 4.3 Geleneksel ve Yöresel Trakya Evlerinin Genel Karakteristikleri ve Mekan Düzeni
  - 4.3.1 Kentsel Alanlardaki Geleneksel Trakya Evlerinin Mekan Düzeni
  - 4.3.2 Kırsal Alanlardaki Geleneksel Trakya Evlerinin Mekan Düzeni
  - 4.3.3 Kırsal Alanlardaki Yöresel Trakya Evlerinin Mekan Düzeni
- 4.4 Geleneksel Türk Evi ile Geleneksel ve Yöresel Trakya Evlerinin Karşılaştırılması

5. KIRSAL ÖLÇEKTE YÖRESEL , KIRSAL ve KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA
KONUTLARININ YAPIM TARZI, PLAN ve CEPHE DÜZENLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI ve
DEĞERLENDİRİLMESİ.

- 5.1 Geleneksel Konut Mimarimizin oluşumunda Ahşap Malzemenin Yapım Tarzını, Plan ve Cephe Düzenini Belirlemesi
- 5.2 Kırsal Ölçekte, Yöresel Trakya Konutlarının Yapım Tarzı, Plan ve Cephe Düzenleri
- 5.3 Kırsal ve Kentsel Ölçekte Geleneksel Trakya Konutlarının Yapım Tarzı , Plan ve Cephe Düzenleri
  - 5.3.1 Kırsal ve Kentsel Ölçekte, Geleneksel Trakya Konutlarının Plan Şemalarına Göre Değerlendirilmesi.
  - 5.3.2 Kırsal ve Kentsel Ölçekte, Geleneksel Trakya Konutlarının Kat ve Toplam Kat Alanları Değerlendirmesi.
  - 5.3.3 Kırsal ve Kentsel Ölçekte ,Geleneksel Trakya Konutlarının Cephe Değerlendirmesi.

6. KORUMA AMACIYLA MİMARİ ÇEVRENİN SINIFLANDIRILMASI , KORUMADA
KULLANILMAKTA OLAN MÜDAHALE YÖNTEMLERİ ve GELENEKSEL TRAKYA
KONUTLARININ ÇAĞDAŞ KULLANIMLARA UYARLANMASI İÇİN
YÖNTEM ARAŞTIRMASI

- 6.1 Koruma Amacıyla Mimari Çevrenin Sınıflandırılması ve Tanımlamalar.
  - 6.1.1 Tarihsel Süreç İçinde Anıt Kavramının Değişmesi ve Anıt Korumacılığının Kuralları.
- 6.2 Ülkemizde Koruma Amacıyla Uygulamaya Konulan Müdahale Biçimleri , Koruma ve Değerlendirme Amacıyla En Uygun Müdahale Yönteminin Seçimi

6.2.1 Onarım ve Yenileme

6.2.1.1 Onarım ve Yenileme Çalışmalarında, Uyulması Gereken Kurallar(Yasal Zorunluluklar)

6.2.1.2 Onarım ve Yenileme Çalışmalarına Halkın Katılımının Sağlanması

6.2.1.3 Onarım ve Yenileme Çalışmaları İçin Finans Kaynaklarının Sağlanması

6.2.1.4 Onarım ve Yenileme Çalışmalarında Planlama -Uygulama ve Denetleme Sorunları.

6.2.2 Onarım ve Yenileme Çalışmaları Sırasında Ortaya Çıkabilecek Sorunlar

6.2.2.1 Değişen Sosyo-Kültürel Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar

6.2.2.2 Nüfus Artışına Bağlı Olarak, Her Aile İçin Konut Gereksinimi

6.2.2.3 Değişen Çevre ,Teknoloji ,Strüktür ve Konstrüksiyon Sistemleri

6.2.2.4 Islak Hacimlerin (Wc+Banyo +Mutfak) İç Mekana Taşınmasının Getireceği Sorunlar

6.2.2.5 Isıtma ,Klima ve Tesisat Sistemlerinin Getireceği Sorunlar.

6.3 Güncel Kullanımlara Uyarlama (Örnekleme)

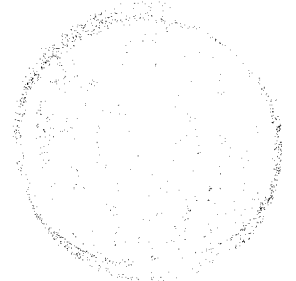
7. SONUÇ

KAYNAKÇA

KATALOG

FOTOĞRAFLAR

ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

Batı toplumlarında,19.yüzyılda endüstri devrimiyle başlayan ekonomik,toplumsal ve kültürel değişim,kentlerin fiziksel yapısında yeni biçimlenmeler ve değişimi zorunlu kılmıştır.Avrupa'nın belli bir süreç içinde yaşadığı ekonomik ve kültürel değişim sonucunda gelişen kentleşme olayı ülkemizde aynı yüzyıl içinde konut politikasında uygulanmaya başlayan değişikliklerle hissedilmeye başlanmıştır.Sanayileşme ise ancak Cumhuriyet döneminin başlangıcında ,politik etkinliğin artırılması ile özellikle büyük kentlerin çevresi ve anayolların çevresinde gelişme göstermiştir.Trakya yöresinde özellikle son yıllarda gelişen sanayi, hızlı kentleşmeyi zorunlu kılmış,köylerden kentlere artan göç,gelişen nüfus ve konut stokundaki artışlar,yaşamlarını sürdürmeye çalışan geleneksel konutları tehdit etmeye başlamıştır.Bu süreç karşısında öncelikle yapılması gereken ,yaşamlarını yitirmekte olan bu kültür değerlerimizin yok olmadan kısa bir süre önce belgelenmesidir.Ancak önemli olan sadece belgelemek değil,özgün özelliklerini korumak ve yeni işlevler vererek çağdaş kullanımlara uyarlamaktır.

Teorik olarak bu konutların tescil edilmiş olanları belli tekniklerle yenilenip korunması gerekirken ,pratikte yapılan uygulamalar sonucu ortaya çıkarılan yapıların artık özgünlüğünü kaybetmesi,sonuçta bu yöntemin de yok oluş sürecini durduramadığını göstermiştir.Ancak yeni bir koruma politikasının geliştirilmesi ve uygulanmaya başlaması bu süreci durduracaktır.

Bu çalışmada, öncelikle kırsal ve kentsel ölçekteki geleneksel konutların saptanması ve özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.İkinci amaç ise geleneksel konutların hızla yok olmalarına neden olan problemleri saptayarak çağdaştırılmaları için bir model geliştirmektir.Çalışma kapsamında,Trakya yöresinin seçilmesindeki neden ise ,Anadolu topraklarında dağınık olarak çeşitlilik gösteren geleneksel yapı türleri ve yapım tekniklerinin Trakya bünyesinde tümünün barınması ve Türkiye geneliyle aynı çeşitliliği göstermesidir.Trakya'da ovaların yanısıra ormanlar ,deniz kıyısında yer alan yerleşmelerin yanında dağlık alanlardaki yerleşmeler,büyük sanayi kentleri ve kırsal yerleşmeler gibi çok çeşitli yaşam ve üretim biçimleri bir arada bulunmaktadır.Bu koşullar ise problemin kapsamını ve üretilecek çözümün uygulama alanlarını doğal olarak genişletmektedir.Bu nedenle yöre ölçeğinde elde edilecek çözüm ülke ölçeğinde kullanılabilir.

Bu tezin kapsamında ele alınan çalışma ,giriş,beş bölüm ve sonuç bölümünden oluşmaktadır.

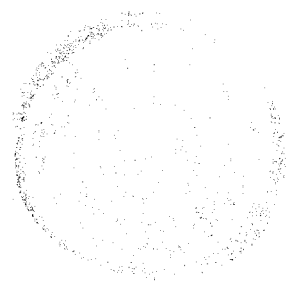
- 1.Giriş bölümünde,çalışmanın amacı ve kapsamı ile inceleme alanı tanıtılmıştır.
- 2.bölümde, Trakya'nın coğrafi yapısı,tarih öncesi uygarlıkları ve Trakya'ya adını veren Traklar ile günümüze kadar süre gelen dal örgüsü yapı geleneği ,ve bu teknikle yapılmış yöresel mimari örnekleri anlatılmıştır.
- 3.bölümde,Trakya konutlarının biçimlenmesinde belirleyici olan sosyokültürel ve sosyoekonomik faktörler ile değiştirici rol oynayan,coğrafi koşullar ve yerel malzemenin,geleneksel konutun yapısal ve mekansal biçimlenmesinde oynadıkları rol ve farklı kültürlere ait konut geleneği ile geleneksel konut mimarimizin etkileşimi anlatılmıştır.
- 4.bölümde,geleneksel Türk evinin genel karakteristikleri ve mekan düzeni ile kırsal ve kentsel alanlardaki Trakya evlerinin genel karakteristikleri ve mekan düzeni karşılaştırılmıştır.
- 5.bölümde,incelenen alanlardaki geleneksel ve yöresel Trakya konutlarının,yapım tarzı,plan ve cephe düzenleri anlatılmış ve değerlendirmeleri yapılmıştır.
- 6.bölümde ise, geleneksel ve yöresel Trakya konutlarının korunması ve çağdaş yaşam koşullarına uyarlanabilmesi için uygulamada ortaya çıkabilecek sorunlar ve çözüm için öneriler anlatılmış,ayrıca kırsal ve kentsel Trakya evlerinden tekil,sıra,ikiz ve bitişik konumda olan evler için birer uygulama örneği verilmiştir
- 7.Sonuç bölümünde ise,kökene tarih öncesi dönemlere dayanan yöresel yapı geleneğinin,yöresel özellikteki konutlara etkisi üzerinde durularak, daha çok iklimsel faktörlerin etkisiyle şekillenen yöresel Trakya konutları ile sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapının gelişimi ile biçimlenen geleneksel Trakya konutları Türk evinin gelişim sürecindeki yerine konularak benzeyen ve ayrılan özellikleri ortaya konulacaktır

SUMMARY

The economic, social and cultural changes which has begun with the revolution of industry in the 19th century has necessarily made new form and changes in the physical structure of cities in the Western societies. The city formation process which has developed in Europa as a result of cultural and economic change in a definite period has been felt in our country with the changes which have begun to be applied in the policy of housing in the same century. As for the industrialization, it has merely showed development, with the increased political competence, around big cities and main roads in the beginning of the republic period. In Trakia region, the industry which has developed especially in the recent years has made rapid city formation compulsory, the increasing rate of migration from the willages into the cities, raising population and the increasing stock of housing has begun to threaten the traditional houses which has been trying to survive. The first thing which should be put into use against this process is to document these vanishing cultural values in a short time before they are disappeared. But the important thing is not only documenting them but also to adjust them for modern usage by preserving their original structures and by giving them new functions.

While ,in theory, the registered ones of the houses should be restorated and preserved by certain techniques. The loss of originality of buildings which are formed by the practical applications has showed that in result this method could not stop the vanishing process, either. Only the development and putting into use of a new protection policy will stop this process.

In this study, the primary aim is to dedect the traditional houses which are in scale, of country and of city and it is aimed to study their characteristics. The second aim is to dedect the reasons for the rapid disappearance process of the traditional houses and to develop a model for the resolution of the problem and for making the houses contemporary. In the limits of the study, the reason for chosing Trakia region is the fact that the traditional construction techniques and the typs of the houses which are found in a disorganize way and showing diversity in Anatolia are contained in Trakia area and they show the same diversity with Turkey's general view. In Trakia, many different forms of life and production patterns such as forests along with the lowlands, the settlements in mountainous areas along with the settlements at seassides, big industrial cities and country settlements are found together. Naturally, these conditions expand the scope of the problem and expand the application areas of the solution. For this reason, the solutions which will be obtained in the scale of region will be applied in the scale of whole country.

The study which is dealt in this thesis is formed by an introduction, five development parts and a conclusion:

In the 1st. introduction part ,the aim,scope and field of investigation of the study are presented.

In the second part,the geographical structure of Trakia, the pre-historic civilizations, the Tracks who gave the area its name,the conversion of brunch knitting pattern of construction which has continued up to now and the examples of regional architecture which were built according to this technique are told.

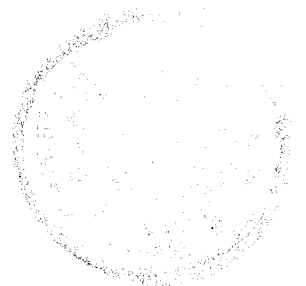
In the 3rd. part, the socio-cultural and socio-economic factors which have a defining role in the shaping of Trakia houses,the geographical conditions which play a changing role, the native supplies which has a role in the constructional and spatial shaping of the housing and the mutual influence between the tradition of housing which belongs to different cultures and our traditional housing architecture are mentioned.

In the 4th. part, the general characteristics and the spatial order of the traditional Turkish house are compared with the general characteristics and the spatial order of the Trakian houses which are located in the country or in the city.

In the 5th. part, the construction style,planning,and the front side formation of the traditional and the regional Trakian houses,which are found in the studies fields,are told and are evaluated.

On the 6th. part,the problems which will be presented in the application process while trying to protect the traditional and regional Trakian houses and to adapt them into the contemporary life styles are told and the solutions for those problems are proposed.

In the concluding part,the effects of regional building conversion on the examples of regional architecture today will examine. The regional Trakian houses which shape by the effect of the regional climatic conditions and the conventional Trakia houses which shape by the effect of the socio-cultural and socio-economic conditions, will compare. The similarity or differencies of the conventional and regional Trakia houses will be determine and the place of regional and conventional Trakian houses in the evolution process of "Turkish House " will bring up.

1.GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı

Venedik Tüzüğü "İnsan kuşaklarının tarihi anıtları ,geçmişten bir bilgi taşıyarak günümüze eski geleneklerin yaşayan tanıkları olarak gelmektedir.İnsanlar,insani değerlerin bütünlüğünde gittikçe daha çok bilinçlenmekte ve eski anıtları ortak miras saymaktadır.Onları gelecek kuşaklara sağ salim ulaştırmak sorumluluğu iyice anlaşılmuştur.Orijinal zenginliklere zarar vermeden onları bizden sonrakilere aktarmak görevimizdir" sözleri ile başlar *. 1964 'te yayınlanan bu bildirge ile birlikte ,Ulusların kültür miraslarının korunması ,yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması düşüncesi evrensel bir boyuta ulaşmıştır.

Ülkemizde koruma ile ilgili ilk yasal düzenlemeler 1973 yılında çıkarılan 1710 sayılı kanun ile başlamıştır.1983 yılında 2863 sayılı yasa ile 1 yüksek kurul ve 8 bölge kurulu oluşturulmuştur. 17.6.1987'de ise 3386 sayılı yasa ile yeni yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Son yasayla yüksek kurul aynen korunmuş,bölge kurulları ise koruma kurullarına dönüşerek sayıları 15 'e çıkarılmıştır**. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 4.3.1988 tarihinde aldığı karar ile koruma kararları dört grupta toplanmıştır***.

- 1.gurup. Yapının içinde ve dışında hiç bir değişiklik yapılmadan , malzemesi dahil olmak üzere sadece bakım ve onarımı yapılacak olan yapılar.
- 2.gurup. Bina yüksekliği ve cephesinde değişiklik yapmamak şartıyla ,taşıyıcı sistemde ve iç kısmında,iç ve dış yapı malzemesinde değişiklik yapılabilecek yapılar.
- 3.gurup. Cephe yüksekliğini korumak koşulu ile bina yüksekliğinde değişiklik yapılabilecek ve yeri belirlenmek koşuluyla taşınabilecek yapılar.
- 4.gurup. Mimari özelliğini tamamıyla yitirmiş yapılar ile kamu yararına kaldırılması uygun görülen yapılar, gerektiğinde sadece rölovesi çıkarılıp fotoğrafları ile tespit edildikten sonra koruma kurulu kararıyla yıkılabilir.

Yukarıda tanımlanan gurup kararları ,birçok karışıklara ve yanlış anlaşılmalara neden olmuş ve en son olarak 28.2.1995 tarihinde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından Taşınmaz Kültür Varlıklarının korunmasında temel olacak ilkeler gözden geçirilerek gurup tanımları yeniden yapılmıştır.Bu tanımlamaya göre 1.Gurup Yapılar ,a) Özgün işlevi konut olmayan yapılar ,b) Özgün işlevi konut olan yapılar. 2.Gurup Yapılar, kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan geleneksel ve yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılar olmak üzere iki guruba ayrılmıştır. Aynı karar ile korunması gerekli yapılara

* Erder,C., Tarihi Çevre Bilinci ,O.D.T.Ü Yayını ,no : 24 ,1975 ,s.291.

** Türkçü,Ç ., " Çevre Koruma Sorunları",Ege Mimarlık,T.M.M.O.B.Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını,1992 /2,s.58

*** Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke ve Kararları,T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı ,Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü ,1989 ,s.13-14

uygulanacak müdahale yöntemi ise Bakım ve Onarım şeklinde belirlenmiştir *. Alınan yeni kararlardan sonra geleneksel konutlar yıkılıp yeniden betonarme sistemde yapılmayacak; bakım, onarım ve yenileme ile özgün nitelikleri korunabilecektir.

Günümüzde ulusal ve evrensel olarak tüm kültür varlıklarının korunması ve yok olmalarının engellenmesi ,tüm toplumlar tarafından kabul edilmiş evrensel bir düşüncedir.Türk ulusu da 600 yılı aşkın bir süredir yaşadığı Anadolu ve Rumeli toprakları üzerinde yerel kültürlerin de karışımıyla oluşmuş geniş bir kültür yelpazesine sahiptir.Birçok etkenler doğrultusunda ,yöresel özellikler gösteren geleneksel konut mimarimiz kültürel birikim içinde önemli bir yer tutmaktadır.Yüzyılların düşünce,sanat ve tarihi değerlerini yansıtan bu yapılar bölgelere göre ,iklim faktörünün de etkisiyle yöresel konut mimarisini oluşturmuştur.Bölgelere göre değişik özellikler gösteren geleneksel konut mimarisi örneklerimiz

günümüze kadar ulaşabilmiş olmakla birlikte ,özellikle kentsel alanlarda ,bu konutlar sayısız nedenlerle korunamamış ve büyük bir hızla yok olmuşlardır .Bu olayın engellenmesi için alınan koruma amaçlı önlemler çeşitli nedenlerle yetersiz kalmıştır.Yukarıda da belirtildiği gibi 28. 2.1995 tarihinden önceki grup kararları yok oluşu hızlandırmıştır.En önemli nedenlerden birincisi binaların buldukları tarihi eser grubundan düşürülmesi ,ikincisi de yapılan koruma ve yenileme çalışmalarının niteliksizliği ile ortaya çıkan binanın; özgün yapı ile hiçbir benzerliğinin bulunmaması şeklinde olmuştur .Bu nedenle özellikle büyük kentlerimizde yer alan geleneksel konut örneklerimiz ya özgünlüğünü kaybetmiş ya da tamamen yok olmuştur.Son yıllarda yok oluştan en fazla nasibini almış olan bölge " Trakya "dır, ve yörede özellikle çok sayıda tarihi eserin bulunduğu kentsel yerleşmelerde , bu sürecin inanılmaz boyutları yaşanmıştır.

Bu süreci engellemenin bir yolu bu yapıların Onarım ve Bakımlarının yapılması ve diğer bir yolu da : Tarihi yapıya mümkün olduğunca az zarar veren koruma şekli olan,çağdaş koşullara uyarlayarak modernize etmektir.Bu yapıların yeni kullanımlarında ilk işlevine uygunluğu, veya olabiliyorsa aynı işlevi vererek sağlanabilir.Almanya'da 1987 yılında kabul edilen koruma kanununa göre " Anıt binalar yeniden kullanımları sırasında ilk işlevlerine uygun olarak kullanılmalıdırlar. Eğer anıt binalar ilk işlevlerine uygun olarak kullanılmıyorsa ozaman ilk işlevine yakın veya eşdeğerde bir işlev ile kullanılmalıdırlar.Eğer bu mümkün değilse ,o zaman binanın uzun süreli korunmasına yönelik kamu yararına bir işlev seçilmelidir" **. Korumada esas amaç ,az müdahale ile binanın anıt niteliğini bozmamak ve uzun süre yaşatabilmektir.Bu da ancak onarım yoluyla sağlanabilecektir.Almanya' nın en önemli korumacılarından olan Micheal Petzet'in yeniden kullanımlardaki felsefesi " Yenilemek yerine mümkün olduğu kadar onarın " dir. Diğer kuramcı Manfred Mosel'in felsefesi de "Minimum müdahale ile binanın anıt niteliğini ve orijinal durumunu maximum koruma " onarıma verilen önemi vurgulamaktadır ***.

* "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Koruma, Bakım ve Onarımlarına İlişkin İlke Kararı",T.C.Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu Kararı ,28.2.1995.

** Almanya'da 1987' de yürürlüğe giren koruma kanununun bir maddesidir." Denkmalschutzgesetz DschG ,1987.Gesetz zum Schutz und zur pflege der Denkmaler.Denkmalpflege Informationen ,Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege -Aufgaben Organisation Hinweise ,Sonderausgabe ,06 ,1989, s.17

*** Koruma kanununun bu maddesini ayrıca Manfred Mosel ve Michael Petzet gibi kuramcılar da desteklemektedir

Geleneksel konutların güncel kullanımlara uyarlanmasında, çağdaş konfor koşullarının kullanıcı gereksinimlerine uygunluğunun sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmanın amacı, Trakya örneğinde, Kırsal ve Kentsel alanlardaki geleneksel konut örneklerinin, gerek iç mekan kurgularının ve gerekse dış cephe özelliklerinin bozulmaksızın, gene aynı işlevi vererek yaşatılmasını sağlamaktır. Burada dikkat edilmesi gereken noktalar; değişen teknoloji, yaşam tarzı, sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik yapının ortaya koyduğu yeni konfor koşullarının bu yapılara nasıl uyarlanabileceğidir. Diğer bir amaçta bu yapıların sıhhi tesisat, klima ve ısıtma gibi konfor koşullarını sağlamak ve birçok binada bulunmayan (banyo +wc) mekanların binanın bünyesinde yer almasını sağlamaktır. Fakat bu işlemi yaparken, prefabrik, hafif ve kolay sökülebilen, yapının bünyesine zarar vermeyecek yapı malzemelerini kullanmak gerekmektedir *. Onarım ve Yenileme çalışmaları sırasında beton gibi yapının bünyesinden kolayca sökülemeyen tahrir edici malzemeleri kullanmaktan kaçınılmalıdır.

Büyük kentlerde değişen yaşam tarzları sonucunda ortaya çıkan yaşam birimleri, aile ve hane halkı birimlerinin ihtiyaçlarına göre, büyük kullanım alanlarına sahip bu konutların, halk konutları standartları ve Türkiye 'ninde içinde bulunduğu birçok ülkede kabul edilmiş " yatak -yaşama " gurubu alanlarının m2 olarak değerlendirilmesi yapılarak, yeni kullanımlar için bazen bir katta üç, iki ya da tek tip kullanımlar getirilecektir. Bu amaçla geleneksel konutlarda her kat için kullanım alanları değerlendirmesi yapılacak ve bugünün kullanıcıları için gerekli donatı ihtiyaçları göz önünde bulundurularak güncel kullanımlara uyarlama projeleri yapılacaktır. Sonuç olarak kırsal ve kentsel alanlarda geleneksel Trakya konutlarının ihtiyaca göre kullanım ve işlev değişikliği yapılabilecektir.

Trakya'nın Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli gibi büyük şehirlerinde ve özellikle sit alanları içinde yer alan geleneksel, kırsal alanlardaki geleneksel ve yöresel konutlar, çoğunlukla sahipleri tarafından terk edilmiş ya da düşük gelirli kişilere, evlerin alt katları kiraya verilmiş, bazen sahipleri sadece 1 ya da 2 kişiden oluşan aileler oldukları için evlerin bir katını kullanıp diğer katlarını boş bırakabilmektedirler. Ya da her katı ayrı ayrı değerlendirip kiraya verebilmek için merdivenin bulunduğu yeri, bazen de iç mekan kurgularını tamamıyla bozarak duvarların yerlerini değiştirip pansiyon haline getirmeye çalışmaktadırlar. Kentlerdeki bu evlerin az bir finansla en az bir katı Üniversite öğrencileri için pansiyon olarak değerlendirilebileceği gibi, halkın büyük bir kısmının konut ihtiyacını karşılayabilecek yeterli kullanım alanına sahip konutlar haline getirilebilir ve gerekli konfor koşulları da sağlanabilirse, her gelir düzeyinde, aile birimine hitap edebilecek aranan ve beğenilen konutlar haline getirilmeleri olası olacaktır. Kırsal alanlardaki konutlarda ihtiyaçlar ve güncel kullanımlar çok fazla değişikliğe uğramadığı için, sadece onarım ve bakım ile çağdaş konfor koşullarının (sıhhi tesisat, ısıtma sistemleri, klima v.b) sağlanması, banyo ve wc 'nin iç mekanda çözülmesi ile de bu konutların çağdaş kullanımlara uyarlanması mümkün olacaktır.

*Petzet, M., Reversibilität des Feigenblatt der Denkmalpflege Informationen, Bayerisches für Denkmalpflege, Augabe A, Nr:74, 1991, s.4

Model olarak ele alınan bölgede, amaçlar doğrultusunda, geleneksel konut birikiminin tümüne ulaşabilmek için incelenen ve sınıflandırılan plan tiplerinden örnekler ele alınacaktır. Bu tespit çalışması sonucunda her türün en belirgin örnekleri geliştirilen model yardımıyla ,güncel kullanımlara uyarlanarak önerilen sistemin somut bir biçimde kullanılması sağlanacaktır.

1.2 Çalışma Alanı

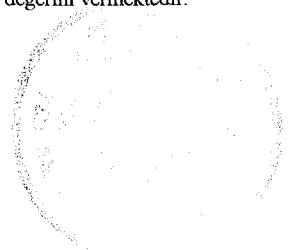
Osmanlı toplumunda: Türkler ile diğer etnik gruplar Musevi,Rum,Bulgarlar ve hatta Çingeneleler ,Osmanlı tebaasına bağlıken Trakya yöresinde uzun yıllar bir arada yaşamışlardır.Şehirlerin yerleşim planlamasında genellikle şöyle bir düzen görülmektedir." Kırklareli il merkezinde Türkler ve Museviler, daha arkalarda Rumlar ,bunların dışında Bulgarlar ve çemberin en dışında kenar mahallelerde ise Çingeneleler ikamet etmişlerdir " *. Balkan savaşı,Kurtuluş savaşı yıllarında ve hatta en son Cumhuriyet döneminde 1950'li yıllarda Trakya'da yaşayan bu gruplar kendi vatanlarına göç etmişlerdir.Trakya'daki farklı kültür gruplarının konut geleneği ,bir kültür mozaiği oluşturduğu gibi ,coğrafi konumu dolayısıyla birçok iklim özelliklerini bünyesinde barındırması ,Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinin iklim özelliğinin görülmesi,bu bölgelerin özelliklerini gösteren geleneksel konut yapılarının bölgenin her yanında yaygınlığı,konut mozaiğinin zengin çeşitliliği ile karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada,ele alınan bölge,günümüzde Türkiye sınırları içinde yer alan ve Trakya diye adlandırılan Avrupa kıtasının küçük bir parçasıdır.Bu alan, Türkiye'nin kuzeybatısında ,Marmara Bölgesinin bir bölümü olup Anadolu topraklarından bir iç deniz ve iki su yolu ile ayrılmaktadır.Bölge küçük olmasına karşın,bulduğu coğrafi konum nedeniyle farklı özellikleri barındırmaktadır.Kuzeyde Karadeniz,güney ve güneydoğuda Marmara denizi,güneybatıda Ege denizi bölgenin doğal sınırlarını oluşturmaktadır .23587,6 kilometre kare yüzölçüme sahip olan bu alanda Ergene ve Meriç ovaları kuzeyde Istranca,güneyde Tekir ve Kuru dağlık alanları ve ormanlar yer almaktadır **.

Halkın genel uğraşı biçiminin tarım olmasına karşın,dağ köylerinde ormancılık ve deniz kıyılarında yer alan yerleşmelerde balıkçılık yapılmakta,bazı yerleşmelerde yaşayanlar yerleşmenin konumu nedeniyle aynı zamanda hem balıkçılık hemde ormancılıkla meşgul olabilmektedir.Marmara kıyılarında denize dik inen vadilerde yer alan köylerde,dik yamaçlarda bağcılık ve tütüncülük yapılmakta,yine deniz kıyısında yer alan Tekirdağ ve İstanbul gibi büyük kentlerinde ise birkaç yüzyıldan beri ticaret ve denizcilikle uğraşmaktadır. Son yıllardaki gelişmeler bölgenin yapısını önemli ölçüde değişikliğe uğratmış ve birtakım özgün

* Melissinu ,Hristodulu ., İ Thraki Ke E Saranda Ekklisie Meta Timon Diiktkon Ekklisiastikon Zitimatou ,İstanbul 1897, Patrikhane Basımevi ,s.142.

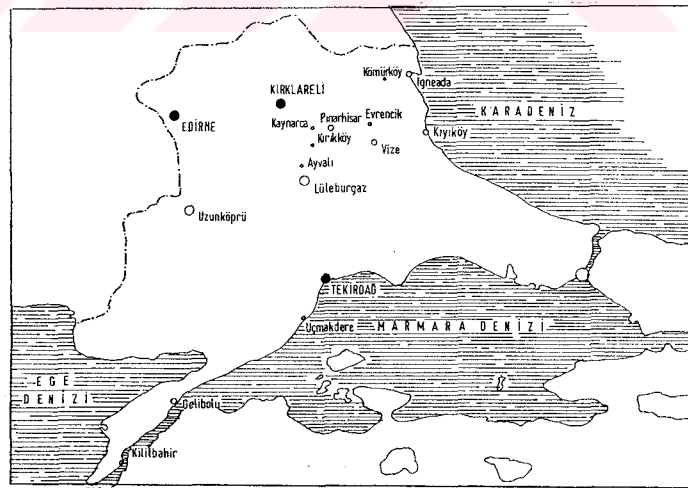
** Uzel,T .,Kurter,A., " Trakya'nın Yüzölçümü ve Yükselti Basamakları " Bülten,İ.Ü .Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü C:2 , Sayı:2,s.54 .Göl alanları toplamı 77.6 km 2 toplam yüzölçümden çıkarıldığında kalan gerçek km 2 değerini vermektedir.

yerleşmeleri kendi yaşantularından kopararak coğrafi koşulların kaybolmasına neden olmuştur. Günümüzde Trakya önemli bir sanayi bölgesidir ve tarımsal topraklar sanayi yapılarının gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Çevre hızla kirlenmekte ,ormanlar ve akarsular çeşitli nedenlerle yok edilmekte, ya da kullanılamayacak hale getirilmektedir *.

Bölgede kıyılar hızla yazlık yapılarla dolmakta ve turizm belli oranlarda yöresel bir geçim kaynağı haline gelmektedir. Bu hızlı değişim etkisini, her alanda olduğu gibi geleneksel yerleşmeler ve konutlar üzerinde de göstermektedir. Yörede, halkın çağdaş olduğuna inandığı yaşama biçimine ve bu yaşam felsefesinin doğurduğu konut yapılarına doğru hızlı bir biçimde kayma görülmektedir. Oysa yok olmakta olan geleneksel konut yapıları gerçekten de nitelikli ve çekici görünümlere sahiptirler. Bölgenin değişken yapısı nedeniyle çok farklı yapı biçimleri bir arada bulunmakta ve bir kültür mozaığı oluşturmaktadır. Trakya küçük bir bölge olmasına rağmen, ülkemizin farklı bölgelerinde yer alan birçok geleneksel yapı biçiminin benzerlerine burada rastlamak olasıdır. Bu nedenle aslında ülke genelinde var olan sorunlar Trakya'da bölge ölçeğinde irdelenerek kırsal ve kentsel alanlardaki geleneksel konutların çağdaş kullanımlara uyarlanmasında kullanıcıları için yeni çözümler geliştirilecektir. Bölgenin geleneksel konut mozaığının çeşitliliği ise elde edilen çözümü, geniş ölçekte kullanılabilir kılacak ve çalışmanın sonuçlarının daha geniş bir tabana yayılabilmesini sağlayacaktır.

Trakya'da çalışma alanı kapsamında incelenen geleneksel konutlar : Şehir, ilçe, kasaba, bucak ve köyler olmak üzere bölge ölçeğinde ele alınmış ve inceleme alanı bölge haritası üzerinde gösterilmiştir. (Şekil 1.1)

Şekil 1.1 İnceleme Alanı

* 1980 'li yılların başında gölet yapımı için Trakya'nın birçok deresi kurutulmuş, göletler sulamada halkın yararlanması için yapılmış olmasına rağmen ilgi görmemiş ve bugün işe yaramayan su birikintileri olmaktan ileri gidememiştir. Gölet yapımı sırasında kurumuş olan dere yataklarının bir kısmı ise fabrika artıkları ile kirlenmektedir.

2. TRAKYA' NIN TARİHİ , COĞRAFI , KÜLTÜREL YAPISI ve YAPI GELENEĞİ

Trakya ' da yöresel ve geleneksel özellikteki konutların oluşmasında bölgenin coğrafi yapısının, Balkanlar ve Trakya 'daki tarih öncesi kültürlerin konut geleneğinin kültürel ve fiziksel koşullara bağlı olarak biçimlenmesi ve bugünkü Trakya 'daki yöresel özellikteki dal örgüsü yapı geleneğinin , tarih öncesi kültürlerin konut geleneği ile benzerlikleri üzerinde durulacaktır.

2.1 Trakya 'nın Tarihi, Göçler ve Etnik Yapı

Trakya bölgesi en erken dönemlerden beri Avrupa ve Asya kıtaları arasındaki iki ticaret yolundan birinin üzerinden geçtiği için ticari ve stratejik açılarından çok önemli bir bölgedir. Bu nedenle bölge tarihi boyunca birçok ulus, burayı ele geçirebilmek için savaşlar vermiş ve belli zaman dilimlerinde egemenlik kurabilmişlerdir. Yörenin bilinen en eski halkı Traklar'dır.* Trak kabileleri Orta Asya'dan gelip Karadeniz'in kuzeyinden geçerek bölgeye yerleşmişlerdir. Aynı devirde İskitlerin de bölgeye doğru akın ettikleri bilinmektedir. M.Ö 513 yılında Trakya Pers ordularının işgaline uğramıştır. M.Ö 479 'dan sonra Trakya Atina kent devletinin sömürgesi haline gelmiştir. M.Ö 340 yılında ise bölge Makedonyalıların egemenliğine altına girmiştir. M.Ö 146 yılında Trakya Roma İmparatorluğu sınırlarına katılmıştır. Zaman zaman isyanlar ve akınlarla karşılaşılmasına karşın , bölge M.S 395 'e kadar 541 yıl Roma egemenliğinde kalmıştır. M.S 395 yılında çok büyüyen ve yönetimi zorlaşan Roma İmparatorluğu ikiye bölündüğünde Trakya bölgesi Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde kalmıştır. M.S 441 yılında Doğu Roma İmparatorluğuna ait olan bölge Atilla'nın orduları tarafından istila edilip kısa bir süre elde tutulmuştur. Sonraki yıllarda Avarlar, Bulgarlar ve Peçenekler bölgede hakimiyet kurmak için sürekli olarak Doğu Roma ile savaşmıştır. Haçlı seferleri sırasında M.S 1024' de bölge latinlerin istilasına uğramış ve daha sonra da bölge tekrar Doğu Roma tarafından ele geçirilmiştir.

1353 yılında Türkler bölgede akınlara başlamışlar ve 1362 yılında ise Edirne şehri fethedilmiştir. Daha sonra devletin başkentin Bursa 'dan Edirne'ye taşınması ile kent ve bölge çok büyük bir önem kazanmış ve Anadolu'nun her yerinden Türkler Rumeli' deki fetihlere katılmak için giderek artan sayılarda bölgeye hızlı bir göç sürecini başlatmışlardır. 1453 yılında İstanbul kentinin fethedilmesi ile de bölge tümüyle Türk egemenliğine girmiştir.** Bölge 1828-1829 Osmanlı Rus savaşına kadar Türk hakimiyetinde kalmış ve hiçbir yabancı işgale uğramamıştır. Bu savaşta bölgenin bir kısmı ve Edirne kenti Rusların eline geçmiş ve bölgede yoğun olarak yaşayan müslüman halkın büyük çoğunluğunun İstanbul'a ve Anadolu'ya göç etmeleri ile Hristiyan köylülerinin ileri gelenleri kentlere göç etmeye başlamıştır. İkinci olarak bölge 1877-1878 Osmanlı Rus savaşında tekrar ve neredeyse tümüyle Ruslar tarafından ele geçirilmiştir. Bu savaşta

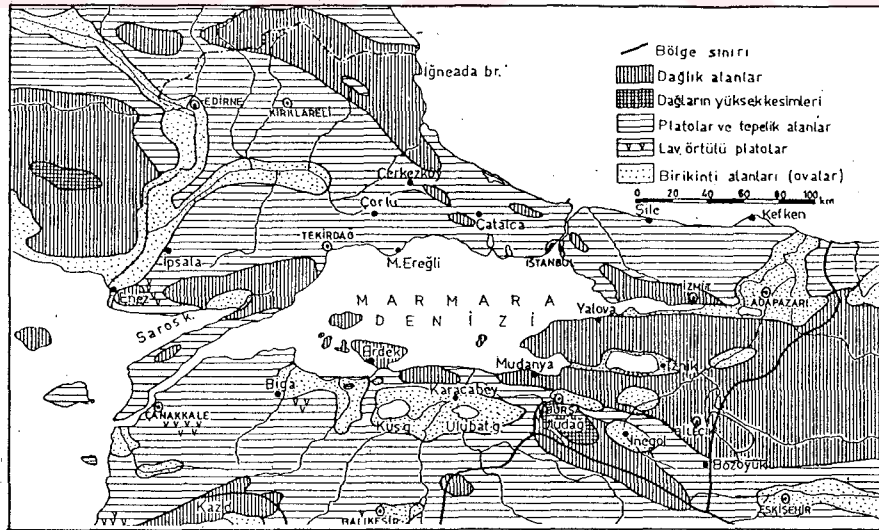
* Yurt Ansiklopedisi. "Türkiye İl İl Dünü, Bugünü, Yarını", Anadolu Yayıncılık , İstanbul 1983 , cilt 7. s.4867

** Özdeş, Gündüz "Edirne İmar Planına Hazırlık Etüdü", İTÜ MİM.FAK. , yayınlanmış yeterlilik çalışması s.11-20

özellikle Edirne kentinin birçok mahallesi yıkıma uğramış ve çok sayıda yapı yok olmuştur. Üçüncü olarak bölge Balkan Savaşı sırasında 1913 yılında Bulgarlar tarafından işgal edilmiş, ancak bir süre sonra geri alınmıştır. Balkan ve Birinci Dünya savaşları sırasında da bölgeden Anadolu'ya önemli göçler yaşanmıştır. 1914 yılında Edirne vilayetinin genel nüfusu 360.000 Müslüman, 224.000 Rum, 19.000 Ermeni ve 22.000 Yahudi olmak üzere toplam 625.000 kişidir. Birinci ve İkinci Osmanlı-Rus savaşları ile Balkan savaşında yaşanan yoğun Müslüman halk göçlerinden sonra bölge nüfusunun yaklaşık olarak % 57'si Müslüman, % 35'i Rum Ortodoks, % 3'ü Ermeni, % 5'i ise Yahudiydi. Özellikle de Osmanlı-Rus ve Balkan savaşları öncesi Müslüman nüfusun genel nüfus içindeki oranının çok daha yüksek olduğu açıktır*.

2.2 Trakya'nın Coğrafi Yapısı

Trakya: Türkiye topraklarının Avrupa kıtasında uzanan parçasıdır. Başka bir deyişle Avrupa kıtasının güneydoğu'sunda yer alan bir yarımada'dır. Trakya'nın Bulgaristan ile olan sınırı İğneada civarındaki Limanköy ile başlar. Kuzeybatıdan batıya doğru Meriç nehrinin çizdiği yay boyunca devam eder ve Meriç nehri güneybatıya dönerek Yunanistan ile sınırı çizer ve Enez civarında Ege denizine dökülür. Kuzey sınırı Karadeniz ile başlayıp, kuzeydoğuya doğru uzanarak Çatalca yarımadası ile İstanbul Boğazı'na kadar uzanır. Güneyde Marmara denizi sınırlarını belirlerken, güneybatıda Gelibolu yarımadası ile son bulur. Trakya bölgesini, Karadeniz kıyısı boyunca uzanan Yıldız (Istranca) dağları ile, güneyde Marmara denizi ve Ege kıyılarındaki Tekir (Işıklar) ve Kuru dağları çevreler*. Bu dağlık kütlelerin arasında kalan Ergene ve Rodop havzaları, Trakya'nın iç kesimindeki ova alanlarıdır. Bölgenin en önemli akarsuyu Tunca ve Arda kollarından oluşan Meriç nehri ile, Ergene havzası boyunca uzanan Ergene nehridir (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Trakya Haritası

Darkot Besim: Marmara Bölgesi Coğrafyası, s.114

* Yurt Ansiklopedisi, "İl İl Türkiye Dünyu Bugünü Yarını", Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1983, cilt 7, s.2375-2377

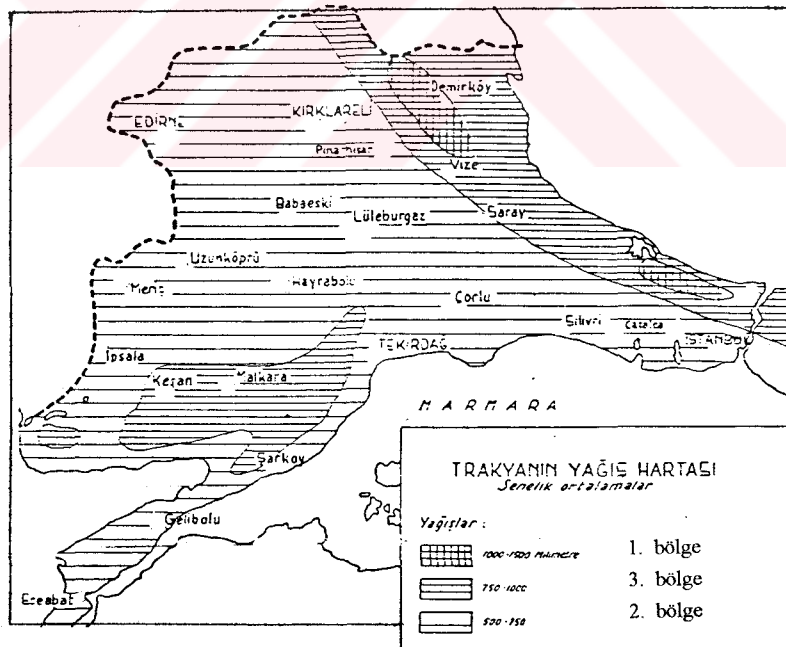
** Darkot, B., Tuncel, M., Marmara Bölgesi Coğrafyası, İ.Ü. Yayınları no:2510, Coğrafya Enstitüsü Yayınları no:118, 1981, s.103-104

İklim: Trakya; iklim özellikleri açısından Akdeniz iklimi ve Kara iklimi özellikleri göstermektedir. Marmara ve Ege denizine olan kıyıları Akdeniz iklimi etkisi altında kalırken, iç kısımlarında ve Karadeniz kıyılarında kara iklimi hakimdir. Trakya 'da en fazla yağış alan kısımlar dağlık alanlardır (Şekil 2.2). Bu alanlardan uzaklaştıkça yağışlarda azalma görülür. Istanca-Mahya dağında yıllık ortalama yağış miktarı 1035 mm den fazlayken kuzeyde İğneada'da yıllık ortalama yağış miktarı 962 mm dir. Kırklareli civarında ise yıllık ortalama yağış 554 mm dir" Trakya yağış miktarları bakımından üç bölgeye ayrılmaktadır *.

En fazla yağış alan 1. bölgeyi kuzeyde Istanca dağlık alanları ile güneydeki Tekir ve Kuru dağlık alanları oluşturmaktadır. Kuzeyde yer alan Istanca dağlık kütlesi güneydeki kütleden daha yağışlıdır. Burada yıllık ortalama yağış miktarının 1500 mm yi bulduğu yerler vardır. Güneydeki Ganos dağlık kütlesinde yıllık ortalama yağış miktarı en fazla 1000 mm yi bulmaktadır .

Trakya'da yağışları en az olan 2. bölge, kuzey ve güneydeki dağ kütleleri arasında kalan alanlardır. Bu kısım aynı zamanda Trakya'nın en düşük tabanlı alanlarını oluşturmaktadır. Burada yıllık ortalama yağışlar 550 mm ile 600 mm arasında değişmektedir **.

Yağış miktarları bakımından 3. bölgeyi kuzey ve güneydeki dağ kütleleri üzerindeki alanlar oluşturmaktadır. Bu alanlardan birincisi Çatalca yarımadası ve Edirne arasındaki az yüksek platodur. İkinci ise güneyde Tekirdağ ile Hayrabolu arasında kalan ve Şarköy'e doğru uzanan yüksek tepelerden oluşmuş platodur. Bu platolara düşen yıllık ortalama yağış miktarı 600 ile 800 mm arasında değişmektedir ***.

Şekil 2.2 Trakya'nın Yağış Haritası . Dr. Mehmet Oluç., s.22

* Dönmez, Y., " Trakya Bitki Örtüsünün Coğrafi Şartları", Türk Coğrafya Dergisi, Yıl :XX -XXI, 1967-68 ,sayı: 24-25 ,s.100-101

** Kurter, A ., " Trakyada Yıllık Yağışlar", İ.Ü Coğrafya Enstitüsü Dergisi, 1974-1977, sayı:20-21 ,s.73

*** Dönmez , Y., y.a.g.e , s.103

Yağışların ve iklimin mimariye etkisi ,yapım sistemini ve malzemeyi belirlemiş olmasıdır.Trakya'nın kuzey kıyıları ile güney kıyılarında yağışların fazla olması nedeniyle benzer yapım tekniğinin uygulanması,ya da iç bölgelerde kışın soğuk ve yazın sıcak olması başka bir yöresel yapım tekniğini gerekli kılmıştır.

Rüzgar: Atmosfer basıncı değişimleri ,topografik şartlar,kara ve denizlerin karşılıklı etkileşimleri gibi etmenler hakim rüzgarların esiş yönlerini belirlemektedir.Trakya'da kuzey yönlerinden esen rüzgarların hakimiyeti görülür.(kuzey-kuzeydoğu ve kuzeybatı) Çoğunlukla kuzeydoğu yönünden esen poyraz rüzgarları egemen olduğu halde Edirne'de poyraz rüzgarının yerini kuzeyden esen (yıldız) ve kuzeybatıdan esen (karayel) rüzgarları alır.İkinci dereceden önemli olan rüzgarlar güney yönlerinden esen rüzgarlardır.(güney-güneydoğu-güneybatı) Bu rüzgarlar arasında güneybatıdan esen lodos egemendir.Trakya'da etkileri en az hissedilen rüzgarlar ise doğu ve batı rüzgarlarıdır *.Trakya yöresinde birinci derece önemli rüzgarlar, mimaride giriş cephelerinin yönlendirilmesinde, topografyanın uygun olduğu koşullarda rüzgarın ters yönüne doğru olmuştur.

Bitki Örtüsü: Trakya bitki örtüsü açısından sınıflandırıldığında üç ana bölgeye ayrılabilir (Şekil 2.3).

1.Saroz Körfezi,Marmara ve bir miktar Ege denizi kıyıları.Akdeniz iklimi bitki topluluğu olan maki'lerden oluşur.

2.Ergene ve Meriç havzası ,step bitkileri.

3.Trakya'nın kuzeydoğu ve kuzeybatı yönünde uzanan Istranca dağları ve güney kıyılarında uzanan Kuru dağlarındaki orman alanları.

1. Saroz körfezi,Marmara denizi ve Ege denizi kıyılarında Akdeniz ikliminin etkileri görülür.Hakim bitki örtüsü "maki"lerdir.Bunun yanında kıyı kesimlerinde zeytin incir ve iğde ağaçlarına rastlanır.Maki bitkileri arasında en çok görülen türler sandal,mersin ağacı,koca yemiş,tesbih ağacı,zeytin ağacı ,katran, ardıç,sakız ağacı,ladin,funda ve katır tırnağı olup,Trakya'nın Marmara denizi kıyılarında ve Gelibolu yarımadasında görülür**.

2. Ergene ve Meriç havzası : Yaygın olan step bitkileri çalılar ve fundalardır.Kuzeydeki Istranca dağlık alanının güney eteklerinden, havzanın ortalarına doğru uzanan yüksek alanlarda meşe ve gürgen fundalıklarına rastlanır.Havzanın çukur olan kesimlerinde ise ancak dere kenarlarında kavak ve söğüt ağaçları görülür.

3.Denize yakın olan nemli yaz sıcaklığının az olduğu alanlarda kış mevsimine dayanıklı ormanlar yer alır.Istranca dağlarının kuzey ve Tekir dağlarının iç bölgelere bakan yamaçlarında kışa dayanıklı meşe ve kayın ormanları görülür.Kuzey ve güneydeki dağ sıralarının denizi gören yamaçlarında ise nemli iklim ağaçlarına rastlanır.Bunlar çınar ,ıhlamur,ceviz ,dişbudak ve çam ağaçlarıdır.Özellikle Kuru dağlarındaki çam ormanları geniş bir alanı kaplamaktadır ***.

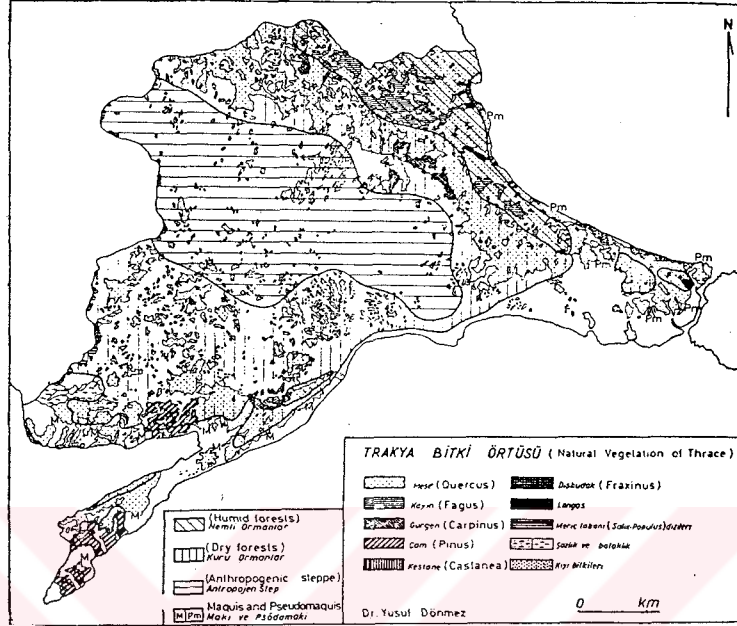
* Darkot, B.,Tuncel,M., Marmara Bölgesi Coğrafyası, İ.U. Yayınları No:2510,Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:118,1981, s.28

** y.a.g.e ., s. 39-47

*** Darkot ,B., Tuncel ,M., y.a.g.e , s.42

Bitki örtüsünün mimariye etkisi ise ,yapılarda yüzyıllardır kullanılmakta olan bitkisel malzemeyi sağlamış olmasındır.Saz,saman ,kamış gibi bitkisel malzemeler ve ağaçlar yöresel ve geleneksel yapım sisteminde mimariyi belirlemiştir.

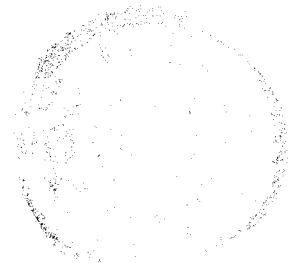
Şekil 2.3 Geographical Distribution of Vegetation in Trakya (Thrace)
Dr. Yusuf Dönmez ,İst.1969,s.

Jeolojik Yapı: Kıyıları eski dağ kütleleri ile çevrili ve merkezi morfolojik bir yapıya sahip Trakya jeolojik yapısı bakımından dört bölgeye ayrılır.

1.İstranca dağlık alanları kütleleri: granit, gnays, şist ve mermerden oluşmuş paleozoik bir masiftir.İstranca masifi hersinyen külesidir.Kuzeye doğru eski şist tabakaları,güneye doğru inildikçe eosan kalkerleri görülür.

2.Ergene havzası kütleleri: Dolma bir küledir.Üst pleiosen ve kuvarternere ait kum kum ve çakıl depoları da dahil olmak üzere deponun kalınlığı 500 metredir.Dolgu tabakası gre,marnlı kalker ve marnlardan oluşmuştur.İstrancalardan ergene vadisine doğru uzanan alan ise (marn,marnlı kalker,yumuşak kalker ve killi marn) neojen oluşumlardan meydana gelmiştir.Bu havza üzerinde bulunan depolar,granit,gnays,mikaşist ,kum ve çakıllardan meydana gelmiş 30-40 metre kalınlığında tabakalardır.

3.Gelibolu yarımadası : Havzaı güneyden çevreleyen ve Saroz körfezinden geçen Keşan -Tekirdağ eosan ve oligosen flişi sahası ,Müreft -Ganos çöküntü alanının kuzeyinde bulunmaktadır.Bu eski volkanik alanlar bazalt ve trahitten meydana gelmiştir.Ganos dağlarının güneybatısında paleozoik döneme ait yeşil,lacivert ve sarı renkte kloritli şistler görülür.Bu kütleyle gölcük masifi de denilmektedir.Daha batıdaki kütle esmer yeşilimsi nümürlük gellerden oluşmuştur.

4.Kıyı bölgesi:Trakyanın kıyıları genellikle yüksektir ve girinti , çıkıntısı azdır .Trakyanın Marmara kıyılarında ,taraça denilen yüksek ve düzlük alanlar vardır.Bunlar Şarköy,Mürefte,Tekirdağ, Marmara Ereğlisi ve Silivride çok belirgindir. Marmara Ereğlisi taraçası miosen,gre ve marnlardan oluşmuştur.Bunlar 20-22 ,40-42 ve 50-55 metrelik alanlardır.Silivri civarında da 15 ile 30-35 metrelik taraçalar vardır *.

Jeolojik yapının mimariye etkisi ,yakın çevrelerde bulunan taş malzemenin yapılarda kullanım kolaylığını sağlamış olmasıdır

2.3. Trakya 'nın Kültürel ve Fiziksel Yapısı

Trakya'nın kültürel ve fiziksel yapısının oluşumunda (özellikle kırsal alanlardaki yerleşmeleri daha çok Balkan ülkelerinden gelen göçmenler oluşturduğu için) Balkan kültürlerinin ,Trakya 'nın yöresel kültürünün ve Osmanlı konut geleneğinin etkileri söz konusudur.

Trakya ' da kırsal ve kentsel alanlardaki yerleşmelerin fiziksel yapısı,kültürel,ekonomik ve iklimsel koşullara bağlı olarak biçimlenmiştir.Sosyo-ekonomik yapıya bağlı olarak halk ,tarım ve hayvancılık ,bağcılık ya da tütüncülük veya balıkçılık ile meşgul olmaktadır.Kentsel alanlarda ise ticaret ve küçük el sanatları konut çevresini biçimlendirerek fiziksel bir ortam oluşturduğu gibi sosyo-kültürel etkiler yaşam tarzı ,gelenek ve görenekler özellikle kırsal alanlarda hakim rüzgarlar ve yağışlar fiziksel yapılaşmada etkili olmuştur.

- Trakya'nın kuzey kıyılarında ve Istranca dağlık alanlarındaki kırsal yerleşmelerde,hakim rüzgarlara bağlı olarak,konutlar yönlendirilmiştir.Yönlenme güney ya da doğu 'ya doğrudur.Bu alanlarda yöresel olarak devam eden konut geleneği ve geleneksel konut yapım tekniği yanında, halkın genel uğraşı alanının ormancılık olması konut ve fiziksel çevrenin oluşumunda etkili olmuştur.

- Güney kıyılarındaki yerleşmelerde, güney rüzgarlarının hakimiyetine karşın doğu ve batıya doğru yönelme olmuştur.Halkın geçim kaynağının bağcılık ve tütüncülük olması ekonomik koşullara bağlı olarak,konutların alt katlarının işlik olarak düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.**

- Kurak ve yağışları az olan Ergene ovasında fiziksel koşulların kültürel yapı ile birleşmesi sonucunda yöresel özellik gösteren yapı geleneği ortaya çıkmıştır.İklimsel veriler malzeme seçiminde ve konutların yönlendirilmesinde etkili olmuştur. (bkz. Şekil 5.4 Ayvalı -Kırıkköy)

Kentsel alanlarda ise fiziksel yapının biçimlenmesinde,kültürel ve ekonomik yapı birinci derecede önemli olurken,iklimsel veriler,konutların yönlendirilmesinde etkisini kaybetmiştir.Halkın ticaret ve el sanatları ile uğraşması ,sanayinin gelişmesi ile değişik iş gücünün ortaya çıkışı,yaşam çeşitliliği,konut yapım tarzı ve tekniklerinin çeşitli olması,arsa değerlerinin yüksek olması,daha sıkışık alanlarda ve küçük parsellerde bitişik,ikiz,sıra evler üretimini gerekli kılmıştır.Dolayısıyla parsel alanları yetersiz olduğundan nüfus yoğunluğuna bağlı olarak düşeyde kat adedinde artış şeklinde genişleme olmuştur.

* Ardel,A., " Trakya' nın Jeomorfolojisi ",Türk Coğrafya Dergisi ,İ.Ü.Coğrafya Enstitüsü ,Yıl :XIII ,sayı :17,1957

** Tekirdağ-Kumbağ yakınlarındaki Uçmakedere köyünde halk tütüncülük ile geçimini sağlamaktadır ve yöresel özellikteki bu konutların hepsinin alt katları işlik olarak düzenlenmiştir.

Kırsal kesimin tersine,kentsel alanlarda halkın uğraşı alanı çoğunlukla ticaret olduğundan evlerin alt katlarının hizmet alanları olarak kullanımı çoğunlukla gerekli olmamış,bu nedenle evlerin bazılarında bodrum katlar boş bırakılmıştır.(bkz :Edirne,Kırklareli,Gelibolu evleri) Bazı evlerde ise bodrum kat: mutfak,çamaşırhane ve depo işlevini görmüştür.Bu özellikteki evlerin hemen hepsinde bodrum katlarda sarnıç ve bahçelerinde mutlaka bir kuyu bulunmaktadır.(bkz :Tekirdağ evleri)

2.4 Trakya'nın Tarih Öncesi Uygarlıkları ve İlk Yerleşmeler

Bazındaki Kültürel Yapısı.

Marmara ve özellikle Trakya ,erken dönem uygarlıkları bakımından az bilinen bir yöredir.M.Özdoğan ve K.Bittel ,J.Roodenberg tarafından Doğu Trakya'da (Türkiye'nin Trakya kesimi) gerçekleştirilen kazılar sonucunda erken dönem uygarlıkları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Uzun yıllar tarih öncesi uygarlıklarla ilgili olarak karanlık kalan birçok nokta Balkanlarda (Batı Trakya) ve yurdumuzun Trakya yöresinde yapılan araştırmalar sonucunda aydınlanmıştır.Arkeolojik kazılarla ortaya çıkarılan tarih öncesi uygarlıklara ait yerleşmelerden, Polyanitsa ile Karanovo yerleşmelerindeki evreler ile Trakya' daki yerleşmeleri tanıma ve karşılaştırma yapma olanağı doğmuştur.Ergene havzası,Balkan kültürü bölgesi içinde değerlendirilmiştir.Bölgenin birçok yeri Bulgaristan'ın *veselinovo* kültürü olarak adlandırılan Karanovo III tabakası ile çağdaş özellik göstermektedir.Bundan daha eski evrelere Kırklareli il merkezinin güneyindeki Kanlıgeçit mevkiinde rastlanır.Genel olarak " Meriç " kültürü diye bilinen ve Karanovo IV -V tabakalarıyla çağdaş olan evrenin de Ergene havzasında yoğunluk kazandığı bellidir.Bu döneme ait en önemli yerleşmeler arasında gene Kırklareli il merkezi yakınındaki Salhane mevkii ve İnce'nin güneyindeki Helvacı Şaban mevkii sayılır.Bulgaristan' da Koca Dermen ve Karanovo VI 'dan bilinen ve *gumenitza* kültürü olarak tanımlanan evre ile ilgili olarak en ilginç yerleşme Kırklareli ve Babaeski arasındaki Tilki burnu mevkiidir *.

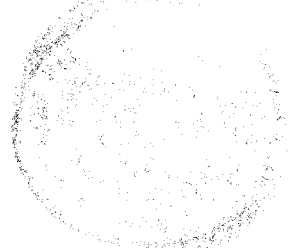
2.4.1 Trakya'ya Adını Veren, Prehistorik Dönem Uygarlıklarından Olan

Trakların Kökeni, Kültürel Yapıları ve Yaşam Tarzları.

Trakların nereden geldikleri ve etnik kimliklerinin ne olduğu kesin olarak bilinmemekle beraber Tarihin Babası olarak nitelendirilen Herodotus'a göre : " M.Ö V.yüzyılda Traklar Hintlilerden sonra dünyanın en kalabalık ulusudurlar.Trakyalılar *Thracians* ilk kez Homer'in İlyada'sında yer alan ve yunan dilinde Yunanistan'ın kuzeyinde yaşayan insanları isimlendirmek için kullanılan etnik bir terimdir" **.

* Özdoğan ,M. , " Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları 1981 Yılı Çalışmaları ",Bildiri ,IV Kazı Sonuçları Toplantısı ,T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayını,1992,s.137-139

** Fol ,A. , " The most Numerous People in The World After The Indians ", May 1987 ,s.16

R.F.Hoddinot'a göre ise : " Traklar birçok farklı kavmin uzun bir süreç sonucu asimile olmaları ile oluşmuş etnik bir karışımdır". A.M.Mansel'e göre ise, Trakya yöresine Küçük Asya, Güney Rusya ve Besarabya'dan Prehistorik çağlardan beri kökenleri Orta Asya'ya dayanan bazı kavimler yerleşerek bölgeye isimlerini vermişlerdir *.

Trakların Ana Yurtları kıtalar arası yolların birleştiği merkezde yer almıştır. Traklara ait yerleşmelerin antik çağda sınırları bulgar dağlarına " *Haimos* " batıda ise Struma nehrine " *Strimon* " kadar uzandığına göre Antik Trakya : Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan toprakları içinde yer almıştır. Trakların kendi adları ile bilinen Trakya'ya gelmeleri Tunç Çağı (M.Ö 3000) başlarına rastlamaktadır. Trakya'da Demir Çağı içinde yaygınlık kazanan tümülüs geleneğinin İlk Tunç çağı başlangıcına kadar indiği gözlenmektedir. Tümülüsler Trak Krallarına ait mezar anıtlarıdır. Edirne'nin Lalapaşa ilçesinden Kırklareli'nin Vize ilçesine kadar uzanan alan boyunca karşılıklı tepeler üzerinde tek veya çift olarak konumlanmışlardır. Trakya'da kazılar sonucunda orta çıkarılan demirden yapılmış çanak ve çömlek buluntuları M.Ö 2000 yıllarında Trakya'nın orta Anadolu ve Ege' halklarından daha ileri olduğunu ve Trakya Demir çağını yaşarken, Marmara denizinin güney kıyılarında yer alan İznik ve Çanakkale ise orta Anadolu ve Ege kültürlerinin etkisi altındadır **. Traklar yerleşim yeri olarak nehir, göl ve deniz kıyılarını seçmişler, kurdukları yerleşmelerin Trakya' da görülen tümülüslerin yakın çevrelerinde yer alma ihtimali yüksektir. Bir Trak köyü tasvirini imparator Troya'nın Roma'daki sütunu üzerinde görmek mümkündür. Evler çitten yuvarlak olarak yapılmış olup üzeri çamur ile sıvanıp çatısı da saman ile örtülmüştür. Evlerinin büyük bir kısmının yanında ya da bitişiğinde , tek bir çatı altında birleşme ihtimalinin yüksek olduğu , ahır ya da depo olarak kullanılan ek odalar bulunmaktadır***.

2.4.2 Batı Trakya ve Doğu Trakya' daki Tarih Öncesi Uygarlıklara Ait Konut Yapılarıyla Aynı Dönem Anadolu'daki Konut Yapılarının Karşılaştırılması

Bugün Trakya yöresinde mevcut bulunan , ahşap dikmeler arasına dal örgüsü yapılp üzerinin toprak ile sıvanması yapım tekniğinin daha tarih öncesi devirlerden beri kullanılmakta olan bir konut geleneği olduğu Bulgaristan, Yunanistan , Makedonya ve Türkiye'nin Trakya yöresinde yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Bulgaristan'da bulunan Polyanitsa ve Tell Karanovo gibi tarih öncesi konut yerleşmeleri ile Trakya'nın toptepe , Pendik ve İlipınar kazılarıyla ortaya çıkarılan tarih öncesi yerleşimleri arasında gerek planlama , gerekse yapım tarzları açısından benzerlikler aranacaktır. " Tell'ler Neolitik ve Kalkolitik zamanlarda Anadolu ve Yakın Doğu ile Yunanistan , Bulgaristan ve Makedonya' da dağılım göstermişlerdir " ****. Aynı dönem Anadolu'daki yerleşik düzenin , kentsel düzeyde daha gelişmiş olduğu , konutların planlama biçimi ve yapım

* Mansel ,A.M. , Trakyanın Kültür ve Tarihi ,Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayını, no: 5, 1938 ,s.9-10

** Özdoğan, M , " Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları 1981 Yılı Çalışmaları " ,IV Kazı Sonuçları Toplantısı, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayını, Şubat 1982, s. 139

*** Mansel ,A. M., y.a.g.e , s.5

**** Chapman ,John., "Social Inequality on Bulgarian Tells and the Varna Problem", Edinburg University Press, 1990, s:51

teknikleriyle Doğu Trakya ve Balkanlardaki konutlardan farklılık gösterdiği ortaya konulacaktır.

Tarih öncesi dönemlere ait konut yapılarının karşılaştırmasına geçmeden önce, bu yerleşmelerdeki konutlar Neolitik ve Kalkolitik dönemleri kapsadığı için öncelikle bu devirlerin hangi tarihleri kapsadığını inceleyelim.

" Neolitik " denilen Yeni Taş Çağı M.Ö 8000-5500 yıllarını kapsamaktadır. İnsanoğlunun uygar düzeye ulaştığı ve ilk olarak kent kapasitesinde yerleşik düzene geçildiği bir dönemdir. Anadolu'da bu döneme ait kentsel düzeyde yerleşmeler Çayönü, Hacılar ve Çatal Hüyük'tür * ." Kalkolitik " ise Maden-Taş Çağı M.Ö.5500-3000 yılları arasındaki bir dönemi kapsar. İç Anadolu'daki Çatal Hüyük ve Hacılar yerleşmeleri Kalkolitik çağda devam etmekle beraber, yine aynı dönemde Beycesultan yerleşmesi ortaya çıkmış ve bu yerleşme Kalkolitik ve İlk Tunç çağı bulguları içinde değerlendirilmiştir. Batı Anadolu kültürü kapsamında değerlendirilen Beycesultan ' da evler M.Ö.5000 yıllarında dikdörtgen plan şemasındadır. M.Ö.4000' lerde ise ahşap dikmeli giriş kısmı ve arkasında yan yana dizilmiş iki odadan oluşan megaron tipi ortaya çıkmıştır. ** (Şekil 2.8) Rudolf Naumann bu planlama şeklinin Anadolu 'da hala yaygın olarak kullanılmakta olduğunu söylemektedir ***. Bu büyük olasılıkla dış sofalı ya da hayatlı dediğimiz plan şemasıdır. Bugün Trakya'nın Ergene havzasında Anadolu'daki megaron plan şeması ile bağlantılı olabilecek açık hayatlı köy evleri vardır. Kalkolitik çağda artık bakır ve madeni aletlerin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Anadolu Neolitik çağ başlarında dünyanın en parlak uygarlığına sahne olurken Kalkolitik çağda önderliğini yitirerek , yazıyı keşfedip ticareti geliştiren Mısır ve Mezopotamya ' nın gerisinde kalmıştır ****.

Bugün Trakya'da rastlanmakta olan dal örgüsü yapı geleneğinin ve yapım tarzının daha tarih öncesi dönemlerden beri Balkanlar ve Doğu Trakya 'da uygulanmakta olduğunu belirtmek ve Anadolu ile bağlantısını kurabilmek için Balkan Bölgesindeki Neolitik ve Kalkolitik dönem konut yapılarıyla aynı dönem Doğu Trakya ve Anadolu 'daki konutların karşılaştırmasını yapmak gerekmektedir.

Batı Trakya'da Karpato -Balkan Bölgesi Milattan 6000-7000 yıl önce kuzey ya da kuzeybatı Ege kıyılarından ve Marmara 'dan deniz yolu ile gelen yakın doğunun Neolitik çiftçileri tarafından yerleşim bölgesi olarak seçilmiştir.

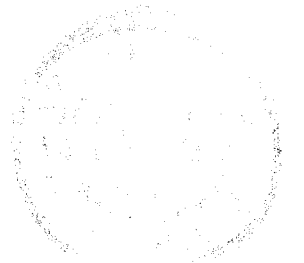
Bulgaristan 'ın kuzeydoğu'sunda Polyanitsa'da kent planlama kapasitesine sahip ilk Kalkolitik düzeyde bir yerleşim bulunmuştur. Şekil 2.4 'de görüldüğü gibi yerleşim birinci düzeyde bir istikam şeklinde düzenlenmiştir. Yerleşimi çevreleyen "savunma çitleri " ard arda üç sıra duvar ile çevrilmiştir. Doğu , batı ve güney duvarlarının ortalarında girişler yer almaktadır. Bu girişlerin uzantısında kuzey ve güney yönünde

* Akurgal , E . , Anadolu Uygarlıkları , Net Turistik Yayınları A.Ş. , İstanbul1990, s.21

** Naumann,R . , Eski Anadolu Mimarlığı , Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1975, IV Dizi -Sayı:9, s.357

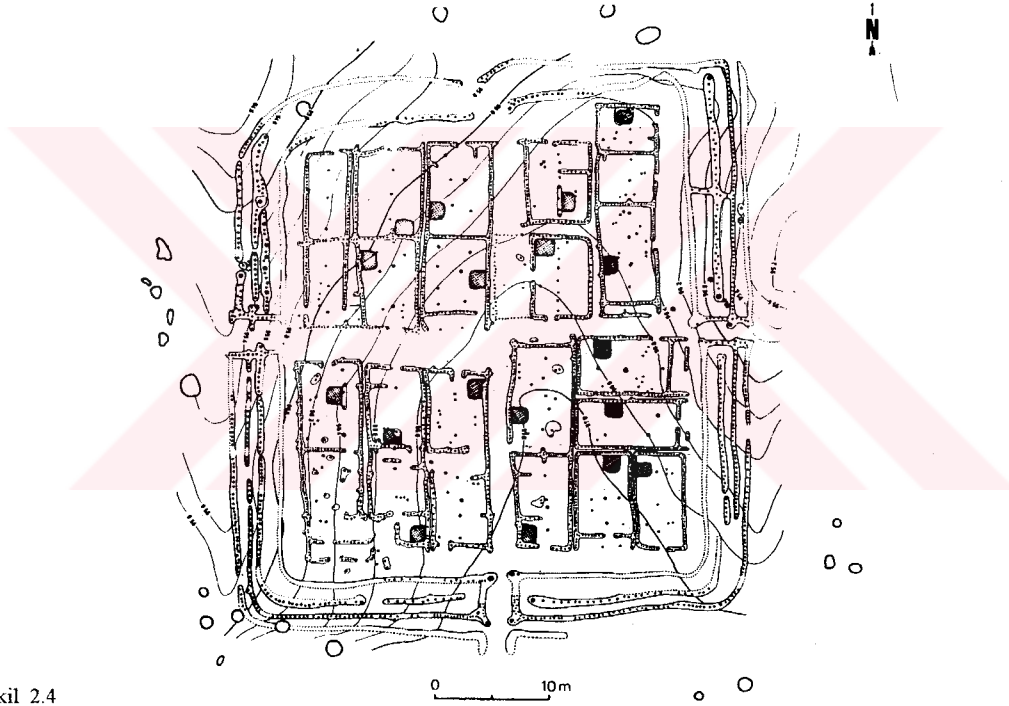
*** y.a.g.e . , s.360

**** Akurgal ,E . , y.a.g.e , s.25

uzanan bir yol ile doğu ve batı yönünde uzanan diğer bir yol yerleşmeyi dört ayrı adaya bölmüştür. Her adada yaklaşık 6 adet ev bulunan yerleşmenin tamamının 24 adet evden oluştuğunu söylemek mümkündür.

Evlerin yapım tekniğiyle, şehrin savunma duvarlarının yapım tekniğinin aynı olduğu gözlenmektedir. Sadece ev duvarlarının daha ince, savunma duvarlarının daha kalın yapıldığı plan şemasından anlaşılmaktadır. Hoddinot, "The Thracians" adlı eserinde dış ve iç savunma çitlerinde 25 -30 cm kalınlığında kazıkların kullanıldığından söz etmektedir *. Duvarlar 30 cm aralıklarla çakılan ahşap kazıklara ağaç dallarının sepet ya da çit örgüsü şeklinde örülmesinden sonra iç ve dış yüzeylerin çamur ile sıvanması suretiyle gerçekleştirilmiştir. Geniş çaplı kazıkların kullanılması duvar kalınlığının artması sonucunu doğurmuştur. Yerleşmeyi çevreleyen savunma duvarlarının kalınlığının, konut duvarlarından daha kalın ve sağlam yapılması savunma gerekliliğinin bir sonucudur.

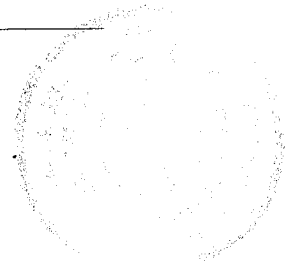
Şekil 2.4

İlk Kalkolitik Dönem Yerleşmesi. *POLYANİTSA*. R.F. HODDINOT. "The Thracians". s. 16

Diğer bir tarih öncesi yerleşmesi olan Karanovo, Bulgaristan'da Nova Zagora yakınlarında, M.Ö. 5500-2000 yılları arasında Neolitik dönemden bakır ve İlk Tunç dönemine kadar uzanan evreleri gösteren bir yerleşme buluntusudur.

Karanovo, Avrupa'nın Neolitik döneminin araştırılmasıyla ilgili olarak öncelikli ve önemli bir konuma sahiptir. 12m yüksekliğinde olan bu höyükte 7 evre olduğu düşünülmektedir. Yerleşme olarak Karanovo hiç yer değiştirmemiştir. Yaklaşık 3000 yıllık yerleşmenin tarihte 24 defa yenilenmiş olduğu sanılmaktadır. Her

* Hoddinot, R. F., The Thracians, Thames and Hudson, New York 1981, s. 16

yerleşme ya da konut 125 yıl ömür sürmüş ve bu süre içinde yaklaşık dört kuşak aynı evde oturmuş olmalıdır *.

1987 yılında Stefan Hiller ve Georgi I.Georgiev tarafından yürütülen Tell Karanovo 1 kazıları sonucunda yerleşmede: doğu evi,batı evi ve kuzey evi olmak üzere İlk Neolitik dönemi ifade eden 3 tip plan bulunmuştur.(Şekil 2.5)Doğu evinde, bulguların değerlendirilmesi sonucunda ana mekanın kareye yakın dikdörtgen olduğu ve yaklaşık olarak 7x6 m 'lik bir alan kapladığı söylenebilir.Ocak ya da ateş yeri evin güneybatı köşesinde yer almakta,evin girişinin ise ocağın tam karşısındaki doğu duvarında yer aldığı döşemede bulunan 60 cm uzunluktaki farklı bir renge sahip bölümden anlaşılmaktadır.Evin kuzeydoğu köşesinde bir değirmen taşı kerpiçten yapılmış bir platform üzerinde bulunmuştur.Buranın bir çalışma köşesi olduğu düşünülebilir.Ana mekanın içinde girişe yakın iki kül çukuru ,ek odada bir kül çukuru ve evin güney dış duvarı kenarında bir adet kül çukuruna rastlanmıştır. Kül çukurlarının nasıl bir işlevi olduğu anlaşılamamıştır.Doğu evinde ana oda ile ek oda arasında iç kısımdan bir geçit olabileceği düşünülmüş, fakat ortak duvar üzerinde yapılan incelemeler sonucunda ahşap kazıkların birbirine çok yakın çakıldığı ve herhangi bir geçide imkan vermeyecek şekilde dizildiği anlaşılmıştır.Evin iki mekandan oluşması ,ana mekanın temel yaşama birimi olarak ek odanın da kiler ,depo ya da ahır işlevini görmüş olabileceği fikrini vermektedir.Evin ana mekanı ve ek odanın kuzeybatı duvarı boyunca dış yüzeyde taş parçalarına rastlanılmıştır.Buradan yolun geçtiği düşünülmektedir.(Şekil 2.5a)

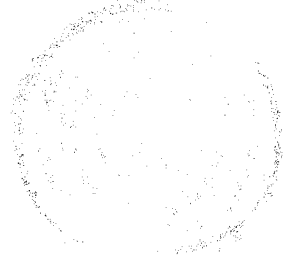
Bunun yanı sıra,ana odanın ortasında ve ek odanın kuzey duvarına yakın mekanın ortasında yer alan dikmelerin varlığı bu iki mekanın bir tek mahyanın payandası altında birleşmiş olabileceğini de düşündürmektedir.(Şekil 2.5a " Tell Karanovo I " 1987 Doğu evi plan şeması)

1988 yılında aynı yerleşme üzerinde Stefan Hiller ve Vassil Nikolov tarafından gerçekleştirilen " Tell Karanovo II " kazısı yapılması ile ortaya çıkarılan ikinci ev planlarının Karanovo I deki ev planlarıyla gösterdiği olağanüstü benzerlik yerleşme strüktürünün yüzyıllar boyu aynı kaldığını ifade ettiğinin yanında, aynı zamanda mülkiyet ilişkilerini,düzenli miras devrini ve kamusal düzenliliği de ifade ettiği gözlemlenebilir **.

Batı evi, denilen Neolitik dönem evinin kareye yakın planı olduğu,uzunluğunun yaklaşık 7 metre genişliğinin de 6 metre olduğu kanıtlanmıştır. Ana mekanlardaki bu ölçüler değişmemektedir ve o dönem için karakteristik standartlar olmuştur.1987 yılında yapılan Karanovo I kazısında ortaya çıkarılan batı evinde ocak batı duvarının tam ortasında yer almakta, evin girişinin doğu duvarından olduğu buluntulardaki farklı renk bölümünden anlaşılmaktadır.Evin kuzeybatı köşesinde yer alan iki yuvarlak çukurun içinde yiyeceklerin konulduğu kaplar bulunmuş,bunlar yiyecekleri saklamak için yapılmış kiler vazifesini gören çukurlardır.(Şekil 2.5b) .Diğer çukur ise evin güneydoğu köşesinde yer alan kül çukurudur.Evin dış kısmında kuzey duvarı boyunca ve kuzeydoğu'ya uzanan köşede çakıl taşı

* Hiller,S und Nikolov,V ., Tell Karanovo ,1988,Salzburg im Oktober 1988 ,Vorläufiger Ausgrabungsbericht und Ausstellungs Katalog ,s.14

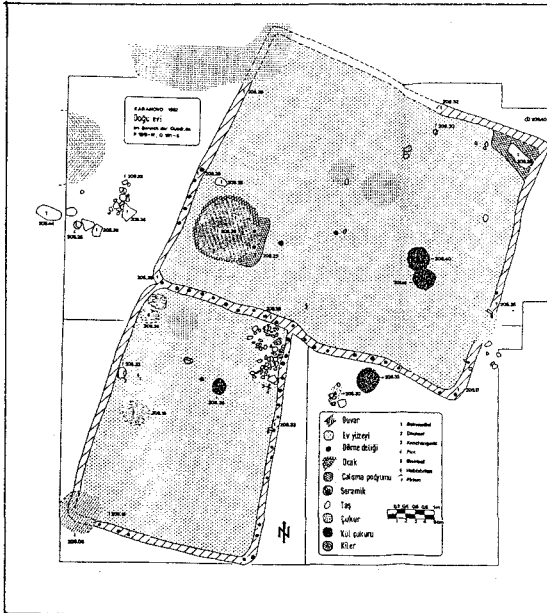
** y.a.g.e .,s.55-56

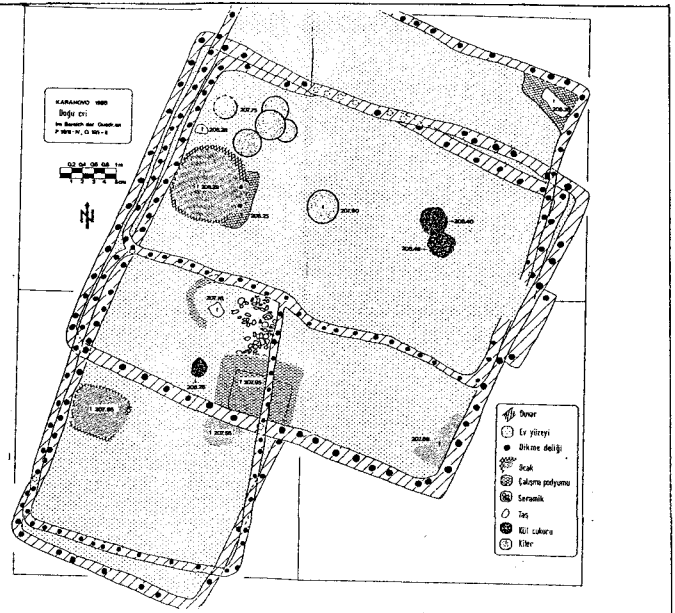
Şekil 2.5 Tell Karanovo 1987

Erken Neolitik Dönem Yerleşmesi **KARANOVO**

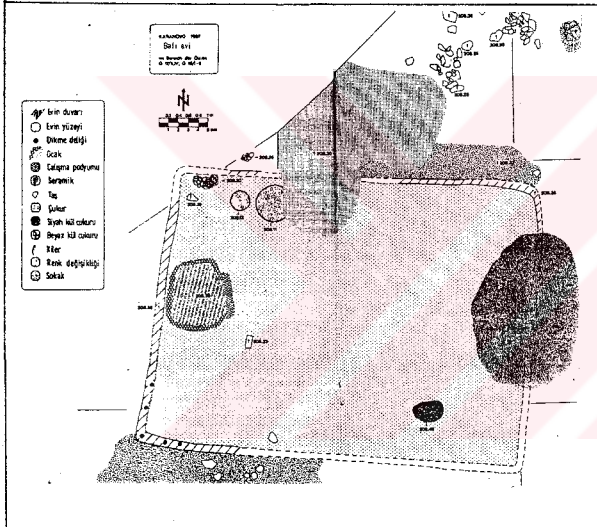
Şekil 2.6 Tell Karanovo 1988

KARANOVO-I Doğu evi 1987

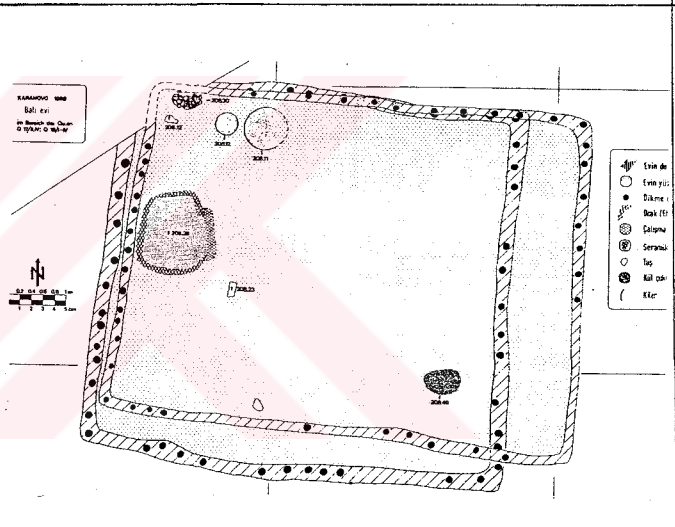
Şekil 2.5a

KARANOVO-II Doğu evi 1988

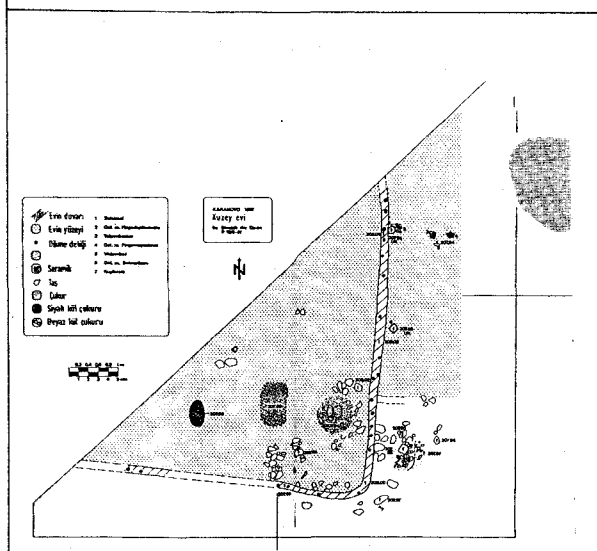
Şekil 2.6a

KARANOVO-I Bati evi 1987

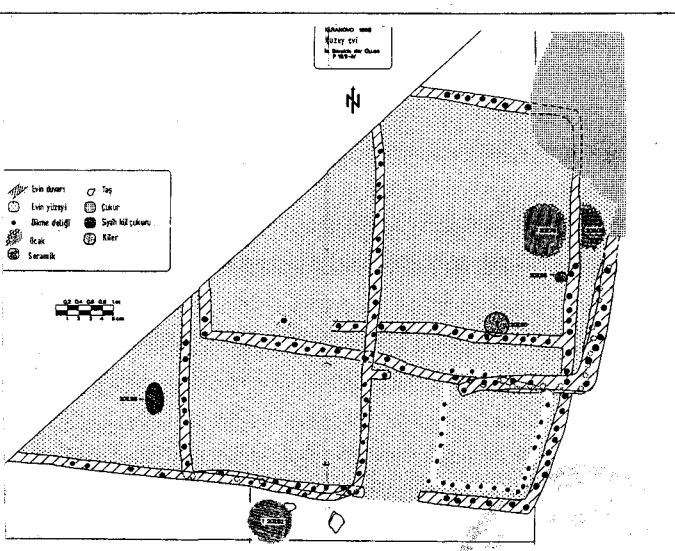
Şekil 2.5b

KARANOVO-II Bati evi 1988

Şekil 2.6b

KARANOVO-I Kuzey evi 1987

Şekil 2.5c

KARANOVO-II Kuzey evi 1988

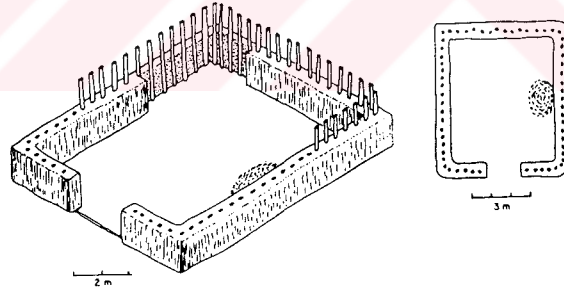
Şekil 2.6c

büyükliğünde ,güney duvarının batı kesiminde iri taş bloklarına rastlanmıştır.Bu buluntuların; sokak kaplama malzemeleri olduğu tahmin edilmektedir.(Şekil 2.5b ."Tell Karanovo I " Batı evi plan şeması) "Tell Karanovo II" Batı evi plan şemasında iki evreyi gösteren plan üst üste görüldüğü gibi aynı zamanda bu evlerin konumu ve büyüklüğü de değişmemiştir.

Diğer bir Neolitik döneme ait ev buluntusu "Tell Karanovo I-II " kazı planında kuzeyde yer aldığı için kuzey evi diye adlandırılmıştır.Diğer evlerde olduğu gibi burada da "ateş yerleri " ya da ocaklar siyah ve beyaz renkli kül çukurları görülmektedir.Fakat bu kül çukurlarının ne anlama geldiği ve küllerin evin içinde niçin çukurlarda biriktirildiği anlaşılamamıştır.Evin dışında doğu ve güney duvarlarının yakınında yüzeyde bulunan taş parçaları bu yönlerde birbirini dik kesen sokak olabileceğini düşündürmektedir *.

Karanovo II kazısında ortaya çıkarılan ikinci kuzey evinin giriş kısmı güney duvarından sağlanmakta,ocak ise doğu duvarının ortasında yer almaktadır. (Şekil 2.6c . Tell Karanovo II ,1988 Kuzey evi plan şeması) Karanovo yerleşmesindeki evler incelendiğinde,bu evlerin birbirlerinden ne büyüklükleri ne de iç düzenlemeleri bakımından farklı olmadıkları görülür.Tüm ev planları kareye yakın dikdörtgen,boyları 6 ile 8 metre arası , enleri ise 5 ile 7 metre arasındadır.Genel de birçok evde ek odalar görülür. İlk Neolitik dönem evlerinde rastlanan ortak özelliklerden bir tanesi de duvarlarının 10-15 cm çapında kazıklar çakılarak, bu kazıkların ağaç dalları ya da kamışlarla örülmesi , üzerlerinin de içten ve dıştan çamur ile sıvanmasıdır (Şekil 2.7)

Şekil 2.7 Neolitik Dönemi Evlerinin Yapı Tarzı

S.HİLLER ,V.NİKOLOV
" Tell Karanovo " 1988.s.57

Neolitik dönem evlerinin çatıları olabileceği , Karanovo I doğu evi plan şemasına bakıldığında ana mekanın ve ek odanın ortasında rastlanan dikme yerlerinden bu iki mekanın tek bir mahyanın payandası altında birleşmiş olabileceği düşüncesini ortaya çıkarmıştır.Fakat çatı örtüsünde (saman ,saz ya da kamış gibi) hangi malzemenin kullanılmış olabileceğini gösteren bir buluntuya rastlanılmamıştır.

* Hiller. S und Georgiev ,G ., Tell Karanovo 1987 ,Vorläufiger Ausgrabungsbericht.Vorläufige Berichte und Vorlagen ,Helf 5(1987)
Salzburg im Dezember 1987 ,s.14-15

Batı Trakya 'daki erken Neolitik dönem konut yapılarıyla doğu Trakya'daki Toptepe (Mehmet Özdoğan,1989) ve Ilıpınar (Jacob Roodenberg 1987-1992) kazıları sonucunda ortaya çıkarılan bulgular karşılaştırıldığında konut yapılarında (plan şeması ve yapım tarzları) büyük benzerlikler görülmesine karşın aynı dönemdeki Anadolu'daki Hacılar,Çatal Hüyük ve Beycesultan yerleşmelerinde plan şemaları ve yapım tarzlarının tamamen farklı olduğu görülmektedir.(Şekil 2.8 -9 -10) Evlerin yapımında ahşap ve kerpiç kullanılmış olmakla beraber,ahşap sadece kerpiç tuğla ile yığma şeklinde örülmüş duvarların iç kısımlarında (özellikle ana odaların duvarlarında) duvar yüzeyinde,dekoratif ve süsleyici bir unsur oluşturmaktadır *. Neolitik ve Kalkolitik dönem Anadolu evlerinde ahşap hiçbir zaman yapının iskeletinde taşıyıcı olarak kullanılmamıştır.

Elde bulunan verilere göre, (Pendik kazısı 1981, Toptepe kazısı 1989, ve Ilıpınar kazısı 1987-92)doğu Trakya'nın Neolitik ve Kalkolitik dönemlerindeki yerleşmeleri,konut yapım teknikleri ve plan şemaları hakkında fikir sahibi olmaktayız.

Pendik (1981) Temenye mevkiinde bulunan höyükte Neolitik döneme ait yuvarlak ve oval tabanlı çapları (3x6m) olan evler tesbit edilmiştir.Evlerin yapımında döşeme 50-80 cm çukur bir taban üzerine çakıl ya da yassı taş parçalarının yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur.Blokaj vazifesini gören bu döşeme üzerine, zemini toprağın neminden korumak için ahşap kirişler döşenmiş ve bunun üzerine de toprak döşeme yapılmış olabileceği bulgular sonucu ortaya çıkmıştır.Oval ve dairesel biçimli bu evlerin duvarları ve çatısı ahşap dikmelerin eğimli çakılarak,tek çatı altında konik olarak birleştirilmesi ve aralarına dal örgüsü örülüp çamur ile sıvanması sonucunda gerçekleştirilmiştir.Düzensiz bir biçimde dağılım gösteren bu evlerin araları avlu ve ışık olarak kullanılmıştır.Çit üzerine uygulanmış olan çamur sıvaya katkı maddesi olarak midye kabukları parçalanıp uygulanmıştır.Pendik-Temenye höyüğündeki tüm bulgular "Fikirtepe" kültürünü yansıtmaktadır **.

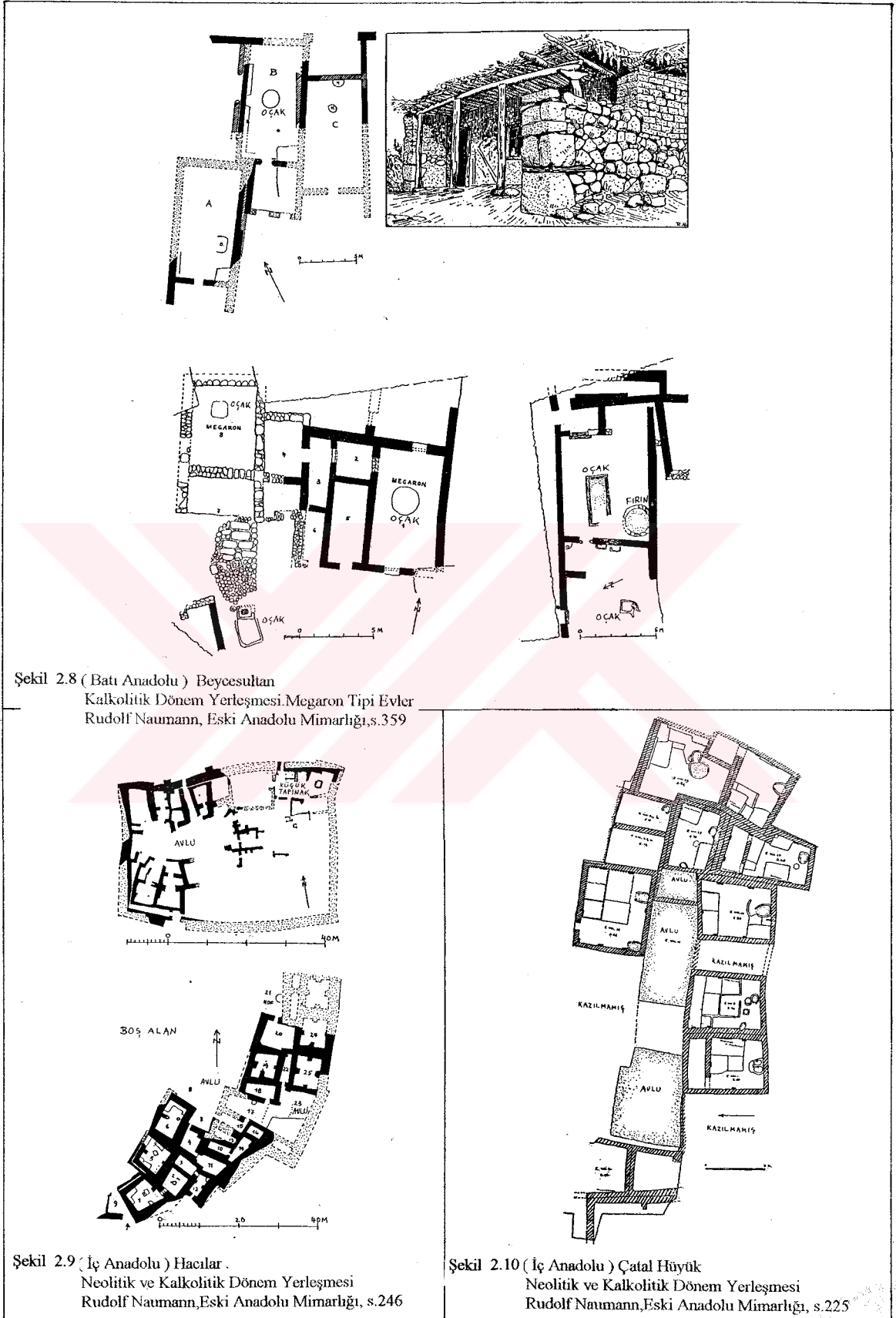
Toptepe'deki Neolitik dönem evleri dikdörtgen planlı ve 7.5 x 3.10 m boyutlarındadır. Ahşap dikmeler arasına kerpiç tuğlaların uygulanması ile oluşturulmuşlardır.Kazı planında dikdörtgen planlı bu evin batı duvarında oval biçimli üstü kubbeli firın vardır.Odanın doğu kesimindeki duvarın dibinde zemin taşları bulunmuştur.Burada zeminin taş ile kaplı olabileceğini düşünmek olasıdır.Ana mekandan bölücü bir duvarla ayrılmış başka bir taş zemin daha bulunmuştur.Ana mekandaki duvarların alt kısımları belli bir yüksekliğe kadar kırmızı boya kullanılarak dekore edilmiştir ***.

* Roodenberg , J ., "Ilıpınar X to VI : Links and Chronology" , Anatolica XIX ,1993 , Special Issue on Anatolia and The Balkans Symposium ,s.254 , ayrıca Rudolf Naumann 'da "Eski Anadolu Mimarlığı" eserinde Çatal Höyük'teki Neolitik Dönem evlerinin ana oda duvarlarındaki ahşap dikmelerin yapısal olmaktan çok süsleyici bir anlam taşıdıklarını ifade etmektedir. s.368

** Harmankaya ,S., Pendik Kazısı 1981 , IV Kazı Sonuçları Toplantısı , Ankara 1982 , s.25-28

*** Özdoğan , M ., Anatolica , An Interim Report On Excavations at Yarımburgaz and Toptepe in Eastern Thrace , Anatolica XVII, 1991 , No: XVII , s.78

İç ve Batı Anadolu'daki Neolitik ve Kalkolitik Dönem Yerleşmeleri

İlıpınar yerleşmesindeki evler 5x6 metre boyutlarında dikdörtgen plan şemasına sahiptirler ve iç bölüntüleri yoktur. Birbirine yakın şekilde (40-50 cm derinliğe kadar) çakılan ahşap kazıklar, yapının iskeletini ve çatı strüktürünü oluşturmaktadırlar. Duvarların alt kısımları kalıp dökme tekniği ile yapılmıştır. Dökme tekniği yatay olarak ahşap kazıkların iki taraftan sıkıştırılmasıyla oluşturulmuştur *.

4 bölgeye ayrılmış plan şemasında görüldüğü gibi evlerin 3 tanesinde 7 kata kadar üst üste tabakalaşma vardır (Şekil 2.11). Tüm evlerde giriş aynı yönden sağlanmaktadır. Büyük ihtimalle hakim rüzgarlar ve iklimsel koşullara bağlı olarak yönlendirme yapılmış olmalıdır. 1,2,4. bölgelerdeki plan şemalarında görüldüğü gibi ahşap dikmeler arasına dal örgüsü yapıp yüzeyinin toprak ile sıvanması tekniğinin kullanıldığı evlerin yanında, 3. bölgedeki plan şemasında duvarlar , kerpiç tuğlaların yumuşak olan toprağa gömülmemesi için ahşap levhalar üzerine örülmüştür. İlıpınar'daki yanmış ev buluntusu 5x6 metre boyutlarındadır. Yapının içi 25 cm kalınlığında kalıp dökme duvarlar ile sınırlanmıştır. Güneydoğu duvarındaki açıklık büyük olasılıkla giriş olarak kullanılmıştır . (Şekil 2.12) Oval biçimdeki ocak evin merkezine yakın bir yerde bulunmuştur. Arka duvarın yakınındaki sert saman karışımı kerpiç duvar kalıntısı , buranın ahır olabileceğini düşündürmektedir. Güneybatı duvarına dayanan 45 cm yüksekliğinde ve 60 cm genişliğinde bir oturma sekisi vardır **.

Anadolu'daki erken Neolitik dönem yerleşmelerinden Çatal Hüyük'te evler birbirine bitişik olarak yapılmıştır fakat her birinin kendine ait duvarı vardır. Çatal Hüyük bilinen en eski kapalı planlı yerleşmedir. Evlere damlardan merdivenle inilmektedir. (Şekil 2.10) Evler bir ana oda ile içindeki arka odadan oluşmaktadır ***.

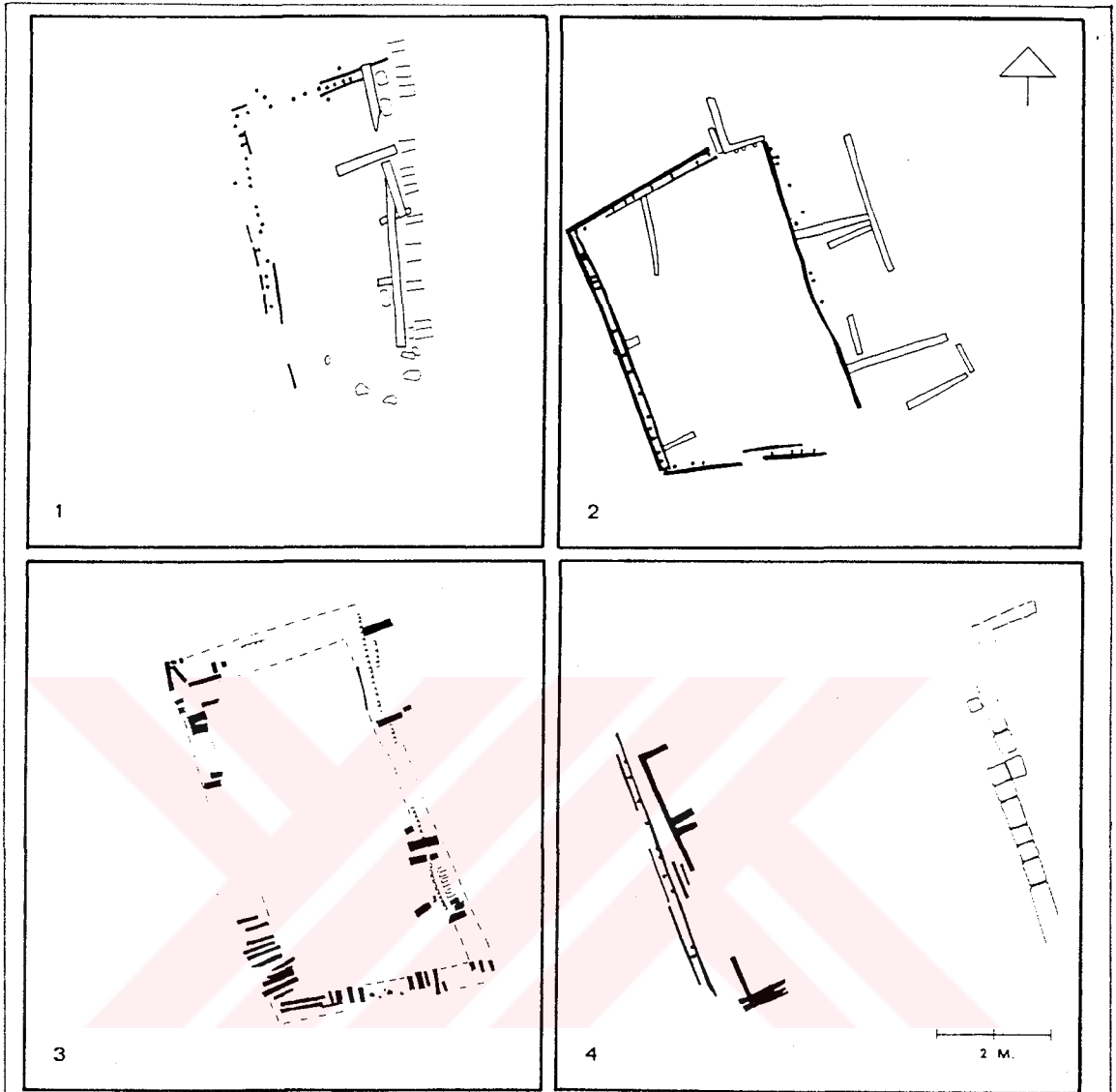
Doğu Trakya'daki Neolitik ve Kalkolitik dönem yerleşmelerinden İlıpınar, Toptepe'deki konutlar ile Batı Trakya'daki Karanovo , Polyanitsa konutları , gerek plan şemaları gerekse ahşap kazıklı strüktürleri ve dal örgüsü konstrüksiyonları bakımından benzerlikleri yanında , evlerin girişinin genellikle güneyden olması ve kuzey duvarlarına bitişik olarak ahır yapılması ortak bir kültür ve fiziksel koşullar sonucudur. Yağışları fazla olan alanlarda Trakya yöresinin kıyı kesimleri ve Balkanlarda ahşap dikmeli dal örgüsü konstrüksiyon kullanılmakta iken yağışların azaldığı Anadolu havzasındaki evlerde ise kerpiç tuğla duvar örgüsü ve düz toprak damlı yapım tarzının tercih edildiği görülmektedir. Doğu Trakya 'daki Neolitik ve Kalkolitik dönem evleri ile aynı dönem Anadolu evleri arasındaki diğer bir fark, iç mekan organizasyonlarında vardır. Hacılar ve Çatal Hüyük yerleşmelerinde evlerin iç mekanlarında ayrı fonksiyonlara yönelik bölümler varken (Şekil 2.9 -10) Doğu Trakya ve batı Trakya'daki yerleşmelerde tek oda içinde yaşamla ilgili tüm gereksinimler karşılanmıştır ****. Doğu Trakya'daki İlıpınar, Toptepe ile Batı Trakya'daki Karanovo ve Polyanitsa evlerinde odaların ortasındaki dikme çukurları evlerin eğimli çatıları olabileceğini düşündürürken aynı dönem Anadolu'daki Hacılar, Çatal Hüyük ve Beycesultan yerleşmelerinde evler düz toprak damlıdır .

* Roodenberg ,J., İlıpınar X to VI: Links and Chronology . Anatolica XIX 1993, Special Issue on Anatolia and Balkans Symp., s.252

** y.a.g.e ,s.253

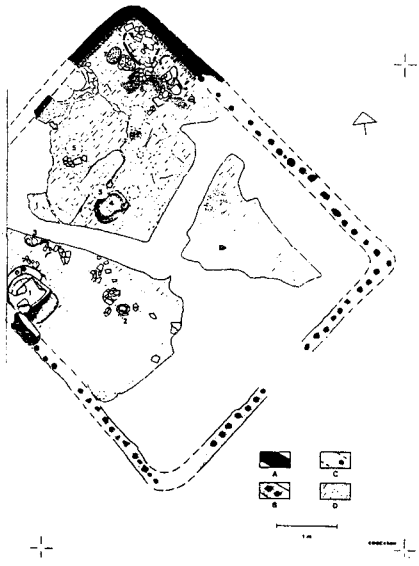
*** Naumann,R., Eski Anadolu Mimarlığı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, IV dizi , Sayı:9 1975, s.366

**** Roodenberg ,J., y.a.g.e ,s.254.

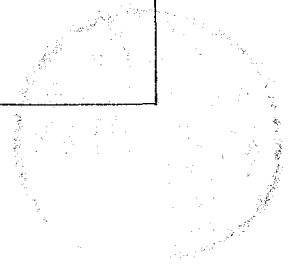
Şekil 2.11 Ilıpınar Yerleşmesi s.126

J.Roodenberg
 Preliminary Report on The Archeological
 Investigations at Ilıpınar in NW Anatolia

Şekil 2.12 Ilıpınar -Yanmış ev s.264

J. Roodenberg
 " Ilıpınar X to VI: Links and Chronology "
 Anatolica XIX, 1993

2.5 Tarih Öncesi Kültürlerin Devamı Olarak Trakya Yöresinde Günümüze Kadar Süregelmiş Dal Örgü Yapı Geleneği

Doğu ve Batı Trakya'daki yapı geleneğinin dal örgüsü yöntemi ile gerçekleştirilmiş olabileceği ,kazılar sonucunda ortaya çıkmıştır.Tarih öncesi kültürlerin yapı geleneğinde,evlerin kazı planları incelendiğinde kazık çukurlarının, evlerin plan olarak boyutlarını ortaya koymakla birlikte, duvarları çatı örtüsü ve yapım tekniği hakkında fazla bir fikir vermemektedir.Sadece ev yapımında kullanılan kazıkların ahşap olduğu ve üzerlerinin içeriden ve dışarıdan toprak ile sıvanmış olduğu bilinmektedir.Neolitik ve onu izleyen dönemlerde ev planlarında oval ve ovale yakın yuvarlak ya da dikdörtgen şeklinde biçimlenmelere rastlamak olasıdır.Kuzey Marmara kıyısında, Toptepe İstanbul 'da, Pendik ve Fikirtepe güney Marmara kıyısında ,İlıpınar ve Kırklareli yakınlarındaki Prof.Mehmet Özdoğan tarafından gerçekleştirilmekte olan Tilkiburnu ve Salhane mevki kazılarındaki bulgular ,Doğu Trakya 'daki tarih öncesi yerleşmeler ve konut gelenekleri hakkında az da olsa bir fikir vermektedir.İlıpınardaki konut planı dikdörtgen,Fikirtepe ve Pendik'deki konutlar ile Kırklareli Tilkiburnu ve Salhane mevkiindekiler ise çukur tabanlı ,yuvarlak ya da oval biçimlerde oluşturulmuş ,ahşap kazıklı ve dal örgüsü geleneğinde gerçekleştirilmiş yapılarıdır.Bu yerleşmelerin ve konut planlarının Batı Trakya'daki Neolitik dönemleri içeren Karanovo I ve II yerleşmesi ve konut yapılarıyla Kalkolitik dönem buluntusu olan Polyanitsa yerleşmesi ve konut yapım tarzları arasında karşılaştırma yapmak mümkündür.

Trakya 'da çalışma alanı içinde yer alan yöresel mimari örneklerinin bazılarında ,ahşap dikmeli dal örgüsü tekniğinin kullanılması ve örgünün dış yüzeyinin killi toprak veya saz ile kaplanmasıyla gerçekleştirilmiş olan yapım tarzı , Neolitik dönemlerden beri Trakya ' da uygulanmakta olan bir yapım geleneğidir..

Trakya 'da İncelenen Dal örgüsü Yapılar:Samanlıklar,Ambar Yapıları ve Evler.

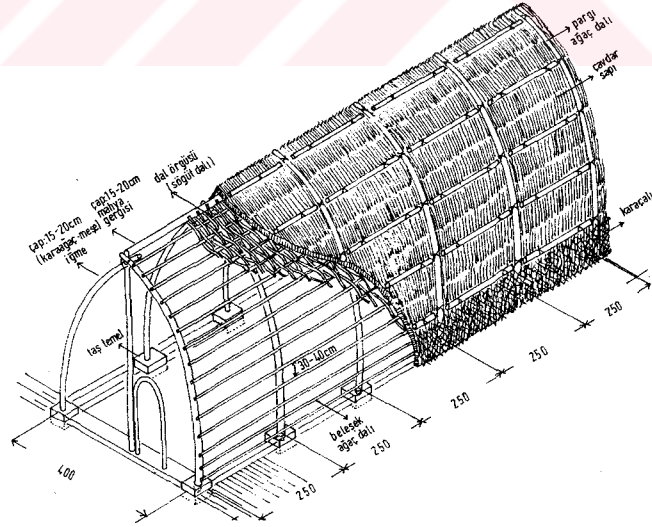
Samanlıklar : Karşılıklı olarak birbirine çatılmış ahşaptan iskeleti olan ve yan yüzeyleri ince söğüt dalları ile örülerek oluşturulmuş içinde saman depolanan yapılarıdır.Samanlık yapılarının iskeletinde 15-20 cm çapında ağaçlar kullanılmıştır.Yapı iskeletinin sağlam ve dayanıklı olması için karaağaç,meşe,dut ve ceviz gibi sert ağaçlar seçilmiştir.Samanlıkların genellikle yüksek olması tercih edildiğinden bu uzunluğa olanak veren ağaçlardan en çok karaağaç ve meşe tercih edilmiştir.Samanlıklar dar kenarından bakıldığında üçgen bir görünüm oluşturacak şekilde eğimli dalların birbirine çatılması ile oluşturulmuşlardır.

Yapım sırasında aynı eğim ve yükseklikteki ağaç dalları karşılıklı gelecek şekilde yerde eşleştirildikten sonra iki ağacın tepe kısmını oluşturacak çatılmış ağaçların ortasına burgu ile delik açılır,daha sonra bu boşluğa sert ağaçtan yapılmış ahşap çivi çakılarak uçların birbiri ile çapraz durması sağlanmış olur. Ağaçların birbirine çakılmasında genel olarak kızılçık ağacından yapılmış çiviler tercih edilmektedir.Bu şekilde hazırlanan çatki birimine halk arasında " i ğ m e " denilir. Daha sonra istenen büyüklüğe göre bu çatıklar

yaklaşık 2.00 -2.50 metre arasında değişen birimler halinde tekrarlanır.(Şekil 2.13) İğmeler eşit aralıklarda yerlerine çakılmadan önce çatıkların oturtulacağı taban taşları toprağın içine bir miktar gömülür ve içine yuvarlak ağaç kesitinin sığabileceği oyuklar keserle kırılarak açılır.Bu işlem hem iğmenin dayanıklılığını ve sağlamlığını arttırmakta hemde ahşabın toprakla temasını keserek çürümesini önlemektedir.

Samanlıkların iki dar kenarının orta eksenine ucu " Y " biçiminde çatallı bir başka ağaç çakılarak,iğmelerin sağlamlığı arttırılmakta aynı zamanda da çapraz duran iğmelerin üzerine konulan ve iğmelerle aynı kalınlıkta olan yuvarlak kesitli mahya gergisinin de taşıyıcı dikmesi görevini yapmaktadır. En üst kısma konulan mahya gergisi her 2.00 metrede iğmelere iplerle ya da tel ile bağlanarak mahyanın kayması önlenmektedir. Samanlıkların kapıları bu iki dar yüzeyin bazen bir bazen de iki yönünden açılmaktadır.

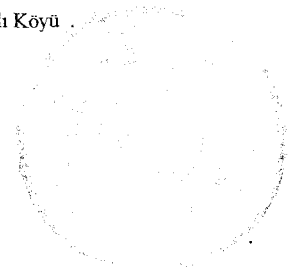
İğmeler çakılıp mahya gergisi de bağlandıktan sonra, her iki iğme arasına 30 ya da 40 cm de bir mahyaya doğru orta kalınlıkta ağaçlar çakılarak ara çatıklar oluşturulur.Bunlara halk dilinde " b e l e ş e k " denilmektedir.Daha sonra da beleşeklerin arası mahyaya doğru ince söğüt dallarıyla sepet örgüsü şeklinde örülerek, çatının üzerine örtülen çavdar saplarının iç mekana dökülmesini önlemek için taşıyıcı olmaktadır. Yapının strüktürü ,konstrüksiyonu ve üst örtüsü tamamlandıktan sonra ,çavdar saplarının rüzgarda dağılmasını önlemek için ,ince uzun ağaç dalları mahyaya kadar birbirine koşut gelecek şekilde sap örtünün üzerine atılmışlardır.Dallarla oluşturulan bu sisteme de halk arasında " p a r g ı " denilmektedir.En son olarak bütün işlemler bittikten sonra samanlıkların alt çevresi hayvanların çavdar saplarına zarar vermesini önlemek için ya çit oluşturulmuş ya da belirli bir yüksekliğe kadar karaçalı ile örtülmüştür.

SAMANLIK .Dal örgü Konstrüksiyon

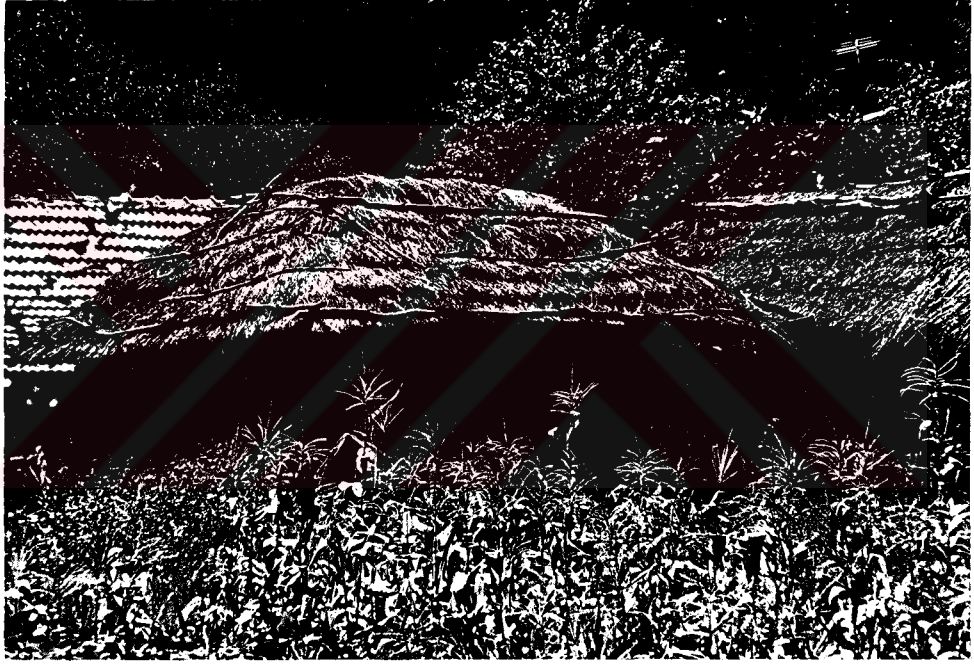
Şekil 2.13 Dal Örgü Samanlıkların Yapım tarzı

Lüleburgaz- Ayvalı Köyü

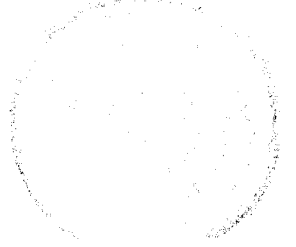
Ambar Yapıları:

Karadeniz kıyı şeridinde yer alan ambar yapıları toprağın neminden korunmak için belirli bir yüksekliğe kadar taş temel üzerine ,ahşap tabanlar yerleştirilip köşe dikmeleri çakıldıktan sonra araları ahşap ara dikmeler ve destek payandalarıyla çevrilip, strüktürü oluşturularak ,bunların da arası söğüt dallarıyla örülüp dış yüzeyleri toprak ile sıvanmıştır.Çatı strüktürü ise,tavan kirişlerine çakılan mahya dikmelerine ,mahya aşığı ve eğik mahyaların ,bunların aralarına da yuvarlak kesitli ağaçların 40-50 cm aralıklarla çakılması ve son olarakta kamış ya da saz çatı örtüsünü taşıyacak strüktürün 20 cm aralıklarla yatay olarak çakılması ile tamamlanmış olur.Çatı örtüsünün rüzgarda dağılması için ağaç dalları belirli aralıklarla çatının strüktürüne yer düzlemine paralel olacak şekilde bağlanmıştır.Halkın geçim kaynağı odunculuk olduğu için ambarlarda çoğunlukla ,daha sonra satılmak üzere odunlar depolanmaktadır.(resim 2.1)

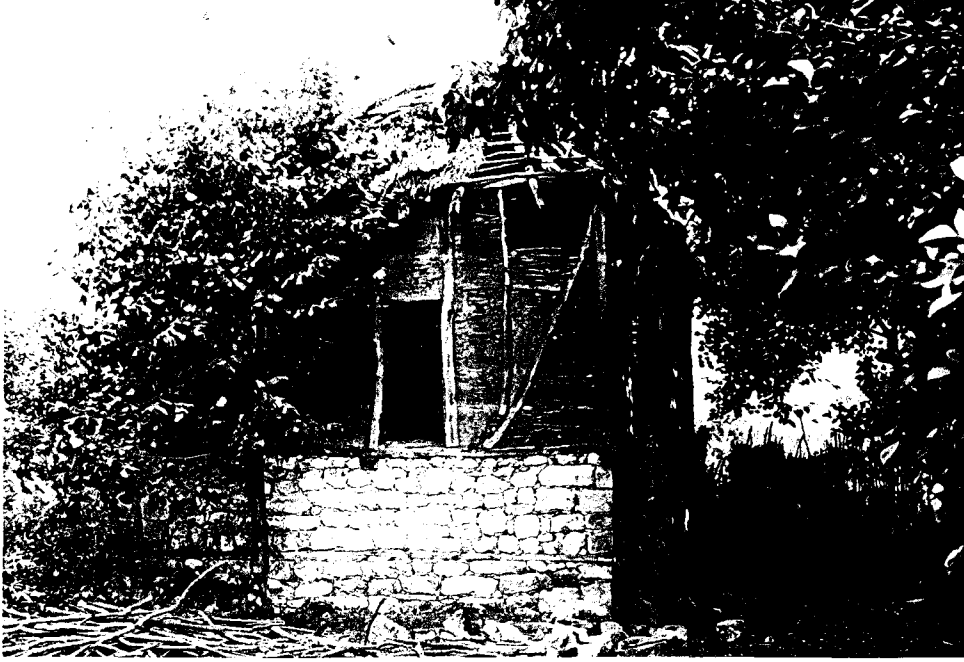

resim 2.1: Iğneada (Ambar)

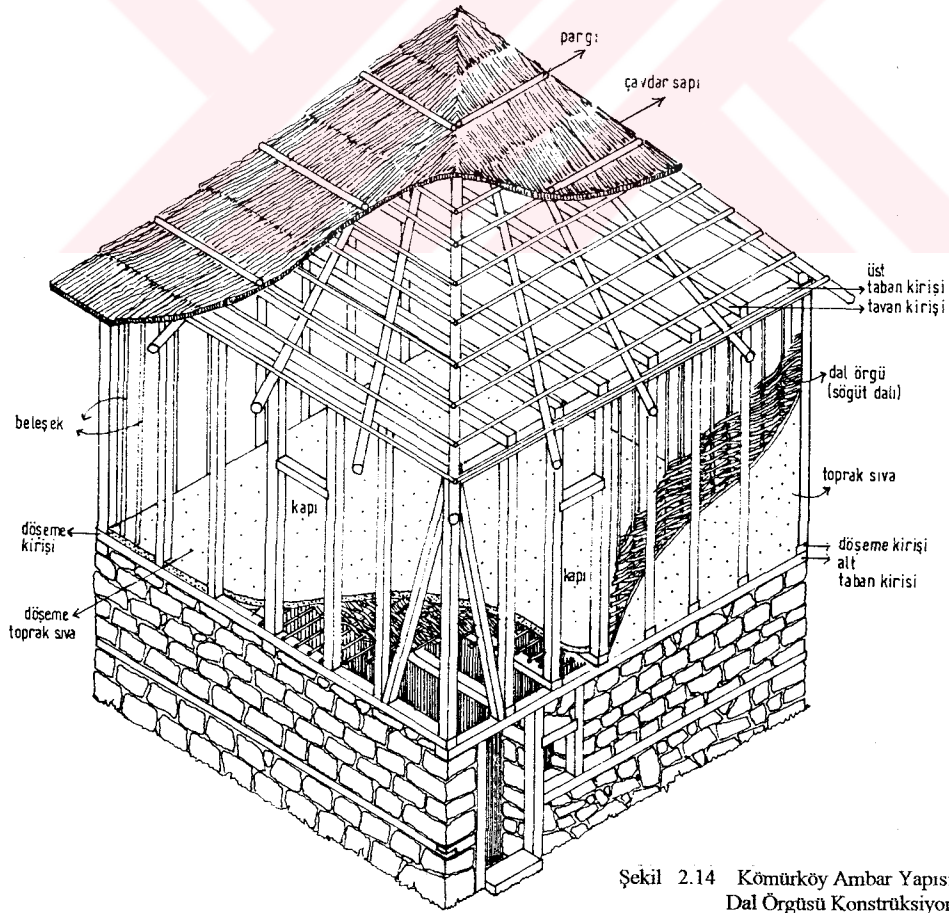
Istranca dağlarının iç bölgelerinde yer alan ambar yapıları da dalörgü konstrüksiyonda yapılmıştır.(resim 2.2).Ambar yapılarının depo kısımları yerden yaklaşık 1.50 metre yüksekliğinde taş ile örülmüştür.Asıl tahıl ürünlerinin depolandığı ambar üst kısımda yer almaktadır.(Şekil 2.14)Üst kısımdaki ambara ulaşılabilecek merdiven yapılmamıştır ancak gerektiğinde ahşap el merdiveni kullanılmaktadır.Ambarlar ahşap karkas sistemde yapılmış ve köşelerdeki dikmelere bağlanan ,itme kuvvetlerini karşılayabilecek destek payandaları konulmuştur. Sistem taş duvar üzerine iki duvar boyunca yerleştirilen alt tabanların ,50 cm aralıklar ile çakılan döşeme kirişlerinin yan duvar yüzeylerinde dikmeler ve ara dikmeler ile üst taban kirişine kadar devam etmesi ve alt taban kirişlerine paralel gelen üst taban kirişlerinin çerçevesi

resim 2.2 Kömürköy Ambar Yapısı

Şekil 2.14 Kömürköy Ambar Yapısı Dal Örgüsü Konstrüksiyon

şeklinde kurulmuştur. Yan duvar yüzeyleri, dikmeler arasına 20 cm aralıklarla çakılan düşey ağaç dallarına yatay olarak ince söğüt dallarının sepet örgüsü şeklinde örülmesiyle oluşturulmuş ve bunların üzeri(ahşap dikmeler açıkta kalacak şekilde) toprak ile sıvanarak tahl ambarlarının yağmura ve diğer tehlikelere karşı korunması sağlanmıştır.

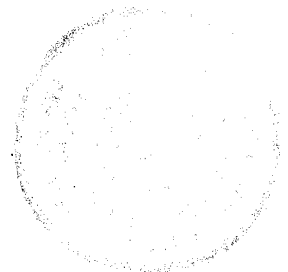
Aynı şekilde çatı yapıları da ,üst döşeme kirişlerinin ortasından mahyaya dik konumdaki orta dikmeye yapıların dört köşesini birleştiren köşe merteklerinin ve daha sonra ara merteklerin çakılarak bunların üstüne 20 cm aralıklar ile ince ağaç dallarının yatay olarak çevrilip ,en son olarak çavdar saplarının örtülmesiyle tamamlanmaktadır.Çavdar saplarının rüzgarda dağılmasını önlemek için ,ağaç dalları sapların üstüne yatay olarak konulmuş ve düşmemeleri için yer yer merteklere bağlanmıştır.

Dal Örgüsü Evler : Pınarhisar

Bu evlerin hakim rüzgar yönlerindeki duvarları kagir olmakla beraber,diğer yönlerdeki duvarlar ise ahşap taşıyıcı dikmeler arasına daha ince beleşek denilen ağaç dallarının düşey olarak çakılıp, aralarının söğüt dalları ile sepet örgüsü şeklinde örülmesi ve son olarak dıştan ve içten toprak ile sıvanması sonucunda oluşturulmuşlardır.Kuzey, kuzeydoğu ve kuzeybatı yönlerindeki duvarlar ise, kuzey rüzgarlarından ve yağışlardan korunmak için taş malzeme ile yapılmışlardır.Çatki sistemi ahşap karkas olarak,bir alt taban üzerine 50 cm de bir döşeme kirişlerinin çakılması ,bunun üzerine taşıyıcı dikmelere altlık olarak üst tabanların yerleştirilmesinden sonra 1.00 m. ara ile taşıyıcı ,ahşap karkas dikmelerin kat yüksekliğince üst döşemenin alt tabanına çivilenmesiyle sistem kurulmuştur.Çatılar ise eğimli olarak yapılmış ve üzerleri alaturka kiremit ile kaplanmıştır.(resim 2.3)

resim 2.3 Pınarhisar
Dal Örgüsü Ev

3. TRAKYA KONUTLARININ BİÇİMLENMESİNDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER.

Trakya 'da kırsal ve kentsel alanlarda üretilen konutları değerlendirebilmek için, öncelikle " geleneksel konut" ve " yöresel konut " tanımlarının yapılması gerekmektedir. Osmanlı toplumunda 17. 18. yüzyılda gelişme gösteren iç sofalı plan tipi, kent evi olma özelliğini taşıyarak ,Edirne ve İstanbul'un başkent olma dönemlerinde imparatorluğun Yunanistan, Bulgaristan ve Yugoslavya sınırları içinde ve Anadolu 'da yaygınlık kazanmıştır.

Geleneksellik özellikle kentsel alanlarda toplumun sosyokültürel yapısının gelişimi sonucunda, endüstri öncesi toplumlarda halkın ve zanaatkarların birlikte ortaya koydukları ve geliştirdikleri bir gelenektir. Rapoport "geleneksel konutu" ,iklimsel faktörler, güneş, manzara ,yön gibi, gerek kullanıcı ve gerekse yapımcı arasında ortaklaşa karar vererek yaratılan ve dolayısıyla herkes tarafından bilinen ve uygulanan tek tip modellerin geliştirildiği ve estetik olarak her ev için ayrı bir özellik düşünülmeden ortaya konulmuş bir mimari gelenek olarak tanımlamıştır *. Oysa " yöresel konut" belirleyici faktörler olsun olmasın, zanaatkarlar ve halkın katılımlarıyla aynı tip modellerin geliştirildiği, malzeme ile birlikte iklimsel koşulların ön plana çıktığı bir mimari gelenektir.

Bu tanımlamalar doğrultusunda Trakya konutlarının biçimlenmelerinde ,topografya, iklimsel faktörler, malzeme, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik faktörlerin belirleyici ve değiştirici etkileri araştırılacaktır.

Türkiye 'de kullanılan malzeme ve diğer faktörler yönünden konut zenginliği en fazla olan yörelerden biri Trakya bölgesidir. Bu yörede konutları biçimlendiren faktörler, diğer bölgelere oranla daha fazla çeşitlilik göstermektedir. Konut tiplerinin oluşumunda arazinin topografik ve jeolojik yapısı, iklimsel koşullar (sıcaklık, hakim rüzgarlar, yağışlar ve ışık), bitki örtüsü ve jeolojik yapıya bağlı olarak yerel malzeme kullanımı ile birlikte, yörede uzun yıllar bir arada yaşamış çeşitli sosyal guruplar ve bunların gelenek görenekleriyle ,yaşam tarzlarıyla çeşitlenen sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapıya, Kafkasya, Kırım ve Balkanlardan 1785 yıllarından başlayıp 1912 yıllarına kadar belirli aralıklarla gelen göçmenlerin de katkıları olmuştur **. Aynı yıllarda özellikle balkanlardan gelen göçmenlerin büyük çoğunluğunun Trakya da yerleşmeleriyle, beraberlerinde getirdikleri yaşam kültürlerini devam ettirmeleri sonucunda kırsal alanlarda konut geleneğinin, zengin çeşitliliği ortaya çıkmıştır .

3.1 Trakya' nın Topografik Yapısının Konutların Biçimlenmesine Etkisi.

Trakya yöresi genellikle az engebeli bir topografya ya sahiptir. Engebeli alanlar güneydoğu ve kuzeydoğu yönlerinde Karadeniz kıyısı boyunca uzanan İstiranca dağlık bölgesi ile Marmara kıyıları boyunca

* Rapoport, A., Pour une Anthropologie de la Maison (çev. A.M.Meistersheim, M.Schlumberger)Paris Dunod 1972, s.1-3

** Aktüre ,S., 19.Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi ,O.D.T.Ü Mimarlık Fakültesi Baskı İşliği Ankara 1978, s.98

kuzeydoğu ve güneybatı yönünde uzanan Tekir ve Kuru dağlık bölgeleridir.İstiranca dağlarında deniz seviyesinden yükseklik ortalama olarak 1000 metre mesafede iken güneydeki Tekir ve Kuru dağlık alanlarında 800 metreye ulaşmaktadır.Bu iki dağ kütlelerinin arasında kalan havza oldukça geniş bir alanı kaplamaktadır.Bu alan Ergene ve Meriç ovalarından oluşmuştur.Deniz seviyesinden yükseklik ortalama olarak 180 metre civarındadır *.

Ovalık alanlarındaki yerleşmelerde topografyanın konut yapımına etkisi söz konusu değildir.Bu alanlarda evler tek katlı veya çift katlı olsa bile düz bir alana inşa edildikleri için zemin kat ve üst katlardan oluşmuştur. Zemin kat hiçbir zaman toprağa gömülü değildir.Sadece İstiranca dağlık alanlarındaki kırsal yerleşmelerde Vize ,Evrencik, Kıyıköy,İğneada kıyılarında ve yüksek Marmara Denizi kıyılarında yer alan Tekirdağ, Gelibolu ve Kilitbahir gibi yerleşmeler eğimli bir topografya ya sahiptirler.Trakya'nın güney kıyı şehirlerinde konutların oluşumuna topografyanın etkisi şu şekilde olmuştur.Arazinin eğimi denize doğru azalmakta olduğundan eğim , yön ve manzara önemli bir faktördür. Güney ve doğu yönlerinin manzaraya açık olması yönlendirmede tercih edilme sebebidir.Bunlardan başka kentsel alanlarda parsel alanları kıymetli olduğundan küçük parsellere yeterli büyüklükte konut alanı yapılması sorunları ortaya çıkınca , kırsal alanlardaki yatayda genişlemenin aksine düşeyde yükselme şeklinde bir biçimlenme ortaya çıkmıştır.

3.2 İklim, Bitki Örtüsü ve Yerel Malzeme Kullanımının Bölgedeki Konutların Biçimlenmesine Etkisi.

Sıcaklık, yağışlar,hakim rüzgarlar ,ışık ve manzara gibi doğa koşulları ,bölgesel mimariyi belirleyen başlıca etkidir.Bu nedenle bir bölgenin yapıları ,o yerin iklim verilerini yansıtır.İklimsel faktörler geleneksel ya da yöresel özellikteki yapılarda mekanların dağılımı ve düzeninde,biçim ve boyutta yapıların niteliklerini belirleyen etkenler olmaktadır.Soğuk iklim de mimari yapısal öğeler biraraya toplanırken, sıcak bir iklim bölgesinde ise yapı gurupları genellikle avlu çevresinde birbirinden ayrılmış birimler olarak gelişirler **

Bunun yanında konutun oluşumunda doğa koşulları yanısıra bölgenin jeolojik yapısı ile yerel malzeme kullanımı arasında bir bağlantı olduğu da bilinmektedir.Jeolojik yapı,konut tipini belirleyen bir faktördür.Jeolojik yapının konut ile ilişkisi , geleneksel konutun oluşumunda gerekli malzemeyi sağlamasıdır ***.

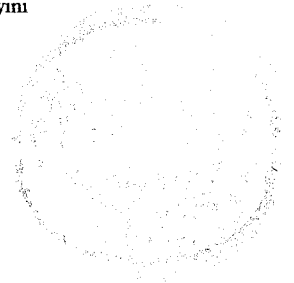
Trakya konutlarında malzeme seçimi ve kullanımı.

a) **Taş ve Tuğla Malzeme** :Doğal malzeme olan taş ile,kilin fırınlanmasıyla elde edilen tuğla'nın dolgu malzemesi olarak kullanımlarında; tuğla, ahşap karkas taşıyıcı arasında düz veya balıksırtı şeklinde, taş ise gelişigüzel biçimde,bağlayıcı bir malzeme olan kireç ,toprak ve saman karışımı horasan harcı ile birlikte kullanılmıştır.

* Darkot ,B., Tuncel,M., Marmara Bölgesi Coğrafyası,İ.Ü. Yayınları No:2510,Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:118,s.5

** Divanlıoğlu,D., Mimarlıkta Biçimlerin Oluşma Etkenleri,İ.D.M.M.A Mimarlık Fakültesi,Doçentlik Tezi ,1980,s.14

*** Tunçdilek,N.,Türkiye İskan Coğrafyası,Kır İskanı,İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayını,No:1283,Coğrafya Enstitüsü Yayını no: 49,1967,s.51

Taş duvarlarda taş örgüsü moloz ,kuru ve kesme taş işçiliğinde uygulanmıştır.Çoğunlukla da taş duvarların içinde 1.50-2.00 metre 'de bir geçirilen ahşap hatıllar zemin kat ve üst kat duvarlarını çevrelemiştir.Ahşabın buradaki görevi yatay olarak bağlayıcılık sağlamış olmasıdır *. Tuğla 'nın bağlayıcı olarak horasan harcı ile birlikte kullanıldığı ,kagir ya da yarı kagir yığma olarak oluşturulmuş yapılarda ,subasman seviyesine kadar taş duvar örüldükten sonra üst yapı sadece tuğla kullanılarak gerçekleştirilmiş yapılara Kaynarca kasabasında rastlanmaktadır . (E51)

b) **Pişmiş Toprak Malzeme** : Kerpiç tuğla

İklim koşulları açısından daha kurak alanlarda pişmiş toprak malzemeden yapılmış kerpiç konutlar ,Meriç ve Ergene havzasında yaygın bir kullanım alanı bulmuştur.Kerpiç 28x28 ,13x10 boyutlarında ana ve kuzu adlarını alarak ,yapısına hayvan kılı ,saman ve toprak karıştırılıp güneşte kurutularak oluşturulmuş bir malzemedir **. Trakya 'da duvarları kerpiçten oluşturulmuş konutlardan başka kerpiç 'in dolgu malzemesi olarak ahşap konstrüksiyon ile birlikte kullanıldığı konutlarda oldukça yaygın kullanım alanı bulmuştur.(bkz. Şekil 5.3 -5.4-5.5)

c) **Ahşap Malzeme** : Geleneksel konutlarda ahşap malzeme ahşap karkas sistemin içinde yer almış,ahşap karkas sistem ana dikmelerin ve bunların arasına ara dikmelerle destek payandalarının yerleştirilmesi şeklinde uygulanmıştır.Ahşap karkas arasındaki boşluklara kerpiç,tuğla ve taş malzeme ile hımiş dolgu yapılarak,dıştan yatayda ahşap kaplama ve içten ise bağdadi çitalı olmak üzere yaygın olarak kullanım alanı bulmuştur. Ahşap ; karkas sistemdeki kullanımda yapıya bir oran ve modül anlayışı getirmiştir.Özellikle yağışların fazla olduğu dağlık alanlar ,Karadeniz kıyıları ve Marmara kıyılarında ahşap ,rutubeti önleyici niteliği nedeniyle aranılan ve çokça kullanılan malzeme olmuştur .Ayrıca ahşap,dış cephe ,tavan ve saçak süslemelerinde dekoratif olarak yapılara ayrı bir güzellik katmaktadır.

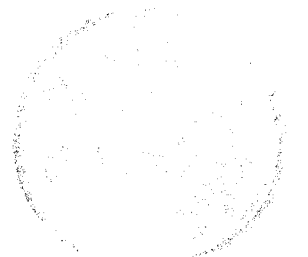
d) **Bitkisel Malzeme** :Geleneksel konutların biçimlenmesinde taşıyıcı olarak kullanılan ahşap malzemenin yanısıra,diğer bitkisel malzemeler,ağaçların sürgün dalları ,dal örgüsü evlerin yapımında konstrüksiyonu oluşturan malzeme olarak yer almıştır.Göl ve bataklıkların bulunduğu alanlarda saz ve kamış malzeme saz ve kamış damlı evleri koşullandırmıştır.Kerpiç evlerin oluşumunda ise ,kerpiç içine konan saman bağlayıcılık görevini gören bitkisel malzeme olarak yapım sisteminde yerini almıştır ***.

Trakya 'da özellikle kırsal alanlardaki konutların biçimlenmesinde ,iklimsel koşulların etkisi büyüktür. Bölgenin Karadeniz kıyıları nemli ve sürekli yağış getiren kuzey yönlerinden esen rüzgarlara açık olduğu için, inceleme alanı içinde yer alan Kıyıköy konutlarının birçoğunun, özellikle kuzey yönüne bakan cepheleri ,yağışlar ve rüzgarlardan korunmak için çinko ile kaplanmıştır.Evlerin giriş cephesi mümkün olduğunca kuzeye yönlendirilmez. Buradaki konutların oluşumunda iklimsel koşullara bağlı

* Meriç,M., "Geleneksel Türk Mimarisinde Malzeme Seçimi ve Kullanımı",Yapı 1973/3,Sayı:33 Yapı Endüstri Merkezi Yayını,Kültür ve Endüstri Dergisi,s.43

** y.a.g.e. , s.44

*** Tunçdilek ,N., Türkiye İskan Coğrafyası,Kır İskanı,İ.Ü Edebiyat Fakültesi Yayını No:1283,Coğrafya Enstitüsü Yayını No: 49,1967,s.55

olarak seçilen yerel malzeme: yöresel özellikteki konutlarda,kerpiç tuğla,bitkisel malzemenin (ağaç dalları,çavdar sapı ve kamışların) yanısıra,geleneksel konutlarda ise ,ahşap ve taş kullanıldığı görülmektedir.Konutların biçimlenmesinde taş,zemin katın oluşumunda ahşap ise, üst katların oluşumunda ahşap karkas iskeletin iç duvarlarda bağdadi çita kaplanıp üzerinin sıvanması ve dış duvarların ise ahşap kaplanması şekliyle kullanılarak gerektiğinde kışlık ve gerektiğinde yazlık kullanımlar getirilmiştir. (bkz Kıyıköy Geleneksel Konutları, E. 63,E.64,E.65,E.66,E.67,E.68)

Aynı nedenlerle cepheleri çinko ile kaplanmış konut örneklerine bölgenin güney kıyılarında Gelibolu ve Kilitbahir 'de rastlıyoruz.Fakat bu defa nemli ve yağış getiren rüzgarlar,güney ve doğu yönlerinden estiği için,evlerin güney ve doğu cepheleri rüzgarlardan ve yağışlardan korunmak düşüncesiyle çinko ile kaplanmıştır.Trakya'nın güney kıyıları,kuzey kıyılarına oranla daha ılıman Akdeniz iklim özelliği gösterdiği için ,konutların oluşumunda ahşap malzemenin yaygınlık kazandığı ve ahşap karkas sistemin bağdadi olarak ,Bodrum kat hariç zemin ve üst katlarda uygulandığı görülmektedir (bkz Gelibolu E.75 ,Kilitbahir E.78) Uçmaktare' de ise konutların alt katları ile iki ya da üç yöndeki duvarları :zemin ve üst katlar boyunca çatıya kadar taş ile kagir sistemde örülüp, üst katları ise, bir ya da iki yönde arası boşluklu ahşap karkas, iç duvarlar ise bağdadi çitalı olup yüzeyleri toprak ile sıvanmıştır.Kuzeyde Karadeniz kıyısındaki konutlarda ve güney kıyılarındaki konutlarda ahşap karkas uygulanmasının sebebi ahşabın ıslandıktan sonra kolay kuruyabilen bir özelliğe sahip olması ve nem tutmamasıdır.

Trakya' nın kuzeyindeki dağlık alanlarındaki geleneksel konutların biçimlenmesinde,kuzey rüzgarları soğuk ve yağışlı iklim, malzeme seçimini belirleyen en önemli etkenler olmuştur. Konutların kuzey yönündeki duvarları çoğunlukla zemin ve üst katlar boyunca taş duvar şeklinde yapılarak rüzgarın etkisi azaltılmaya çalışılmış zemin katlar taş duvar üst katlar ise dolma taş duvar ya da ahşap karkas üzeri ahşap kaplama şeklinde yapılmıştır.(bkz Evrencik konutları E69,E70)Burada konutlar genellikle doğu ve güney'e yönelmiştir.Kışın daha fazla ısınabilmek için ise konutların alt katları ahır olarak kullanılmıştır Kuzeyde ıstıranca dağlık alanlarındaki kırsal kökenli yerleşmeler ile Ergene havzasındaki yerleşmelerde ahşap karkasın hımış dolgu şekli ile kerpiç,ya da kagir (tuğla ve taş) konut örnekleri görülmektedir Kırklareli,Lüleburgaz ,Pınarhisar,Kaynarca,Vize (bkz. E40...E62)

Yukarıda görüldüğü gibi ,nemli ve yağışlı iklim özelliğine sahip olan Trakyanın Karadeniz kıyısındaki ve güney kıyılarındaki yerleşmelerde ve bölgenin dağlık alanlarında konutların biçimlendirilmesinde,hakim rüzgarlar , yağışlar ve iklimsel koşullara bağlı olarak malzeme kullanımı etkili olmuştur.Bunun yanında iç kısımlardaki Meriç ve Ergene ovalık alanları yazın temmuz ve ağustos ayı sıcaklarının en yüksek ,kışın ise ocak ve şubat ayında en soğuk kış günlerinin yaşandığı alanlardır *. Bu alanlardaki yöresel köy konutlarının mekansal ve biçimsel oluşumunda ise, sıcaklık , yağışların azlığı , güneş ,birinci derecede önemlidir ve konutlarının inşa edilmesinde malzeme olarak kerpiç kullanılmıştır.Bunun nedeni kerpiç 'in kışın evi ısıtan yazında serinleten bir özelliği olmasıdır.Ayrıca Trakya'nın bu yöresi yıllık ortalama yağış

* Dönmez ,Y., " Trakya Bitki Örtüsünün Coğrafi Şartları" ,Türk Coğrafya Dergisi, Yıl:XX-XXI,1967-68,sayı:24-25,s.122-126

miktarı bakımından en az yağış alan alanlardır.Kışın kuru soğukların olduğu günler çok fazladır.Kerpiç suya dayanıklı bir malzeme olmadığından dağlık alanlarda ve yağışların fazla olduğu alanlarda tercih edilmemiştir. Trakya'da kırsal alanlardaki kerpiç malzeme kullanılarak inşa edilmiş köy konutlarında ,kışın soğuktan korunmak için genellikle evlerin üç yöne bakan duvarları sağır yapılmıştır.Evlerin giriş cephesinin duvarı diğer duvarlardan incedir ve bütün pencereler bu duvar boyunca açılmaktadır.Ergene ve Meriç havzasındaki konutların biçimlenmesinde,hakim rüzgarlar ,kuraklık ve sıcaklık bunun yanında yerel malzeme kullanımı gibi, doğa koşulları belirleyici olmuştur.

Kuzey ve batı yönleri ise evlerin oluşumunda kapalı tutulan ve tercih edilmeyen yönlerdir.Kış aylarında kuzey ,kuzeydoğu ve kuzeybatıdan esen rüzgarların hakimiyeti sebebiyle kuzey, yaz aylarında ise ortam çok fazla ışıklı ve sıcak olduğu içinde batı yönü tercih edilmemiştir.(bkz Bölüm 5.2 Şekil : 5.4 Hayatlı köy konutları) .Kışın soğuktan korunmak için kuzey yönlerinde önlemler alınırken ,yaz aylarında ise güney ya da doğu yönlerinde serinleyebilmek için gerekli koşullar sağlanmıştır.Evlerin doğuya ya da güneye bakan giriş cephesi açık hayatlı ve ahşap dikmeli olarak inşa edilerek ve de hayatın üzeri örtülmeden bırakılıp evlerin yaz sıcaklarında doğal olarak klimalanmasına olanak sağlanmıştır. Ergene ve Meriç ovalık alanlarındaki kerpiçten yapılmış bütün köy evlerinin çatısı örtüsü eğimli kırma çatı ve üzeri alaturka kiremit ile kaplıdır.Sonuç olarak denilebilir ki ,kullanılan malzeme ve iklimsel koşullar,geleneksel ve yöresel Trakya konutlarının biçimlenmesinde ve mekansal örgütlenmesinde değiştirici rol oynamıştır.

3.3 Sosyo-kültürel Yapının, Bölgedeki Konutların Biçimlenmesine Etkisi.

Mimaride sosyo-kültürel yapının konutun biçimlenmesi üzerindeki etkisi çok çeşitlidir.Kimi zaman bu biçimlenme doğrudan yasalarla ,zorunluluk ve yaptırımlarla şekillenir.Özellikle kentsel alanlardaki konutlarda yasaların uygulanmasıyla ortaya çıkan biçimler ,planlamada,kat yüksekliklerinde,görsel olarak oluşturulan cephe düzenlemelerinde ve yangınlar için alınan önlemler ile denetlenebilir olmuştur." Yasal olarak belirli ölçülere uymak ,ortak nitelikleri ortaya çıkararak ,görünümde birimleri oluşturmuştur " *.

Osmanlı toplumunda batılılaşma ile birlikte başlayan hukuksal değişim örgütlenmede yenileşme,inşaat faaliyetlerinde yeni uygulamaları ve beraberinde denetimi getirmiştir.Tanzimat döneminden önce geleneksel olarak yapılan inşaat faaliyetlerinin ,örgütlenmiş eylemlere dönüşmesi ,yerel ve vilayet yönetiminde örgütlenme ile temelde etkili bir değişimi getirmiştir **.

Tanzimat dönemi nizamname ve kanun maddelerinin inşaat faaliyetlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesi ile ilgili olarak getirdiği düzenlemeler şu şekildedir.

- İnşaat işlerini yürütecek ve denetleyecek örgütlerin kurulması ve işletilmesi
  - Yolların bakım ve onarımı
  - Binaların yüksekliği

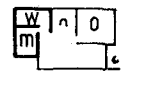
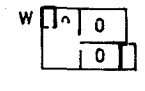
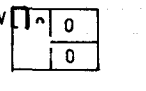
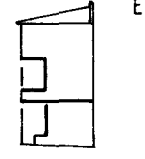
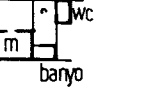
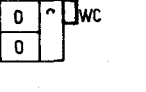
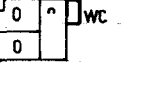
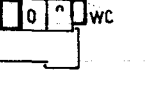
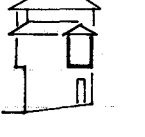
* Divanhoğlu ,D., Mimarlıkta Biçimlerin Oluşma Etkenleri ,İ.D.M.M.A Mimarlık Fakültesi,Doçentlik Tezi,İstanbul 1980,s.43

** Denel ,S., Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri,O.D.T.Ü,Ankara 1982,s.55

- Sokakların genişlikleri
- Malzeme seçimi ve kullanımı ,malzeme temini ,boyut nitelik ve fiyat denetimi. "

Kentsel alanlarda yeniden konut yapımında yukarıda sayılan kurallara uyulurken ,taşra şehirlerinde ,yeniden yapım için bir neden olmadıkça 19.yüzyıl içinde konut dokusu geleneksel niteliğini korumuştur.1877 Vilayet Belediye Kanununun maddeleri uyarınca,yerel yönetimler işlerlik kazandıktan sonra yapılan uygulamalarda yenileşmeler ve farklı nitelikler görülmeye başlanmıştır *.Yerel yönetimlerin işlerlik kazanmasından sonra Edirne şehrinin Kaleiçi bölgesinde XX yüzyılın başlarında çıkan yangınlar sonucunda buradaki imar faaliyetlerinde yeni düzenleme ve planlamalar gerekli görülmüş ,Bu sebeple yerel yönetim tarafından ,planlama faaliyetlerini yürütecek mimarlar Fransa 'dan getirilmiştir.Yangından evvel Kaleiçi sokaklarının düzgün olamayan formlarda olduğu XIX yüzyıl sonlarına ait Mehmet Selami Beyin çizdiği haritadan anlaşılmalıdır **.Şehrin Kaleiçi kısmı ve Karaağaç mahallelerinde görülen geometrik düzenli planlama ve birbirini dik kesen yol ağı sonradan yapılan bu düzenlemelerin bir sonucu olmalıdır.

19 yüzyıl ortalarında belirmeye başlayan apartmanlaşmayı ,batı etkileriyle gelen apartmanlardan ve plan farklılaşmasından ayrı olarak kent dokusunun değişim süreci özelliği olarak incelemek gerekmektedir Batılılaşma ile gelen apartman planının yanında Trakya'da Edirne,Tekirdağ ve Kırklareli gibi büyük şehirlerde yaşam koşullarının değişmeye başlamasıyla birlikte daha çok doğal gereksinimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan apartmanlaşma süreci etkisini göstermiştir.(Şekil 3.1) Şekilde görüldüğü gibi ,her katta wc kullanılmaya başlamış,zemin katın üstünden itibaren , odaların ya da sofaların çıkması olacak gibi balkonlar konut gelişiminde yerini almıştır.Küçülen parsel alanlarında ihtiyacı karşılayabilmek için kat adedinde yükselme şeklinde ve daha çok doğal gereksinimlerin bir sonucu olarak ,özellikle sıkışık kent alanlarında apartmanlaşmanın başladığı görülmektedir.

wc + mutfak + banyo bodrum kat	wc + mutfak zemin kat	wc + balkon üst kat	wc oda + balkon çıkma çatı katı	çıkma + balkon ön cephe
E22 	E22 	E22 	E22 	E22
E24 	E24 	E24 	E24 	E24

Şekil 3.1 Apartmanlaşma Sürecindeki Konutlar

* Denel,S.,Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri,O.D.T.Ü,Ankara1982,s.56

** Özdeş, G ., Edirne İmar Planına Hazırlık Etüdü ,İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, Yeterlilik Tezi,İstanbul 1951,s.23

Batılılaşma ile birlikte yerleşmelerin geçirdiği mekansal değişim kent içindeki nüfus dağılımında da etkili olmuştur. Türklerin ve diğer etnik grupların kent içindeki dağılımları mekansal düzeni ve konutların biçimlenmesini etkilemiştir. Osmanlı toplum düzeninde ve hatta Selçuklu kapalı şehirlerinde müslümanlar ile gayri müslimlerin birarada yaşadıkları ,buldukları mahallelerin Rumca ya da Ermenice isim alması durumunda bile içinde sadece hıristiyanların oturmadığı bilinmektedir *.

Osmanlı toplum yapısında,kentsel alanlarda,sosyal tabakalaşma ve etnik farklılaşma vardır.Sosyal gruplar arasındaki tabakalaşma kentlerin mekansal yapılarına da yansiyarak, en üst kademelerdeki sosyal gruplar kentlerin merkezinde otururken en alt kademelerde yer alan gruplar ise kentin dış mahallelerinde oturmaktadır **. Bundan başka kırsal alanlardaki tarımsal yaşam biçimi çoğunlukla yerleşme birimi kapsamında aynı tip düzenlemeleri gerektirirken kentsel alanlardaki yerleşmelerde kişisel yaşam biçimlerinin farklılığı ,ailenin sosyal durumu ,eğitim düzeyi ,ekonomik koşulları ,gelenek ve görenekler,yasal düzenlemeler ve gereklilikler planlamaya yansiyarak konutların biçimlenmesinde zengin çeşitliliği doğurmuştur.

3.4 Sosyo-ekonomik Yapının,Bölgedeki Konutların Biçimlenmesine Etkisi.

Trakya konutlarının oluşumunu halkın ekonomik yapısı çok fazla etkilememiştir. Bunun nedeni:Osmanlı toplumunda sınıflar arasında geçişin kolay olması, zengin evleriyle fakir evleri arasındaki farklılığın oda sayısındaki fazlalık şeklinde kendini göstermesidir.Evlerin oluşumunda mekansal örgütlenme açısından bir fark görülmez ***.

Son dönem yapılarında konutun,kırsal ya da kentsel alanda bulunması ,iç ve dış süslemelerindeki sadelik ya da zenginlik ile kendini göstermiştir.Konutlardaki zenginlik dış cephelerdeki süslemelerde , iç mekanlarda dolap ve tavanlardaki süslemelerde,konutların oda sayısındaki artış ya da kat sayısındaki artışlarla orantılıyken, halk konutları, daha sade , süslemesiz ve katlardaki azalma ile oda sayısındaki azalma ve küçülme şeklinde biçimlenmiştir .İç düzenlemede mekan kurgusu ve yaşam biçimleri aynı olduğu için zengin konutu ve fakir konutu arasında önemli farklılıklar oluşmamıştır ****.

Kentsel alanlarda ekonomik eylemlerin farklılaşması ,kent alanlarının kullanımındaki farklılığı da beraberinde getirmiştir.Kent mekanında aynı tür eylemler aynı sokak içinde veya aynı mahallede yer almıştır.Diğer yandan zanaatkarların ve tüccarların işyeri ve konut gereksiniminin aynı yapıda karşılanması

* Tanyeli,U ., Anadolu Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci(11-15yy),İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Doktora Tezi,İstanbul 1987 ,s.43

** Aktüre,S ., 19.Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi,O.D.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Baskı İşliği,Ankara 1978,s.6,Üst kademede ki guruplar ile alt kademede ki guruplar arasındaki bu tabakalaşma Trakya' da Kurklareli şehrinde de vardır.Melissinu Hristodulu,Thraki Ke E Saranda Ekklesie Meta Tinon Diuktikon Ekklesiastikon Zıtmaton,İstanbul 1897,Patikhane Basımevi,s.142,

*** Tanyeli,U.,Kazmaoğlu,M.,Anadolu Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar,Yapı1979/3,sayı:33,Yapı Endüstri Merkezi Yayını Kültür ve Endüstri Dergisi.s.30

**** Küçükerman ,Ö.,Kendi Mekanını Arayışı İçinde Türk Evi,Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu,1991,s.53

mekansal olarak dış çevrenin örgütlenmesinde aynı işle uğraşanların aynı mahallede oturmaları sonucunu beraberinde getirmiştir *.

Konutun biçimlenişini yönlendiren ve belirleyen etkenlerden biriside sosyoekonomik faktörlerdir.Bu faktör kentsel alanlardan çok kırsal alanlardaki halk konutlarını etkilemiştir." Mimari " toplumun gereksinmelerini karşılayabilecek mekan düzenleme eylemi olarak tanımlandığına göre,sosyoekonomik yapının mimariyi doğrudan etkilediği bir gerçektir.

Kırsal alanlardaki konutlar,tarımsal ekonomik koşullara bağlı olarak işlevsel organizasyon açısından iki ayrı bölümden meydana gelmiştir.Birincisi insanların yaşamına ayrılmış ev bölümü,ikincisi ise erzak,yiyecek ve içeceklerin depolandığı, kiler,ambar ,samanlık (hayvanların bulunduğu ahır) gibi , işlevsel olarak hizmetlere ayrılmış bölümler ve eklerden oluşmuştur.Kır evinde bu iki fonksiyon birbirinden ayrılmaz bir bütündür.

Trakya yöresinde halkın tarım ve hayvancılık,ormancılık,bağcılık ,tütüncülük ve ticaret ile meşgul olması, 19.yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında gerçekleştirilmiş, Trakya yöresindeki yöresel ve geleneksel özellikteki konutların oluşumunda ekonomik olarak belirleyici bir faktör olmuştur.

Sonuç olarak sosyoekonomik koşulların ,yaşam tarzı ,gelenek ve görenekler gibi sosyokültürel etkilerin gereksinimler doğrultusunda kentsel alanlarda başka ,kırsal alanlarda başka biçimlerde konut oluşumunu etkilediği görülmektedir.Osmanlı toplum düzeninde , özellikle sosyokültürel ve sosyoekonomik yapının ,geleneksel ve yöresel konutların biçimlenmesinde belirleyici faktörler olduğunu söylemek olasıdır.

Raport'a göre de konutun biçimsel ve mekansal oluşumunda,belirleyicilerin toplumsal ve kültürel etmenler olmasına karşın iklim,malzeme,yapım yöntemleri ve teknoloji gibi fiziksel etmenler ise sadece değiştirici rol oynamıştır **.

3.5 Bölgedeki Farklı Orijinlere Bağlı Sosyal Gruplar ve Her Grubun Farklı Konut Geleneklerinin Trakya Konutlarının Biçimlenmesine Etkisi

Geleneksel Trakya konutlarının yapım tarzı ve mekansal örgütlenmesinde çeşitlilik ,farklı sosyal gurupların uzun yıllar birlikte yaşamaları sonucunda ortaya çıkmıştır.Bundan başka 1878 Osmanlı -Rus savaşında Bulgaristan ve Romanya 'dan ,daha sonra 1912 yılında Balkan savaşı yıllarında Yunanistan 'dan gelen göçmenlerin yerleşmek için çoğunlukla Trakya yı seçmeleri ve beraberlerinde getirdikleri konut geleneklerini devam ettirmeleri, 19.yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında Trakyadaki konutların oluşumlarına zengin çeşitlilik getirmiştir.

Balkanlardan, özellikle Bulgaristan ve Romanya 'dan gelen göçmenlerin Trakya yöresinde kırsal alanlarda yerleştikten sonra ortaya koydukları konut geleneği,tek ya da iki katlı ,kerpiç malzeme kullanılarak ,açık

* Aktüre ,S., 19.Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi,O.D.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Baskı İşliği,Ankara 1978,s.6

** Rapoport,A., Pour une Antropologie de la Maison (çev.A.M.Meistersheim,M.Schlumberger.Paris,Dunod 1972,s.64-68

hayatlı ve ahşap dikmeli plan şemasında gerçekleştirilmiştir. Bazı evlerin hayatlarında köşk şeklinde manzarayı gören oturma yerleri ve ocaklarından odaların içine doğru uzanan kümbet şeklinde çıkıntılar vardır. Bu gurupların konut geleneğinde ahır evden uzaktadır. Evin ön avlusu meyva, sebze ve çiçek bahçesi olarak kullanılmış, ahır ise istenmeyen pis kokulardan uzak olabilmek için arka avlu çevresinde inşa edilmiştir. Yine de evin ön avlusundan ahıra kolayca ulaşılacak bir kapı bulunmakla birlikte, hayvanların girişi, mutlaka arka avludan sağlanmıştır.

Kırsal alanlardaki Yunanistan'dan gelen göçmenlerin evlerinde de aynı şekilde yapım sisteminde kerpiç malzeme kullanılmış, hayatları açık ve ahşap dikmeli olarak yapılan bu evler çoğunlukla tek katlıdır. Arazinin eğimli olduğu alanlarda, bazı evlerin alt katına, kısmi olarak ambar ya da depo yapılmıştır. Bu evlerin diğer göçmen evlerinden farklılıkları şunlardır. Mutfaktaki ocakların odaların içine doğru uzanan kümbet şeklinde çıkıntıları yoktur. Mutfak'ta yer alan ocaktan başka ön avlu içinde kerpiç veya tuğladan yapılmış ve üzeri tuğla ile kümbet şeklinde örülerek toprak ile sıvanmış, ikinci bir ocak her evin bahçesinde bulunmaktadır. Yunanistan 'dan gelen göçmen evlerinin, diğer göçmen evlerinden önemli bir farklılığı : mutlaka evin bir odasına bitişik ve kuzeyine gelecek şekilde, kışın ısınmak amacıyla ahır yapılmış olmasıdır. Ergene ve Meriç havzasındaki bütün göçmen evlerinin ortak özelliği, evin ön avlusunun meyva, sebze, çiçek bahçesi olarak kullanılması ve ev ile ilgili hizmetlere ayrılmış olması, hayvanlara ait diğer hizmet alanlarının ise başka bir avlu içinde yer almasıdır.

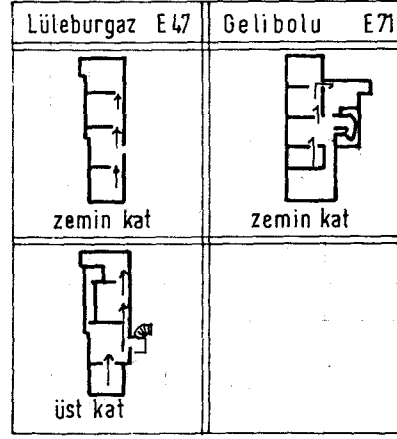
Trakya'da kırsal ve kentsel alanlardaki geleneksel Trakya konutları, iç sofalı ile yan sofalı ve sofasız olarak sınıflandırabileceğimiz konutlardan oluşmaktadır. Odaların önü hayatlı olarak yapılmış yöresel özellikteki köy konutları Ergene ve Meriç havzasında görülmektedir. Trakya 'da kentsel alanlarda, ahşap konstrüksiyon kullanılarak yapılmış dış sofalı Türk evine rastlanmamıştır. Fakat Sedat Hakkı Eldem ile Dr. Rifat Osman Edirne ve Tekirdağ şehirlerinde 17 ya da 18'inci yüzyıllara ait, ahşap konstrüksiyonda yapılmış dış sofalı konutlardan söz etmekte ve bu evleri plan şemaları ile vermektedir *.

Kırsal ve Kentsel alanlardaki Trakya evlerinin bazılarında ise, farklı kültür guruplarının konut geleneğinde odadan odaya açılan kapılarla evlerin bir kısmı ya da tümü dolaşılabilir açık plan şemaları görülmektedir.

Birbirine doğrusal olarak zincirleme bağlanan mekanlardan oluşan dikdörtgen bir plan şemasında gerçekleştirilmiş bu evlerde odalar kapılarla birbirine bağlanmıştır. Trakya 'da incelenen 78 adet konuttan bu özelliği gösteren 2 konuttan birincisi Lüleburgaz 'da 47 numara ile gösterilen evin alt kat ve üst kat planı birbirine zincirleme bağlanan odalar şeklinde düzenlenmiş ve iç içe açılan kapılarla diğer mekanlara geçilmiştir. Aynı özellikte olan ikinci konut, Gelibolu ilçesinde 71 envanter numara ile gösterilmiştir. Sadece alt kat planı çizilebilen konutun farklı kültür guruplarına ait plan şeması özelliği göstermiş olduğunu

* Eldem, S.H., Türk Evi plan Tipleri, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul 1968, s.33,86,87,88,89. Süheyl Ünver tarafından yazılan, Dr. Rifat Osman'a Göre Edirne Evleri ve Konakları kitabında yazar, üst kata merdiven ile ulaşılan "Devir sofasının iki yanında odaların yer aldığından söz etmektedir. Yılmaz Tosun, Doktora tezinde Trakya yöresinde açık sofanın XVII yüzyılda terkedilmeye başlayarak, XVIII yüzyılda dış sofanın tamamen kapatıldığını yazmıştır, "17-19 yüzyıllarda Batı Anadolu 'da Osmanlı - Türk Şehir Dokuları Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları", Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi - Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir 1983, s.99

söylemek mümkündür. (Şekil 3.2) Bunun nedeni, Türk evinde herbiri bağımsız birimler olan odaların arasında geçişler bulunmaması ,burada ise farklılık odaların birbirine açılması ve mahremiyetin ortadan kalkmış olmasıdır.

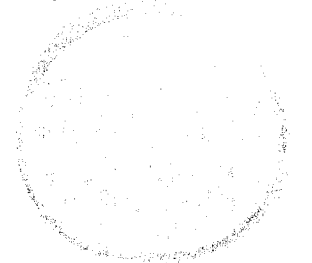
Şekil 3.2 Birbirine zincirleme bağlanan mekanlar

Bazı evlerde de zemin kat planında odaların ortalarından açılan çift kanatlı ya da tek kanatlı kapılarla ,evin her odası dolaşılabilir.(Şekil 3.3 E6,E7,E9,E15,E20 no:10,E20 no:12,E20 no:14,E39,E40 ,E41,E44,E50,E51) Bu düzende evde yaşayan herkes tüm odaların kullanımında söz sahibidir ve evin tamamı tek bir mekan gibi kullanılmaktadır.Türk evindeki oda kavramı bu konutlarda yoktur.Türk evinde oda tüm eylemler için kullanılmakta iken (oturma,dinlenme,yatma,misafir ağırlama ,yemek yeme gibi) bile odanın başlı başına bir mahremiyeti vardır.Fakat böyle bir plan şemasında mahremiyet ortadan kalkmıştır. Bazı evlerde ise genellikle üst katlarda, en iyi oda yani baş oda ile onun bitişiğindeki oda arasında iki mekanı birbirine bağlayan bir kapı vardır. (Şekil 3.4 E43 ,E48,E49,E61)

Kentsel alanlardaki Trakya konutlarında, mutfak mekanı ve yemek odası çoğunlukla Zemin ya da Bodrum katlarında yer almıştır.Bunlar mutfak mekanından oturma veya yemek odasına geçebilmek ve mutfağın bitişiğinde tüm ailenin birlikte yemek yiyebilmesi için yemek odası olabilecek şekilde düzenlenen, mutfakla bağlantı kurulmuş alanlardır. (Şekil 3.5 E11,E12,E14,E24,E26,E33,E59)

Bunlardan başka farklı orijinlere bağlı sosyal gurupların kentsel alanlardaki konutlarında gizli odalar ve gizli geçitler evden eve geçişi sağlayan herhangi bir aranma halinde kolayca kaçabilmeye olanak veren tasarım şekillerini de görmek mümkündür.Tekirdağ Ertuğrul mahallesinde yer alan ve dışarıdan bakıldığında tek ev gibi görülen aslında bitişik üç adet evden oluşan bu düzenlemede ancak akraba olan üç ailenin birlikte yaşaması söz konusudur.(E20 no: 10-12-14) Evlerin her katında ,odalardan bitişiikteki eve geçişi sağlayacak bir kapı bulunmaktadır.E28.

Bunların haricindekiler kapalı yan sofalı , iç sofalı diyebileceğimiz, kentsel ve kırsal alanlarda yer alan geleneksel Türk evi plan şeması özelliklerini gösteren evlerdir . (bkz. tablo 1)

EDİRNE	TEKİRDAĞ	KIRKLARELİ	Kaynarca
E6 zemin kat	E20 üst kat no:10	E40 zemin kat	E50 üst kat
E7 zemin kat	E20 üst kat no:12	E41 zemin kat	E51 üst kat
E9 zemin kat	E20 üst kat no:14	E44	
E15 zemin kat	E39 zemin kat		

Şekil 3.3 Birbirine sarmal bağlanan mekanlar

Sofasız -Bitişik : E20 no:10-E20 no:14-E39
 Yan Sofalı -Bitişik : E7-E20 no:12
 Sofasız -Tekil : E40
 İç sofalı -Bitişik : E6-E44
 İç sofalı -Tekil : E9-E15-E41-E50-E51

KIRKLARELİ	Pınarhisar	Vize
E43 üst kat	E48 üst kat	E61 zemin kat
	E49 üst kat	

Şekil 3.4 İki odası birbirine bağlantılı mekanlar

EDİRNE	TEKİRDAĞ	Vize
E11 bodrum kat	E24 bodrum kat	E59 zemin kat
E12 bodrum kat	E26 zemin kat	
E14 zemin kat	E33 bodrum kat	

Şekil 3.5 Mutfak -Yemek odası bağlantılı mekanlar

4. GELENEKSEL TÜRK EVİNİN GENEL KARAKTERİSTİKLERİ ve MEKAN DÜZENİNİN GELENEKSEL ve YÖRESEL TRAKYA EVLERİ ile KARŞILAŞTIRILMASI

Bu bölümde , S.H.Eldem'in tipolojik sınıflamasına göre,geleneksel Türk evinin genel karakteristikleri ve mekan düzeni değerlendirilecektir.Trakya 'nın geleneksel ve yöresel özellik gösteren evleri bu sınıflamanın doğrultusunda , yöresel dağılımlar,zaman içinde yapısal değişimler,yerel malzemenin değiştirici niteliği,toplumsal ,ekonomik ya da kültürel açıdan değerlendirmesi yapılacaktır.Kırsal ve kentsel ölçekte geleneksel Trakya konutlarının plan şemalarına göre değerlendirmesinin yapıldığı Tablo 1'de geleneksel Trakya evleri üç guruba ayrılmıştır.1:Merdiven sofa (tekil,ikiz,sıra,bitişik),2:İç sofa (tekil,ikiz,sıra,bitişik) ve 3:Kapalı yan sofa -Dış sofa (tekil,ikiz,sıra,bitişik),tiplemeler zaman içinde teknolojiye bağlı olarak gelişen malzeme ve yapım tekniklerinin ,yasal düzenlemeler ve iklimsel koşullara bağlı olarak geçirdiği değişim tekil,ikiz,sıra ya da bitişik konut şeklinde gelişme göstermiş ayrıca kentsel ölçekte parsel alanlarının kıymetli oluşu ,göz önünde bulundurulursa toplumsal ve kültürel değişimin bir sonucu olarak apartmanlaşmaya geçiş dönemi yaşanmaya başlamış bunun da planlamaya yansması kat adedinde artış ve mekanda değişik düzenlemeler şeklinde olmuştur.

Geleneksel Trakya evlerinin, sofalarının düzenleniş biçimine göre sınıflamasının yapıldığı Tablo 1 'den başka Trakya 'nın iç bölgelerinde ve kıyı kesimlerinde gerek malzeme yönünden gerek mekan düzenlemesi açısından iklimsel koşullara bağlı olarak gelişme gösteren yöresel özellikteki evler vardır.(bkz Şekil 4.5 Ergene havzası yöresel köy evleri)

S.H.Eldem Türk evinin gelişimini değerlendirirken,sofanın plan içindeki konumuna göre sınıflandırma yapmakta ve bu sınıflamanın ortaya koyduğu tipleri ,coğrafi koşullar ve zaman içindeki yapısal değişimleri açısından değerlendirip,Türk evinin gelişim çizgisini açığa kavuşturmayı denemiştir *

S.H.Eldem Türk evi plan tiplerini A,B,C,D olmak üzere dört guruba ayırmıştır.Bunlar şu şekildedir.

A T i p i , S o f a s ı z P l a n : Güneyde iklimin en sıcak olduğu bölgelerde rastlanan en ilkel ev şekli olarak tanımlanmıştır. **B T i p i , D ı ş S o f a l ı P l a n :** Sofasız evden sonraki aşama olarak ,Anadolu 'daki Hitit evleri ve Hellenistik evleriyle benzerlik gösterdiğini söylemektedir.B tipi ,sıra odalardan sonra yan kanatlara eklenen odalarla L,U şeklinde çeşitlenmelere doğru gelişim göstermiştir. **C T i p i , İ ç S o f a l ı P l a n :** Dış sofa plan tipinden sonraki aşama olarak,iki tarafında sıralı odaların yer aldığı iç sofa ev,Türk evinin gelişiminde bir aşama olarak kabul edilmiş,kent evi olma niteliğini taşıyan plan şeklidir.**D T i p i , O r t a S o f a l ı P l a n :** Sofa plan tiplerinde ,dış ve iç sofa evlerden sonra üçüncü aşama olarak daha çok İstanbul 'da yaygınlık kazanmıştır. D tipi en zengin kompozisyonların gelişmesine olanak tanıdığı için daha çok zengin evlerinde uygulanmıştır.Bu tip Türk evinin gelişiminde tasarım yönünden gelinmiş en son aşamadır **. (bkz Şekil 4.4)

* Arel, A. , Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar,Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları No: 11
İzmir,1982, s.23

** Eldem, S. H. ,Türk Evi Plan Tipleri, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi ,İkinci Baskı,İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi,s.22-25

Sonuç olarak ,S.H.Eldem 'in doğrudan plan özelliklerine dayalı tipolojisine ,kullanılan malzemenin değiştirici niteliğini ve kullanıcının toplumsal ,ekonomik ve kültürel konumunu katmadan sadece sofaların konumuna göre bir düzenleme yaptığını söylemek mümkündür.

4.1 İç Mekanın Tanımı ve Mekan Kavramı Doğrultusunda Geleneksel Trakya Konutlarının Yorumlanması

Mimari mekanı tanımlayan ,belirginleştiren öğeler aynı zamanda sınırlayıcı ve birleştirici bir özelliğe sahiptirler.İşte geleneksel konut mimarisinin oluşumunda iç ve dış mekanların biçimlenişlerinde,mekanın bu nitelikleri ön plandadır." Mimari bir eserin asal değeri öztü,iç mekanındadır.İster volümetrik, ister plastik,ister dekoratif bütün diğer elemanlar iç mekanın belirtilmesinde rol oynadıkları sürece önemlidir " *.Mimari ile ilgili olarak mekan için yapılabilecek en doğru tanım,iç mekan kavramını da içine alan bir tanım olacaktır.Buna göre ,güzel mimari iç mekanıyla insanı çeken , kötü mimari ise iç mekanıyla insanı uzaklaştıran mimari olarak tanımlanmaktadır **.

Mimaride iç mekanların yaratılmasında ,yatayda gelişen elemanların,mekan düzenleyici ve birleştirici özellikleri yanında ,mekanı çevreyen düşey ve yatay elemanların ise sınırlayıcı rolleri vardır.

İ.Altan ,mimari mekan kavramı doğrultusunda bina oluşumunu şu şekilde tanımlamaktadır." Her bina ,toplumun belirli bir gereksinimine cevap vermek üzere ,çağın inşaat tekniğine dayalı olarak bazı malzemelerle belirli bir fiziksel mekanın etrafının çevrilmesiyle oluşmuştur. İşte insanın fiziksel mekana yönelip orada belli bir kesimi belirginleştirmesi ,sınırlandırması ile mimari mekan oluşur " *** .Mimari mekanı tanımlayan ve belirginleştiren doğal elemanlar (yeryüzü,gökyüzü,ağaçlar,ufuk çizgisi,çalılık) yapay elemanlar ise, (duvarlar,tavanlar ve döşemeler,kirişler ve kolonlar) mimari mekanların yaratılmasında hem tanımlayıcı hemde sınırlayıcı rol oynarlar ****.

Trakya yöresindeki geleneksel ve yöresel konut mimarisini yorumlarken mekanların örgütsel düzeninde ,mekan düzenleyici elemanlar olan ,mekan sınırlayıcı elemanlarla çevrelenmiş ve herbiri değişik işlevler için yaratılmış iç mekanlar,mekan sınırlayıcı elemanlar olarak duvarlar,tavan ve döşemeler,dikme ve kirişler, mekanları birleştirici ya da bağlayıcı özelliğe sahip olan merdivenler ele alınacaktır.

Böylece mimarinin özünün iç mekanında olduğu düşüncesiyle,iç mekandan başlayarak bölümsel,hacimsel ve dekoratif tüm unsurların mimari eserin bütününe oluşturduğunu söylemek olasıdır.

4.2 Geleneksel Türk Evinin Genel Karakteristikleri ve Mekan Düzeni

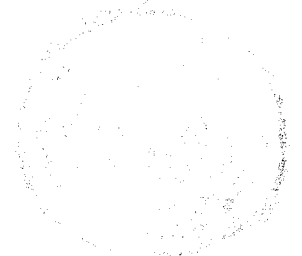
Türk evinin genel düzenleniş ilkeleri ve özellikleri ortaya konularak, daha sonraki bölümde geleneksel Trakya evleri bu gelişim çizgisinde değerlendirilecektir.

* Özer,B ., " Prof.Bruno Zevi'nin Bakış Açısından Mimari " Yorumlar ,Resim Heykel Mimarlık,M.S.Ü. Yayını,Istanbul 1986,s.154

** y.a.g.e ., s.152

*** Altan ,İ ., " Mimarlıkta Mekan Kavramı ",Mimarlık ve Şehircilikte Mekan,Y.Ü. Yerleşme ve Mimarlık Bilimleri Uygulamalı Araştırma Merkezi, İstanbul 1992, s.2

**** y.a.g.e ., s. 2-3

Türk evinin en önemli özelliklerinden birisi iç mekan ile dış mekan arasındaki zıtlıktır. Dekoratif açıdan iç mekanların zenginliği yanında dış mekanların yalınlığı ve sadeliği dikkat çekicidir. Zengin evi ile yoksul evi arasında dış görünüş ve mekan düzeni açısından farklılık görülmemekle beraber oda sayısındaki artışta ve iç mekan düzenlenmesinde kullanılan malzemede değişiklik vardır *.

Türk evinin ve mekan birimlerinin kuruluşunda İslam düşüncesinin etkileri görülür. Odalarda içe dönük bir yaşam , avlunun sokak ile karşılaştırması yapıldığında ,avlu da içe dönük bir yaşam biçimini ortaya koymaktadır **.

Türk evinde odalar arası bağlantılar ya da geçişler yok denecek kadar azdır .Her oda başlı başına bir konut birimidir. Bir oda içinde: yatma ,oturma,yemek yeme ,yıkama gibi bir konutta bulunan bütün eylemler yer almıştır.

Türk evi az katlıdır. Bu nedenle mekansal düzen tek kat için uygulanmıştır. Üst kat genellikle ikamete ,alt kat ise hizmet birimlerine ayrılmıştır. Türk evinde yaşam için ayrılan esas kat üstün tutulmuş ,bu özelliği imparatorluğun her yerinde benimsenmiş, tüm Anadolu ve Balkanlarda 15 ve 16. yüzyılda yayılmaya başlayarak 17 ve 18. yüzyılda ise en büyük yayılma hızına ulaşmıştır. Bu dönemde Edirne ve İstanbul evleri ,yakın doğunun ve doğu Avrupa'nın en çok taklit edilen ideal tipi olmuştur. S.H.Eldem Türk evinin gelişim sürecini, sofalarının düzenleniş biçimlerine göre sınıflandırarak, Türk evinin oluşumunda ve gelişiminde işlevsel açıdan ,sofanın ve odaların kullanım zenginliği üzerinde durmaktadır ***. Bu düzenlemede ele alınan " s o f a " esas katın sofasıdır. Türk evinde ,esas kat mekan öğelerinin örgütlenmesi açısından değerlendirildiğinde,iki birimin yapıyı oluşturduğu görülür.

S o f a : Odalararası iletişim düzeninin kurulduğu ,işlevsel açıdan çok çeşitli özelliği olan bir alandır ve " sergah, sergi, seyvan, çardak ,divanhane, hayat " gibi isimler almıştır ****. Hem toplanma ,hemde dolaşım alanı olması yanında,odalar arasında yönlendirici olarak Türk evinin biçimlenmesinde temel birim olarak kabul edilmiştir. Kullanış ve düzenleniş biçimlerine göre ise sofa, eyvan ,köşk, taht seki,sofa sekisi,abdest yeri, merdiven ,wc gibi öğelerden oluşmuştur.

O d a : Türk evinde odaların en önemli özelliği tüm eylemleri karşılayan birimler olmalarıdır. Ö.Küçükerman tüm eylemlerin tek mekanda toplanmasını ve odanın mekansal düzeninin oluşumunu,Türklerin göçebelik döneminde kullandıkları çadırın mekansal kurgusuna bağlamıştır. Sadece ocak, çadırda merkezde yer alırken ,odada duvara bitişik olarak konumlanmıştır. Bunun dışında bütün öğelerin düzenleniş biçimleri aynıdır *****. Türk evinde odalar yapı içindeki kullanım durumlarına göre çeşitli isimler almışlardır. Evin reisine ait ve onun misafirlerini ağırladığı " baş oda", bazı yörelerde buna,(haremlik ve selamlık kısımlarından oluşan evlerde) selamlık odası da denilmektedir. Bundan başka

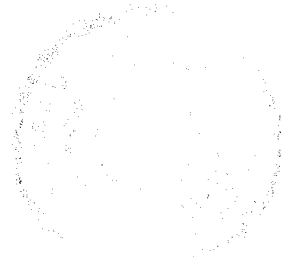
* Küçükerman, Ö., Kendi Mekanını Arayışı İçinde Türk Evi, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul 1991, s.53

** y.a.g.e., s.49

*** Eldem, S.H., Türk Evi Plan Tipleri, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İ.T.Ü. Baskı Atölyesi 1968, s.11-25

**** y.a.g.e., s.16

***** Küçükerman, Ö., y.a.g.e., s.68

odalar,iklimsel koşullara bağlı olarak ,ısınma ve serinleme için yapılmış ,kış ve yaz odaları gibi isimler olarak gerek yapısal ve gerekse mekansal düzende yerlerini alırlar. Türk evinde odayı oluşturan ögeler ise şu şekilde tanımlanırlar. Dolaplar (bazı odalarda dolapların içinde ,yıkama işlevine yarayan gusulhane),raflar,ocak,sekilikler,yüklükler (yatak , yorgan ve yastıkların kaldırıldığı yer) ve musandıralıklar (odalarda ; dolaplar içinden merdivenle çıkılan ,uyumak için ayrılmış alanlar) bir odanın mekansal düzenini oluştururlar.Bazı odalar seki altı ve seki üstü denilen iki bölümlerden oluşmakla birlikte,odaların düzeninde her durumda dolapların yeri ve oturma çevresi değişmemektedir *.

Evin esas katını oluşturan odalardan başka ,zemin katta yer alan hizmet odaları vardır. Bunlar ise mutfak ,kiler ,depo ve ambar gibi birimlerdir.Bazı evlerde ahır da zemin katta yer almıştır.

Türk evini meydana getiren belirleyici diğer bir karakteristik ise çıkmaların konumları ve düzenlenişlerindeki özellikleridir.

Ç ı k m a : İstanbul yöresinde cumba olarak bilinen çıkma, genel olarak şahniş,köşk ve saraylarda şahnişin (şehnişin) veya cihannüma olarak adlandırılmıştır.Çıkmalar: girişi belirleme,doğal ışık ve hava alma, yapıyı dış etkilerden koruma, doğayı ya da çevreyi algılama amacına yönelik olarak düzenlenmişlerdir **. Türk evinde çıkma üç başlık altında toplanabilir.

S o f a ç ı k m a l a r ı : Köşk, sekilik ve eyvan çıkmaları.Yönlenme bahçeye doğrudur.Daha çok dış sofalı evlerin mekansal düzeni olarak kullanımda yer almışlardır.K ö ř k sofa ögesi olarak, genellikle dış sofanın iki ucunda köşe odaları (köşk oda) şeklinde ,iç avluya doğru yönelmiştir. S e k i l i k, bazen sofanın bir, bazende iki ucunda yer alan,yerden bir basamak yüksekte, üç tarafı sedirlerle çevrili mekandır. E y v a n 'larda ,aynı şekilde oturma ve misafir ağırlama köşesi olarak düzenlenmişlerdir .Genellikle üç tarafı kapalıdır,bazı evlerde sokağa bakan duvar , pencerelidir.Eyvan'nın üç tarafı oturma sekisi ile çevrelenmiştir.. Sofadan bir veya birkaç basamakla yükseltilerek ,sofaya bakan yönü, ahşap dikmeli ve ahşap kemerli yapılmıştır.

B a ř o d a ç ı k m a s ı : Baş odanın oturma sekisi çoğunlukla sokağa doğru yönlendirilmiştir.Bazen odanın bir veya iki duvarı ya da bazı durumlarda plan şemasına bağlı olarak,odanın üç duvarı sekilik çıkması, şeklinde düzenlenmiştir.Bazen de duvarın ortasında ancak bir kişinin oturabileceği büyüklükte taht seki şeklinde çıkma yapılmıştır.

O d a ç ı k m a s ı : Üst katlarda,oturma odası sekilikleri de çıkma şeklinde düzenlenmiştir.İşçiliği ve mekansal düzeni baş oda gibi gösterişli olmasa da herhangi bir oda sekiliğinin yapısal düzeni ve çıkma şekli baş oda ile aynıdır.Türk evinin mekansal örgütlenmesinde oda,sofa ilişkisi ,sofadaki mekansal düzen,odanın mekansal düzeni ve sofa ile odalardaki çıkmaların konumları,mekansal düzeni oluşturan ögelerin düzenlenişleri Türk evini oluşturan genel karakteristiklerdir.

* Küçükerman , Ö ., Kendi Mekanını Arayışı İçinde Türk Evi , Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını,İstanbul 1991 ,s.121

** Önel ,H ., Ahşap ve Yurdumuzda Yöresel Uygulamaları ,Yeterlilik Çalışması ,İstanbul 1975, s.66

4.3 Geleneksel ve Yöresel Trakya Evlerinin Genel Karakteristikleri ve Mekan Düzeni

S.H.Eldem geleneksel Türk evinin esas kat ve hizmetlere ayrılmış alt kattan ibaret olduğunu söylerken, tarımsal ekonomik koşullarda gelişmiş olan Türk evini tanımlamaktadır. Daha sonra 19 yüzyılda endüstrinin gelişmesiyle yaşanan ekonomik ve kültürel değişim, özellikle kentsel alanlardaki Türk evinin biçimsel ve mekansal değişimini beraberinde getirmiştir. 17 ve 18 .yüzyıllarda kentsel alanlarda dış sofalı olarak inşa edilmekte olan Türk evi, 19.yüzyılda iç sofalı plan şemasında biçimlenmeye başlamıştır. Dış sofalı planda, sofanın örgütsel düzeninde yer alan köşk oda, sekilik ve eyvan gibi birimler iç sofalı plan şemasında sınırlı olarak kullanılmıştır. Özellikle köşk oda ve köşk kullanımı azalınca onun yerine aynı işlevleri karşılayan ,değişik isimlerde ve değişik fonksiyonlarda odalar çoğalmıştır. Orta sofalı Türk evi plan şeması ise, sonraki bir aşama olarak saraylarda, köşk ve kasırlarda uygulanmış ve daha çok İstanbul 'da yaygınlık kazanmıştır. Bu plan tipi halk tarafından benimsenmemiştir *.

Türk evini oluşturan temel birimler oda, sofa ilişkileri ve mekansal düzenleri, sofanın plan içindeki konumu, çıkmaların özellikleri ,mekanları oluşturan öğeler, S.H. Eldem'in " Türk Evi Plan Tipleri " kitabında belirttiği gibi ,Trakya evleri de aynı plan tiplemesinin içinde değerlendirilmiştir. Geleneksel Trakya evlerinde görülen tek farklılık, apartmanlaşmaya geçiş döneminde sofanın küçülerek "merdiven sofasına" ve bazı evlerde ise, oda ya da sofa çıkmalarının " balkon çıkmasına" dönüşmesidir. Kentsel alanlardaki ev planlarının şekillenmesini belirleyen diğer bir ayırıcı nitelik ise, 19 .yüzyılda planlamada yasal düzenlemelerin getirilmesiyle, ikiz, sıra ve bitişik nizamda konutların yapılmaya başlamış olmasıdır.

Yöresel olarak tanımladığımız Trakya evlerinin ise, farklı mekansal düzeni ve plan şemaları vardır. Yöresel köy evlerinde ,aynı yaşam koşulları ,kültürel ve ekonomik düzenin aynı olması ,aynı malzemenin kullanımı ve iklimsel koşullara bağlı olarak yönlendirme, tek model gibi görülen yapı tipini ortaya koymuştur .(1 Ergene ve Meriç havzası köy evleri Şekil 4.5 , 2.Uçmakedere evleri, 3.İğneada'nın saz damlı evleri).

İnceleme alanındaki geleneksel Trakya konutlarını: Edirne kentsel konutlar (E1..E15), Uzunköprü kırsal konutlar (E16...E18), Tekirdağ kentsel konutlar (E19...E39), Kırklareli kentsel konutlar (E40...E45), Lüleburgaz kırsal konutlar (E46-E47), Pınarhisar kırsal konutlar (E48-E49), Kaynarca kırsal konutlar (E50...E57), Vize kırsal konutlar (E58...E62), Kıyıköy kırsal konutlar (E63...E68), Evrencik köyü kırsal konutlar (E69-70), Gelibolu kırsal konutlar (E71...E75), Kilitbahir kırsal konutlar (E76...E78) kapsamı içinde değerlendirerek, kırsal ve kentsel ölçekteki geleneksel Trakya evlerini ,sofalarının düzenleniş biçimlerine göre sınıflamak gerekirse üç tip plan şeması görülür. 1.Merdiven sofalı plan tipi, 2.İç sofalı plan tipi, 3.Kapalı yan sofalı plan tipi - Dış sofalı (bkz. Tablo 1)

1. Merdiven sofalı plan tipi : (tekil - ikiz - sıra - bitişik)

S.H.Eldem ' in sınıflamasındaki iç sofalı ve dış sofalı plan tiplerindeki sofanın kentleşmenin başlamasıyla

* Eldem ,S.H. , Türk Evi Plan Tipleri , İ.T.Ü .Mimarlık Fakültesi ,İkinci Baskı, İstanbul 1968 ,s.128

işlevini yitirmesi,apartmanlaşmaya geçiş döneminde " m e r d i v e n s o f a s ı "na dönüştüğü plan tipidir. (bkz .Tablo 1) İnceleme alanındaki 74 plan çeşidinin çizildiği konutlardan ,20 adedi bu plan şemasındadır.

2. İ ç s o f a l ı p l a n t i p i : (t e k i l - i k i z - s ı r a - b i t i ş i k)

S.H.Eldem'in " i ç s o f a l ı p l a n t i p i " kapsamında değerlendirilen geleneksel Trakya evlerinin büyük çoğunluğu özellikle kentsel alanlardaki evlerinin oluşumunda bu plan tipi yaygınlık kazanmıştır.Odalar sofanın iki yanında ,iki sıralı konumda düzenlenmiştir.Evlerin ikiz ,sıra ve bitişik olması durumuna göre ,bu plan şemasında sofa öğelerinin (sekilik,köşk ve eyvan) kullanımı giderek azalmıştır.Yine aynı gelişim ve değişim sürecinde balkonlar ,sofa ögesi olarak konut yapımında köşk,sekilik ve eyvan çıkmasının yerini almıştır.İnceleme alanındaki 74 konutun üst kat sofalarına göre sınıflamasının yapıldığı Tablo 1 'de 30 adet konutun iç sofalı olarak düzenlendiği görülmektedir.

3. K a p a l ı y a n s o f a l ı p l a n t i p i - D ı ş s o f a l ı : (t e k i l - i k i z - s ı r a - b i t i ş i k)

S.H.Eldem'in " d ı ş v e k ö ş e s o f a l ı p l a n t i p i " ile (oda sırasının L şeklinde sofa etrafında çevrildiği şema)" bir veya iki kollu oda sırasıyla çevrilmiş dış sofalı plan t i p i ' ne (sofanın bir yanına dizilmiş sıra odalar ve sofanın diğer köşesinde tek odanın yer aldığı plan şeması) benzemekle birlikte yan sofanın çevre duvarları dışa kapalıdır *. Sofanın aydınlık ve havadar olması istendiğinden pencereler diğer mekanlara oranla sayıca fazladır.Diğer bir yan sofalı ev tipi ise, kent alanlarındaki ikiz,sıra ve bitişik konumlu evlerde sofa, üst kat planındaki konumuna göre yanda yer almıştır. İncelenen 74 konuttan 24 adedi bu plan tiplerinde yapılmıştır.(bkz. Tablo 1)

Trakya evleri de ,Türk evinin genel karakteristikleri içinde değerlendirilen oda ve sofa birimleri ile bu birimleri meydana getiren çeşitli çıkma öğelerinin bir araya gelmesinden oluşmuştur.

S o f a : Geleneksel Trakya evlerinde sofa, kullanış ve düzenleniş biçimlerine göre eyvan,sekilik, taht seki, ve balkon gibi öğelerden oluşmuştur. Sofa elemanı olarak köşk oda, dış sofalı evlerde sofa mekanını zenginleştirirken iç sofalı evlerde kullanımı azalmıştır. ** Bunun yanında balkon bir yenilik olarak köşk odanın yerini almıştır.

Dış sofalı Türk evinde,üst kat sofasına çıkışta merdiven arkasında yer alan "taht seki" ,Trakya evlerinin ,yan sofalı olarak sınıflanan örneklerinin bir kısmında görülmektedir. .Fakat çoğunlukla "taht seki" kullanım amacını yitirdiğinden ,tavana kadar yükselen dolaplara ya da yüklüklere dönüştürülmüştür. Kırsal alanlardaki bazı evlerde" taht seki "ile "abdest yeri " bitişik konumdadır.Kentsel alanlardaki evlerin büyük çoğunluğunda ise, "taht seki" ve "abdest yeri" işlevini yitirdiğinden ,bu öğelerin bulunduğu kısımlarda wc, sofanın kullanımında yer almıştır

O d a : Türk evinde odalar, tek başına evdeki tüm eylemleri karşılayan birimler olduğu halde ,Trakya

* Türk Evi Plan Tiplerinin gelişim örneklerinde S.H.Eldem dış sofalı planları kendi içinde sınıflandırmıştır. Trakya evlerinin yan sofalı olanları " dış ve köşe sofalı plan tipi " ,s.76 ile " bir ve iki kollu oda sırasıyla çevrilmiş dış sofalı plan tipi " ne benzer ,s.84

** Eldem ,S.H., Türk Evi Plan Tipleri ,İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi,İkinci Baskı ,İstanbul 1968, s.93

MERDİVEN SOFALI BİTİŞİK KONUT ①		İÇ SOFALI TEKİL KONUT ②		İÇ SOFALI BİTİŞİK KONUT ③		YAN SOFALI TEKİL KONUT ④	
ZEMİN KAT	ÜST KAT	ZEMİN KAT	ÜST KAT	ZEMİN KAT	ÜST KAT	ZEMİN KAT	ÜST KAT
							
E31	E31	E30	E30	E46	E46	E63	E63
							
E39	E39		E41				E66
							
		E42	E42			E69	E69
							
			E45			E70	E70
							
		E48	E48				E76
							
		E51	E51				
							
		E50	E50				
							
		E57	E57				
							
		E58	E58				
							
			E62				
							
			E64				
							
		E65	E65				

Tablo 1 KIRSAL ve KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA KONUTLARININ PLAN ŞEMALARINA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

evlerinde , odalar özelleşmeye başlamıştır." H o ş a m e t l i k " denilen misafir odaları (baş oda) ,yatak odaları ve oturma odaları üst katın mekansal düzeninde Trakya evini belirlerken ,ayrıca wc ve banyo da apartmanlaşmaya geçiş döneminde ,üst kat sofasında yer almaya başlamıştır.Bunlardan başka üst katta kullanılmayan eşyaların depolandığı " s a n d ı k o d a l a r ı " özelleşmiş odalar olarak kullanılmıştır. Zemin katların mekansal düzeninde ise, " g ü n l ü k o d a " (aile fertlerinin birlikte oturduğu , oturma odası), mutfak ile bağlantılı olan " k ı ş o d a s ı " yer alır .Odaların kullanış ve düzenleniş biçimleri Türk evi ile aynı olmakla birlikte,seki üstü ve seki altı bölümlerine rastlanmamıştır.Tüm evlerde dolaplar, kapıya bitişik konumdadır ve yıkanma ve depolama işlevleri vardır.Bazı dolaplar içine yatak ,yorgan koymaya olanak verecek şekilde geniş tutulmuştur.Bunlara yüklük denilmektedir *.

Trakya evlerinde ,üst katların mekansal düzeninde o d a , s o f a , b a l k o n ve c i h a n n ü m a çıkmaları önemli rol oynamıştır.Bitişik konumda yapılmış evlerde çıkmalar, bahçe ve sokak cephesi olmak üzere sadece iki yöne doğru yönelme vardır.Odaların ve sofaların çıkmalarında istenilen yöne doğru ,serbestçe düzenlendiği evler ,sadece tekil konumda yapılmış olanlardır.

Ç ı k m a : Trakya evlerindeki çıkmalar üç başlık altında toplanabilir. 1.Sofa çıkmaları ,2 .Oda çıkmaları ,3. Cihannüma çıkması.

1.S o f a ç ı k m a l a r ı : Sofanın düzenleniş biçimine ve kullanım durumlarına göre iki grupta toplanabilirler.

S e k i l i k ç ı k m a s ı : Sofa içindeki sekiliklerin konumuna ve düzenleniş biçimine göre düz sekili çıkma, köşe sekili çıkma,eyvan sekili çıkma (Şekil 4.1) olmak üzere sekili çıkmaları sınıflamak mümkündür.Sofa çıkmaları, düz sekili olan evlerde (E30-E35-E58) yönelme bahçeye doğru, diğer evde ise, (E24) sokak cephesine doğrudur.Köşe sekili çıkmalı olan (E59,E60) konutlarda çıkma ,bahçeye doğru yönelmişken ,E63 envanter numaralı konutta ise, sokak cephesindedir.Sofa sekiliği eyvanın içinde yer alan ,E20 no:10 kapı numaralı evin eyvan sekiliği bahçeye yönlendirilmiş, E29 envanter numaralı evin eyvan sekiliği ise sokağa doğru çıkma yapmıştır.Sofa eyvan sekisinin,sokak cephesine çıkma yaptığı diğer evin (E4) sekiliğinin iki yanında ,odalardan çıkışları olan balkonlar yer almıştır.

B a l k o n ç ı k m a s ı : Sofanın her iki yönünde bahçe ya da sokağa doğru, balkon şeklinde olan çıkmalardır.E3 envanter numaralı konutun balkon çıkması girişin üzerinde yer almıştır.E5 numaralı konutun üst kat sofasının uzantısında ,ön cephe balkon, arka cephe ise teras şeklinde çıkmalıdır.Teras, kent konutlarında balkon ile birlikte yeni bir öge olarak ,apartmanlaşmaya geçiş döneminde uygulanmaya başlamıştır.E6 envanter numaralı konutun ön ve arka cephesinde balkon şeklinde çıkması vardır.Sofa balkon çıkması ön cephede olan konutlar(E11-E12-E15-E20 no:12 -E21-E23-E51-E54-E61-E69-E74).Sofa balkon çıkması arka cephede olan bir konuta rastlanmıştır(E34).

* Dr Rıfat Osman 'a Göre Edirne Evleri kitabında Süheyl Ünver, musandiralıkların köşk ve saray yapılarının yatak odalarında yer aldığından,söz etmektedir.Zamanla musandiralıklar kullanılmamaya başlamış ve bunların yerini yüklükler almıştır.Yüklüklerin içinden açılan kapaklar,etnik guruplara ait evlerde gizli geçitlere ve değerli eşyaların saklanması için kullanılmıştır." Thrakiku Kentru "Syngramma Periodikon ,Ekdidomenon Hypo Tu En Athinaiis ,Thrakika dergisi ,Cilt 11,Atina 1939, s.354

sekili çıkma	sekili çıkma	köşe sekili	eyvan sekili	eyvan sekili
İç Sofalı-Tekil	Yan Sofalı.Bitişik	Yan Sofalı-Tekil	Yan Sofalı.Bitişik	İç Sofalı-Tekil

Şekil 4.1 Düz sekili -Köşe sekili - Eyvan sekili S o f a ç ı k m a l a r ı

2.O d a ç ı k m a l a r ı : Türk evinin bir özelliği olarak esas katta yer alan baş oda ve oturma odalarının çıkmalı olarak yapılması bir gelenektir.Trakya evlerinde oda çıkmaları, tek oda çıkmalı, iki oda çıkmalı olmak üzere bazen düz çıkma ,bazen de " taht seki " çıkma şeklinde düzenlenmişlerdir. (bkz Tablo 2)

Tek oda çıkmalı konutlar

Baş oda düz çıkması : Baş odanın ön cepheye düz çıkma yaptığı konutlar (E2-E11-E12-E20-E28-E30-E33-E40-E46-E47-E55-E59-E61-E63-E73),baş odanın ön ve yan cepheye düz çıkma yaptığı konutlar (E34 bkz Tablo 2)

Baş oda " taht seki " çıkması : Baş oda taht sekisi ,ön cepheye yönlendirilmiş (E7-E38), Baş oda taht sekisi arka cephede ve manzaraya yönlendirilmiş (E66), Baş oda taht sekisi yan cepheye yönlendirilmiş,(E3) envanter numaralı konutlardır. (bkz Tablo 2)

İki oda çıkmalı konutlar

İki oda düz çıkma : Çıkmaların ikisi de ön cephede olanlar (E19-E21-E22-E23-E29-E37-E54-E57-E62-E64 -E65-E70),bir odası ön ,diğer odası yan cepheye düz çıkma yapanlar (E26-E49-E69),baş oda ön cepheye ,oturma odası ise arka cepheye düz çıkma yapmıştır (E 5)

İki oda taht sekili çıkma : Baş oda ve oturma odası ön cephede ve taht sekili çıkmalıdır (E1-E6)

Bir oda düz diğeri taht sekili çıkmalı : Baş oda taht sekili ,oturma odası düz çıkmalıdır (E24-E43). Oturma odası taht sekili baş oda düz çıkmalıdır (E32).

3. C i h a n n ü m a ç ı k m a s ı : Kentsel alanlardaki manzarayı gören Trakya evlerinin bir özelliğidir.Esas katın üzerinde çatı eğiminden faydalanılarak kazanılmış bu mekanlar, çevreyi seyretmek amacıyla yapılmış çatı katı çıkmalarıdır.Bazılarının önü balkon şeklindedir, (E9-E24-E26-E44) bazıları da camekan şeklinde camla kapatılmıştır (E 15-E42)

4.3.1 Kentsel Alanlardaki Geleneksel Trakya Evlerinin Mekan Düzeni

Kentsel alanlardaki geleneksel konutlar çoğunlukla kent evi olma özelliğini taşıyan iç sofalı ev, konumunda düzenlendikleri gibi bir yanı sofalı, diğer yanı sıralı odalarla çevrili, bitişik konumdaki evler için uygun olan yan sofalı plan şekli ,kırsal alanlardaki kapalı yan sofalı (Köşe ya da dış sofalı)konut tipinden farklı olarak ,sirkülasyon alanı durumuna gelmiştir.

Trakya'daki kent evlerinde odaların ve diğer iç mekanların tanımlanmasında kesin ayrımlar yapılmaya başlanmıştır *.Kent evlerinde zemin kat, artık tamamen hizmetlere ayrılan bir alan değildir ve üst kat gibi ikamet için kullanılmıştır.Hizmetler için ayrılan alanlar ise,çoğunlukla bodrum katlarda düzenlenmiştir.Kırsal alanlarda evin avlusunda yer alan hizmet birimleri ,kent evlerinde iç mekanlara taşınmış,bunun içinde bodrum katın mekan kurgusunda bahçe ile bağlantılı olacak şekilde çözümlenmiştir. Kentsel alanlardaki evler zemin ve üst katlardan oluşuyor ise,hizmet alanları zemin kattadır ve bahçe ile ilişkilidir.Eğer evler bodrum,zemin ve üst kattan oluşmuş ise,hizmetler bodrumda yer almakta ,sokak ve bahçe ile bağlantı dış kapılar aracılığıyla kurulmaktadır.Trakya 'daki kent evlerinde hizmetler için düzenlenmiş mekanlar şunlardır.(m a h z e n , d e p o , m u t f a k , k i l e r , ç a m a ş ı r h a n e , w c , b a n y o v .b)

Evlerin zemin ve üst katları ikamet etmek için,kullanılmaya başladığından oda sayıları artmış ve her biri ayrı işlevler için tasarlanan özelleşmiş birimler olarak odalar ,iç mekan düzeninde yer almaya başlamıştır.

Mekansal oluşumda odalar, yazlık ve kışık kullanımlara , gece ve gündüz durumuna göre özelleşmeye başladıkları gibi (yatak odası,kışık odası oturma odası,günlük oda ,misafir odası),ayrıca iç mekanlarda dolapların ve yüküklerin yetersiz kalmasıyla depolama işlevlerine yarayan yeni mekan birimleri geliştirilmiş ve bu alanlara kullanım amaçlarına göre," sandık odası, kiler,depo " gibi isimler verilmiştir.

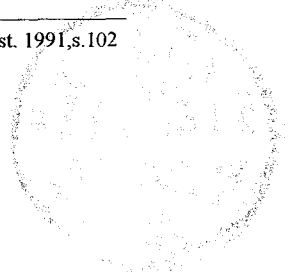
Üst katın mekan düzeninde yer alan odalar ve diğer mekan birimleri şunlardır.

" B a ş o d a " Evin üst katında yer alan,en büyük ve en gösterişli odadır.Manzaraya dönük olmasına ,aydınlık bol ışıklı ve havadar olmasına dikkat edilmiştir.Baş oda çoğunlukla sokak cephesine ve manzaraya doğru yönlendirilmiş ve sekilik kısımları çıkma yapacak şekilde düzenlenmiştir.Baş oda sekilikleri, birçok kişinin oturmasına olanak veren ve tüm duvar boyunca çıkma yapan düz seki , ya da bir kişinin oturabileceği taht seki şeklinde düzenlenmiştir.Baş odanın iç mekan düzeninde dolaplar ve yükükler ,Türk evinin genel düzenleniş ilkelerine uygun olarak,kapı ile aynı duvar üzerinde çözümlenmiştir.

Baş odanın ve diğer odaların mekan düzeninde seki üstü ve seki altı kısımlarına incelenen Trakya evlerinde rastlanmamıştır.

" G ü n l ü k o d a " ,üst katın mekan düzeninde baş odanın yanında yer alır ,yazın gündüz kullanılan oturma odası ve gece kullanımında ise yatak olması dolayısıyla çok işlevli kullanımı vardır.Bunun yanında yine üst katın mekan düzeninde ,depolama için ayrı odalar " s a n d ı k o d a s ı " yer almaya başlamıştır.Bu

* Küçükerman ,Ö., Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi,Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını,4.Baskı,İst. 1991,s.102

odalar ,Türk evindeki odanın kareye yakın formundan farklı olarak dikdörtgen şeklinde ve oldukça küçük boyutlardadır.Türk evindeki dolapların kapı ile aynı duvarda düzenlenme ilkesi sandık odasının iç mekan düzeninde bazı evlerde değişerek ,dolaplar kapının karşısında yer almıştır. Bu odalar, bazı evlerde,penceresiz ya da çok küçük pencerelidirler (E8-E10-E23-E34-E36-E45)

Türk evinde odalar arasındaki ortak alan dolaşımı sağlamakla birlikte,ayrıca toplanma ve oturma alanıdır.Trakya 'daki kent evlerinde " s o f a " artık toplanma ve oturma amacının dışında daha çok dolaşım alanı durumundadır.Sofanın öğeleri olan sekilik , balkon,cihannüma ve teras çıkmaları,oturma amacına uygundur.Dış sofanın mekan düzeninde köşk oda, sekilik ve eyvan sekiliği gibi içe dönük bir yaşamı sergileyen birimler,19 ve 20. yüzyılda değişerek işlevini yitirmiş,bunun yerine dışa dönük bir anlayışın sembolü olarak,balkon,teras ve cihannüma gibi öğeler değişik kullanımlarda,bazen bir oda önünde ,bazen de sofanın uzantısında yer almıştır.Kırsal alanlardaki evlerin üst kat sofasına çıkışta merdiven arkasında kalan taht ve abdest alma yerinde ,iç sofalı , yan sofalı ve merdiven sofalı (sofasız) kent evlerinde " w c " her katın kullanımında merdiven çıkışında ya da arkasında yer almıştır.

Kentsel alanlarda , zemin ve üst kattan oluşan konutların mekan düzeninde ,günlük oturma odası , kış odası ve mutfak alt katın mekansal düzeninde yer almıştır.Isınma kolaylığı sağladığından genellikle mutfak ile kış odası bağlantılı yapılmıştır.Mutfaktaki kış odasına bitişik olan duvarda yer alan ocak sayesinde kış odasının ısıtılması kolaylaşmıştır (E2-E6-E29).Mutfak ile kış odası arasındaki duvarda pencere açılarak iki mekanın ısınması sağlanmıştır (E9-E27)

Kentsel alanlardaki borum ,zemin ve üst katlardan oluşan evlerin mekansal düzeninde, bodrum katta mutfak , kış odası ,wc ve banyo mekanları yer alırken bazı evlerin bodrum katı tamamen mahzen olarak kullanılmış,bazı evlerde çamaşırılık ,kiler, depolama,yıkanma işlevlerine ait birimler bu katta çözülmüştür.

Zemin katın kullanımında kış odası ,günlük oda ve mutfak, üst katın kullanımında , yatak odaları ve misafir odası ,wc ise her katın mekansal düzeninde yer almıştır.

Tekirdağ kent evlerinin birçoğunda bodrum katlarda mutfak ve çamaşırhaneler ile bağlantılı olarak ,yağmur sularının biriktirildiği sarnıçlar kullanılmakla beraber ,bahçeye çıkışta ayrıca içme suyunun temin edildiği kuyular bulunmaktadır.(E19...E39)

Mekanları birbirine bağlayıcı eleman olan merdivenler,çoğunlukla sofaların dar kenarlarında ya da eyvancıklar içinde dönel merdiven şeklinde düzenlenmişlerdir.

4.3.2 Kırsal Alanlardaki Geleneksel Trakya Evlerinin Mekan Düzeni

Kırsal alanlardaki geleneksel evlerin iç düzenlemelerinde kişisel eğilimleri azalmış,buna karşın toplumun genel eğilimlerine uyma isteği ön plana çıkmıştır.Yapının kurgusunda ve çevresinin örgütlenmesinde, iç ve dış mekan düzeninde bölgesel etkenler ön planda olmuştur *. Odalar arasındaki ortak alan kavramı daha

* Küçükerman, Ö., Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi,Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını,4.Baskı,İst.1991,s.100

etkilidir. Oda -sofa ilişkisi sofaya açılan kapı ve pencereler ile, sofa ile yakın çevre arasındaki görsel ilişki sofa elemanlarıyla (köşk oda, sekilik ve eyvan) sağlanmıştır. Ayrıca açık sofadan dış çevreye ulaşmak mekanları birleştirici rol oynayan merdivenler ile kolayca gerçekleşmektedir.

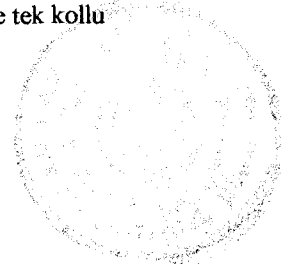
Kırsal alanlardaki Trakya evleri az katlıdır, çoğunlukla zemin kat ; m u t f a k , k i l e r , a m b a r , a h ı r , d e p o , i ş l i k gibi hizmetlere üst kat ise ikamete ayrılmıştır. Üst katı oluşturan birimler Türk evinin genel karakteristikleri olan odalar ve sofa'dır. Kırsal alanlardaki evlerde, kent evlerinde olduğu gibi günlük ve mevsimlik kullanımına göre çeşitli isimler almıştır .(günlük oda ,kış odası, oturma odası, sandık odası, baş oda ya da " hoşametlik" gibi). En çok kullanılan odalar, kışın kış odası yazın ise oturma odası'dır. " Kış odası " , çoğunlukla zemin katın mekan düzeninde yer almakla beraber, bazı evlerde ısınma kolaylığı sağladığından ahırın üstünde veya bitişiğinde, mutfakın üstünde ya da yanında düzenlenmiştir. Daha çok yazın kullanılan oturma odası veya " g ü n l ü k o d a " , sofanın işlevini kaybetme sürecine girdiği durumlarda ,kadınların gündüz gelen misafirlerini kabul ettikleri odadır. " Baş oda " ise evin reisinin misafirleri geldiğinde, ağırlanabilecek en gösterişli odadır. Pencere önündeki oturma sekiliği ,kapı yanında dolaplar içinde , yüklük ve yıkanma işlevine yarayan gusulhane ve ısınma amacıyla kalın duvarlarına açılan ocaklar baş odanın öğeleri olarak mekan düzeninde yer almıştır. Baş oda boyutsal olarak diğer odalardan daha büyük, aydınlık, havadar, gösterişli ve özenli manzarayı ya da sokağı görecek konumdadır.

Baş oda ,kış odası ve mutfakların ısıtılmasında ocak kullanıldığı gibi , Trakya 'daki bazı kırsal yerleşmelerde diğer odaların ısıtılmasında soba , mekan ögesi olarak kullanılmaya başlamış ve bu amaçla dış duvarlara çıkma şeklinde asma bacalar yapılmıştır. Asma bacalar, hımsı dolgulu ve cephesi ahşap kaplamalı evler ile kagir evlerde kullanım alanı bulmuştur. (E40-E41-E42-E45-E48-E49-E51-E53)

" S a n d ı k o d a s ı " eve ait kullanılmayan eşyaların depo edilmesi amacıyla üst katların mekan düzeninde yer almıştır. Hacimsel olarak diğer odalardan daha küçük boyutlardadır ve iç mekanı kare formunun dışına çıkarak dikdörtgen formunu almıştır. (E54-E60-E66-E69-E70-E73)

Türk evinin bir özelliği olarak , esas katın mekan düzeninde tüm odalar sofaya açılırlar. " S o f a " Türk evinde ve Trakya evlerinde bağlayıcı ve bütünleştirici nitelikte temel birimdir. Kırsal alanlardaki geleneksel Trakya evlerinde, sofa öğelerinin kullanımında , kentsel alanlardaki evlere oranla işlevsel açıdan daha fazla çeşitlilik görülmektedir. Özellikle kırsal alanlardaki yan sofalı evlerde, sofa öğeleri olan taht seki , abdest alma ve bulaşık yıkama yeri ve oturma sekilikleri sofa mekanını zenginleştirmektedir.

Türk evinin genel gelişim şemasının izlendiği dış sofalı evlerde görülen köşk oda, şahnişin ve sekilik yerini , kırsal alanlardaki Trakya evlerinde balkon çıkmaları ve oturma sekilerinin çıkmaları almıştır. Türk evindeki açık dış sofalı ve ahşap dikmeli mekan düzeni, 18'inci yüzyıldan itibaren geleneksel Trakya evlerinde kapalı -yan sofalı çözümlerde gelişimini devam ettirmiştir. Mekan birleştirici eleman olan " m e r d i v e n " kırsal Trakya evlerinin büyük bir kısmında ,evin alt katı ile esas katını birleştiren, yönlendirici ve mekanları bağlayıcı bir eleman olarak iç mekan düzeninde yerini almıştır. Merdivenler yan sofalı evlerde tek kollu

düzenlenmişlerdir. Altından kapatılan ve sürgülenen kapakları vardır. Bunlara "merdiven kepeneği" veya "kepenek" denilmektedir*. Trakya'daki geleneksel evlerin bir kısmında tek kollu merdivenler rihtsiz, iki giriş arasına yerleştirilen basamaklarla oluşturulmuşlardır. En eski örneklerinde riht boşluklarından arka kısımlar görülmektedir. (E55-E56-E57)

4.3.3 Kırsal Alanlardaki ve Yöresel Trakya Evlerinin Mekan Düzeni.

Kırsal alanlardaki yöresel Trakya evleri mekan düzenleri açısından çeşitlilik göstermektedir. Bunun nedeni iklimsel koşullar ve malzemenin değiştirici özelliğidir. Bundan başka Trakya'da değişik iklimsel koşullar ile farklı kültür guruplarının uzun yıllar birlikte yaşamış olmaları, her gurubun kendi konut geleneğini sürdürmüş olması geleneksel konutlardaki yapısal ve biçimsel zenginliği koşullandırmıştır. Özellikle kırsal alanlardaki konut geleneği kentlere oranla daha fazla çeşitlilik göstermektedir. Trakya yöresindeki yöresel özellik gösteren konutları, Ergene ve Meriç ovalarındaki kırma çatılı, kerpiç konutlar, Karadeniz kıyı şeridindeki saz damlı kerpiç konutlar ve güneydeki Marmara kıyı şeridindeki alt katları işlik olarak düzenlenmiş yarı ahşap, yarı kagir konutlar olmak üzere sınıflandırmak olasıdır. Bu bölümde sadece Ergene ve Meriç ovalarındaki yöresel konutların iç ve dış mekan düzeni ve işlevsel özellikleri tanıtılacaktır.

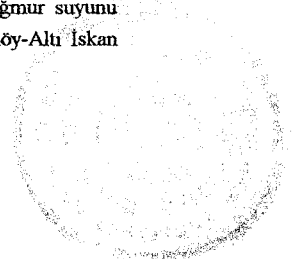
Ergene ovasındaki bir köy evi ve çevresinin mekan düzeni :

Bu sınıflamaya giren köy evlerinde mekan düzeni açısından odalar genellikle iki yanda karşılıklı konumdadır. Hayat bu iki oda arasında ahşap dikmeli bir mekan düzenindedir ve dikmeler arası ahşap kafeslidir. İki oda arasında çoğu zaman mutfak ve ambar yer alır. Bunlar kapalı mekanlardır. Hayatın ise evin hem oturma mekanı, hem de geçiş alanı olmasının yanında, içinde en çok yaşanan alan olarak mekan düzeninde yerini aldığı görülmektedir.

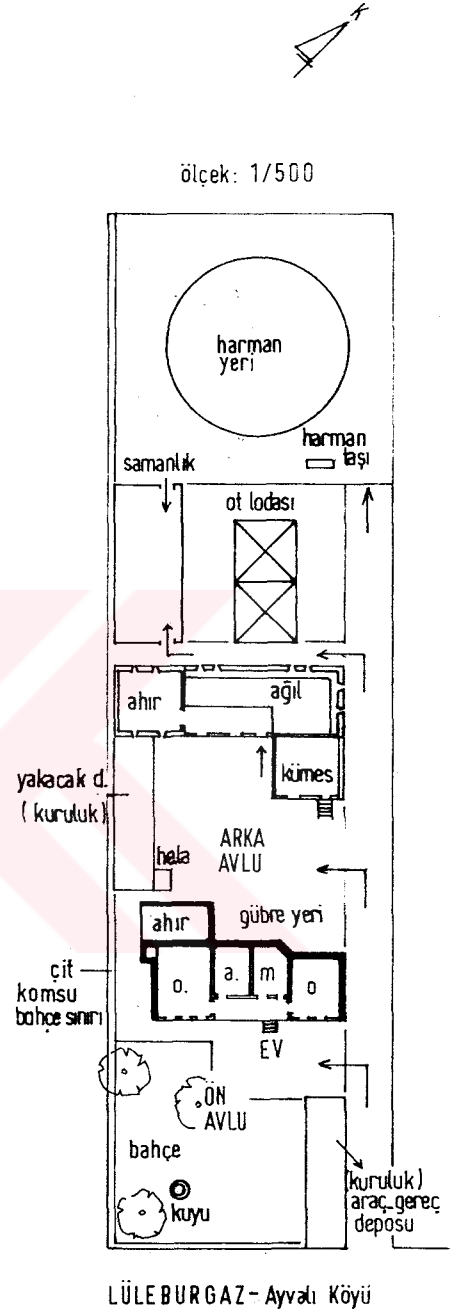
İç mekanları sınırlandıran duvarlar, işlevsel açıdan en uygun ve kullanışlı olacak şekilde düzenlendikleri gibi iklimsel koşulların göstergesi olarak mekanların belirlenmesinde önemli rol oynarlar. Köy evlerinin kuzey, kuzeydoğu ve kuzeybatı yönlerine örülen kerpiç duvarların diğer yönlerdeki duvarlardan ve bölme duvarlarından daha kalın inşa edilmesi ve çoğunlukla bu yönlerdeki duvarlara pencere açılmaması, hakim rüzgarların şiddetli olduğunu ve evin yönlendirilmesinde ne derece etkili olduğunu göstermektedir. Tarımsal ekonomik düzenin gereklerine bağlı olarak Ergene ovasındaki bir köy evi ve çevresinin işlevsel şeması aşağıdaki şekilde açıkça ifade bulmaktadır. Köy evi ve çevresinin mekan düzeninde çok kullanışlı bir işlevsellik görülmektedir. Evin ön avlusu, sebze ve meyva bahçesidir ve burada bahçe işlerinin rahatlıkla görülebilmesi için mutlaka bir kuyu bulunmaktadır. Ayrıca ön avlunun bir kenarında tarım araç ve gereçlerinin depolandığı **kuruluk** yer almıştır**.

* Ünver, S., Dr Rıfat Osman 'a Göre Edime Evleri ve konakları, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul 1976, s.12

** Tarım araç ve gereçleri ile kışlık yakacakların depolandığı korunaklı alanlara halk arasında "**kuruluk**" denilmektedir. Dar uzun, dikdörtgen şeklinde planlanan ve duvarları kerpiç ile belirli bir yüksekliğe kadar örülen bu mekanların çatısı yağmur suyunu geçirilmeyen bir malzeme olan çavdar sapları ile örtülmüştür. Tunçdilek, N., Türkiye İskan Coğrafyası, Kırsal İskan Köy-Altı İskan Şekilleri, s.85 Köy evlerinde hizmetlere ayrılmış alanlardaki kuruluklardan söz etmektedir.

Evin arka avlusu ,yazın büyükbaş hayvanların açık havada geceleyebileceği şekilde düzenlenmiştir.Avlunun çevresinde hayvan barmakları olan kümes, ahır ve ağıllar,hayvanların yazın güneşten kışında , soğuklardan korunmalarını sağlamaktadır.Arka avlunun bir köşesinde hayvan gübresi depolanmaktadır.Gübre bir süre bekletilip kurutulduktan sonra tarım ürünlerindeki verimi arttırmak için tarlalara serpilmektedir.Arka avlunun bir başka köşesinde kışlık yakacakların depolandığı kuruluklar bulunmaktadır.Bu yakacaklar eskiden tezek, çalı ,çırpı ile odun ,kömür ve saman gibi çeşitlilik göstermekteyken bugün yakacak olarak sadece odun ve kömür kullanılmaktadır.Evin mekansal düzeninde aslında ön avlu içinde yer alması gereken hela ,istenmeyen kokuları evden uzaklaştırmak için ,arka avlu içinde diğer mekanlarla birlikte çözülmüştür. Şekil 4.2.'de görüldüğü gibi evin önü sadece insanlara ,arkası ise; hayvanlara ve hizmetler için ayrılmıştır .Arka avludan daha sonraki bölüm de ise samanlık ve ot lodaları yer almaktadır *. Ahır ve ağılların arka pencereleri bu bölüme açılmaktadır. Kerpiçten inşa edilmiş olan ahır ve ağıl yapılarının pencereleri dıştan içe doğru genişleyen mazgal şeklindedir.Yükseklikleri ise insanın rahatça hizmet edebileceği boyutlardadır.Pencerelerin bu özelliği sayesinde samanlıktan alınan samanların ve ot lodalarından çıkarılan kurutulmuş otların , ahırların ve ağılların iç kısmında pencere önlerinde ve duvar boyunca uzanan hayvan yemliklerine ulaştırılması kolaylaşmaktadır. Hayvanların yiyeceklerinin depolandığı bu alanın üst kısmında ,harman yeri denilen bölüm yer almaktadır.Hasat zamanında ürün, tarlalardan getirilip ,harmanda toplanır ve daha sonra da harmanlandıktan sonra satışa çıkarılıncaya belli bir süre boyunca burada kalır.Her yıl hasattan sonra samanlıklar saman ile doldurulur ve üst örtüsü yenilenir. Samanlıkların üzeri yağmur suyunu geçirmediği için çavdar sapları ile örtülmektedir.

LÜLEBURGAZ- Ayvalı Köyü

Şekil 4.2 Ergene ovasındaki yöresel özellikteki, kerpiçten yapılmış köy evi ve çevresinin işlev şeması (Ayvalı köyü)

* Loda ,Kurutulmuş ot ve samanların yığınlar halinde depolanması

Ergene ovasındaki açık hayatlı köy evlerinin mekan düzeni : Mekan düzenleyici öğeler

H a y a t : Ergene ve Meriç ovasındaki köy evlerinde hayat ,ahşap dikmelidir ve bazı evlerde belli bir seviyeye kadar dışarıdan görülmeyi önleyecek şekilde ahşap kafesle kapatılmıştır. Tek katlı evlerde belli bir subasman yüksekliği vardır ve hayat'a taş basamaklarla ulaşılmaktadır.Hayat dış atmosfer koşullarına açık olduğu için özellikle ,daha korunmalı olan güney, güneydoğu ve güneybatıya doğru yönlendirilmiştir.Eve giriş bu yönlerden sağlanmaktadır.Hayat evin ana mekanıdır ve diğer mekanlara dağılımı sağlayan evin mekansal düzeninde önemli bir yeri olan bu alanda ,yaz boyunca eve ait günlük işler yapılmakta ve gelen konuklar burada ağırlanmaktadır.Hayat'ın üzerinde çatı arasının açık olması hava sirkülasyonu meydana getirmekte , sıcak yaz günleri ve gecelerinde evin klimalandırılmasını sağlamaktadır.Bazı köy evlerinde hayat içinde abdest alma yeri vardır.Bazılarında ise hayat' tan bir ya da iki basamakla ulaşılan ve hayat'ın bir parçası sayılan ,halk arasında k ö ş k ya da t a h t a l ı k denilen bölüm genellikle en önemli odasının önündedir.Manzaralı bir yer olduğundan eve gelen konuklar burada ağırlanır.(Şekil 4.3a)

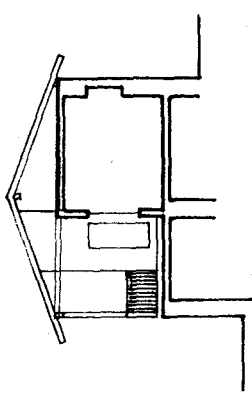
O d a : Açık hayatlı köy evlerinde odalardan bir tanesi, diğerlerine göre daha büyük boyutta ve iç mekan düzeninde daha gösterişlidir.Odaların iç mekan düzeninde sağır duvarlara açılmış nişlerde ,ahşap kapaklı dolaplar yer almıştır. Dolaplar kent ve kasaba evlerindeki gibi bir duvar boyunca değildir.Genellikle 60 cm genişliğinde ve 120 cm yüksekliğinde, tek kapaklı ve iç kısımlarında 2 ya da 3 sıra raf bulunmaktadır.

Rafların altına beyaz patiska örtüler serilmekte daha sonra çamaşırlar konulmaktadır.Dolap kapakları kapatıldıktan sonra ise kapakların üst kısımlarından sarkacak şekilde kanevice işlemeli beyaz örtüler dekoratif olarak dolapları süslemektedir.Dolaplar içindeki raflardan başka ,odanın içini pencere üst sınırı boyunca çevreleyen raflar vardır.Buralarda kullanılmamış kap kacak,tencere ve diğer güzel eşyalar sergilenmektedir.Bu rafların ön yüzlerinden beyaz patiska üzerine işlemeli örtüler aşağıya doğru sarkıtılmıştır.Yine odaların iç kısımları yere rahatça oturabilmek için ,duvar kenarları boyunca dayanma yastıkları ve yastıkların önlerine konulan şiltelerle çevrelenmiştir.Bu şilteler ve yastıkların yüzleri kış ve yaz durumuna göre değiştirilmektedir. Yastıkların yüzlerine ,yazın beyaz patiska işlemeli örtüler,kışın ise koyu renk yünlü kumaşlardan örtüler geçirilmektedir. Şilteler de aynı şekilde yazın serinlik verecek ince kumaşlarla,kışın ise ısınabilmek için yünlü kumaşlarla kaplanmaktadır.

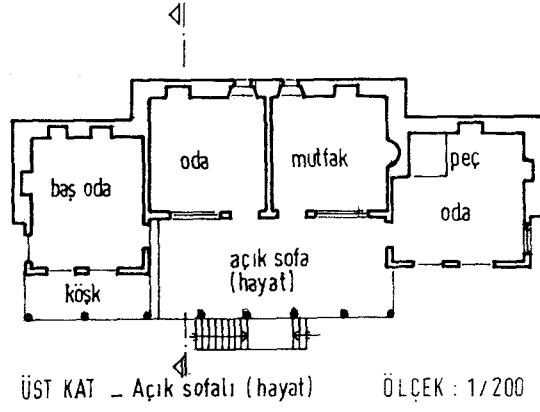
Odaların kalın olan duvarları içinde ,bir kişinin sığabileceği büyüklükte yıkanma işlevine yarayan gusülhane bulunur.Bazı göçmen evlerinde odaları ısıtmak için kullanılan ve mutfaktaki ocağın uzantısı bitişikteki odanın iç kısmına doğru çıkıntı yapacak şekilde yapılmış ve üzeri toprak ile sıvanmış ısınma birimleri vardır.Bu çeşit ısınma birimlerine halk arasında" kümbet "denilmektedir *.Kümbetler kışın odaların ısıtılmasında kalorifer vazifesini görmektedir. (Şekil 4.3a) N.Tunçdilek bu çıkıntılara "peç"

* Ünver , S., Dr Rifat Osman'a Göre Edirne Evleri ,s.16 Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını,İstanbul 1976 Edirne evlerinde Rumeli evlerindeki gibi ocakların arkasından yandaki odayı ısıtan çıkıntular olduğunu ve bunlara halk arasında kümbet denildiğini söylemektedir.

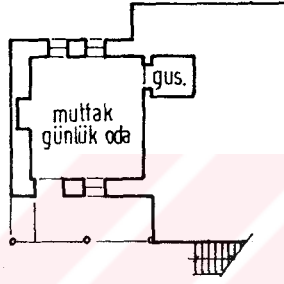
Şekil 4.3c

ÜST KAT - Açık sofalı (hayat)

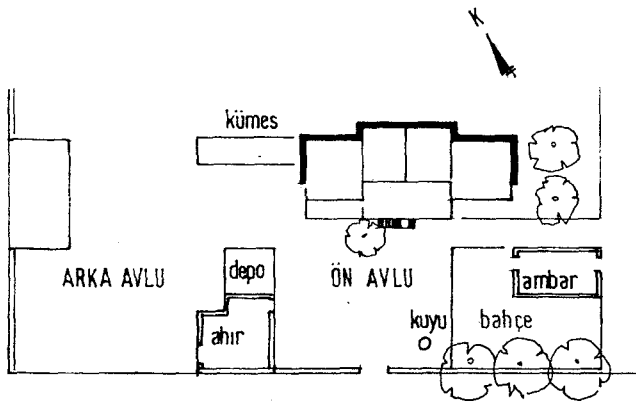
ÖLÇEK : 1/200

Şekil 4.3a

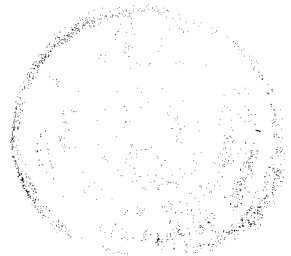

ALT KAT ÖLÇEK 1/200

Şekil 4.3b

LÜLEBURGAZ, Kırıkköy
(Kerpiç - Köy evi - İki katlı)Şekil 4.3 Ergene ovasındaki yöresel özellikteki
kerpiçten yapılmış köy evi ve çevresinin
İşlev şeması (Kırıkköy)

ÖLÇEK : 1/500

denildiğini ve bu geleneğin Balkan göçmenleri tarafından Rumeli 'den getirilmiş olabileceğinden söz etmektedir *.

M u t f a k: Tek katlı köy evlerinde mutfak ,evin mekansal kurgusunda,karşılıklı iki oda arasında yer almaktadır.Mutfak mekanının genellikle üç duvarı sağırdır. Sadece hayat'a açılan bir kapı ve penceresi vardır.Ocak bu mekanın en başta gelen donatım elemanıdır.Bundan başka mutfak içinde un sandığı,hamur teknesi bulunmaktadır.Duvarın üst kısımlarındaki raflarda, günlük olarak kullanılan kap,kacak (tencereler,sahanlar,kazanlar ve maştarapalar) depolanmaktadır.

A m b a r: Tek katlı köy evlerinin bazısında ambar, evin iç mekan düzeninde yerini alırken ,bazı evlerde ise evin ,ön avlusu içinde ayrı bir mekan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu mekan içindeki bölmeler 13 cm genişliğindeki kuzu denilen kerpiç tuğla ile 1.00 m yüksekliğe kadar örülerek ,tek mekan içinde farklı tahılların depolanabilmesi için birkaç tane olmak üzere ve halk arasında " göz " denilen bölümler oluşturulmuştur.

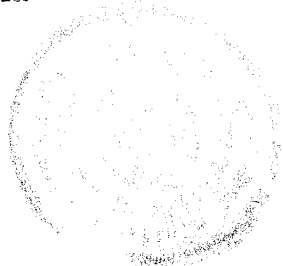
Mekan Sınırlayıcı Öğeler: Duvarlar ,tavanlar ve döşemeler ,dikmeler ve girişler

D u v a r l a r : Hakim rüzgar yönlerinde 40 -50 cm arasında kerpiç tuğla kullanılarak örülen duvarların yüzeyleri içeriden ve dışarıdan içine katkı malzemesi olarak saman katıştırılmış killi toprak ile sıvanmıştır.Daha sonra da beyaz kireç ile odaların iç ve dış duvarları, subasman seviyesinin üzerinden tavana ya da saçak altına kadar,badana boya yapılmıştır. Evlerin giriş cephesinin duvarları ve iç bölme duvarları 13 cm kalınlığında kerpiç tuğla ile örülmüştür.

T a v a n l a r ve D ö Ő e m e l e r : Ergene ve Meriç havzasındaki tek katlı yığma ve kerpiçten yapılmış köy evlerinde odaların döşemesi avlunun zemininden yaklaşık 1.00 m. yukarıda yapılmıştır.Suya karşı yalıtılmış olan zemin daha sonra içine katkı malzemesi olarak saman konulan killi toprak ile sıvanmıştır.Eğer odanın döşemesi toprak ise yere hasır serildikten sonra üzerlerine kilimler yayılmaktadır.Tavanlar da döşeme gibi içine katkı malzemesi katılmış toprak ile sıvalıdır.Tavanların sıvası, bağdadi tavan çıtası üzerine toprak sıvanması ile oluşturulmuştur .Eğer ev iki katlı ise döşeme ve tavanlar ahşap kaplamalı yapılmıştır.Hayat hariç bütün iç mekanların ahşap bağdadi çitalı ya da adi ahşap kaplama şeklinde tavanları vardır.

D i k m e l e r ve K i r i Ő l e r : Ergene ovasındaki yöresel özellikteki kerpiç evlerin hayat mekanını sınırlayan ahşap dikmeler ve tavan girişleri ,yapım sisteminde taşıyıcı özelliğe sahip elemanlardır.Hayat'ı çevreleyen dikmelerin belirli aralıklarla tekrarlanması modül oluşturarak ön cepheye ritm ve ölçek kazandırmıştır.Dikmelerde (karaağaç ve meşe),hayat'ın tavanındaki girişlerde yuvarlak kesitli kavak gibi yakın çevrede kolayca bulunan ahşap malzeme kullanılmıştır.

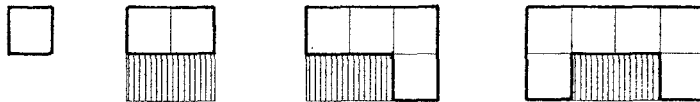
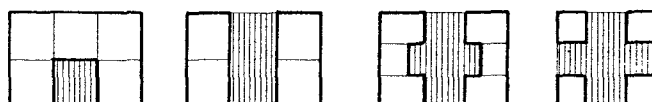
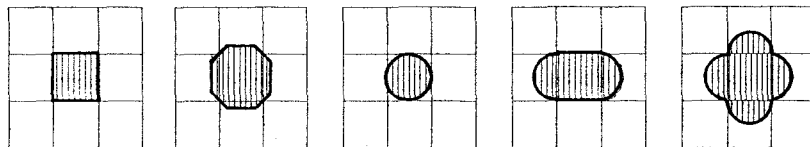
* Tunçdilek ,N. , Türkiye İskan Coğrafyası,Kır İskanı (Köy-Altı İskan Şekilleri),İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayınları no:1283
Coğrafya Enstitüsü Yayınları ,no:40 ,1967, s.73

4.4 Geleneksel Türk Evi ile Geleneksel ve Yöresel Trakya Evlerinin Karşılaştırılması

Geleneksel Türk evi ile geleneksel Trakya evlerinin plan şemalarının karşılaştırılması

S. H Eldem'in Türk evinin gelişimini gösteren tipolojik plan sınıflamasında ,sofalarının düzenleniş biçimine ve Türk evinin iklim bölgelerine göre dağılımı ,tarihi süreç içindeki gelişim çizgisinde ortaya konmuştur .Aşağıda görülen A (sofasız),B (dış sofalı) plan tiplerinde odaların yan yana dizilmeleriyle ortaya çıkan plan düzeni (I) ile başlayarak (L) ve (U) formuna doğru bir gelişim göstermiştir.(Şekil 4.4)Sofasız ve dış sofalı plan şeması sıcak ve ılıman iklim bölgelerinde uygulanmış ve çoğunlukla kırsal alanlardaki plan düzeni olarak kullanım alanı bulmuştur.Tarihi süreç içinde; kültürel ve ekonomik yapının değişmeye başlamasıyla birlikte kentsel alanlarda dış sofalı olarak uygulanmakta olan Türk evi plan şekli , 17 ' inci yüzyıldan sonra (U) formundaki gelişimi tamamlayıp ortadaki odanın kaldırılmasıyla " karniyarik "denilen iç sofalı plan şemasına geçiş olmuştur.Daha çok kentsel alanlarda ve soğuk iklim bölgelerinde benimsenen bu şema 18 ' inci yüzyılda imparatorluğun sınırları içinde tüm Rumeli ve Anadolu 'da yaygınlık kazanmıştır. İç sofalı (C) plan şeması en son aşama olarak dört yanı eyvanlı forma dönüşerek plan düzenindeki gelişimini tamamlamıştır.(Şekil 4.4)Türk evinin gelişim çizgisinde D (orta sofalı) plan düzeninde ,sofa tam ortada ve çevresi dış mekana kapalıdır.Ortadaki kare formundaki sofa ,çokgen,dairesel ve elips düzenlerde gelişme göstermiştir.(Şekil 4.4)

	<p>A) SOFASIZ</p> <p>SICAK IKLİM BÖLGELERİNDE UYGULANMIS</p>
	<p>B) DIS SOFALI</p> <p>SICAK IKLİM VE ILIMAN IKLİM BÖLGELERİNDE UYGULANMIS</p>
	<p>C) IC SOFALI</p> <p>SOGUK IKLİM BÖLGELERİNDE KENT EVİ</p>
	<p>D) ORTA SOFALI</p> <p>SOGUK IKLİM BÖLGELERİNDE KENT EVİ- KÖNAK</p>

Şekil 4.4 GELENEKSEL TÜRK EVİ (*Sofanın düzenleniş biçimine göre gelişim şeması*)

* Küçükerman, Ö .," Kendi Mekaamın Arayışı İçinde Türk Evi ",Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu ,4. Baskı,ist.1991,s.108-109

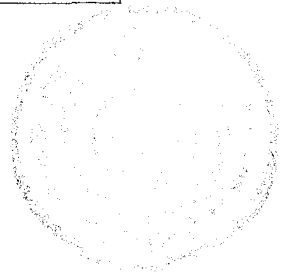
Geleneksel Trakya evleri ,S.H. Eldem ' in plan sınıflamasının doğrultusunda ve evlerin bitişik ,sıra ,ikiz ,tekil olduğu konumlara göre yapılmıştır (Tablo 1) .Bu evlerin plan düzeni, dış sofalı (kapalı yan sofalı), iç sofalı ve merdiven sofalı 'dır.(bkz. bölüm 4.3)Trakya 'daki kapalı yan sofalı örnekler,Türk evinin dış sofalı örnekleriyle plan şemaları bakımından benzerlik göstermekle birlikte tek farklılığı, sofanın kapalı yapılmış olmasıdır.Trakya 'nın soğuk iklim bölgesinde yer alması geleneksel evlerin plan düzeninde kapalı bir şemanın uygulanmasını gerekli kılmıştır. Kültürel ve ekonomik faktörlerin de etkisiyle kentsel alanlarda iç sofalı ve kırsal alanlarda ise, kapalı yan sofalı (dış sofalı) evlerin daha çok tercih edildiği görülmektedir.(bkz bölüm 5.3.1)

Geleneksel Türk evi ile yöresel özellikteki Trakya evlerinin karşılaştırılması

1 **Ergene havzası yöresel evleri** :İklimsel koşulların ve malzemenin mekan düzeni ve yapım sistemini meydana getirdiği bu yöredeki kerpiç evlerin tamamı tek tip bir model gibidir ve hepsi birbirine benzemektedir.Bu havzadaki kırsal alanlarda yer alan evlerin plan şemalarının gelişiminde ,odaların yan yana dizilmesiyle oluşmuş ,önü hayatlı dikdörtgen düzen,evler büyütülmek istendiğinde L ve U plan şemasına dönüşmüştür. (bkz Şekil 4.5) Odaların önünde yer alan " h a y a t "Türk evindeki dış sofadan farklı olarak sadece odaları birbirine bağlayan dolaşım alanıdır .Bu evlerin plan şemalarında olduğu gibi yapım sisteminde de tek tip model uygulanmıştır .Tüm evlerde hakim rüzgarlara karşı olan üç duvar kalın kerpiç duvar şeklinde, ön cephe duvarı ise ahşap karkas dikmeli ve arası dolgulu olarak yapılmıştır.Giriş cephelerinde yönelme güney ve doğu yönlerine doğrudur.Evler tek katlı olmasına rağmen mutfak ve

Şekil 4.5 Ergene havzası, YÖRESEL TRAKYA EVİ (Odaların düzenleniş biçimine göre gelişim şeması)

ambar iç mekandadır.Ayrıca evin önünde ambar ya da mutfak yoktur. Evlerin yöresel diğer özelliği de kuzey duvarına bitişik konumda ahır yapılmasıdır.Evin kuzeyine ahır yapılması ve girişlerin güney ya da doğu cephelerinden olması Trakya 'da Neolitik ve Kalkolitik dönemlerden beri uygulanmakta olan bir gelenektir (bkz bölüm 2.4.1)

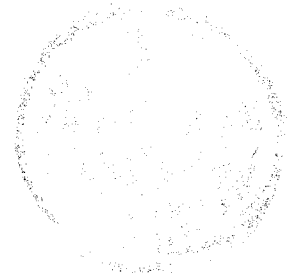
2. **Karadeniz kıyısındaki yöresel evler** : Bu yöredeki saz damlı ve dal örgüsü konstrüksiyonda yapılmış evler ,yapım sisteminin ve iç mekan düzeninin farklılığıyla ,geleneksel evlerin dışında yöresel özellik göstermektedirler.Bu evlerde uygulanmış olan ahşap dikmeli ve dal örgüsü konstrüksiyonlu ve toprak sıvalı yapım tekniği ,tarih öncesi dönemlerde de bilinmekte ve yörede uygulanmaktaydı (bkz bölüm 2.4.1)

3. **Marmara Denizi kıyısındaki yöresel evler** :Bu yöredeki evlerin, üst katlarının mekan düzenleri ,geleneksel Türk evinin dış ve iç sofalı plan tipine benzemekle birlikte , iklimsel ve sosyo-ekonomik faktörler, yapım sisteminde ve , alt katların mekan düzeninde değiştirici rol oynamıştır.Bu evlerin yöresel özellik gösterdiği noktalar ,plan ve cephe düzenleri ile yapım sisteminde ortaya çıkmaktadır.

Zemin katlar ile hakim rüzgarlar yönündeki duvarların kuru taş duvar şeklinde uygulanmış olması,sadece ön cepheye pencere açılması ve bu pencerelerin ahşap karkas bağdadi ve ahşap kaplamalı olan üst yapıda daha büyük boyutlarda , taş duvarlarda ise küçük ve mazgalı yapılması tüm evlerde aynı tipin uygulanmasıyla ortaya çıkmış bir yapım geleneğidir.Burada halkın aynı uğraşıya sahip olması ,evlerin alt katlarının ahşap dikmeli ,işlik şeklinde düzenlenmesini gerekli kılmıştır.

Sonuç olarak Trakya ' da iklim özellikleri bakımından birbirinden farklı bu üç bölgede , değişik yapım tekniklerinin uygulanmasıyla ,kitlesele olarak birbirinden farklı görünümleri olan üç değişik yöresel konut tipi ortaya çıkmıştır.Buna karşın yine de Trakya 'daki yöresel konutların bazı ortak noktalarını bulmak mümkündür.

- 1.Evlerin giriş cephelerinin güney ve doğu 'ya yönlendirilmesi,
- 2.Büyük pencerelerin giriş cephelerinde bulunması, kuzey yönüne pencere açılmamakla beraber, eğer gerekiyorsa ,taş ve kerpiç duvarlarda dıştan küçük ve içe doğru genişleyen mazgal şeklinde pencere sisteminin uygulanmış olması , yöresel evlerdeki ortak ilkelere dir.

5. KIRSAL ÖLÇEKTE YÖRESEL ,KIRSAL ve KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA EVLERİNİN YAPIM TARZI ,PLAN ve CEPHE DÜZENLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI ve DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde geleneksel konut mimarimizde ahşap malzemenin kullanımlarıyla oluşmuş yapım sistemleri,ahşabın konstrüksiyonda ve cephe düzeninde belirleyici niteliği üzerinde durularak ,Trakya yöresinde kırsal ve kentsel alanlarda yer alan geleneksel ve kırsal alanlardaki yöresel konutların oluşumunda ,ahşap,taş , kerpiç malzemenin dolgu ve taşıyıcı olarak kullanımı ,ahşap'ın plan ve cephe düzenine modül getirmesi ,geleneksel konuta ölçü ve oran kazandırması üzerinde durulacaktır.

Kırsal ölçekteki yöresel Trakya konutları kapsamında ,coğrafi koşulların etken olduğu saz damlı ,dal örgüsü kerpiç evler (İğneada),sosyo-ekonomik yapının ve iklimsel koşulların mekansal düzeni,yapım tarzını ve cephe düzenlerini belirlediği ahşap karkas, bağdadi sistemde yapılmış, zemin katları ışık olan evler (Uçmaktare) ,kerpiç tuğla ile yığma sistemde yapılmış, kırma çatılı evler (Ayvalı - Kırıkköy)

Kentsel ölçekteki geleneksel konutlar kapsamında ,Edirne,Tekirdağ ve Kırklareli kent konutlarının yapım tarzı,plan ve cephe düzenleri ile ,kırsal ölçekteki geleneksel konutlar kapsamında ,Uzunköprü,Lüleburgaz,Pınarhisar,Kaynarca,Vize,Kıyıköy,Evrencik,Gelibolu ve Kilitbahir ' deki kırsal konutların yapım tarzı plan ve cephe düzenlerinin oluşumunda iklimsel koşullara bağlı olarak kullanılan malzemenin konstrüksiyondaki belirleyici niteliği üzerinde durulacaktır.

5.1 Geleneksel Konut Mimarimizin Oluşumunda Ahşap Malzemenin Yapım Tarzı,Plan ve Cephe Düzenini Belirlemesi

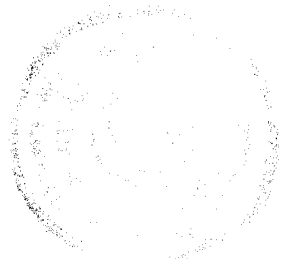
Geleneksel konut mimarimizde ahşap malzeme ,kendine özgü kullanımıyla konstrüksiyonda ve esas katın cephe düzeninde belirleyici olmuştur.Cephe genelde özün dışa yansıyan görünümü olarak geleneksel Türk evinde gerçek tanımını bulmuştur.Ahşap konstrüksiyonun dışa yansıyan modüler kullanımı cephe doluluk boşluk ve pencere oranlarına,insanın ve ahşabın boyutlarından kaynaklanan rasyonel bir çözüm getirmiştir* Ahşap malzeme cephe kuruluşunda dolgulu ,sıvalı ve kaplamalı olmak üzere üç şekilde kullanılmıştır.

1.Dolgulu ahşap karkas sistemde ,iklimsel koşullara bağlı olarak,dolgu malzemesi seçiminde kerpiç,tuğla ve taş tercih edilmiştir.

2.Sıvalı ahşap karkas sistemde,ahşap dikmeler arası boş bırakılıp cepheler ,iç ve dış yüzeyinden bağdadi çiteler üzerine pembe,kırmızı,sarı ve mavi pastel tonlarında sıvanmıştır.

3.Kaplamalı ahşap karkas sistemde,ahşap karkas çatki sisteminin arası boş ya da hımış dolgu olduğu ,cephelerin ise ahşap kaplamalı olarak yapıldığı sistemdir.

* Eriç, M .," Geleneksel Türk Mimarisinde Malzeme Açısından Cephe Kuruluşu " Yapı,Sayı:45,1982/4,s.39

Sonraki dönemlerde cephe kurgusuna ,batının etkisiyle bazı mimari üsluplar girmiş ,fakat bunlar ahşap konstrüksiyon ile biçimlenen cephe kuruluşunu değiştirememiş,batı etkisinin cephe süslemelerinde sadece dekoratif olarak hissedildiği bir dönem başlamıştır *.

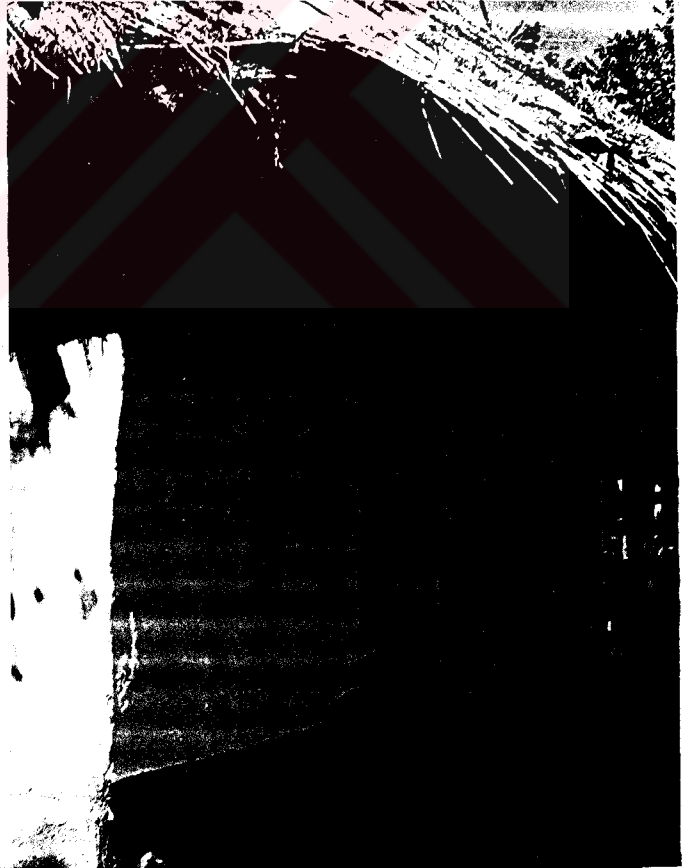
Türk evinin mekansal düzeninde alt katın hizmetlere,üst katın ise yaşam için ayrılması orta Asya 'dan beri devam etmekte olan konut geleneğinde sofanın odalara ve avluya dönük olması niteliği, 18.yüzyıldan sonra çok katlı konutlara geçiş ile dışa dönüklüğün artması şeklinde bir tasarım anlayışı benimsenmeye başlamıştır **.Bu dönemde çıkmaların balkon şeklinde ve sokak cephesine yönelik yapılması,dışa dönük bir yaşamın mekansal düzenin oluşumunda belirleyici olmaya başladığının bir göstergesidir.

5.2 Kırsal Ölçekte ,Yöresel Trakya Konutlarının Yapım Tarzı,Plan ve Cephe Düzeni

Trakya 'da yapım tekniği ve plan özelliği ve cephe düzeni bakımından yöresel özellik gösteren konutlara kırsal alanlardaki yerleşmelerde rastlanmaktadır.Karadeniz kıyısı:İğneada (saz damlı ve dal örgüsü evler), Marmara kıyısı:Uçmakedere (üst kat ahşap karkas ve bağdadi,yarı ahşap ve yarı kagir evler),Ergene ovası:Ayvalı-Kırıkköy (yığma kerpiç , kırma çatılı evler)

Karadeniz kıyısı - İğneada

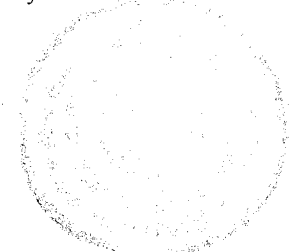
EvlerinYapım Tarzı:Tek katlı olan evlerin yapım sisteminde ahşap dikmeler arası ,söğüt dalları ile sepet örgüsü şeklinde örülüp,içten ve dıştan toprakla sıvanmıştır.Çatıyı 50 cm de bir geçen kavak tavan kirişleri taşımaktadır.Çatı ahşap çatki sistemiyle eğimli olarak yapılmış ve üzeri yağmur suyunu geçirmeyen bir malzeme olan kamışlarla 20-30 cm kalınlıkta örtülmüştür.En son olarak kamışların rüzgarda savrulmasını önlemek için, çatı üzerine atılan ağaç dalları sık aralıklarla alttaki ahşap çatki sistemine tel ile bağlanmıştır. (resim 5.1)

Yöresel köy evi - İğneada

* Eriç,M., " Geleneksel Türk Evinde Malzeme Açısından Cephe Kuruluşu",Yapı,Sayı:45 1982/4, s.41

** Eriç,M., " Dünün ve Bugünün Ahşap ve Ahşaptan Üretilmiş Malzemesinin Türkiye Şartları İçinde Yapıda Rasyonel kullanılma İmkanlarının Araştırılması ",Doktora Tezi, İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi 1972, s.96

Plan Düzeni : Odalar küçük boyutlardadır ve tavanları basıktır.Duvarlar gibi zemin döşemesi de toprak ile sıvanmıştır.

Cephe Düzeni: İğneada' daki yöresel özellikteki evlerin hemen hepsi tek katlıdır.Bütün evlerin cepheleri ve iç duvarları beyaz kireç badanalıdır.Pencere alt seviyesine kadar suyu geçirmeyecek şekilde katkılı killi toprak ile sıva yapılmıştır.Evin dış duvarları çevresinde 80 cm genişliğinde ,yağmur suyunun eve girmesini önleyebilmek için dışa doğru meyilli kerpiçten tratuvar yapılmış ve üzeri katkılı killi toprak ile sıvanmıştır.Pencereler küçük boyutlarda ve düşey sürme pencere şeklindedir. (resim 5.1)

Marmara Denizi kıyısı : U ç m a k d e r e

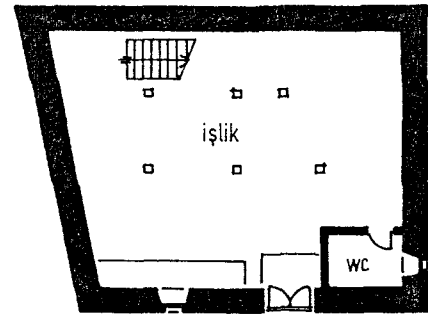
Uçmakedere evlerinin ,alt kat plan şemasının tüm evlerde ahşap dikmeli oluşu ve işlik olarak kullanılması ,üst katların ise iklimsel koşullara bağlı olarak bağdadi sistemde yapılmış olmasından dolayı yöresel özellik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Evlerin Yapım Tarzı : Uçmakedere evleri genellikle iki katlı ,alt kat kagir ,üst kat ahşap karkas (bağdadi) sistemdedir.Çok eskiden kalan ve tamamıyla bağdadi olarak yapılmış 3 katlı evlerde vardır,fakat sayısı azdır.Halkın uğraşı alanı tütüncülük olduğu için alt katlar işlik olarak kullanılmaktadır.

Alt kat duvarlarının dört bir yanı kuru taş duvar şeklinde inşa edilmiştir.Taş duvar örgü tekniğinde 1.50 metrede bir ahşap kuşak geçirilmiştir.Üst katların çoğunlukla iki yada üç cephesi taş duvardır ve sadece giriş ya da sokak cephesi bağdadi sistemde yapılmıştır.Ahşap olan üst kat bölme duvarlarını ,üst kat döşemesi ve çatının yükünü ,taş duvarlar ve zemin kattaki ahşap dikmeler taşımaktadır .Evlerin çatı strüktürü ahşaptır ve kırma çatı şeklinde yapılarak üzeri alaturka kiremit ile kaplanmıştır.

Plan Düzeni : Alt Kat

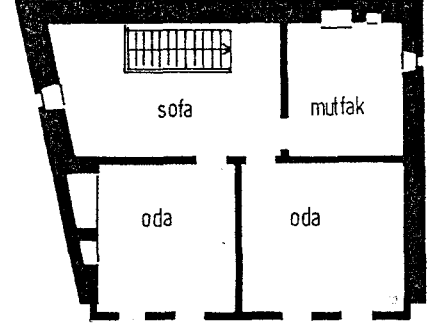
Tüm evlerde alt kat , direkliktir.Ahşap dikmeler tüm mekanın içinde üst katın taşıyıcı duvarlarının altına gelecek şekilde düzenlenmiştir.Burası işlik olarak kullanılmaktadır ve üst kat'a çıkış, taş duvarın bir kenarı boyunca uzanan tek kollu ahşap bir merdivenle sağlanmaktadır.Genellikle yaz günleri tütün dizmek için kullanılan bu mekanın dört bir yanı kuru taş duvar örülmüştür.İşlik mekanına açılan az sayıdaki pencereler genellikle tavana yakın ,oldukça küçük boyutlarda ve dışarıdan içe doğru genişlecek şekilde mazgalı yapılmışlardır.Bazı evlerde işlik mekanında küçük bir wc ve mutfak köşesi bulunmaktadır.(Şekil 5.1)

Şekil 5.1 Yöresel köy evi - U ç m a k d e r e
Alt Kat Planı - Ölçek : 1/200

Üst Kat Planı :

Alt kat ışığından çıkılan tek kollu merdiven ile üst kat sofasına ulaşılır.Sofa'nın ışık alması için taş duvarlarda mazgallı pencereler açılmıştır.Sofa'nın tavanı yoktur ve yazın serin olması için çatı arası boşluk bırakılmıştır.Odalar genellikle giriş üzerine ve sokağa çıkma yapacak şekilde düzenlenmişlerdir.Odalar en fazla pencere açılan ve bol ışıklı birimlerdir. (Şekil 5.2)

Şekil 5.2 Yöresel köy evi - Uçmakdere
Üst Kat Planı - Ölçek :1/200

Cephe Düzeni : Evlerin çoğunun iki ya da üç cephesi ,iki kat yüksekliğinde taş duvar örülmüştür.Üst katlarda sadece odalar giriş üzerine ya da sokağa çıkma yapacak şekilde düzenlenmiştir.Evlerin en gösterişli kısmı giriş cephesidir ve ahşap karkas sistemde yapıldığı için istenilen büyüklükte pencere açılabilme olanağı vardır.Buradaki pencereler,alt kat pencerelerine oranla daha büyük boyutlarda ve sayı olarak ta fazladır. Alt kat ışıklarında taş duvarlara açılan pencereler küçük boyutlardadır ve iç mekanların bol ışık alabilmesi için dıştan içe doğru mazgallı yapılmışlardır. (resim 5.2)

resim 5.2 Yöresel köy evi - Uçmakdere

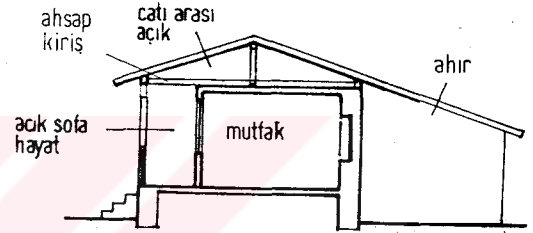
Ergene havzası : Ayvalıköyü

Ergene havzasındaki kerpiçten yapılmış tek katlı köy evleri gerek yönlendirilmesi gerekse evlerin yapımında kullanılan malzeme ve farklı bir yapım sisteminin kullanılması sebebiyle iklimsel koşullara bağlı olarak geliştirilmiş, Trakya'nın yöresel özellik gösteren konut mimarisi örneklerini teşkil etmektedirler.

Evlerin Yapım Tarzı:Evlerin kuzeydoğu,kuzey ve kuzeybatı yönleri hakim rüzgarlara karşı 40 cm kalınlığında birbuçuk sıra kerpiç tuğla (9x13x27cm) ile örülmüştür.Bu nedenle bütün köy evlerinin üç cephesi penceresizdir ya da ,mutfak ve ambar için pencere açmak gerekirse çok küçük boyutlarda olmasına dikkat edilmiştir.Ön duvar ise 13 cm genişliğinde tek sıra kerpiç ile örülmüştür.Hayat boyunca devam eden ahşap dikmeler, tavan kirişlerinin uzantısında yer alırlar .Hayatın üzeri tamamen açıktır ve burası sıcak yaz günlerinde evin en serin bölümüdür.Tavan arasının açık olması yazın serinlik sağlarken,soğuk kış günlerinde ısınabilmek için kış odasının hemen arkasına yapılan ahır ev ile tek çatı altında birleştirilerek hayvanların sıcaklığından faydalanma olanağını vermiştir.

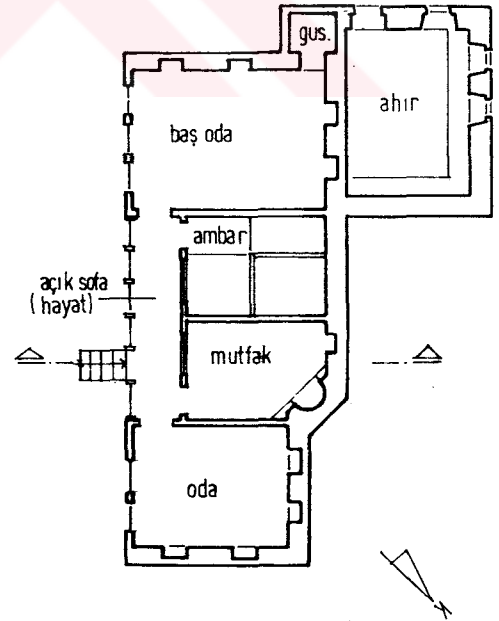
Odaların tavanı ahşap kirişlerin alt yüzüne ahşap tavan kaplamasının çakılması ile oluşturulmuştur.Hayat ,mutfak ,ambar ve odaların döşemesi ,saman katkılı toprak ile sıvalıdır.Çatılar kırma çatı şeklinde yapılmış ve üzeri alaturka kiremit ile örtülmüştür.(Şekil 5.3)

Şekil 5.3 Yöresel köy evi - A y v a l ı
Hayattan geçen kesit - Ölçek :1/200

Plan Düzeni : Tek kat

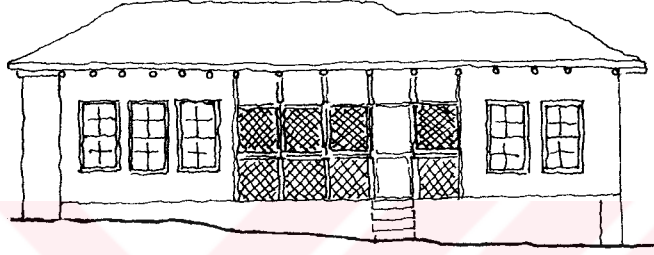
Evlerin büyük çoğunluğu 2 oda ,mutfak ve ambar mekanından oluşmaktadır.Bazı evlerde ambar ön avlu içinde ayrı bir yapı şeklinde inşa edilmiştir.Evler dikdörtgen ve L plan formunda düzenlenirler, dikdörtgen plan şemalı evlerde karşılıklı iki oda ve aralarında bazen sadece mutfak ,bazen de hem mutfak hemde ambar bulunur.Evler çoğunlukla tek katlıdır.Eğer evler iki katlı yapılacaksa ,arazinin eğimine göre sadece bir odanın altına gelecek şekilde alt kat'ta ahır ya da ambar yer alır.Genellikle ahır kış odasına bitişik veya kış odasının altındadır.Bu düzen ısınma gerekliliğinin sonucunda ortaya çıkmıştır.Ahır evlerin çoğunda kış odasının, veya başka bir deyişle oturma odasının kuzey duvarına bitişik olarak, ev ile aynı çatı altında birleştirilmiştir.Trakya evlerinin bitişliğine ve özellikle kuzeyine ahır yapılması Neolitik ve Kalkolitik dönemlerden beri süregelen bir gelenektir * .(Şekil 5.4)

Şekil 5.4 Yöresel köy evi - A y v a l ı
Kat planı - Ölçek:1/200

* Hiller ,S.,Georgiev,G .,Tell Karanovo 1987,Salzburg 1987,s.24-25

C e p h e D ü z e n i : Evlerin sağır olan cepheleri, suya karşı yalıtımlı, katkı malzemesi konulmuş killi toprak ile sıvanmıştır.Bu toprak genellikle kırmızıya yakın bir renktedir ve evlerin subasmanı da aynı toprak ile sıvanmıştır.Evlerin ön cephelerine ise, kerpiç duvar üzerine toprak sıva yapıldıktan sonra kireç badana yapılmıştır.Tüm evlerde ön cephe ,doğu ve güneye yönlendirilmiştir.Köylerde halkın uğraşı alanı tarım ve hayvancılık olduğu için sabah erken saatlerde kalkmak gerekmektedir.Bu nedenle odaların doğu yönünden ışık alması tercih edilmektedir.Hayat tüm evlerde ahşap dikmelidir ve dikmeler arası,dışarıdan görülmeyi önleyecek şekilde ahşap kafesler ile kapatılmıştır.Hayat 'ın iki köşesindeki odaların pencereleri düşey sürme olarak yapılmıştır.Bu pencerelerin boyutları ahşap evlere oranla daha küçüktür.(Şekil 5.5)

Şekil 5.5 Yöresel köy evi - Ayvalı
Güneydoğu Cephesi

Trakya 'daki yöresel özellikteki konutlarda ,geleneksel konutlarda olduğu gibi,halk tarafından benimsenen çağdaş yöntem ve malzemeler kullanılarak yeni yaşam koşullarına uygun konutlar üretildikçe kullanıcıları tarafından terk edilmektedir.

5.3 . Kırsal ve Kentsel Ölçekte ,Geleneksel Trakya Konutlarının Yapım Tarzı , Plan ve Cephe Düzeni.

Kırsal ve kentsel ölçek boyutunda incelenen Trakya konutlarının plan düzeninde ,geleneklere bağlı olarak gelişen mekan kurgusunun ,cephe düzeninde, yapım tarzında ise ,ahşap konstrüksiyonun belirleyici niteliğinin etkinlik kazandığını söylemek olasıdır.(E1...E78)

Trakya 'da inceleme alanında : sofasız (merdiven sofa), iç sofa ve yan sofa olmak üzere sınıflandırdığımız ,apartmanlaşmaya geçiş dönemindeki konutlar çok çeşitlilik gösterdiklerinden bunları tekil,ikiz ,sıra ve bitişik konut başlıkları altında toplamak gerekmiştir. Kentsel alanlarda daha çok bitişik konut tercih edilmiş olmakla birlikte ,tekil ,ikiz ve sıra konut tiplerinden az da olsa birkaç örnek uygulanma alanı bulmuştur.Konut mimarimize tamamen yabancı olan ikiz ve sıra evlerin uygulanmaya başlaması batıyı taklit etmek şeklinde olmuştur.Batı ülkelerinde endüstrinin gelişmesiyle büyük şehirlerde işçi sınıfının konut gereksinimini karşılamak amacıyla 1919 ve 1920 'li yıllarda yerel yönetimlerin başlattığı

bir proje ile birbirinin aynı olan sıra evler ve ikiz evler üretilmiştir *. Batıda sosyal,kültürel ve ekonomik koşullar gereği ,sanayinin gelişimiyle ortaya çıkan işçi sınıfının konut gereksinimini karşılamak amacıyla zorunlu olarak geliştirilen küçük konutların,bizdeki yansıması ise,kentsel alanlarda akrabalık ilişkisi olan ailelerde aynı tip konutta yaşama isteğinden kaynaklanan sıra ve ikiz konut uygulamaları şeklinde olmuştur.Sonuç olarak batının etkisiyle konut mimarimize ikiz konut ve sıra konut geleneği bir yenilik olarak girmiş fakat konut gereksinimini ortaya çıkaran şartlar aynı olmadığından yaygın olarak kullanım alanı bulamamıştır.

Kentsel ölçekteki geleneksel Trakya konutlarının yapım tarzı ,plan ve cephe düzeni : Kentsel ölçekteki geleneksel konutlar kapsamında Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli şehirleri ele alınmıştır

Edirne - Kaleiçi E1...E12, Karaağaç mahallesi ,E13...E15

Edirne evlerinde ahşap malzeme ,konstrüksiyonda plan ve cephe düzeninde ,yapıya modül,oran ve ritim kazandırarak esas katın oluşumunda etkili olmuştur.Ahşap malzeme yapım sisteminde iki şekilde kullanım alanı bulmuştur.

1. **Dolgu lu ahşap karkas sistem** : (Hımsı)

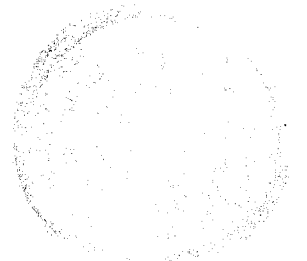
a) **Ahşap karkas dolgu lu ve cephe ahşap kaplamalı** : Zemin ve üst katların yapım sisteminde ,ahşap karkas sistemde dikmelerin arasına kerpiç ,tuğla ve taş doldurularak ,cephelerin ahşap kaplamalı olduğu yapım tarzıdır.(E1-E3-E4-E5-E6-E7-E8-E9-E14)

b) **Ahşap karkas dolgu lu ve cephe sıvalı** : Zemin ve üst katlarda,ahşap karkas taşıyıcı sistem arası ,dolgu malzemesi olan taş,tuğla ve kerpiç ile örüldükten sonra cepheler katkılı toprak ile sıvanmıştır.(E2-E10-E11-E12-E13-E15)

Geleneksel Türk evindeki ,alt katın hizmetlere ayrıldığı ve üst katın yaşam için kullanıldığı plan düzeni kentsel alanlardaki konutlarda görülmez. Burada zemin kat , üst kat gibi yaşam için ayrılmıştır. Zemin kat ,gündüz kullanılan günlük kat,üst kat ise misafir için arasına kullanılan evin en gösterişli odalarının yer aldığı yazlık kat konumundadır." k ı ş o d a s ı", " g ü n l ü k o d a", " m u t f a k" zemin katın tasarımında yer alan mekansal birimlerdir. Esas katı ise, " y a t a k o d a l a r ı" ve evin en iyi odası " h o ş a m e t l i k" misafir odası ve " s a n d ı k o d a s ı" oluşturmaktadır. Bazı iç sofalı evlerin plan şemalarında odalardan birbirine açılan geçitler ,Türk evindeki odanın mahremiyetini ortadan kaldırmıştır. Daha çok 19.yüzyılda İstanbul 'un iç sofalı evlerinde görülmeye başlayan ve çoğunlukla kentsel alanlarda yaygınlık kazanan bu şemada batının etkileriyle dışa dönük planlama düzeninin tercih edildiği görülmektedir **.

* Brown ,E.F ., " Analysing Small Building " Plans a Morphological Approach, The Social Archaeology of Houses,Edinburg University Press 1990 ,s.262

** Eldem,S.H ., Türk Evi Plan Tipleri ,İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi ,İkinci Baskı 1968, s123-124-125

Değişik bir planlama düzeni uygulaması ise ,bodrum ve zemin katlardan oluşan tek katlı evlerin ,giriş kapısının hemen başlangıcından merdivenin başlayıp yarım kat aşağı inmesi (günlük kullanılan kat'a)ve yarım kat yukarı (esas kat'a) çıkmasıdır. E10- E13

Karaağaç mahallesindeki E14 ve E15 numaralı evlerde ,diğer evlerdeki pencere modül sisteminden farklı olarak,her mekanın dışa açılan duvarlarının ekseninde tek pencere düzeninin olması ve odaların boyutları ile kat yüksekliklerinin ,Türk evi standart oranlarından büyük olması dikkat çekicidir.

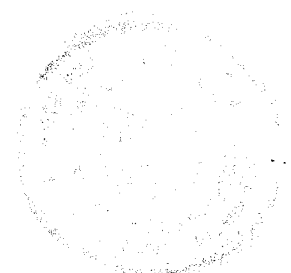
Cephe düzeninde ,batı etkisiyle giren mimari üsluplar,ağşap konstrüksiyonla biçimlenen cephe kuruluşunu değiştirmemiştir. Batı etkisi sadece, pencere ve kapı ağşap işleme tekniklerinde,saçak ve alınlıkların düzenlenmesinde,çıkmalarda,payandalarda ve saçak furuşlarında daha çok kentsel alanlardaki konutlarda görülen üslup özellikleri, Edirne konutlarında da belirgin olarak hissedilmektedir. Apartmanlaşmaya geçiş döneminde ,kentsel alanlardaki konutlarda yaşanan kat adedinde artış ve üst katlarda, dışa dönük bir yaşantının belirleyici unsuru olarak balkon ve cihannüma kullanımı yaygınlık kazanmıştır.Edirne 'de incelenen 15 konuttan 11 adedinde ,üst katların kullanımında balkon ve cihannümanın oda çıkması ya da sofa çıkması olarak yer almış olduğu görülmektedir.

Tekirdağ : Ertuğrul mahallesi E19... E36,Yavuz mahallesi E37... E39

Tekirdağ geleneksel kent konutlarının, Edirne geleneksel konutlarından farklılığı : daha küçük parsel alanlarını kaplaması ve kat adedindeki artışlar ile bazı konutlarda ara katların bulunmasıdır. Edirne kent konutlarında bodrum kat ,çoğunlukla direklik olup kullanılmadığı halde ,Tekirdağ konutlarının büyük bir kısmında , " kışlık kat " olarak kullanılmaktadır. (E19-E21-E22-E24-E33-E34-E35-E38-E39).Bu katta kış odası,depo,kiler ,wc,mutfak ve çamaşırhane gibi hem oturmaya hemde hizmetlere ayrılmış bölümler bir aradadır.Tekirdağ evlerinin diğer bir özelliği de ,bodrum katlarda ya da zemin katlarda mutfak ile bağlantılı olarak sarnıç bulunması ,bahçe içinde ayrıca içme suyu ihtiyacını karşılayan kuyularının yer almasıdır.(E20-E21-E34-E35).Bazı konutlarda bodrum kat sadece mahzen ve depo olarak kullanılmıştır. (E20-E29-E30).Plan düzeninde, bodrum kat olsun ya da olmasın ,zemin katlar günlük yaşam için ayrılmıştır.Mutfak ,kış odası ,günlük oda ve wc zemin katın mekansal düzeninde yer alır.Kış odası ile mutfak genellikle ısınabilmek ve yemek yeme kolaylığı sağlaması açısından bir kapı ya da pencere ile bağlantılı düşünülmüştür.

Üst katların plan düzeni ise şu şekildedir.Zemin katın üstü ,esas kat ya da " y a z l ı k k a t ",eğer bir kat daha varsa burası da esas kat ile aynı işlev şemasında misafir ağırlama ,yatma ve temizlenme eylemlerinin yer aldığı (yatak odası,misafir odası ve wc gibi) mekanlardan oluşmuştur.(E20-E22) Tekirdağ 'ın geleneksel evlerinde ,kent konutu olmanın bir özelliği olarak " w c " her katın kullanımında sofanın bir ögesi olmuş ve her kata çıkışta merdivenin bitişiğinde yer almıştır.Bazı plan uygulamalarında ,esas katın üzerinde ,çatı eğiminden faydalanılarak çevreyi seyretmek amacıyla yapılmış ,ön yüzeyi balkonlu ya da teraslı " c i h a n n ü m a " katı görülür.(E19-E24-E26-E39)

Tekirdağ geleneksel konutlarında ağşap malzeme ile yapım sistemi iki şekilde uygulanmıştır.

1. Ahşap karkas sistem : (Bağdadi)

a) **Ahşap karkas ve cephe ahşap kaplamalı:** İç duvarlar bağdadi çıtalı ve üzeri sıvalı, ahşap çatki sisteminin arası boşluklu ve dış cephe ahşap kaplamalıdır. (E23-E25-E26-E29-E30-E34-E35-E36-E37-E38)

b) **Ahşap karkas ve cephe toprak sıvalı :** Ahşap karkas dikmelerin arası boşluk, iç duvarlar ve dış cephe bağdadi çıtalı ve üzeri katkılı toprak ile sıvalıdır. (E28)

2. Dolgulu ahşap karkas sistem : (Hımiş)

a) **Ahşap karkas dolgulu ve cephe ahşap kaplamalı :** Ahşap karkas sistem arası hımiş (taş, tuğla ve kerpiç) dolgulu , iç duvarlar sıvalı ve dış cepheler ahşap kaplamalıdır. (E19-E20-E21-E22-E24-E27-E31-E32-E33-E39)

Konutların bodrum katları yığma tuğla, zemin ve üst katlar ahşap karkas sistemde yapılmıştır. Yapım sisteminde uygulanan ahşap karkas , cephe düzeninin oluşumunda pencerele modül ve ritmik hareket kazandırmış, bunun yanında iç mekanların sekil ve balkon çıkmaları payandalar ile desteklenerek cephelere estetik değer kazandırmıştır. Birçok yapıda, ana ve ara dikmelerin düşeyde , döşeme kalınlıklarının, pencere alt ve üst sınırının yatayda, olmak üzere yapım sistemine yansıtıldığı cephe düzenleri uygulanmıştır . (E22). Yine yapım sistemiyle apartmanlaşmanın en fazla hissedildiği konutlar Tekirdağ ' da yer almaktadır. Arazi topografyasının eğimli olması , bodrum katlarında kullanım rahatlığı sağlarken, ayrıca kat adedindeki artışlarda, arka planda kalan binaların görüşünü kapatmayacak şekilde tasarımlar üretilmesine, elverişli koşullar hazırlamıştır.

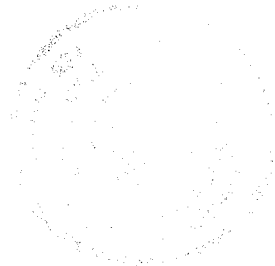
Kırklareli: Akalar ve Yayla mahallesi E40...E45

Kırklareli 'deki geleneksel kent konutlarında bodrum katların direklik olması çoğunlukla depo ve mahzen olarak kullanılmaları , Edirne kent konutlarındaki gibidir. Trakya 'daki inceleme alanındaki şehirler içinde kat adedindeki artışların en fazla olduğu kentsel yerleşme Tekirdağ , en az olduğu ise Kırklareli 'dir. (bkz. Çizelge 2a - Çizelge 3a). Buna rağmen Kırklareli , toplam kat alanları metrekare değeri 209.14 m2 ile (bkz. Çizelge 3c) inceleme alanındaki kentler içinde büyüklük olarak birinci sıradadır. Daha sonra Edirne geleneksel konutları 187.182 m2 ortalama değerle ikinci (bkz. Çizelge 1c) ve Tekirdağ konutları 175.27 m2 ortalama değeriyle üçüncü sırada yer almıştır. (bkz. Çizelge 2c)

Kırklareli 'deki geleneksel kent konutlarının büyük çoğunluğunda " k i ş l i k k a t " ve " y a z l ı k k a t " kullanımı ayrı kat düzeninde değil, esas katın mekansal organizasyonunda biraradadır. Geleneksel Türk evinde , hizmet birimi olan mutfakın alt katın mekan düzeninde yer aldığı plan anlayışı , burada değişmiş, mutfak her katın plan düzeninde kullanıldığı gibi , ayrıca bahçe içinde ayrı bir mekanda kiler ile mutfak yan yana bir konum da planlanmıştır. (bkz. E40-E41-E42-E43-E44-E45 envanter numaralı evlerin 1/ 1000 konum planı)

Kırklareli geleneksel kent konutlarında ahşap malzemenin , yapım sisteminde iki şekilde kullanıldığı görülür.

1. Dolgulu ahşap karkas sistem : (Hımiş)

a) **Ahşap karkas dolgulu ve cephe ahşap kaplamalı** : Üst katların düzeninde ahşap karkas sistemdeki dikmelerin arasına dolgu malzemesi olarak tuğla kullanılmış ve dış cepheler ahşap ile kaplanmıştır.(E40-E41-E42-E43)

b) **Ahşap karkas dolgulu ve cephe toprak sıvalı** : Ahşap karkas arasındaki tuğla dolgunun yüzeyinin saman ve kireç katkılı toprak ile sıvandığı sistem uygulanmıştır. (E44-E45)

Kırklareli'deki geleneksel konutlarının tümünde dolgu malzemesi olarak tuğla kullanılmıştır.

Cephe düzeninde; ahşap malzemenin değişik uygulama tekniklerinin denendiği cephe ögelerinde kent evi olmanın bir göstergesi olarak ,devrin üslup özellikleri hissedilmektedir.(E42-E43-E44) Ayrıca dışa dönük bir yaşam anlayışının benimsenmesi sonucunda ortaya çıkan balkon ve cihannüma gibi mekan ögeleri ; kitlesel olarak sağladığı hareket ile cephe düzeninde estetik unsurlar olmuşlardır.

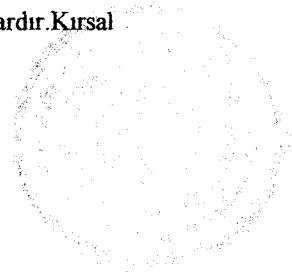
Kentsel ölçekteki konutlar kapsamında değerlendirilen Kırklareli evlerinin ,Tekirdağ ve Edirne geleneksel evlerinden farklı , diğer bir özelliği de cephe düzeninde dekoratif olarak estetik bir değer taşıyan ve tuğladan örülmüş asma bacaların kullanılmış olmasıdır.

Kırsal ölçekteki geleneksel Trakya konutlarının yapım tarzı,plan ve cephe düzeni : Uzunköprü (E16..E18),Lüleburgaz (E46-E47),Pınarhisar (E48-E49),Kaynarca (E50...E57),Vize (E58...E62),Kıyıköy (E63...E68),Evrencik (E69-E70),Gelibolu (E71...E75),Kilitbahir (E76...E78)

Trakya 'da inceleme alanındaki kırsal konutlar,kent konutlarından daha küçük boyutlardadır.Kırsal ölçekte konutların toplam kat alanları değerlendirmesinin yapıldığı; Lüleburgaz,Pınarhisar,Kaynarca,Vize,Kıyıköy ve Evrencik konutlarının ortalama metrekare değeri (bkz. Çizelge 3c) 120.88 olarak bulunmuştur.Bu değerlendirme sonucunda kırsal alanlardaki konutlarda toplam alan kullanımı ,Kırklareli 'deki 209.12 m2 değerinin yarısına yakındır.Trakya 'daki geleneksel konutlar içinde kat alanları kullanımının en fazla olduğu şehir Kırklareli 'dir.Sırasıyla Edirne ve daha sonra Tekirdağ gelmektedir.

Konutların çoğunluğunda alt katın " k i ş i l i k k a t " hizmetlere ayrıldığı,üst katın ise " y a z l ı k k a t " ikamet için kullanıldığı plan düzeni görülür.Topografyanın düz olduğu kırsal yerleşmelerde Türk evindeki esas katın ve hizmetler katının mekan düzeni aynen uygulandığı halde , topografyanın eğimli olduğu kasaba ve köy evlerinde ,bodrum kat ; depo ,ambar veya ahır birimleri için değişik plan şemalarında düzenlenmiştir.(E48-E58-E59-E66-E67-E69).Bodrum katları olan kırsal ölçekteki geleneksel konutlarda ,zemin kat ta üst kat gibi ikamet için kullanılmaktayken ,sadece zemin ve üst katlardan oluşmuş konutlarda " k i ş o d a s ı " , " m u t f a k " ve depo alanları gibi çoğunlukla hizmetlerin yer aldığı birimler alt katın plan düzeninde, ikamet için ayrılan birimler ise " o t u r m a o d a s ı - y a t a k o d a s ı " , " m i s a f i r o d a s ı " ve " s a n d ı k o d a s ı " ,üst katın plan düzeninde yer almıştır.

Trakya 'da kırsal alanlardaki geleneksel konutların yapım tarzında,ahşap malzemenin konstrüksiyonda kullanımından doğan karkas sistemin yanında ,iç döşeme kirişleri ve tavanlar ile merdivenlerin ahşap olduğu ,dış cephenin ise yığma tuğla ile inşa edildiği yarı ahşap,yarı kagir uygulamalar vardır.Kırsal

alanlardaki geleneksel Trakya konutlarında ahşap ,üst katların yapım sisteminde üç değişik tarzda uygulanma alanı bulmuştur.

1. Ahşap karkas sistem : (Bağdadi)

a) **Ahşap karkas ve cephe toprak sıvalı :** Bu yapım sisteminde ahşap taşıyıcı dikmelerin arası boş bırakılarak ,iç ve dış duvarlar bağdadi çıtalı olup, içine saman ve kireç katılmış toprak ile sıvanmıştır.(E66-E67-E71)

b) **Ahşap karkas ve cephe ahşap kaplamalı :** Üst katın yapım sisteminde ,ahşap dikmelerin arası boş bırakılarak ,iç duvarlar bağdadi çıtalı ve üzeri toprak sıvalı,dış duvarlar ise ahşap kaplamalı yapılmıştır.(E63-E64-E65-E67-E68-E72-E73-E74-E75-E76-E77-E78). Yağışların bol olduğu Karadeniz kıyıları ve Marmara kıyılarındaki kırsal yerleşmelerde ,ahşabın rutubeti tutmaması ve kolay kuruması nedeniyle ,üst katların yapım tarzında tercih edilen bir sistem olmuştur.

2. Dolgulu ahşap karkas sistem : (Himiş)

a) **Ahşap karkas tuğla dolgulu ve cephe kaplamasız :** Üst katın yapım sisteminde ahşap dikmelerin arasına dolgu malzemesi olan tuğlanın düz ya da balık sırtı şeklinde uygulandığı sistem.(E55-E56)

b) **Ahşap karkas dolgulu ve cephe ahşap kaplamalı :** Ahşap dikmelerin arasına,kerpiç,tuğla ve taş dolgu yapılarak ,cephelerin ahşap kaplamalı yapıldığı sistem .(E16-E17-E18-E46-E58-E59-E60-E61-E62-E69)

c) **Ahşap karkas dolgulu ve cephe toprak sıvalı :** Bu sistemde ,üst katların yapımında ahşap karkas arasındaki boşluklara taş, tuğla ve kerpiç örülüp iç ve dış duvarlar ise saman ve kireç katkılı toprak ile sıvanmıştır.(E47-E48-E49-E50-E52-E53-E54-E57-E70)

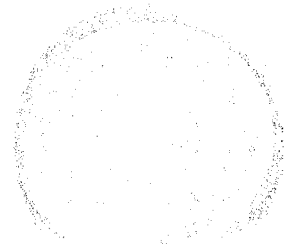
3. Kagir sistem : (Yığma)

Ahşap karkas ,alt ve üst katın yapım sisteminde kullanımını yitirmiş ve tuğla malzeme ,hem taşıyıcı hemde dolgu malzemesi olarak kagir sistemde yığma şeklinde uygulanmıştır.Ahşap sadece döşeme ve tavan kirişlerinde ya da kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır.(E51)

Kırsal alanlardaki ,ahşap karkas bağdadi ve ahşap karkas dolgulu sistemlerde yapılmış geleneksel konutlarda ,cephe düzeni ahşap konstrüsyonla belirlenmiştir.Bunun yanında tuğla ,taş ve kerpiç malzemenin ahşap karkas taşıyıcı sistem içinde değişik biçimlerde kullanılmasıyla,aynı çevre içinde yapım sisteminde görülen farklılıklar,sokakların ve evlerin görünümüne doğal olarak zenginlik kazandırmıştır.

5.3.1 Kırsal ve Kentsel Ölçekte Geleneksel Trakya Konutlarının Plan Şemalarına Göre Değerlendirilmesi.

Bu değerlendirmede Edirne ,Tekirdağ ,Kırklareli ve Çanakkale olmak üzere sınırlarını belirlediğimiz Trakya kesiminin içinde kalan dört il merkezine bağlı ilçeler,kasabalar,bucaklar ve köyler ele alınmıştır.(Tablo 1) Değerlendirme sırasında nüfus yoğunluğu ve idari şekilleri göz önünde bulundurularak, kent ölçeğinden kırsal ölçeğe doğru bir kademelenme ile inceleme yapılmıştır.(Tablo 1a-1b-1c)

Edirne : İl merkezi ve sınırları içindeki incelenen konutların plan şemalarına göre değerlendirilmesi yapıldığında, konutların çoğunlukla İç sofalı ya da Yan Sofalı plan şemasında gerçekleştirildiği görülmektedir. (Tablo 1a)

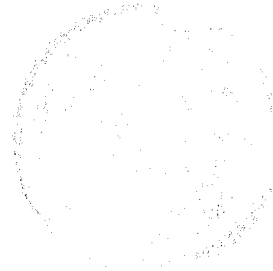
İNCELENEN KONUTLAR	Edirne - Kaleiçi									Karaağaç			Uzunköprü									
	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11	E12	E13	E14	E15	E16	E17	E18				
M. Sofalı Tekil Konut																						
" - İkiz Konut																						
" - Sıra Konut																						
" - Bitişik Konut		●																				
İç Sofalı - Tekil Konut			●	●					●					●	●	●	●					
" - İkiz Konut													●									
" - Sıra Konut																						
" - Bitişik Konut						●		●		●												
Yan Sofalı - Tekil Konut																					●	
" - İkiz Konut					●						●	●										
" - Sıra Konut																						
" - Bitişik Konut	●							●														

Tablo 1a : **Edirne** Evlerin konumu ve sofalarının düzenleniş biçimine göre değerlendirme

Edirne -Kaleiçi ve Karaağaç mahallesi ile Uzunköprü ilçesi Muradiye mahallesindeki toplam 18 konutun plan şemalarına göre(Tablo 1a) değerlendirmesi yapıldığında,

- (1 adet) . Merdiven Sofalı - Bitişik Konut (E 2) : % 5.5 (4)
 (7 adet) . İç Sofalı -Tekil Konut (E3-E4-E9-E14-E15-E16-E17) : % 38.8 (1)
 (1 adet) . İç Sofalı - İkiz konut (E13) : % 5.5 (4)
 (3 adet) . İç Sofalı - Bitişik Konut (E6-E8-E10) : % 16.6 (2)
 (1 adet) . Yan Sofalı - Tekil Konut (E18) : % 5.5 (4)
 (3 adet) . Yan Sofalı - İkiz konut (E5-E11-E12) : % 16.6 (2)
 (2 adet) . Yan Sofalı - Bitişik Konut (E1-E7) : % 11 (3)

Toplam: 18 konut

Konutların inşasında ,Kaleiçi 'nde bitişik ,sıra, ikiz ve tekil konutların her birinden yapılmış örneklere rastlanırken, şehir merkezi dışındaki Karaağaç mahallesi ve Uzunköprü ilçesinde çoğunlukla İç Sofalı - Tekil konut plan şemasının uygulanmış olduğu görülmektedir (Tablo 1a).

Karaağaç mahallesindeki incelenen üç konuttan ikisi İç Sofalı - Tekil (E14-E15) ,bir tanesi İç Sofalı - İkiz (E13) konuttur.Uzunköprü ilçesinde incelenen üç konuttan ikisi (E16-E17) İç sofalı -Tekil konut üçüncüsü (E18) ise Yan Sofalı -Tekil konut özelliğindedir.Kent merkezinden uzaklaşıp kırsal alanlara gidildikçe ,büyüyen parsellerde üretilen konutlar ,Tekil konut plan şeması özelliğini göstermektedir .

Edirne -Kaleiçi ve Karaağaç mahallelerinde birbirini dik kesen yollardan oluşmuş düzenli ve geniş parseller konut üretiminde çeşitliliği meydana getirirken,Uzunköprü ilçesinde organik bir yol ağı ve organik yerleşme dokusu tekil konut tipini ortaya çıkarmıştır.

Tekirdağ: Bu bölümün kapsamında sadece geleneksel konutlar incelendiği için Tekirdağ'a bağlı Kumbağ-Uçmakedere konutları yöresel özellik gösterdiklerinden bundan önceki (5.2) bölümde ele alınmıştır.

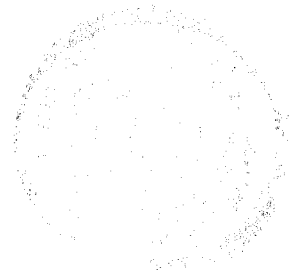
Tekirdağ il merkezinin ,Ertuğrul ve Yavuz mahallelerindeki geleneksel konutlar: Genel olarak Trakya'nın kırsal ve kentsel alanlarındaki konutların, zemin ve üst kat planlarına göre sınıflandırıldığı Tablo 1 'in bir alt tablosu olarak ,Tablo 1b' de sadece Tekirdağ'a ait geleneksel evlerin konumu ve sofalarının düzenleniş biçimine göre değerlendirilmesi gösterilmiştir.

(TEKİRDAĞ)

T e k i r d a ğ - E r t u ğ r u l v e Y a v u z m a h a l l e s i

İNCELENEN KONUTLAR	E19	E20	E20	E21	E22	E23	E24	E25	E26	E27	E28	E29	E30	E31	E32	E33	E34	E35	E36	E37	E38	E39
M. Sofalı Tekil Konut																●						
" - İkiz Konut																					●	
" - Sıra Konut																						●
" - Bitişik Konut		●		●				●	●	●	●			●								●
İç Sofalı - Tekil Konut	●												●									
" - İkiz Konut																						
" - Sıra Konut																						
" - Bitişik Konut					●		●					●			●							
Yan Sofalı - Tekil Konut																					●	
- İkiz Konut																						
- Sıra Konut																						
- Bitişik Konut			●		●		●										●	●				

Tablo 1b : *Tekirdağ* Evlerin konumu ve sofalarının düzenleniş biçimine göre değerlendirme

(1 adet) . Merdiven Sofalı -Tekil Konut (E33)	: % 4.34 (4)
(1 adet) . Merdiven Sofalı - İkiz Konut (E38)	: % 4.34 (4)
(1 adet) . Merdiven Sofalı - Sıra Konut (E36)	: % 4.34 (4)
(8 adet) . M.Sofalı - Bitişik Konut (E20 no :10-E20 no :14 -E25-E26-E27-E28-E31-E39):	% 34.78 (1)
(2 adet) . İç sofalı - Tekil konut (E19-E30)	: % 8.6 (4)
(4 adet) . İç Sofalı - Bitişik Konut (E21-E23-E29-E32)	: % 17.39 (3)
(1 adet) . Yan Sofalı - Tekil Konut (E37)	: % 4.34 (5)
(5 adet) . Yan Sofalı - Bitişik Konut (E20 no:12 -E22-E24-E34-E35)	: % 21.7 (2)

Toplam: 23 konut

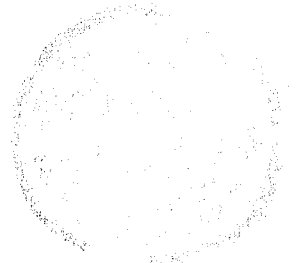
Plan şemaları değerlendirme sonuçları :Tekirdağ il merkezi,Ertuğrul ve Yavuz mahallelerinde incelenen toplam 23 adet konutun 17 adedi Bitişik özellikteki konutlardır.Bunun 8 adedi M. Sofalı - Bitişik E20 no:10-E20 no:14-E25-E26-E27-E28-E31-E39) ,4 adedi İç Sofalı-Bitişik (E21-E23-E29-E32) ,5 adedi Yan Sofalı-Bitişik (E20 no:12-E22-E24-E34-E35) konut özelliğindedir.Tekil ,İkiz ve Sıra konut şemasındaki evler azınlıktadır.Buradan şu sonucu çıkarmak mümkündür.Tekirdağ vaktiyle önemli bir ticaret şehri olduğundan nüfus yoğunluğunun fazla olması ve dolayısıyla , kent merkezinde parseller küçük ve kıymetli olduğundan ancak bitişik konuta olanak vermiştir. Tekirdağ 'ın Ertuğrul ve Yavuz mahallelerindeki yerleşme dokusu da Edirne -Kaleiçi gibi düzenli bir plan şeması göstermektedir.Kentsel sit alanı içinde denize dik inen yollar ya da denize paralel uzanan yollarla yerleşme dokusu oluşturulmuştur.

Kırklareli : Kırklareli il merkeziyle birlikte Lüleburgaz ilçesi,Pınarhisar ilçesi ve Pınarhisar'a bağlı Kaynarca kasabası ,Vize ilçesi ve Vizeye bağlı Kıyıköy kasabası ve Vize'nin Evrencik köyünde incelenen toplam 29 konut ve bunlara ait plan şemalarının değerlendirilmesi yapılmıştır.Kırsal ve kentsel ölçekteki geleneksel Trakya konutlarının plan şemalarına göre sınıflandırılmasının yapıldığı Tablo 1 'deki zemin kat ve üst kat planlarına göre yapılan değerlendirmelerden yararlanarak ,Kırklareli ,ilçeleri ,bucak ve köylerindeki geleneksel konutların konumları ve sofalarının düzenleniş biçimine göre değerlendirilmesi yapılmıştır. (Tablo 1c)

Kırklareli il merkezinde incelenen 6 konut

(1 adet) . Merdiven Sofalı - Tekil Konut (E43)
(3 adet) . İç Sofalı - Tekil Konut (E41-E42-E45)
(1 adet) . İç Sofalı -Bitişik Konut (E44)
(1 adet) . Yan Sofalı - Tekil Konut (E40)

Toplam : 6 Konut

Plan şemaları değerlendirme sonuçları : Kırklareli ili, ilçeleri , bucak ve köylerindeki incelenen konutların çoğunluğu kırsal kökenli yerleşmeler oldukları için tekil konut özelliğindedir. Kırklareli ili haricindeki kırsal yerleşmelerde incelenen toplam 23 konutun uygulanma şekli şöyledir.

Yan Sofalı - Tekil Konut : 9 adet % 39.13 (1)

İç Sofalı - Tekil Konut : 8 adet % 34.78 (2)

M.Sofalı - Tekil Konut : 4 adet % 17.39 (3)

Yan Sofalı -Bitişik Konut : 1 adet % 4.34 (4)

İç Sofalı -Bitişik Konut : 1 adet % 4.34 (4)

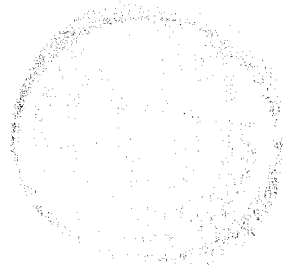
Yan Sofalı - Tekil Konut % 39.13 ' lük bir oranda ve Trakya 'daki kırsal yerleşmelerde en fazla tercih edilen konut tipidir. Daha sonra İç Sofalı - Tekil Konutlar % 34.78 'lik oranla ikinci sırada yer almaktadır. Üçüncü sırada ise Merdiven Sofalı - Tekil Konutlar % 17.39 'luk bir oranda uygulanmıştır. En son olarak ta Yan Sofalı - Bitişik ve İç Sofalı -Bitişik Konut % 4.34 oranında ve dördüncü olarak tercih edilmiştir.

Tablo 1c 'de görüldüğü gibi kırsal yerleşmelerde bitişik konumda olan konutlar tercih edilmeyip daha çok Yan Sofalı-Tekil ve İç Sofalı -Tekil Konutlar uygulanmıştır. Bunun önemli bir nedeni, kırsal yerleşmelerde tarımsal ekonomiye dayanan toplum düzeninde ,evin çevresinin ve alt katların hizmetlere ayrılmasıyla, iç ve dış mekânlarda evin her yönünü kullanma gerekliliğidir.

Trakya'da kırsal ve kentsel ölçekte inceleme alanı içinde sıra ve ikiz konumlu geleneksel konutlara rastlanmamakla beraber bitişik konumda olan uygulamalar az da olsa vardır. Kırsal alanlarda ikiz, sıra ve bitişik konumlu plan şemalarının tercih edilmeyişinin sebebi ,geleneksel olarak belirlenmiş ve uygulanmakta olan şemanın tekil düzende olmasının yanında ,herkesin konutunu tekil olarak yapabilecek geniş toprağa sahip olması ve ayrıca 20. yüzyılın başlarında yeni uygulanmaya başlayan sıra ve ikiz konut şemasının kırsal alanlara kadar ulaşamamasıdır

5.3.2 Kırsal ve Kentsel Ölçekte, Geleneksel Trakya Konutlarının Kat ve Toplam Kat Alanları Değerlendirmesi

Trakya 'da inceleme alanına giren kırsal ve kentsel ölçekteki yerleşmeler : Edirne ,Tekirdağ , Kırklareli şehirleri ve bu şehirlere bağlı ilçe ,kasaba, bucak ve köylerdir. Bunlardan Edirne ,Tekirdağ ,Kırklareli kentsel ölçekteki yerleşmeler, Uzunköprü - Lüleburgaz - Pınarhisar -Kaynarca -Vize -Kıyıköy - Evrencik köyü kırsal ölçekteki yerleşmeler kapsamında değerlendirilmiştir.

Edirne : (8 adet) . Bodrum + Zemin + Üst Kat
 (4 adet) . Bodrum + Zemin + ... + Çatı Katı
 (2 adet) . Bodrum + Zemin
 (1 adet) . ..... + Zemin + ... + Çatı Katı

Uzunköprü : (2 adet) . Bodrum + Zemin
 (1 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat

—————
 Toplam : 18 konut

Kat değerlendirme sonuçları :Edirne il sınırları içinde incelenen 18 geleneksel konuttan ,A (Bodrum + Zemin + Üst Kat) oluşanların oranı toplam içinde % 44, B (Bodrum+ Zemin + Çatı) katından oluşan % 22.2 , C (Bodrum + Zemin) oranı % 22.2 ,D (Zemin + Üst Kat + Çatı) katından oluşan % 5.5, E (Zemin + Üst Kat) oluşan ise toplam incelenen konut içinde % 5.5 'lik bir oranı kapsamaktadır.(Çizelge 1b)

Toplam kat alanları değerlendirme sonuçları:Edirne şehri için geleneksel konutların, kat alanlarının toplamının değerlendirmesinde 150 ile 250 m2 arasında olan konutlardan (E2-E5-E7-E8-E10-E11-E12-E13)envanter numaralı olanları bu sınırlar içinde kabul edilip ortalamaları alındığında , ortalama toplam kat alanı değeri 187.182 m2 bulunmuştur.(Çizelge 1c)

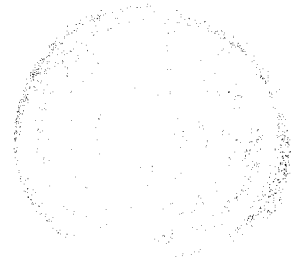
Uzunköprü ilçesi için bu değerlendirme , incelenen üç konuta göre yapılmış bunların ortalama değeri ise 107.21 m2 olarak bulunmuştur.Bu oran Edirne ili kent merkezindeki konutların ortalama değerinin neredeyse yarısı kadardır.

Sonuç olarak Edirne şehri sınırları içinde yer alan kentsel ölçekteki geleneksel konutlar için kat değerlendirmeleri ve toplam kat alanları değerlendirmeleri yapıldığında, kent merkezinden ,kırsal yerleşmelere doğru gidildikçe ,kat adedinde azalma ve kat alanlarında küçülme görülmektedir.

Kentsel ve kırsal ölçekteki geleneksel konutlarda kat adedi ve kat alanlarında görülen farklılığın kentlerde gelir düzeyinin yüksek olması ve bu nedenle yaşam standartlarını yükseltmeye çalışmalarını açıklanabilir. Kırsal alanlardaki konutlarda ise ,yaşam alanlarının küçük olması ve kat adedindeki azalmanın tek nedeni sosyo-ekonomik koşullardır.

Tekirdağ : Tekirdağ kentsel sit alanı içinde yer alan Ertuğrul ve Yavuz mahallelerinde incelenen konutların kat değerlendirmeleri yapıldığında, Edirne sit alanındaki konutlardan farklı olarak,bazı konutlarda katlar arasında ara kat odalarının bulunduğu görülmektedir.

Tekirdağ konutlarının kat değerleri sırasıyla Bodrum,Ara Kat ,Zemin ,Ara Kat,Üst Kat ve Çatı Katı'ndan meydana gelmiştir.(Çizelge 2a)

- Tekirdağ: (7 adet) . Bodrum + Zemin + Üst Kat
 (5 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat
 (4 adet) . Bodrum + Zemin + Üst Kat + Çatı Katı
 (4 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat + Çatı Katı
 (1 adet) . Bodrum + Zemin
 (1 adet) . Bodrum + Ara Kat + Zemin + Üst Kat
 (1 adet) . ..... + Zemin + Ara kat + Üst Kat

Toplam : 23 konut

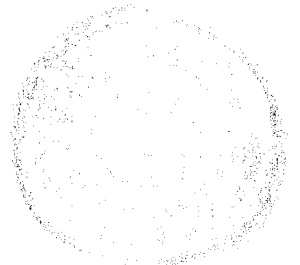
Kat değerlendirme sonuçları :Tekirdağ il merkezinde incelenen 23 adet geleneksel konuttan (A) Bodrum + Zemin + Üst Kat'tan oluşan konutların genel toplam içinde % 30.43 'lük bir oranda en fazla tercih edildiği görülmektedir.İkinci sırayı ise (B) Zemin Kat ve Üst Kat'tan oluşan konutlar ,% 21.73 ' lük bir oranla almıştır.Üçüncü olarak (C) Bodrum + Zemin + Üst Kat + Çatı Katı'ndan oluşan konutlar % 17.39 ve (D) Zemin + Üst Kat + Çatı Katı'ndan oluşan konutlar % 17.39 ' luk bir oranda tercih edilmiştir. Tek katlı konutlar ile Ara katları olan konutlar en az uygulanan konut birimleri olmuştur.Uygulanma değeri inceleme alanı içinde % 4.34 oranındadır.(Çizelge 2b)

Toplam kat alanları değerlendirme sonuçları :Tekirdağ il merkezinde incelenen ve kat alanları toplamı 123 m2 ile 220 m2 arasında olan konutlardan (E20 no:10- E20 no:12-E20 no:14-E23-E24-E26-E27-E31-E33-E35-E36) envanter numaralı olan ve bu sınırlar içine giren 11 adet konutun ortalama kat alanları değeri 175.27 m2 olarak bulunmuştur.(Çizelge 2c)

Tekirdağ il merkezinde, kentsel sit alanı içinde incelenen geleneksel konutlarda her ne kadar Bodrum,Zemin ,Üst Kat ,Çatı Katı ve Ara Kat şeklinde kat adedinde düşeyde artışlar olmasına rağmen ,parsel alanları küçük olduğundan ,toplam kat alanları değerlendirmesinde 175.27 m2 olarak bulunan ortalama değer yine de Edirne kentsel sit alanındaki konutların ortalama 187.182 m2 değerinden daha azdır.

Kırklareli: Kırklareli il merkezinde incelenen konutların ,kat alanlarının değerlendirildiği Çizelge 3a 'da görüldüğü gibi ,kat adedinde fazlalık (Bodrum+Zemin+Üst Kat ya da Bodrum + Zemin +Çatı Katı) şeklinde Edirne ve Tekirdağ kent konutları ile aynı özelliktedirler. Kırklareli haricinde,Lüleburgaz ,Kaynarca,Vize,Kıyıköy ve Evrencik köyünde incelenen 25 konuttan 19 adedi, Zemin ve Üst Katlardan oluşan kırsal özellik gösteren yapılardır.(Çizelge 3a)

- Kırklareli : (2 adet) . Bodrum + Zemin
 (2 adet) . Bodrum + Zemin + ... + Çatı Katı
 (1 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat

	(1 adet) . Bodrum + ... + Üst kat
Lüleburgaz :	(1 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat
	(1 adet) . Bodrum + Zemin + Üst Kat
Pınarhisar :	(2 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat
Kaynarca :	(8 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat
Vize :	(3 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat
	(2 adet) . Bodrum + Zemin + Üst Kat
Kıyıköy :	(4 adet) . ..... + Zemin + Üst kat
	(2 adet) . Bodrum + Zemin + Üst Kat
Evrencik köyü: (1 adet) . Bodrum + Zemin + Üst Kat	
	(1 adet) . ..... + Zemin + Üst Kat

Toplam : 31 konut

Kat değerlendirme sonuçları :Kırklareli il sınırları içinde incelenen toplam 31 konuttan ,20 adedi A : Zemin + Üst Kat toplam içinde % 64.51 oranında , 7 adedi B: Bodrum + Zemin + Üst kat % 22.58 oranında , 2 adedi C:Bodrum +Zemin + Çatı Katı % 6.45 oranındadır. D: Bodrum + Zemin ve E: Bodrum + Üst Kat % 3.22 oranında 1 ' er örnekle en az uygulanan konut tipi olmuştur .(Çizelge 3b)

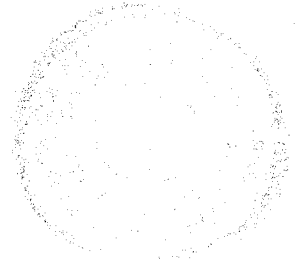
Toplam kat alanları değerlendirme sonuçları :Kırklareli il merkezinin haricinde , Lüleburgaz, Pınarhisar, Kaynarca,Vize,Kıyıköy ve Evrencik konutlarının toplam kat alanları değerlendirmesinde 98.45 m2 ile 157.76 m2 arasındaki (E47-E48-E49-E52-E53-E54-E55-E58-E59-E60-E61-E62-E63-E64-E66) envanter numaralı 15 konutun ortalama olarak alınan toplam kat alanları değeri 120.88 m2 bulunmuştur.(Çizelge 3c)

Kırklareli merkezinde incelenen 6 konut, 157.76 m2 'lik değerin üzerinde olduğundan, il merkezi bu değerlendirmenin dışında tutulmuştur.

Kırklareli için; toplam kat alanları değerlendirme sonuçları : Toplam kat alanları değerlendirmesinin yapıldığı Çizelge 3c'de alt sınır 195.42 m2, üst sınır ise 240.10 m2 olarak kabul edilirse ,değerlendirmeye giren Kırklareli ilinden (E40-E41-E42-E43) ,Lüleburgaz'dan (E46),Kaynarca 'dan (E50-E51-E57) toplam 8 konutun ortalama kat alanları değeri 209.14 m2 olarak bulunmuştur.

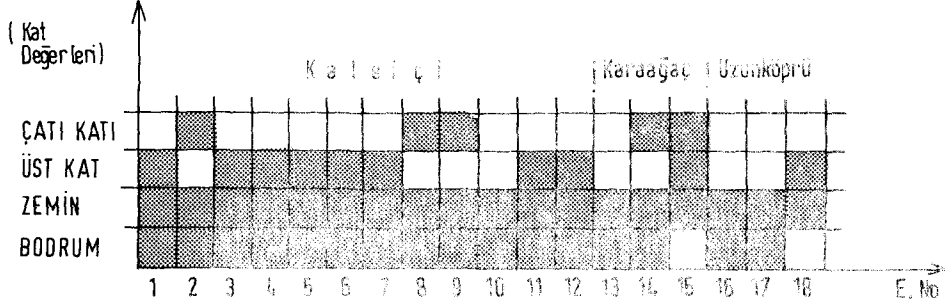
Kırklareli için bulunan 209.14 m2 olan ortalama kat alanları değeri, bölgedeki diğer kentler için bulunan değerlerden fazladır. Bu oran Tekirdağ geleneksel konutları için 175.27 m2 ,Edirne geleneksel konutları için 187.182 m2 olarak tespit edilmişti.

Genel olarak Trakya konutlarının kat planlarına göre ,kat alanları değerlendirmesi ve kullanım durumuna göre de kat değerlendirmeleri yapıldığında,geleneksel konutların üretilmesinde tercih edilen konut biçimi ve illerden başlayarak köylere doğru idari kademelenmede,kat yüksekliklerinin ve toplam kat alanlarındaki ortalama m2 değerlerinin azaldığı ortaya çıkmıştır.

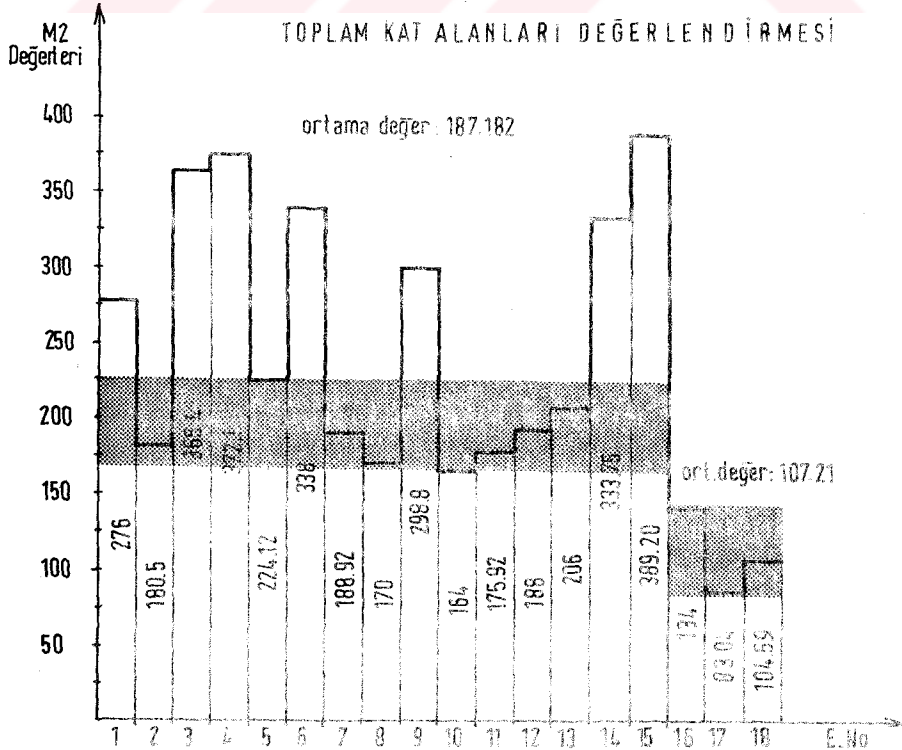
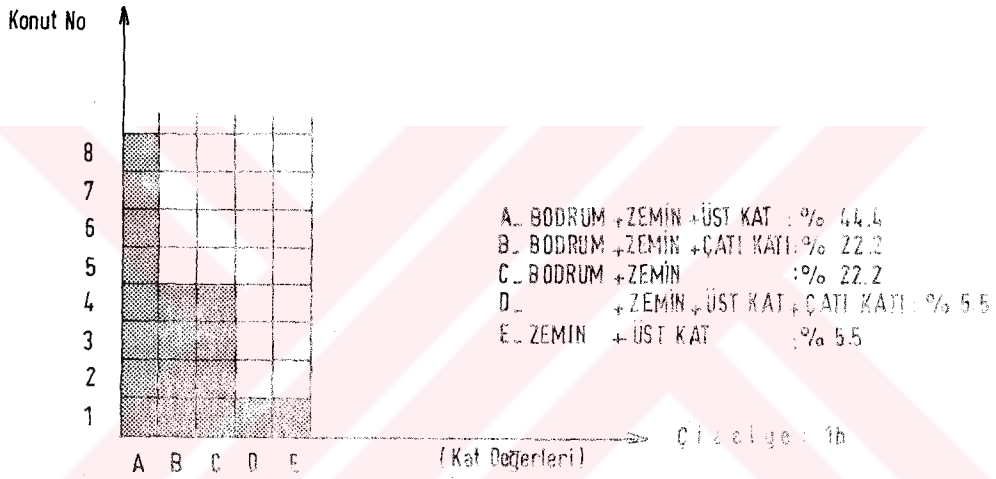

TRAKYA BÖLGESİ: İNCELENEN GELENEKSEL KONUTLARIN KAT DEĞERLENDİRMESİ

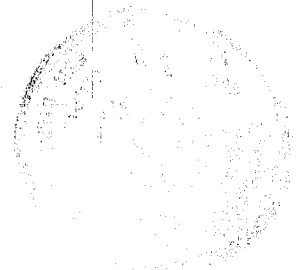
EDİRNE- Kaleiçi - Karaağaç
Uzunköprü

Çizelge 1a

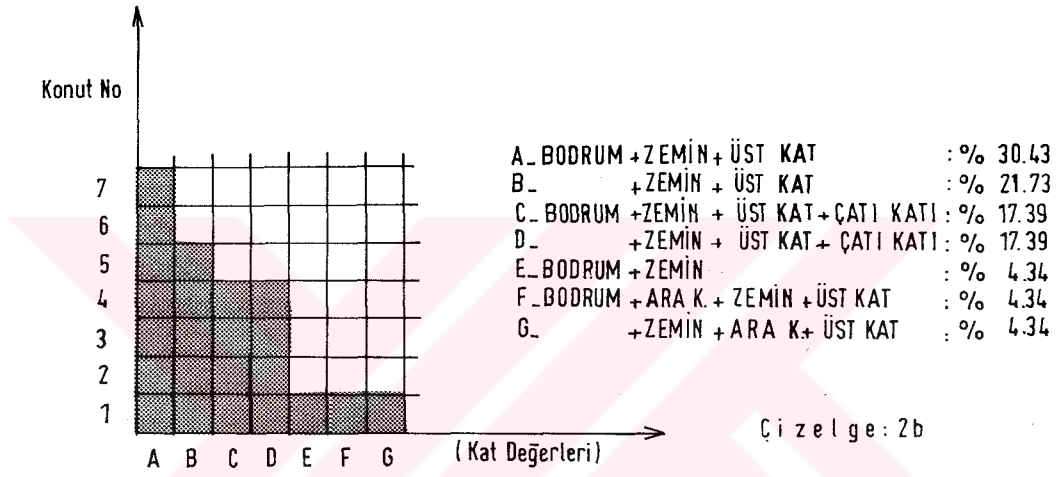
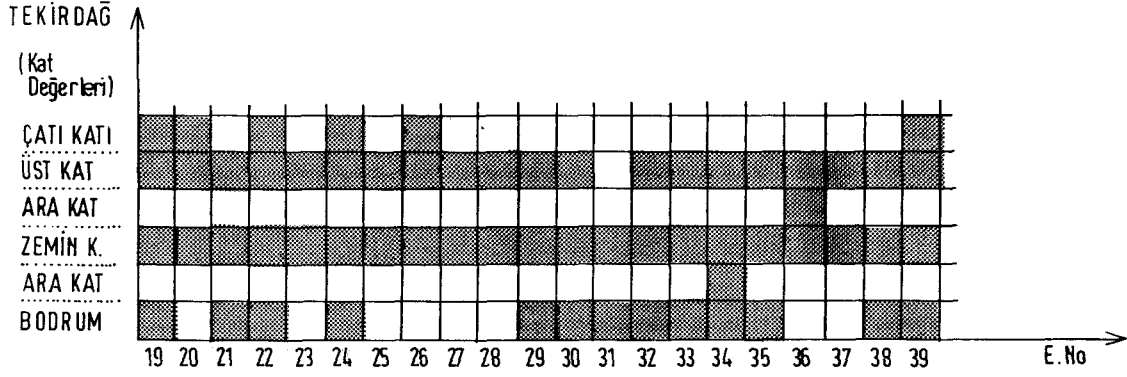

TRAKYA BÖLGESİ: İNCELENEN GELENEKSEL KONUTLARDA
KAT ALANLARI DEĞERLENDİRMESİ

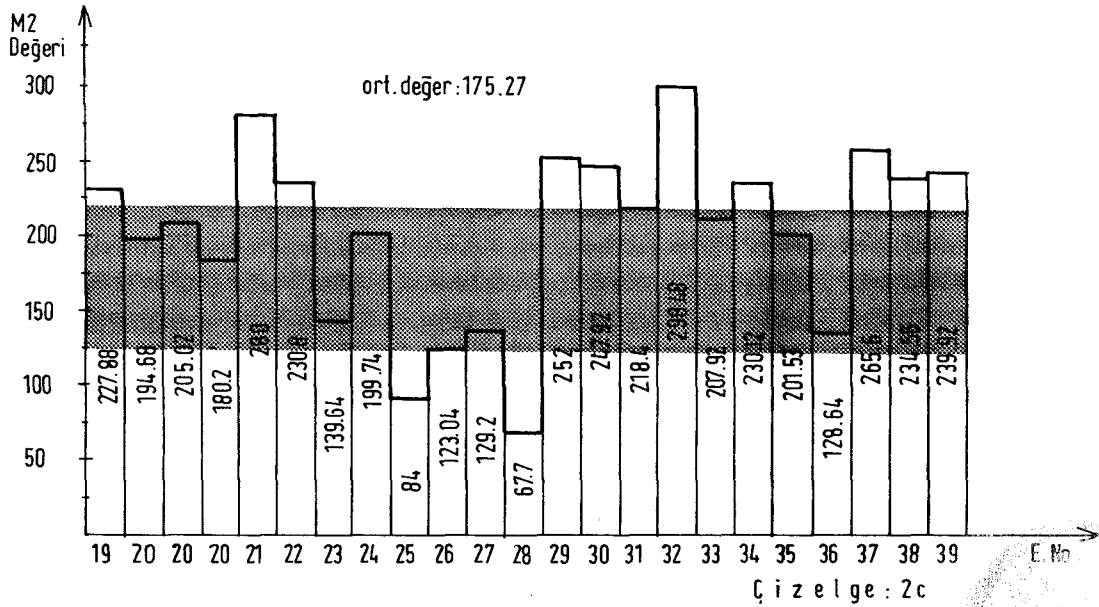
İNCELEME ALANI	konut	kat ad.	BODRUM KAT	ZEMİN KAT	ÜST KAT	ÇATI KATI	TOPLAM ALAN
	E no:		M2	M2	M2	M2	M2
TEKİRDAĞ Ertuğrul Mahallesi	E 19	4	65.22	65.22	67.04	30.40	227.88
" no:10	E 20	3	-----	65.98	78.75	49.95	194.68
" no:12	E 20	3	-----	63.70	70.66	70.66	205.02
" no:14	E 20	3	-----	72.40	83.70	23.92	180.02
"	E 21	3	90.00	90.00	100.00	-----	280.00
"	E 22	4	60.80	58.40	55.80	55.80	230.80
"	E 23	2	-----	69.84	69.84	-----	139.64
"	E 24	4	59.92	52.92	61.42	32.48	199.74
"	E 25	2	-----	42.00	42.00	-----	84.00
"	E 26	3	-----	45.84	52.00	25.20	123.04
"	E 27	2	-----	64.60	64.60	-----	129.20
"	E 28	2	-----	31.28	36.48	-----	67.76
"	E 29	3	52.00	97.80	102.20	-----	252.00
"	E 30	3	53.62	88.80	105.50	-----	247.92
"	E 31	2	107.20	111.20	-----	-----	218.40
"	E 32	3	99.16	94.96	104.36	-----	298.48
"	E 33	3	71.00	66.36	70.56	-----	207.92
"	E 34	3	72.80	70.56	86.76	-----	230.12
"	E 35	3	65.12	63.29	73.12	-----	201.53
"	E 36	2	-----	65.84	62.80	-----	128.64
Yavuz mah.	E 37	2	-----	130.56	135.04	-----	265.60
"	E 38	3	78.12	75.12	81.32	-----	234.56
"	E 39	4	64.68	62.88	70.68	41.68	239.92

TRAKYA BÖLGESİ: İNCELENEN GELENEKSEL KONUTLARIN KAT DEĞERLENDİRME Sİ

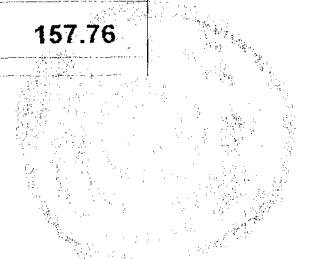
TOPLAM KAT ALANLARI DEĞERLENDİRME Sİ

**TRAKYA BÖLGESİ: İNCELENEN GELENEKSEL KONUTLARDA
KAT ALANLARI DEĞERLENDİRİLMESİ**

İNCELEME ALANI	konut	kat ad.	BODRUM KAT	ZEMİN KAT	ÜST KAT	ÇATI KATI	TOPLAM ALAN
	E no:		M2	M2	M2	M2	M2
KIRKLARELİ							
Yayla mah.	E 40	3	18.00	88.25	108.00	-----	214.25
“	E 41	2	87.42	108.00	-----	-----	195.42
“	E 42	3	82.10	100.00	-----	58.00	240.10
“	E 43	2	-----	95.50	101.86	-----	197.36
“	E 44	3	114.55	120.55	-----	40.50	275.60
“	E 45	2	124.00	-----	149.00	-----	273.00
Lüleburgaz	E 46	3	62.08	68.90	76.10	-----	207.08
“	E 47	3	-----	46.30	60.58	-----	106.88
Pınarhisar	E 48	2	-----	58.40	64.20	-----	122.60
“	E 49	2	-----	53.22	58.64	-----	111.86
Kaynarca	E 50	2	-----	103.00	115.01	-----	218.01
“	E 51	2	-----	96.60	99.84	-----	196.44
“	E 52	2	-----	58.50	66.24	-----	124.74
“	E 53	2	-----	52.50	64.00	-----	116.50
“	E 54	2	-----	41.00	56.92	-----	97.92
“	E 55	2	-----	56.00	66.48	-----	122.48
“	E 56	2	-----	160.50	197.64	-----	358.14
“	E 57	2	-----	93.48	111.05	-----	204.53
Vize	E 58	3	42.00	56.45	70.00	-----	98.45
“	E 59	3	37.50	57.20	60.94	-----	155.64
“	E 60	2	-----	52.62	69.12	-----	121.74
“	E 61	2	-----	65.55	66.74	-----	132.29
“	E 62	2	-----	45.60	55.08	-----	100.68
Kıyıköy	E 63	2	-----	54.72	64.00	-----	118.72
“	E 64	2	-----	63.00	94.76	-----	157.76

5.3.3 Kırsal ve Kentsel Ölçekte ,Geleneksel Trakya Konutlarının Cephe Değerlendirmesi

Geleneksel konutların oluşumunda özellikle kentsel alanlarda, giriş cephesinin devrin modası olan üslup özelliklerini yansıtmaya yanında,işlevsel olarak belirli koşulları sağlaması gerekliliği üzerinde durularak düzenlenmesi ya da tasarlanması yapılmıştır.Bu nedenle Trakya bölgesinde kırsal ve kentsel ölçekte incelenen konutlar giriş cephesine göre sınıflandırılarak girişlerinin ortadan ya da yandan olması ,üst kat çıkmalarının girişin üzerinde ya da yanda yer alması veya yan cepheye çıkma yapması ,balkonların konumları gibi ,belirlenen 23 farklı cephe değerleri Tablo 2 'de gösterilmiştir.

Geleneksel Trakya konutlarının giriş cephesine göre sınıflandırılması şöyle yapılabilir.(bkz.Tablo 2)

1.**Orta giriş** : Bu sınıflamaya giren konutlarda girişin üzerine saçak oluşturacak şekilde 1.00-1.50 metre derinlikte giriş sahanlığı yer alır.Bunun çevresi portal şeklinde çatıya kadar uzatılarak çerçevelenmiş ve portalin üstüne bazı evlerde alınlık bazılarında ise eğrisel formlu saçak yapılarak ,hem giriş belirlenmiş hemde yağmura karşı önlem olarak düşünülmüştür.(Edirne E10-E13-E16, Kırklareli E41-E45 Kaynarca E50)

Bunun dışında ,alt katın kiler,depo ya da hizmetler için kullanıldığı konutlarda ise üst kata çıkışta dışarıya doğru çıkma yapan merdiven sahanlığının üzeri de çıkma yapacak şekilde saçak ile örtülmüştür.(Pınarhisar E48,Kaynarca E52-E53)

2.**Orta giriş + ön cephe çıkma** : Bu sınıflamadaki konutlarda ,evin girişi zemin katta ön cephenin aksından verilmiştir.Burada kapının üst saçağı yerini ,üst kat çıkması ya da çıkmaları almıştır.(Tekirdağ E29,Kaynarca E54,Kıyıköy E67,Gelibolu E71-E72,Kilitbahir E77)

3.**Orta giriş + üzeri balkon**: İki katlı olarak yapılmış bu konutlarda girişin üstünde çıkma şeklinde cihannüma balkonu,(Edirne E9,Kırklareli E44) ya da içe doğru çekme olarak balkon (Karaağaç E15,Kaynarca E51,Gelibolu E74)yapılmış ve çekme balkonların üzeri ya çatıda alınlık ya da eğrisel formlu çatı şeklinde ,çıkma balkonların üzeri ise kırma çatılı olarak örtülerek giriş belirlenmiştir.

4.**Orta giriş + üzeri balkon**: Balkon yan tarafta ve içeriye doğru çekme yapıldığından girişe saçak oluşturmamaktadır (Tekirdağ E25)

5.**Orta giriş + üzeri balkon + ön ve yan cephe çıkma** : Girişin üzerinde sofanın uzantısında bulunan balkon ve yan odaların uzantısındaki sekilikler ön ve yan cepheye çıkma yapmıştır.(Edirne E5,Tekirdağ E23) Tekirdağ 26 envanter numaralı evde ise giriş ortadan olmakla beraber üst katta giriş kapısını örten bir çıkma yoktur.Odalar ise ön ve yan cepheye doğru çıkma yapmaktadır.Çatı katında yer alan çıkma balkon girişin üzerine saçak oluşturacak şekilde konumlanmıştır.

6.**Orta giriş + üzeri balkon +ön cephe çıkma** : İkiz ve simetrik olan konutlarda girişler ortadan ,giriş sahanlıklarının üstünde sofaların uzantısı olarak balkonlar ve iki yanda simetrik olarak odalar çıkma yapmaktadır.(Edirne E11-12) .Tekirdağ E21 envanter numaralı konutun girişi üzerinde ,üst kat boyunca ortada balkon ve iki yanda odalar ön cepheye doğru çıkma şeklindedir.

7. **Orta giriş + üzeri balkon + yan cephe çıkma** : Girişin üzerinde yer alan çıkma şeklindeki balkon giriş saçağı vazifesini görmektedir. Balkon sofanın uzantısında yer alır. Odalardan bir tanesi (en iyi oda) yan cepheye çıkma yapacak şekilde düzenlenmiştir. (Edirne E3, Vize E61)

8. **Orta giriş + üzeri çıkma** : Üst katlarda en iyi odanın sekilikleri giriş kapısının üzerine çıkma yaparak girişe saçak oluştururken (Tekirdağ E38, Kırklareli E42, Kızılköy E66) Tekirdağ E20 no :10 evin girişi üzerindeki oda iki kat yüksekliğinde çıkma yapmaktadır. Bazı konutlarda ise, üst kat sofalarının sekilik kısımları giriş kapısının üstündeki çıkmaları oluşturmaktadır. (Vize E58-E59)

9. **Orta giriş + üzeri tek ve yan çıkma** : Zemin ve üst katlardan oluşan bu konutların girişleri orta akstadır, fakat giriş kapısının üstünde saçak oluşturacak bir çıkma ya da balkon yoktur. En iyi oda ya da sofa sekiliği, üst katta kapının sağ ve sol yanına gelecek şekilde çıkma yapmıştır. Baş oda sekiliğinin düz çıkma yaptığı konutlar (Edirne E2, Uzunköprü E18, Tekirdağ E20 no:14, Kaynarca E55). Sofa sekiliğinin yan çıkma yaptığı diğer bir konut (Vize E60).

10. **Orta giriş + üzeri çift yan çıkma** : Tekirdağ E19 numaralı konut hariç bu sınıflamaya giren diğer konutlar, zemin ve üst katlardan oluşmuştur. Evlerin girişi ortadan olmakla birlikte üzerinde çıkma ya da bir saçak yapılmamıştır. Girişin sağında ve solunda olmak üzere ön cephede, üst kat odalarının sekilikleri veya sofa sekilikleri çıkma yapmaktadır. (Kırklareli E43, Kaynarca E57, Vize E62, Kızılköy E63-E64, Gelibolu E75, Kilitbahir E78)

11. **Orta giriş + orta ve yan cephe çıkması** : Giriş kapısının üzerinde üst kat sofasının sekilik kısmı çıkma yaparak girişe saçak oluşturmuştur. Yan cephede ise en iyi odanın (baş oda) sekiliği sokağa çıkma yapmaktadır. (Tekirdağ E30-E39) E39 envanter numaralı konutun sofa çıkması iki kat yüksekliğince çatıya kadar devam ettirilmiştir. Bu çalışma alanında rastlanılan tek örnektir.

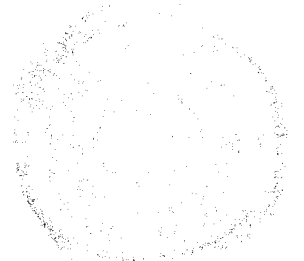
12. **Orta giriş + üzeri çıkma + iki yan balkon** : İnceleme alanı içindeki ortadan girişli ve giriş kapısının üzerini örtecek şekilde sofanın oturma sekiliğinin dışa doğru çıkma yaptığı ve iki yanında, simetrik ahşap balkonları olan tek örnektir. (Edirne E4)

13. **Orta giriş + üzeri balkon + simetrik çift çıkma** : Ortadan girişli, girişin üzeri balkonlu ve üst katta iki yandaki odanın oturma sekiliklerinin simetrik olarak sokağa doğru çıkma yaptığı tek örnektir. (Edirne E4)

14. **Yan giriş + yan cephe çıkması** : Yandan girişli olan bu konutun yan cephe çıkması, ne en iyi odanın ne de sofa sekiliğinin dışarıya uzantısı değildir. Sokağı görebilen herhangi bir odanın çıkma şeklinde yapıldığı tek örnektir. (Tekirdağ E31)

15. **Yan giriş + yan cephe balkon** : Beşik çatılı olarak yapılmış, giriş kapısının yandan olduğu tek örnektir. Balkon çatı arasında sofanın bahçeye doğru uzantısı şeklindedir. (Edirne -Karaağaç E14)

16. **Yan giriş + yan çıkma** : Ön cepheye göre yapılan bu sınıflandırmada konutun girişi yandan verilmiştir. Ön cephedeki çıkma, en iyi odanın oturma sekiliğinden giriş kapısını görebilecek şekilde çapraz olarak yapılmıştır. (Tekirdağ E36, Pınarhisar E49)

17. **Yan giriş + üzeri balkon + yan çıkma** : Üst kat sofasının balkon şeklindeki çıkması,yandaki giriş kapısına saçak olmuştur.Üst katta ,giriş kapısının çaprazında yer alan baş odanın oturma sekisi sokağa doğru çıkma yaparak ,oturma anında kapıyı görmeye olanak verir.(Edirne E7)
18. **Yan giriş + üzeri çıkma** : Bu sınıflamaya giren konutlarda ,giriş alt katta yandan sağlanmakta ,üst katta en iyi oda sokağa doğru çıkma yaparak girişi örtmektedir.(Kırklareli E40,Gelibolu E73)
19. **Yan giriş + üzeri balkon çıkma** : Çalışma alanı içinde cephe özelliği bakımından rastlanılan tek örnek olan bu konutun ,bodrum ve zemin katına yandan girilmektedir.Üst kat ön cephe boyunca balkon şeklinde ,dışa doğru çıkma şeklindedir.Balkon çıkmasının üzeri ahşap alınlıklıdır . (Tekirdağ E35)
20. **Yan giriş + üzeri çıkma + yan cephe çıkma** : Girişleri yandan olan bu konutlarda,girişin üzerine bazen sofa sekiliği, (Tekirdağ E24) bazı evlerde ise oturma odası sekiliği (Evrencik E69),bazen de baş odanın sekiliği çıkma yapmıştır .(Tekirdağ E34). Baş odanın yan cepheye(sokak cephesi) çıkmalı yapılmasındaki en önemli sebep manzara faktörü ve yöndür.
21. **Yan giriş + üzeri çıkma + yan balkon** : Bu konutun giriş kapısı üzerine günlük odanın oturma sekiliği çıkma yapmaktadır.Ön cephede yandaki odanın önü ise balkonludur ve sokağa doğru çıkma yapmıştır.(Tetirdağ E32)
22. **Yan giriş + üzeri simetrik çift çıkma** : Yan girişli bu konutun giriş kapısı üzerinde,bazen üst kattaki simetrik odaların küçük oturma sekilikleri (Edirne E1) ,bazı konutlarda ise en iyi oda ile günlük odanın sekiliği duvar boyunca düz çıkma yapmaktadır.(Kıyıköy E68 ,Evrencik E70)
- 23 **Yan giriş + ön cephe çıkma** :Yandan girişli bu konutlarda ön cephe tamamen çıkma şeklinde olmakla beraber herbiri farklı özellikte yapılmıştır.Bazı konutlarda üst katta ön cephe tamamen çıkma (Tekirdağ E28,Lüleburgaz E47,Kilitbahir E76), bazılarında ön cephenin bir kısmı balkon ,bir kısmı da oda çıkması şeklinde yapılmıştır.Tekirdağ E22 ve E20 no:12 numaralı konutların ön cephe çıkması iki kat boyunca devam etmektedir.Ön cephe balkon ve oda çıkmalı diğer konutlar (Tekirdağ E33,Lüleburgaz E46).Üst katta ön cephenin iki farklı mesafede çıkma yaptığı konut örneği ise Tekirdağ E37 envanter numaralıdır.

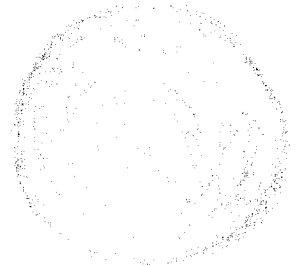
Geleneksel Trakya Konutlarının Giriş Cepheleeri Değerlendirme Sonuçları.

Trakya da incelenen evlerin büyük çoğunluğunda ,ortadan girişli ve portalli ya da giriş üzeri saçaklı cephe düzeni,tercih edilmiştir. Burada amaç girişi belirlemek ve uzak mesafelerden farkedilmesini sağlamaktır.Bunun yanında portal şeklinde ya da saçaklı girişlerin olduğu cephe düzeninin çoğunlukla tercih edilmesinin sebebi ,doğal koşullara karşı korunaklı olmasındandır.Ortadan girişli olarak tespit edilen 52 konuttan 9 adedi bu tarzda yapılmıştır.(Tablo 2a cephe değeri . 1).Ortadan girişli ve üst katta kapının iki yanı simetrik çift çıkmalı örneklerin sayısı da aynıdır.(Tablo 2a . cephe değeri 10)Sıralamada çoğunluk olarak ikinci sırayı, yandan girişli ve üst katta ön cephenin tamamen çıkma yaptığı konutlar almaktadır.Bunların da sayısal olarak oranı incelenen yandan girişli toplam 23 konut içinde 9 adettir.(Tablo 2a.cephe değeri 23).Üçüncü olarak ortadan girişli ,girişin üzeri tek çıkmalı 6 ve ortadan girişli ön

cephenin tamamen düz ya da hareketli olarak çıkma yaptığı konutlardan 6 adet uygulanmıştır. (Tablo 2-2a. cephe değeri 2-8). Burada hem giriş belirlenmiş hemde çıkma girişe saçak oluşturmuştur. Sıralamada dördüncü sırayı 5 'er konut uygulamasıyla ortadan girişli üzeri balkonlu konutlar ile yandan girişli ve yan çıkmalı konutlar almaktadır. (Tablo 2-2a. cephe değerleri 3-9). Ortadan girişli ve üzeri balkonlu olarak değerlendirilen konutlarda, girişin üzerindeki balkon ya da cihannüma çıkması, saçak vazifesini gördüğü halde Tablo değeri 9 numara ile belirtilen , ortadan girişli, ön cephede tek ve yan çıkma olan konutlarda ise, giriş kapısının üzerinin kapatılması düşünülmemiş ve kapının üst kattan görülmesi ön plana çıkmıştır. Beşinci sırada tercih edilen cephe düzenleri ortadan girişli , (Tablo 2-2a cephe değeri 5) ön cephe çıkma ve balkonlu , yandan girişli, girişin üzeri sofa çıkmalı ve yan cephe oda çıkmalı (Tablo 2-2a cephe değeri 20) ve yine beşinci tercih edilen diğer cephe düzeni (Tablo 2-2a cephe değeri 22) yandan girişli , üzeri simetrik taht sekili, ya da simetrik çift çıkma şeklinde uygulanmıştır. Bu cephe düzeninde çıkmalardan birisi girişe saçak oluştururken diğeri ise giriş kapısının, kolayca görülmesini sağlamaktadır. Altıncı sırada yer alan tablo değerleri 6-7-11-16-18 (bkz. Tablo 2) ikişer konut uygulamasıyla az tercih edilmiş olan cephe düzenleridir. En son olarak yedinci sırada bulunan tablo değerleri 4 -12-13-14-15-17-19-21 (bkz Tablo 2) ile belirtilen birer adet örnekler Trakya 'da inceleme alanında en az uygulanan cephe düzenleri olmuşlardır.

Tablo : 2a *Geleneksel Trakya Konutlarının Giriş Cephelerine Göre Değerlendirilmesi*

6. KORUMA AMACIYLA MİMARİ ÇEVRENİN SINIFLANDIRILMASI KORUMADA KULLANILMAKTA OLAN MÜDAHALE YÖNTEMLERİ ve GELENEKSEL TRAKYA KONUTLARININ ÇAĞDAŞ KULLANIMLARA UYARLANMASI İÇİN YÖNTEM ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, koruma amacıyla mimari çevrenin sınıflandırılması ve tanımlamaları, tarih içinde anıt kavramının gelişmesi ve anıt korumacılığının kuralları,tarihi çevrede uygulanmakta olan koruma yöntemlerine yer verilerek koruma (coservation) ve onarım yönteminin birçok ülkede ençok tercih edilen müdahale şekli olduğu üzerinde durulduktan sonra,önerilecek olan " Onarım ve Yenileme " yöntemiyle Trakyadaki geleneksel ve yöresel özellikteki konutların ,çağdaş kullanımlara uyarlanmasının, birtakım yasal zorunluluklarla ,halkın katılımıyla, finans kaynaklarının uygun çevrelerden temini gibi yaptırımlarla gerçekleştirilmesinin gerekliliği üzerinde durulacak .Daha sonra da uygulamaya yönelik olarak önceden tespit edilecek olan sosyo-kültürel yapı değişiminden kaynaklanan sorunlar ,nüfus artışına bağlı olarak konut gereksinimi sorunları,değişen teknolojik yapının ortaya çıkardığı sorunlar,ıslak hacimlerin adaptasyonunun getireceği sorunlar,ısıtma,tesisat ve klima sorunlarının tespiti ; bu yapılara yeni işlev verilip çağdaş koşullara uyarlama esnasında uygun çözümlerin üretilmesini sağlayacaktır.

6.1 Koruma Amacıyla Mimari Çevrenin Sınıflandırılması ve Tanımlamalar.

Tarihi çevrelerin korunmasında ,farklı özellikler gösteren çevreler için ,bu farklılıkları ortaya koyan sınıflamalar ve tanımlamalar yapılmıştır.

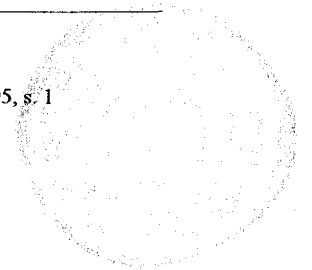
Avrupa konseyinin tarihi çevreler ile ilgili sınıflaması şöyledir *.

1. Anıt alanları kapsamında,	2.Sit alanları kapsamında,
- Dini yapılar	- Doğal sit
- Askeri yapılar	- Tarihi sit
- Sivil yapılar	- Bilimsel sit
- Özel yapılar	- Kentsel sit
- Endüstri yapıları	- Karmaşık sitler

Bugün "sivil mimari yapılar" kapsamına giren geleneksel ve yöresel konut mimarisi örnekleri üzerinde önemle durulmaktadır.Öyleki gurup kararlarında en son olarak özgün işlevi konut olan yapılar ya da özgün işlevi konut olmayan yapılar ,birinci gurup içinde, kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan geleneksel ve yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılar da ikinci gurupta ele alınmıştır **.

* Eski Eserler Kanunu ,Kanun No:1710 ,Madde :1,T.c.Resmi Gazete ,1973,sayı:14527 ,s.1

** T.C.Kültür Bakanlığı,Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu,Karar No:378 ,Tarih:28.2.1995, s. 1

Tarihi anıtların ve tarihi çevrenin sınıflandırmasını yaptıktan sonra bu alanlarla ilgili tanımlamalar ise şu şekilde yapılmıştır.

1710 sayılı Eski Eserler Kanunundaki tanımlamaya göre , A n ı t tanımlaması , " önemli Tarihi olaylara sahne olan veya arkeoloji,tarih ,sanat bakımından bir önemi ve özelliği bulunan ,korunması veya değerlendirilmesi gerekli her türlü taşınmaz mimari eserlere ve aynı nitelikteki heykellere Anıt denilmektedir " *.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 3.Maddesine göre " S i t " tanımlaması," Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup yaşadıkları devirlerin sosyal,ekonomik,mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent kalıntıları,önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlardır " **.

Tarihi anıtların ve yerleşmelerin Korunması ve Onarımlarıyla ilgili olarak hazırlanmış tüzük kararlarına göre," Tarihi anıt kavramı ,bir mimari yaratışı içerdiği kadar özellik gösteren bir uygarlığın,anamlı bir gelişmenin ya da tarihi bir olayın şahitliğini yapan kentsel ya da kırsal bir Sit'i de içermektedir.Ayrıca bu kavram,zaman içinde bilimsel anlam kazanan eserlere kadar uzanmaktadır " ***.

Sit alanları içinde Arkeolojik Sit yeni bir tanımlama ile yerini almıştır.Buna göre," Eski bir medeniyetin kalıntılarının bulunduğu yer veya su altında bilinen veya ileride meydana çıkarılacak korunması gerekli alanlara A r k e o l o j i k S i t " denir ****.

" Doğal Sit " alanlarının tanımı da, 28.6.1988 tarihli Yüksek Kurul Kararı ile şu şekilde yapılmıştır.

" Jeolojik devirlerle ,tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde,yer altında veya su altında bulunan korunması gerekli alanlara D o ğ a l S i t " denilmiştir *****.

Bu tanımlamaları belirledikten sonra Anıt kavramının ve Anıt korumacılığının zaman içinde gelişerek yeni kurallar ortaya koyduğu, bundan sonraki bölümde ele alınacaktır.

6.1.1 Anıt Kavramının Gelişmesi ve Anıt Korumacılığının Kuralları.

Tarihsel yapı maddesi denilince anlaşılması gerek tek gerçek,onun anıtlardan oluştuğudur.Anıtlar: Bilimsel ,Teknik,Tarihsel ve Şehir planlaması açısından geniş bir yelpazenin ilgi alanına giren yapılardır.

Anıt kavramı tarihi süreç içinde aşağıda görüldüğü gibi ,değişim geçirmiştir.

* Eski Eserler Kanunu,Kanun No:1710,Madde : 1,T.C .Resmi Gazete ,1973, Sayı: 14527,s.1

** Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,Kanun No:2863 , Madde :3, T.C.Resmi Gazete, 1983,Sayı:18113,s.3

*** " Venedik Tüzüğü-Uluslararası Tarihi Anıtları Onarım Kuralları", Madde:1 ,Vakıflar Dergisi,Sayı: VII ,Ankara 1968, s.111

**** Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları ,Karar No: 6,4.3.1988, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü,1989, s.1

***** y.a.g.e ., Karar No:24, Tarih:28.6.1988 ,s.24

• Anıtın içeriği: Anıtın kapsadığı alan geçmişin hükümlerinden günümüzün dünyevi koşullarına kadar gelişim göstermiştir *. Bu anıtları içerik olarak sınıflamak gerekirse,

- . Mimari yapı anıtlarından, doğa anıtlarına,
- . Tek yapıdan, yapı guruplarına , kadar kapsam genişletilmiştir.

Bugün artık 1950 li yıllarındaki ünlü mimarların ,yapı ustalarının yapıtları da olmak üzere anıt kapsamı içerisinde değerlendirilmektedir.

• Anıtın amacı: Anıt korumacılığının amaçları da değişikliğe uğramıştır. Anıtlar artık ,sadece estetik ya da sadece tarihi yönden ele alınmamaktadır.

• Anıtın ifade ediliş tarzı: Anıtsallıktan Belgeselliğe doğru bir gelişim göstermiştir. Wittkau Klaus' un ifade ediş tarzına göre ,Anıtlar : Zaman anlamlı anıtlar, çevre anlamlı anıtlar ve kullanım anlamlı anıtlar şeklinde sınıflandırma yapılmıştır.

Almanya ' da Anıt korumacılığında uygulanmakta olan şu kurallar vardır. Bu kurallar Anıt koruma yöntemleri çerçevesinde ele alınmıştır **.

"1. Bir yapının yüzeyinde ve içinde olabildiğince çok orijinal ögeyi muhafaza et.

2. Mümkün olan her yerde yapının biyografisini açığa çıkar.

3. Yapının bir parçası olduğu çevreyi koru.

4. Yapıya fonksiyon kazandır. Fakat kaldıracabileceği kadarını.

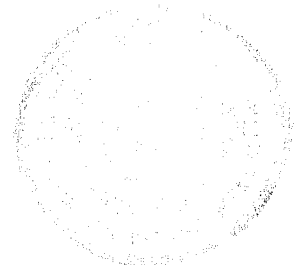
5. Yenileştirme süreçlerini büyük adımlarla değil ,küçük adımlarla ,kısmi olarak ve aşamalar halinde uygula. Böylece kent dokusunda büyük boşluklar oluşmasını önle."

Bu kurallardan başka , tarihi kent dokusu içindeki bir yapı anıtsal özellik göstermese de bütünü içindeki diğer yapıların anıtsal değerini yükseltebilmektedir. Böylesi uygulanacak bir koruma anlayışında ,çevrenin yapısal bütünlüğü ve kent imajı da bozulmamış olacaktır.

Sonuç olarak yapılar tek tek anlam ifade etmeselerde gurup halinde oldukları takdirde kent imajına anlam kazandıracaklardır. Ülkemizde de tarihi kent dokularının bütünlüğünü koruyabilmek için, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 'nun 28./02/1995 kararları ile bu ilkeler doğrultusunda düzenlemelere gidilmesi amaçlanmıştır.

* Wittkau , K ., Stadtstruktur Planung , 1992 , s.155-156

** y.a.g.e ., s.141

6.2 Ülkemizde Koruma Amacıyla Uygulamaya Konulan Müdahale Biçimleri ,Koruma ve Değerlendirme Amacıyla En Uygun Müdahale Yönteminin Seçimi.

İngilterede daha 19.yüzyılda William Morris ve onun düşüncesini paylaşan birkaç kuramcı sanatın tekrar edilemeyeceğini belirterek,tarihi , estetik ve kültürel değeri olan eserlere yapılacak müdahalenin restorasyon yerine koruma olmasını ve bunun ancak bakım ve onarım ile yapılması gerektiğini önemle vurgulamışlardır *.

Ülkemizde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 28.2.1995 tarihli kararı ile korunacak yapılara uygulanacak müdahalelerin her yapının kendine özgü koşullarına göre yapılması kararı alınmış ve buna göre iki çeşit yöntem düşünülmüştür **.

Bakım: Alınan karara göre , " sadece yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan malzemede,strüktürde,mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen müdahaleler" olarak tanımlanmıştır .Yapıların eskiyen elemanlarının özgün biçimlerinde renk ve malzeme uyumu sağlanarak yenilenmesi bu kapsamda ele alınmıştır. Bakım uygulamaları ise koruma kurulunun kararları doğrultusunda ilgili yerel yönetimlerce ya da müze müdürlüklerince denetlenecek ,uygulama bitinceye kadar her aşama rapor ve fotoğraflarla koruma kurullarına iletilecektir.

Onarım : "Onarım gereken yapıların rölöve,restitüsyon ve restorasyon projeleri ve diğer belgelerin içerikleri ve ölçekleri koruma kurullarınca belirlenir.Onarım çalışmalarında uyulması gereken ilke kararları kurul tarafından belirlenmiş olup ,bundan sonraki uygulamalar bu kararlar doğrultusunda yapılacaktır.

Almanya'da 1992 yılına kadar, kaynak olarak bir kültür varlığının ele alınışında bir dizi yöntem kullanılmıştır.

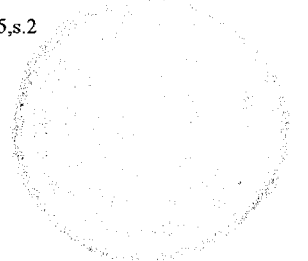
1. Restorasyon : - Konservasyon (Koruma) ve Onarım
2. Rekonstrüksiyon : - Taklit (Orijinal haliyle yeniden inşa etmek söz konusudur)
Bu yöntemde - Düzeltme - İyileştirme (Eski haline getirme) - Yorum,yapılabilmektedir.
3. Transkripsiyon : - Yeniden tertip etmek , ya da yerini değiştirmek
4. Ekleme : - Elde bulunan yapı birimlerini yeni bir form ile ele alma.
- Yapıya ilaveler ve yapı içindeki değişiklikler.
- Yeni yapılar
5. Kopya : İmitasyon

Değerlendirmede ise en çok uygulanan ve olumlu bulunan müdahale şekli, Koruma ve Onarım yaparak ,tarihi kültürel ve sanat değeri olan kültür varlıklarının modernize ederek yaşatmaya çalışmak olmuştur***
Bu nedenle Trakya yöresindeki yöresel ve geleneksel özellik gösteren konutların, çağdaş kullanımlara uyarlanmasında uygulanacak müdahale yönteminin onarım ve yenileme olması gerekir.

* Erder ,Cevat ., Tarihi Çevre Bilinci .O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını no:24, 1975,s.221

** T.C.Kültür Bakanlığı,Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ,Karar No:378 ,Tarih: 28.2 1995,s.2

*** Wittkau , K ., Stadtstruktur Planung ,Düsseldorf ,1992, s.143

6.2.1 Onarım ve Yenileme

Onarım, eski bir yapının konstrüksiyon sisteminin korunarak ,işlevsel ve teknik yönden bir bütün olarak yenilenmesidir *. Eski binaları onarmak, bu yapıların varlıklarını sürdürebilmeleri için bir araçtır. Onarımlar şehrin görüntüsünü de değiştirir. Eskiyen tarihi çevre ,onarımlar sayesinde daha canlı ve çekici hale getirilebilir.

Onarım, hem toplumsal, hem siyasi zaman paralelinde yürütülmesi gereken bir harekettir. Tarihi değerlerin yok olmasını önleyebilmek için ,toplum tarafından kabul görmesi gereken ve eski bir yapıya zarar vermeden korumayı amaçlayan bir müdahale yöntemidir. Yapıyı onarmak, mümkün olduğunca eski işlevi ile yaşatmaya çalışmak gerekmektedir. Bu da ancak tarih bilinci ve koruma bilinci ile sağlanabilir.

Onarım ve Yenileme, eski bir yapıya uygulanan dikkatli bir koruma şeklidir. Çağdaş koşullara uyarlayarak Modernizasyon gerektirir.

Geleneksel konutların işlevsel koşullarının insancılaştırılmasıyla ilgili olarak minimal ve maximal programlar oluşturulmuştur **.

"Minimal işlevsel programlarda,

- o Küçük çapta modernleştirme yapılır.
- o Bütün mekanlar, kendi basit standartlarını koruyacak şekilde bırakılır.
- o Açık alanlarda ilaveler yapılabilir. Bahçe kapısının açılması gibi.

Maximal işlevsel programlarda,

- o Bina bütünüyle modernize edilebilir.
- o Yapısal ilaveler yapılabilir.
- o Yapının genişletilmesi sağlanabilir."

Maximal işlevsel programlarda, genişlemeyi sağlamak için farklı binalar için farklı stratejiler vardır. Bunlar aşağıdaki şekillerde gerçekleştirilebilir ***.

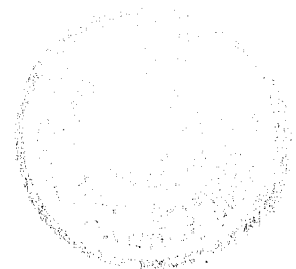
- " o Aksiyal, aks şeklinde genişletilme yapılabilir.
- o Radyal, daire şeklinde genişleme sağlanabilir.
- o Diyagonal, çapraz genişleme yapılabilir.
- o Dikey, kat arttırımı ile genişleme yapılabilir."

Eski binaların yeniden günümüz koşullarına uyarlanması sırasında gerekli olacak müdahalelerde , sadece ihtiyaca yönelik müdahale yapmak ve bu müdahalelerin geri dönüşümlü olabilmesini sağlamaya çalışmak gereklidir. Ünlü Alman korumacı Michael Petzet , Onarım ve Yenilemeden sonra eski bir yapıda

* Meyer-Bohe, Walter., Umbauten: Alternativen zum Neubau, Deutsche Verlags-Anstalt ,Stuttgart, 1991 ,s.11

** y.a.g.c ., s.14

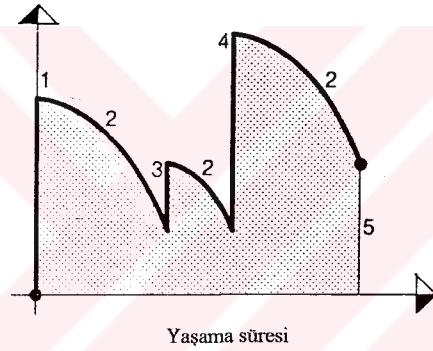
*** y.a.g.c ., s.15

istenildiği takdirde müdahaleden önceki duruma geri dönebilme esnekliğinin olması gerektiğini, geri dönüşümün, genellikle montaja yönelik prefabrike ve metal konstrüksiyonlarla sağlanabileceğini, beton konstrüksiyonun ise: yapının bünyesine zarar verebilecek geri dönüşümün yapılamayacağı hasarlara yol açan bir malzeme olarak onarım sırasında tercih edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır*. Ülkemizde ise 2 Şubat 1995 kararlarından önce geleneksel konutlar tümüyle yıkıldıktan sonra betonarme karkas tayıcı sistemde yapılmış, cepheleer ise ahşap ve taklidi benzeri malzemelerle kaplanarak yapılan yanlış uygulamalarla geleneksel konutlar yok edilmiş ya da özgün niteliklerini tümüyle kaybetmişlerdir.

Dış ülkelerde yapılan uygulamalarda onarım ve yenilemeler yapıldıktan sonra bile; her yapının bir yaşatma süresi vardır. Robscher Kurve'nin geliştirdiği Ros eğrisine göre, eski bir yapının para faktörüyle onarım ve yenilemesi yapıldıktan sonra zaman içinde tekrar değer düşüşünü ve nihayet onarım maliyetinin yükselmesiyle yapının kurtarılamaz duruma gelmesi ve yıkılmaya terk edilmesi grafik olarak gösterilmiştir **. (Şekil 6.1)

Para faktörü
Yapı değeri

ŞEKİL 6.1. Ros eğrisi, Mayer-Bohe, Walter, Umbauten, s.11

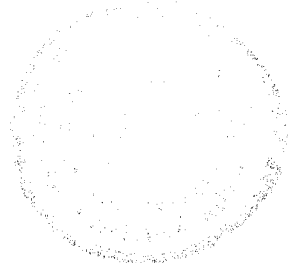
Ros eğrisine göre,

1. Onarımdan sonraki ilk kullanım ve yaşatma süresidir.
2. Ros eğrisine bağlı olarak teknik (donanım) değer düşüşünü gösterir.
3. Modernleştirme. (Pencere -Isıtma sistemi, v.b) Yapıya geçici bir süre için bakımı gerektirir.
4. Köklü bir onarım yapılır.
5. Yapı ömrünü tamamlayarak onarılamaz duruma gelir ve yıkıma terk edilir.

Ros eğrisinde görüldüğü gibi, onarım ve yenilemeden sonra ilk evrede, 1 numara ile gösterilen evre para faktörüne bağlı olarak yapı değeri yüksektir. İlk onarımdan sonra zaman içinde teknik donanımında değer

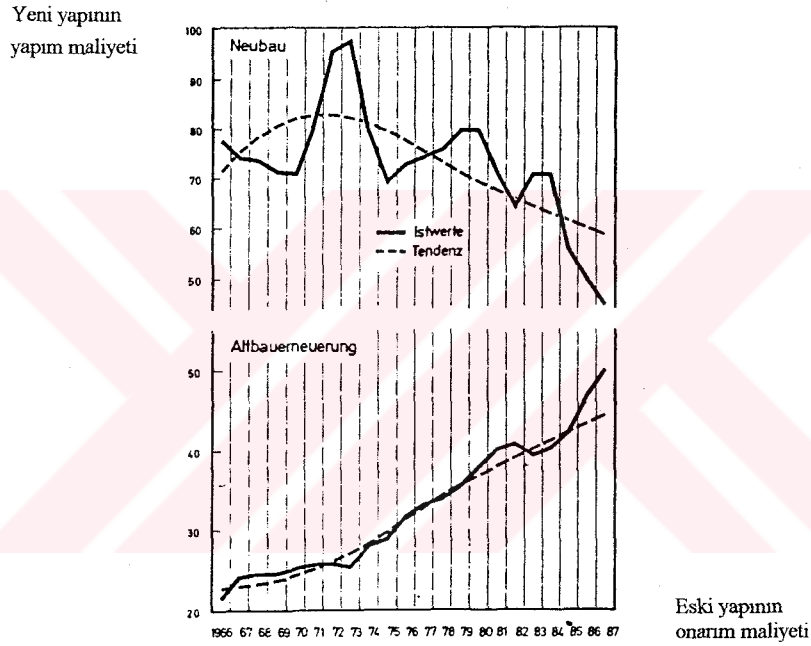
* Petzet, Michael., "Reversibilität -das Feingebblatt der Denkmalpflege", Denkmalpflege Informationen, Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege, Ausgabe A, Nr: 74, 1991, s.4

** Mayer -Bohe, Walter ., Umbauten: Alternativen zum Neubau, Deutsche Verlags-Anstalt, 1991, s.11

düşmesi 2 numara ile gösterilmiştir. Daha sonra teknik donanım yetersizliği ortaya çıkar ve yapı da ısıtma sistemi ve pencerelerinde yenileme gibi ikinci bir onarım gerektirir. Bu da grafikte 3 numara ile gösterilmiştir. İkinci onarımdan sonra gene teknik donanımında değer düşmesi başlar, ve yapı 4 numara ile gösterilen üçüncü evrede son kez köklü bir onarım geçirir.

Bu onarımdan sonra tekrar 2 numara ile belirtilen teknik donanımında düşüş başlar. Bundan sonra artık bina onarılamaz duruma gelir ve yıkıma terk edilir. Eski yapıların Onarım ve Yenilenmesinde aşağıdaki grafikte de görüldüğü gibi, onarım sırasında, ilk yıllarda harcanan para çok az olmasına rağmen, son yıllardaki onarımlarda maliyet hızla yükselmektedir. Aynı grafikte çağdaş bir binanın ilk yapım maliyetinin yüksek, fakat yıllar geçtikçe onarım maliyetinin düştüğü gözlenmektedir*. (Şekil 6.2)

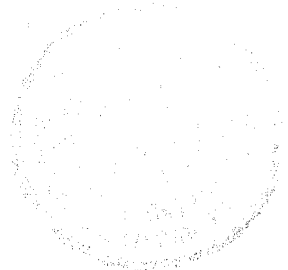
Mayer -Bohe,Walter., Umbauten,s.9

ŞEKİL 6.2 Eski Bir yapının onarımı ve Yeni bir yapının inşa edilmesi , zaman içindeki maliyet grafiği.

Görüldüğü gibi ,eski yapıyı onarmak ve yenilemek her zaman yeniden yapımdan ucuz değildir. Bu işin tutarı yapının strüktürel durumuna ve ne kadar yenileme işleminin gerektiğine bağlıdır**.

* Mayer -Bohe,Walter ., Umbauten, Alternativen zum Neubau,Deutsche Verlags-Anstalt, 1991 ,s 9

** y.a.g.e ., s.

Genel olarak konutlar belli bir süre sonra fiziksel ve fonksiyonel etkinliklerini kaybederler. Belli bir zaman limiti içinde kullanıcıları tarafından tercih edilen bu konutlar kullanım süresi dolduktan sonra artık çekiciliğini yitirmektedir. Onarım ve yenileme yapıldıktan sonraki kullanım süresi 50 -60 yıl olarak önerilmektedir*. Bu süre içinde bina başlıca üç onarım geçirir. Birinci ve ikinci onarımlarda onarım maaliyeti azdır, fakat üçüncü onarımda yükselir. Bu yıkımdan evvelki son aşamadır ve binaya köklü bir bakım gereklidir. Daha sonra da bina onarılmaz ve yıkıma terkedilir. Fakat tarihi yapıların onarım ve yenilemesi yapıldıktan ve belli bir süre kullanıldıktan sonra yıkıma terk edilmeleri düşüncesi yanlıştır. Ahşap konstrüksiyonla yapılmış geleneksel konut yapılarının, ahşabın ömrünün yaklaşık olarak 100 sene olması nedeniyle ömürlerinin bittiği ve yıkılmaları gerektiği gibi bir sonuç çıkarılamaz. Yapılması gereken ahşabın ömrünün dolduğunda her defasında onarım ve yenileme yapmak olmalıdır.

6.2.1.1 Onarım ve Yenileme de Uyulması Gereken Kurallar (Yasal Zorunluluklar)

Her ne kadar onarım ve yenileme yapabilmek , yeni bir yapıya göre daha kolay gözükse de bir takım sorunların ortaya çıkması mümkündür. Yapının onarımı ve yenilenmesi çalışmalarına başlamadan önce, planlama iznine gerek duyulmaktadır. Burada işlemleri kolaylaştıracak tek nokta ise yapıya eski işlevini kazandırarak korumak olacaktır **.

Onarım ve yenileme çalışmalarında işi yürütecek meslek adamlarının geleneksel ve tarihi yapılar ile yasal düzenlemeler ve yönetmelikler hakkında bilgi sahibi olması gereklidir. Yapı ile ilgili herhangi bir kullanım değişikliğine başlamadan evvel mimarın, yapının daha önce geçirdiği değişikliklerle , tarihi geçmişini ve gelişimini araştırarak ,yapı hakkında tarihi ve yapısal incelemeler hazırlamalıdır .Bu işlemler yapılmadığı takdirde yapının yapısal özelliklerinin zarar görmesi çok kolay olur. Yapının özelliklerinin sadece cephesinde olduğunu gören bir tutumda ,yapının içini tamamen ortadan kaldırıp sadece duvarlarını ortada bırakan bir değişimde,yapının birçok özelliğinin yok olmasıyla birlikte strüktür problemleri yaratacaktır.

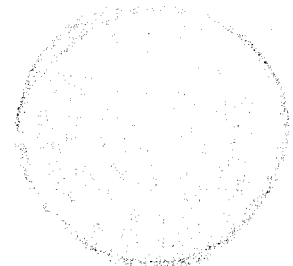
Bunun gibi onarım ve yenileme çalışmalarını yapacak ustaların ve işçilerin seçimi de önemlidir. Ustanın ve işçinin beceriye sahip olmasının yanında bu işe ilgi duymalı ,yenilemekten çok onarım gereksiniminin bilincinde olmalı, onarım ve yenileme sırasında karşılaştığı problemlerde derhal birlikte çalıştığı mimarı bilgilendirmeli ve mimara danıştıktan sonra gereken yapılmalıdır ***.

Doğal ve kültürel çevrenin düzenlenmesini gerçekleştirmek için ülkemizde birçok yasa, yönetmelik, kararname ve yönergeler hazırlanmıştır. Bunlardan bir kısmı imar düzenlemeleri getiren yasalardır . Diğer bir kısmı da doğal ve kültürel çevrenin korunarak imar faaliyetlerinin düzenlenmesini

*** Blachere , G., Savoir Batir, Habitabilite, Durabilite ,Economie des Batiments, Editions Eyrolles, 1966, s.24

* Cunnington ,P ., Change of Use. The Conversion of Old Buildings , 1988,s.22-28

** y.a.g.e ., s.28

öngören yasalardır.Korumaya yönelik 2863 sayılı yasanın amacı," Kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları ortaya koymak,yapılacak faaliyetleri düzenlemek,bu konuda gerekli uygulama ve ilke kararlarını alacak kuruluşları ve görevlerini tespit etmektir *.

Bu kanunun olumlu yanı ,belgeleme yetkisini (tescil) Bölge Koruma Kurullarına vermeyip Ankara' da ki Yüksek Kurula bırakmasıdır.Daha sonra 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma kanununda yapılan son değişiklikle belgeleme yetkisi Bölge Kurullarına verilmiştir.

Anıtlar Yüksek Kurulu 1970 ile 1983 yılları arasında yoğun çalışmalar yaparak ,ön saptama (ön tespit),ön belgeleme(ön tescil),Koruma imar planı,Geçiş dönemi imar planı gibi kavramların gelişmesini ve yerleşmesini sağlamıştır **.

Koruma ile ilgili yasal düzenlemelerin önemli konularından biri de tespit ve tescil sürecidir.Yasa, tespit işleminin doğrudan Kültür Bakanlığınca veya diğer ilgili kurum ve kuruluşların uzmanları yardımıyla gerçekleştirmeyi öngörmektedir.Tescil ise yapılan tespitler doğrultusunda ,Koruma Kurul kararları ile başlar;bu kararın ilan edilmesi ve tapu kütüğüne işlenmesiyle sonuçlanır .

Korumacılıkta bugünkü uygulamaları ,yasa ve yönetmelikler kapsamında ; Koruma Yüksek Kurulunca belirlenen ilke kararları yönlendirmektedir.İlke kararlarının yönetmelik şekline dönüştürülmesiyle yasa kapsamında hazırlanacak olan teknik şartnamelerin yürürlüğe girmesi olağan olacaktır.Gerek tek yapı korumacılığında ,gerekse koruma amaçlı imar planlarının hazırlanmasındaki teknik şartlar belirlenmeli ,tüm ülke çapında bu kuralların uygulanması resmiyet kazanmalıdır ***.

6.2.1.2 Onarım ve Yenileme Çalışmalarına Halkın katılımının Sağlanması.

Dünya planlama yazını, 1960' ların ikinci yarısından sonra katılımcı yöntemleri yüceltmeye başlamıştır.Belli ölçülerde de olsa planlama kararları uygulamaya geçirilmiştir ****.

Almanya 'da özellikle 70'li yıllarda ,halkın eski dokununun yenilenmesiyle yok oluşu güçlendiren yenileme çalışmalarına tepkisiyle yeni kent planlama politikası geliştirilmiş ve 1983 yılında dikkatli kent yenileme' nin prensiplerini ortaya koyan bir tüzük hazırlanmıştır.Özellikle belli bir bölgenin onarım ve yenilenmesi ile ilgili olarak ele alınan prensip kararları şunlardır *****.

." Yenileme çalışmalarının gerçekleştirilmesi aşamasında ,yapıların içinde yaşayanlar ve bölgede yer alan meslek grupları ile işbirliğinin oluşturulması.

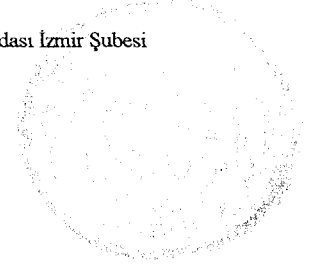
* Arkon ,C ., " Günümüz Korumacılığının Sorunları" , Ege Mimarlık T.M.M.O.B Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını, 1992/2 s.54

** Çeçener,B ., " Ülkemizde Taşınmaz Kültür ve Doğa Varlıklarını Koruma Olayı ve Bu Konuda Bazı Eleştirel Görüşler" Ege Mimarlık,T.M.M.O.B.Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını ,1992 /2 s.48

*** Arkon , C ., " Günümüz Korumacılığının Sorunları" , Ege Mimarlık ,T.M.M.O.B. Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını 1992 , s.55

**** Tekeli , İ ., "Kent Planlaması ve Katılım Üzerine Düşünceler" ,Ege Mimarlık,T.M.M.O.B .Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını , Eylül 1991 /3 ,Yıl:1 sayı: 3 ,s.33

***** Rainer ,E Living in Cities , " Berlin",Metropol-Verlag Berlin,1990 ,s.55

- Planlamacılar ,Kullanıcılar ve çeşitli meslek grupları yenilemenin hedefleri doğrultusunda aynı görüşleri paylaşmalı.Bu bağlamda teknik ve sosyal etkinlikler birlikte yürütülmelidir.
- Kreuzberg' in onarılması zorunluluğu olan bir kentsel alt bölge olduğu düşüncesi devam ettirilmelidir. Burada yer alacak olan konutlarda oluşacak hasarlar ivedilikle çözülmelidir.
- Bu tür bölgelerde planlama kararlarında oluşturulan dikkatli değişiklikler yörede yeni yaşam biçimlerinin ortaya çıkmasını kolaylaştırır.
- Apartman daireleri ve binalarda yenileme çalışmaları adım adım gerçekleştirilmeli ve kademeli olarak tamamlanmalıdır.
- Çevre yapılarının hasarları azaltılarak ,blokların arasında bahçeler düzenlenmeli ve cepheler onarılarak güzelleştirilmelidir.
- Caddeler ,meydanlar ve parklar gibi kamuya ait alanlar yenilenmeli ve gereksinimler doğrultusunda eklemeler yapılmalıdır.
- Kentsel yenileme kararları açıklıkla verilmeli ve olanaklar dahilinde yapılan görüşmelerle kararlar alınmalıdır.Kamunun kendini temsil ve itiraz hakkını kullanması artırılarak sağlanmalıdır.
- Kentsel yenileme çalışmaları artma eğilimi gösterirse finans kaynaklarının bulunması gerekir.Bu nedenle elde olan fonlar olabildiğince hızlı dağıtılmalı ve önemli gereksinimlerde kullanılmalıdır.
- Yeni sözleşme formları geliştirilmeli ,yenileme ve yeniden yapım faaliyetleri birbirinden ayrılmalıdır.
- 1984 'te alınan kararlar doğrultusunda kentsel yenileme çalışmaları yapılmalıdır."

Almanya'da belli bir bölgenin kentsel yenilenmesinde halkın katılımlarıyla gerçekleştirilmiş böylesi uygulamaların ülkemizde de yapılabilmesi için öncelikle halkın koruma bilincinin yükseltilmesi ve kültürüne sahip çıkması gerekmektedir.

Bugün gelişmiş ülkelerde katılımcı planlamalarda rol alan kurumlar şunlardır.

- 1.Karar vericiler (Politikacılar)
- 2.Kullanıcılar (Halk)
- 3.Planlamacılar (Alternatif üreticiler)
- 4.Teorisyenler (Sorun belirleyiciler)

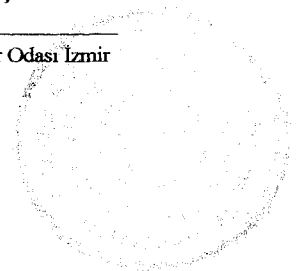
Burada üzerinde durulması gereken nokta kullanıcıların planlamadaki rolleridir.Ülkemizde kullanıcıların katılımı seçtikleri temsilciler ve kullanıcı örgütleri yoluyla sağlanmaktadır.

Temsilciler : Milletvekilleri,İl Genel Meclisi Üyeleri ve Belediye Meclisi Üyeleridir.

Örgütler : Resmi Örgütler,Meslek Kuruluşları, Toplumsal Yardım Dernekleri,Sendikalar ve Gönüllü Kuruluşlar.

Dolayısıyla ülkemizde halkın planlama olgusuna katkısı daha çok temsilcileri aracılığı ile oluşmaktadır *.

* Ayan , M ., "Kentleşme, Kentleşme, Katılımcı Planlama ,Sorunlar " , Ege Mimarlık ,T.M.M.O.B. Mimarlar Odası İzmir

Ülkemizde yakın zamanlarda, planlamacılar halkın koruma olgusuna katılımının gerekliliğini savunmaya başlamışlar ve görmüşlerdir ki halkın katılımı beklenildiği gibi yüksek olmamıştır. Kişilerin katılımını sınırlayan öznel ve nesnel nedenler bulunmaktadır. Öncelikle bu nedenlerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Nesnel nedenlerin başlıca ikisi üzerinde durulmalıdır. Birincisi, Katılımı örgütleyen kurumun saygınlık derecesidir. İkincisi ise katılımın zaman tüketici bir etkinlik olmasıdır. Bu nesnel nedenlerin yanında halkın katılımı desteklememesinin ,kişisel durumlardan kaynaklanan öznel nedenleri de bulunmaktadır. Kişinin kendine güven eksikliği ve kötümser ,kendi dışındakileri küçümseyen ruh hali ve bir diğeri de başka fikirlere hoşgürsüzce bakmaktır.

Bu nedenle ,katılımcıların kendi kaderine razı olmayan her türlü güçlüğü karşılamaya kararlı ,toplum içinde kolay ilişkiler kurabilen kişiler olması beklenilmektedir *.

6.2.1.3 Onarım ve Yenileme Çalışmaları İçin Finans Kaynaklarının Sağlanması.

Eski bir yapının onarımı ve yenilenmesi oldukça maliyetli olacağından ,maddi destek sağlayabilecek kaynakların belirlenmesi gerekmektedir.

- . Merkezi Yönetim Kaynakları (Başbakanlık Toplu Konut İdaresi)
- . Yerel Yönetim Kaynakları
- . Özel ve Gönüllü Kaynaklar. (Bağışlar ve bağış niteliğindeki kaynaklar)
- . Kültür ve Turizm Bakanlığı Kaynakları

Yukarıda belirtilen kaynaklardan , onarım ve yenileme çalışmalarında kullanılmak üzere halkın finans temin edebilmesi sağlanabilmelidir.

. M e r k e z i H ü k ü m e t K a y n a k l a r ı: Kültür ve tabiat Varlıkları Koruma Yüksek Kurulu ve çevreden sorumlu kurumların kontrolü altında sağlanabilmelidir. Bu kurumlardaki uzmanlar ,bu işleri denetleyebilirler. Yardım genellikle tarihi,kültürel ve toplumsal değerlere sahip olan 1. ve 2. grup yapılar için sağlanabilir.Devlet tarafından oluşturulan " Toplu Konut Fonu" gibi " Tarihi Çevreyi Koruma Fonu" oluşturulabilir.Böylece tarihi bir yapının mülkiyetine sahip kişilerin, bu fondan onarım çalışmaları için finans temin edebilme olanağı artırılabilir.Ancak geri ödeme koşulları uzun vadeli ve düşük faizli olduğu takdirde halk için bu olay özendirici olacaktır. Ayrıca Onarım ve Yenileme çalışmalarında, bazı devlet kurumlarından yol, su elektrik v.b alt yapı hizmetlerinin getirilmesi sırasında uygulama yardımı alınabilir.

Ülkemizde Başbakanlık Toplu Konut İdaresi 1994 yılında Kentsel Sit alanlarındaki " Konut Stoğunu Sağlıklaştırma"ve"Çevresel İyileştirme" kredisi adı altında ,kredi programını uygulamak üzere çalışmalara başlamıştır.Bu program ile ,Kentsel Sit alanlarında yer alan tescilli yapılar için yapısal eskime ve konforsuzluk nedeniyle, kullanılmaz hale gelmiş geleneksel konutların onarımı ve sağlıklaştırılması ve kentsel altyapı ve çevresinin düzenlenmesi için Belediyelere finans sağlamayı amaçlamaktadır.

* Tekeli ,İ ., " Kent Planlanması ve Katılım Üzerine Düşünceler" Ege Mimarlık,T.M.M.O.B.,1991/3,yıl:1,sayı:3,s.34-35

Sağlıklaştırma ve Çevresel iyileştirme kredileri, Koruma İmar Planı yapılmış ve bağlı oldukları kurullar tarafından onaylanmış , Kentsel Sit alanın yer aldığı Belediyelerce ve konut sahiplerince yapılacak onarım ve sağlıklaştırma çalışmaları için kullanılması planlanmıştır.Bu amaçla Belediyelerin Kentsel Sit alanında onarımı ve sağlıklandırılması yapılacak bölgenin sınırlarını ,onarılacak konutların sayısını ve onarım maliyetini gösteren ön fizibilite dosyaları ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresine başvurmaları gerekmektedir *.

Ön fizibilite dosyasında bulunması gereken bilgiler ,Kentsel Sit alanındaki tescilli konut sayısı,konutların mülkiyet durumu ,onarım gereksinimleri,konut sahiplerinin gelir düzeyleri ve sosyal seviyeleri,onarımı gerçekleştirip ya da edemeyeceklerini belirleyebilecektir **.

Ön fizibilite dosyası uygun görülen Belediyelere ,bu çalışmaların yürütülmesinde kullanılmak üzere Teknik Hizmetler Kredisi ile Kentsel Sit Alanı Düzenleme ve Altyapı Kredisi verilmesine karar verilmiştir.

Teknik Hizmetler Kredisi , . Tescilli Konut Teknik Hizmetler Kredisi

. Tescilli konut Koruma Kredisi

adı altında verilmesine karar verilmiştir.

Belediyeler tarafından gönderilen dosyayı, Toplu Konut idaresi inceler ve uygun bulunan konutlar için Toplu Konut Fonundan kredi tahsis ederve Belediye'ye uygunluk belgesi verir.Bu belgede kredi verilecek konutlar ve sahipleri tanımlanır ve her konut için ayrılan kredi miktarı belirtilir. Bu miktar keşif bedelinin % 70 'ini karşılayacak kadardır . Toplu Konut İdaresi koruma kapsamındaki konutlar için, Teknik Hizmetler Kredisi ile ,Tescilli Konut Fonu Kredisi için 1994 yılında en son olarak toplam 400 milyonluk bir sınır belirlemiştir ***.

Toplu Konut İdaresinin Belediyeleri Geliştirme ve Destekleme fonundan verilen kredilerle ilgili olarak ,Kentsel alanlardaki geleneksel konutların onarım ve sağlıklaştırılması tamamlandıktan sonra,ilgili Koruma Kurulunun yapılan inşaatların projeye uygunluğunu onaylamasıyla birlikte engeç 10 yıl içinde geri ödeme yapılması düşünülmüştür ****. Başbakanlık Toplu Konut İdaresinin tasarı halinde olan geleneksel konutların bakım,onarım ve yenilenmesi için alınan bu kararların bir an önce yürürlüğe girmesi gerekmektedir.

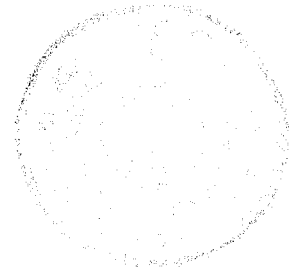
İngiltere'de parasal destek ,Merkezi yönetim tarafından onarım ve yenileme yapacak kişi ve kurumlara uygulamanın belirli aşamalarında verilmektedir. Onarım ve yenileme çalışmaları ,yetkili kurumlarca

* T.C.Başbakanlık Toplu Konut İdaresi,Kentsel Sit Alanlarındaki Konut Stoğu Sağlıklaştırma ve Çevresel İyileştirme Kredileri Yönetmelik Ön Çalışması ,T.C.Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Sayı: 06311/2982, 30. 3. 1995,s.1-5
Toplu Konut İdaresinin bu çalışması henüz tasarı halindedir.

** Toplu Konut İdaresi Kentsel Sit Alanlarındaki Konut Stoğunu Sağlıklaştırma ve Çevresel İyileştirme Kredileri Yönetmelik Ön Çalışması ,T.C.Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ,Sayı: 06311/2982 ,1995, s.2

*** y.a.g.e ., s.4

**** y.a.g.e ., s.5

gönderilen mimarlar tarafından denetlenerek yapılan işin ,verilen onaya ve yapıya uygunluğu sağlanıp kontrollü olarak parasal destek verilmektedir.Onarım ve yenileme yapıldıktan sonra eğer yapı belirli özelliklere sahipse,yapı sahibinin de izni ile yazılı bir onaya bağlı olarak yılın belli günlerinde halka açık olarak kullanımı istenebilmektedir.Koruma alanı içinde sıra evler varsa ,bunların organizasyon şemaları daha basit olduğu için öncelik bu yapılara verilebilmektedir. İngiltere ' de kent planlamasında koruma alanı içerisine giren bölgeler belirlendikten sonra buralara gönderilen inceleme grupları ,şartları ve yapıların niteliklerini yeterli buldukları takdirde ,bölgedeki yapıların korunabilmesi için hükümet desteğinin verilmesine katkıda bulunmaktadır.Maddi destek için başvuruda bulunan yapı sahibine onarım maliyetinin % 40 lara varan bir kısmı finansal destek olarak verilebilmektedir.Bu yardım şu kuralla desteklenmektedir,ancak bir yapının koruma amacıyla satın alınması durumunda *.

.Y e r e l Y ö n e t i m K a y n a k l a r ı : Onarım ve Yenileme çalışmalarına yerel yönetimlerin uygulamalarda ekonomiyi sağlamak amacıyla kaliteli ve uygun personeli çalıştırmak gibi bir katkısının olabileceği gibi diğer bir katkısı da yardım fonlarının oluşturulması ve desteklenmesiyle sağlanabilir.

o Ö z e l v e G ö n ü l l ü K a y n a k l a r : (Bağışlar ve bağış niteliğindeki kaynaklar)

Bazı özel kurumlar ülke çapında ,kendilerini ilgilendiren yapı gruplarına bağışta bulunmaktadır.Fakat genel tutumları özel kullanımdan çok,sosyal kullanım için onarılır olmasına yönelik olmaktadır.Bazı gönüllü kuruluşlar, (Dernekler,Vakıflar ve Kulüpler) Onarım ve yenileme çalışmalarına katkıyı artırmak amacıyla para ve işgücü temini için kampanyalar düzenleyerek çok yönlü katılımı sağlayabilirler.

.K ü l t ü r v e T u r i z m B a k a n l ı ğ ı K a y n a k l a r ı : Tarihi çevrelerde Turizmi teşvik amacıyla , artan nüfusu barındırma olanaklarını artırmak için geleneksel konut dokusunun bozulmadığı alanlarda onarım ve yenileme çalışmaların yürütülmesine katkıda bulunmak amacıyla bazı kurum ve kuruluşlara ve şahıslara özel teşvik kredileri verilmelidir.

6.2.1.4 Koruma Çalışmalarında Planlama -Uygulama ve Denetleme Sorunları

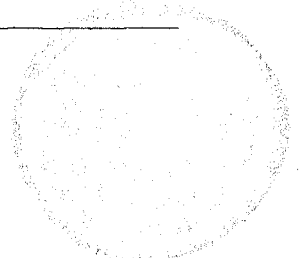
Ülkemizde tarihi çevreyi koruma görevi ağırlıklı olarak merkezi yönetimin idaresindedir.Yerel yönetimlerin kendi bölgelerini ilgilendiren konularda Yüksek Kurullarda üye bulundurmalarına rağmen koruma politikaları ve kararları üzerinde asıl yetki , merkezi yönetimin seçtiği kurul üyelerindedir.1984 'ten buyana Belediye sınırları içindeki planların onaylanma yetkisi yerel yönetimlere verilmiştir.Sadece tescilli yapılar ve sit alanları ile ilgili kararlarda merkezi yönetim söz sahibidir.

Planlamada imar faaliyetleri iki otoritenin kontrolü altındadır.

1.Bölge Kurulları (Merkezi Yönetim)

2.Belediyeler (Yerel Yönetim)

* Cunnigton , P . , Change of Use ,The Conversion of Buildings .,1988, s.31-40

Planlama aşamasında ,koruma çalışmalarının başarısı için imar planlarının kapsam ve içerikleri belli esaslara bağlanmalıdır.Bu nedenle koruma amaçlı planlamalara ilişkin yönetmelikler ve teknik şartnameler hazırlanmalıdır.Hazırlanan imar planları Belediyelerce uygun görülüp onaylandıktan sonra sıra uygulamaya gelmektedir*.

Uygulamanın ise planlamaya uygun yapıp yapılmadığını Belediyeler ve Bayındırlık İskan Bakanlığı denetlemektedir.Uygulama'nında önemli sorunları vardır.Uygulamada esas sorumluluk yerel yönetimlere aittir.Yerel yönetimler sadece 3194 sayılı imar yasasının uygulamaya ilişkin süreçlerini değil, koruma yasası açısından da uygulamaya etkin kılmalıdır.Yerel yönetimler öncelikle uygulamayı yürütecek teknik kadroyu belirlemeli ve konulan tavır koruma kurallarına göre onaylanmış projeden yana olmalıdır.İmar faaliyetlerinde ve korumacılıkta plana uyum şarttır.Yerel yönetimlerdeki imar müdürlüklerinde de ciddi olarak bir revüzyon gerekmektedir.İmar müdürlükleri bünyesinde koruma plan ve projelerini korumacılık açısından değerlendiren ve denetleyen Eski Eserler üdürlüğü gibi birimler oluşturulmalıdır.

Denetleme , her yönetim yerel olsun ya da merkezi olsun ,yasa ve yönetmeliklere uyulup uyulmadığını etkin bir biçimde denetleyebilmelidir. Bu nedenle denetleme kendi organlarını kurmalı ve en kısa zamanda işletmeye koymalıdır. Denetlemenin başarısı , planlamalara uyulmadığı takdirde kişi veya kurumların ne gibi yaptırımlarla karşılaşılacağı ile ölçülebilir. Yaptırım araçlarının geliştirilmesi denetlemenin başarısı için önemlidir.

Ülkemizde üzerinde önemle durulması gereken bir nokta da halkın korumacılığa ilişkin bilinçlendirilmesi ve korumaya ilişkin politikaların belirlenmesinde toplumun katılımının sağlanmasıdır.Planlama insanların güzel ,işlevsel çevrelerde rahat yaşayabilmesi için yapılmaktadır.Bu nedenle çevrenin biçimlenmesinde o çevrede yaşayacak olan insanların söz sahibi olması en doğal haklarıdır**.

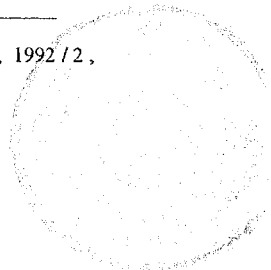
6.2.2 Onarım ve Yenileme Çalışmaları Sırasında Ortaya Çıkabilecek Sorunlar.

Onarım ve Yenileme çalışmalarında amaç,onarım maliyetini arttırmadan çok az miktarda finans sağlanmasıyla bu yapıların modernize edilerek, bugünün yaşam koşullarına uyarlanmaya çalışılması olmalıdır.Özellikle çalışma alanı olarak seçilen Trakya yöresindeki geleneksel konutların ,Kırsal ve kentsel alanlardaki sahipleri ya da kullanıcıları için az bir maliyetle onarabilecekleri uygun standartlarda çözümler üretilecektir.Öncelikle bu konutların değişen sosyokültürel yapıya uyarlanması çalışılacak, değişen aile yapısı,yaşam tarzı ve sosyoekonomik yaşam koşullarına uygun kullanım getirilecektir.Kentsel Alanlarda geleneksel konutların kat ve kat alanları değerlendirmesi yapılarak , her kat farklı bir yaşam birimi için

* Arkon , C . , " Günümüz Korumacılığının Sorunları " ,Ege Mimarlık, T.M.M.O.B.Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını, 1992 / 2 ,

s.56

* y.a.g.e. s.56

düzenlenecek ve bu amaçla da konut açığının giderilmesine bir miktar katkı sağlanmış olacaktır. Küçülen aile yapısı ve değişik yaşam birimleri için küçük konut alanlarına ihtiyaç duyulduğundan değerlendirmelerde sosyal konut standartlarından faydalanarak yeni çözümler geliştirilecektir.

Onarım ve Yenileme çalışmalarında teknolojiye bağımlı olarak gelişen çağdaş konstrüksiyon ve strüktür sistemlerinden yapının bünyesine zarar vermeyecek kolayca uygulanan ve sökülüp çıkarılma kolaylığı olan sistemlerin seçimine özen gösterilecektir. Onarım ve Yenileme çalışmaları sırasında ortaya çıkabilecek diğer bir sorun ise ,birçok geleneksel konutta bulunmayan (banyo ,mutfak ve wc) mekanların, çağdaş kullanım koşullarını gerçekleştirebilmek için iç mekanlara taşınması sırasında ortaya çıkacaktır. Islak hacimlerin iç mekanlara uyarlanması sırasında, yapının strüktür ve konstrüksiyonunu zorlamayan ,hafif montaja yönelik prefabrik sistemler tercih edilmelidir. Bunun gibi bu yapıların tesisat, ısıtma ve klimalandırılmasında çağdaş konfor koşulları sağlanacak fakat yapının bünyesine zarar vermeyecek şekilde çözümler üretilecektir. Onarım ve Yenileme çalışmaları için, devlet tarafından bir miktar finans verilerek, diğer yardım kuruluşlarının da ayrıca katkısıyla halkın koruma olgusuna katkısı sağlanmalıdır.

6.2.2.1 Değişen Sosyo-Kültürel Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar.

Türkiye'de Sosyo-kültürel yapının değişmesi ile birlikte ,anne,baba,çocuklar,büyükanne,büyükbaba,hala, hala,teyze,dayı,amca,damatlar,gelinler,evlenmemiş kızlar ve erkeklerin bir arada yaşadığı büyük aile düzeni çözümlenerek,aile daha küçük birimlerden oluşur hale gelmiştir.

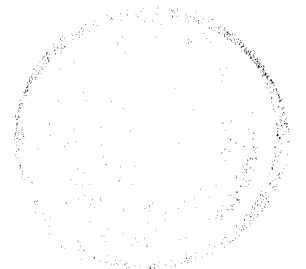
Avrupa'da tarıma dayalı toplum düzeninin endüstri devrimi ile sona ermesiyle birlikte aile yapısında değişiklikler başlamış,yeni iş sahalarının açılmasıyla,ekonomik bağımsızlığını kazanan insanlar kendine ait bir yaşam kurmaya başlamıştır. Türkiye'de tarımsal toplumdaki sanayi toplumuna hızlı bir geçiş yaşanmadığı halde ,miras yoluyla aileden çocuklara geçen tarım arazilerinin bölünmesi ,kırsal alanlarda yaşayanları mecburi olarak büyük kentlere göçe zorlamıştır.Eğitim ile büyük kentlerde yaşayan halkın kültür seviyesindeki yükselme,aile kavramının değişmesinde önemli rol oynamış,çekirdek aile ,hane halkları ve değişik yaşam tarzlarının ortaya çıkmasıyla birlikte konuttaki yaşam biçimlerinde çeşitlilik olmuştur.Bu yaşam şekillerini tanımlamak gerekirse,

Aile: Karı+ koca,karı+koca+evlenmemiş çocuklar veya çocuklar ile birlikte yaşayan anne ya da babadan oluşmuş bir topluluktur.

Hane halkı: Aralarında aile bağı bulunsun yada bulunmasın ,aynı evde yaşayan ,gelir ve giderlerini ayırmayan,hane halkı yönetimine katılan bir veya birkaç kişinin oluşturduğu topluluktur.

. Aralarında aile bağı olmakla beraber ayrı evlerde yaşayanlar aynı haneden sayılmazlar.

. Aynı evde yaşayan,aralarında aile bağı bulunmakla birlikte ayrı kapılardan yemek yiyenler aynı hane halkından sayılmazlar.

. Aynı evde yaşayan, aralarında aile bağı bulunmayan,ayrı kazandan yemek yiyenler aynı hane halkından sayılmazlar.

Bir hane halkında birden fazla aile bulunabildiği gibi hiçbir aile de bulunmayabilir.Üç kardeşten kurulmuş bir hane halkında aile mevcut değildir*.

Türkiye'de Devlet İstatistik Enstitüsü nüfus sayımlarında kullanılan hane halkı ve aile tanımları dışında kalan değişik yaşam tarzlarının ortaya çıkardığı topluluklar ,kent strüktüründe yer almakta ve konutları şekillendirmektedir.

Yeni demografik gelişmeler, kent nüfusunun bünyesinde öncelikle bir hane küçülmesi şeklinde kendini göstermektedir.Bu bir çok küçük hanenin detaylı ve planlanabilir bir şekilde kavranabilmesi için sadece yaşam evrelerini incelemek yeterli değildir.

Y a ş a m E v r e l e r i ve Y a ş a m T a r z ı : Mekanların ihtiyaçlara göre biçimlendirilmesini gerektirmektedir.Aile içinde yaşam evreleri ; çocukluk,gençlik,çocuksuz ilişkiler,çocuklu aile evresi, çocuklar evden ayrıldıktan sonraki evre ve yaşlara göre sınıflandırılabilir.Bunun yanı sıra ,"temel hayat gidişinden" artan miktarda sapmalar da vardır.Hiç evlenmeyen kişiler, devamlı çocuksuz evlilikler,tek başına çocuk büyüten anneler ya da babalar, boşanmalar, çocuksuz ikinci evlilikler, farklı ailelerden biraraya gelen çocuklu ikinci evlilikler**

Y a ş a m T a r z ı : kavram olarak sosyal tabakaya ve mesleki konuma göre ,sosyo-ekonomik farklılıklara bağlı olarak ,bir toplumsal konum çerçevesinde serbestçe seçilebilen davranış biçimini anlatmaktadır***.

Yaşam tarzları ile ilgili bir tablo yapmak yada bir sistematik sunmak çok güçtür.Yaşam tarzları :genelde, temel yaşam akışı normlarıyla çelişki içinde bulunduğu ve güçlü bir bireysellekle beslendiği durumlarda ortaya çıkmakta ve zaman içinde daha belirgin bir davranış modeli haline gelmektedir.Kent nüfusunun gelişmesinde ve konut gereksinimlerinin ortaya çıkmasında önem taşıyan yaşam tarzları Türkiye şartlarında şunlardır.

Y a l n ı z Y a ş a y a n l a r : Ailesinden kopmuş ve hiç evlenmemiş kişilerin bu gruba dahil olduğu gibi ,üniversite eğitimi almak için evlerinden ayrılmış olanlar, bir meslek edinmek için, erken yaşta evlerinden ayrılanlar,boşanmış olanlar ya da ailelerinden ayrı yaşayanlar da bu grup içinde tanımlanırlar. Özgürlük ve yalnızlık ön plandadır.Çoğunlukla bu evre daha iyi bir yaşam için geçiş evresi olarak görülmektedir.

* Atasoy ,A ., Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu ile Geliştirilmesi.

Doktora Tezi,İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi,1973 ,s.16

** Zapf, K ., " Lebensphasen, Lebensstile und Stadtstrukuren",Baden ,Baden,1989, s.466

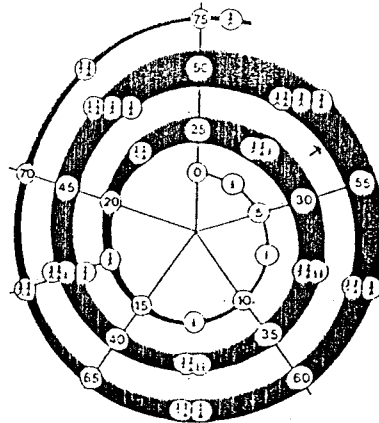
*** y.a.g.e ., s. 468

O r t a k l a ş a Y a ş a m: Daha ucuz yaşamayı gerektiren, daha kısıtlı özgürlük tanıyan, yalnızlık duygusunu daha az yaşatan bir yaşama biçimidir. Çekirdek aileye duyulan tepkinin ürünü olarak yirminci yüzyıl içinde, sosyo-politik ve sosyo-ekonomik nedenlerle ortak amaçlı genç insanların (Öğrenciler, mesleğe yeni başlayanlar, ya da ayrı evde yaşayacak ekonomik koşulları olmayanlar, v.b) büyükçe bir evi arkadaşlık, dostluk ve akrabalık ilişkileri içinde paylaşımları şeklinde geliştirmiştir. Yaşam tarzları arasında, büyük hanesi olan tek yaşam biçimidir. Büyüklüğü nedeniyle de, tarihi evlerin sahipleri tarafından kiracı olarak tercih edilmektedirler. Bu durumda tarihi evlerde çok fazla değişiklik yapmadan bütün alanların kullanımı mümkün olmaktadır * .

A i l e Y a ş a m ı: Yukarıda tanıdığımız gibi aile anne, baba ve daha sonraki aşamada çocuklardan oluşmaktadır. Birçok ailede çocuklar aile yaşamı içinde gelişip, eğitimi tamamladıktan sonra evlenerek kendilerine ait bir başka aile yaşamı kurmakla beraber, belirli bir yaşa geldikten sonra eğer uzun bir süre evlenmek gibi düşüncesi yoksa arkadaşları ile birlikte bir müddet yaşayıp , ekonomik özgürlüğünü kazandıktan sonra evlenip aile kurmayı düşünmektedir. Aile yaşamı daha çok anne ile babanın birlikte yaşadığı uzun bir süreci kaplamaktadır. Çocuklar bu sürece belirli bir zaman sonra katılırlar. Aile yaşamı içindeki rolleri bir süre devam eder ve kendi yaşamlarını kurmak için anne, baba evinden ayrılırlar.

Ülkemizde sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik koşullar gereği aile bireylerinin sayısı bölgelere göre çeşitlilik göstermektedir. Trakya yöresi bu bakımdan en az çocuk bir veya iki en fazla üç çocuktan oluşan , aile bireylerinin sayısı ortalama olarak dört yada beş kişiden oluşan küçük aileler şeklindedir. Trakya'daki geleneksel konutların kullanımında aile içindeki kişi sayısı önem taşımaktadır. Evlilikle kurulan ailede çocuksuz geçen evre çocukların doğumuyla birlikte yaşama süreleri ve daha sonra çocukların evlenmeleri , anne ile babanın yaşlılıklarında birlikte geçirdikleri sürenin ortalama olarak saptanması gerekmektedir. (Şekil 6.3) de normal büyüklükteki bir aile içindeki bir ferden doğumundan itibaren , büyüdükçe yaş sınırlarına göre konut içinde birlikte yaşam evreleri gösterilmiştir **.

Şekil 6.3
4 KİŞİLİK BİR AİLE İÇİN
Yaş gruplarına göre konut içindeki
aile fert sayısı,
Lehmbrock. J " Das Bauzentrum,"
1990 , s.2

* Zapf, K ., " Lebensphasen Lebensstile und Stadtstrukuren" Baden-Baden, 1989, s.471

** Evcı, F ., " Toplu Konutlarda Donatı Mekan İlişkisi ", Türkiye'de Son On Yılda Toplu Konut Sempozyumu , Y.T.Ü .Mimarlık Fakültesi, Kasım 1992, s.2

Şekilden şu sonucu çıkarmak mümkündür. Dört kişilik bir ailenin uzun bir zaman dilimi içinde bir arada yaşadığı ve bu sayının geleneksel trakya konut alanlarının değerlendirilmesinde ve güncel kullanımlara uyarlanmasında konut alanı ihtiyacının belirlenmesinde etken olabileceğidir.

Günümüzde yaşam tarzındaki değişiklik çekirdek aileye yönelmeyi gerekli kıldığından, daha önceleri büyük ailelerin yaşamaları için yapılmış geleneksel konutlar, bir tek aile için büyük gelmeğe başlamıştır.

6.2.2.2 Nüfus Artışına Bağlı Olarak Her Aile İçin ,Konut Gereksinimi.

Nüfus artışına bağlı olarak aile, hane halkı ya da diğer yaşam birimlerinde konut alanı gereksinimini ortaya çıkaran etkenler kısaca şunlardır.

- Ekonomik durumun gelişmesi
- Şehir yerleşmelerine göç.
- Sanayinin gelişmesi.
- Konut stokunda gelişmeler
- Eğitim için büyük kentlerde yaşama zorunluluğu

Kırsal ve Kentsel alanlardaki hızlı değişim, nüfus artışları yanında ,sosyo-ekonomik değişimler ,her aile biriminin ya da hane halkının büyüklüğü ve şekli konusunda etkili olmaktadır*.

Türkiye'nin genelinde olduğu gibi ,Trakya'da da kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru hızlı bir göç yaşanmaktadır. Trakya'da inceleme alanı içinde yer alan il ve ilçelerdeki beş yıllık nüfus artış hızlarının gösterildiği çizelgede ,kentsel alanlarda 1985-90 yılları arasında yıllık nüfus artışları çoğalmakta, kırsal alanlarda ise bu oran azalmaktadır. (Şekil 6.4)

İLLER	1985	1990	Yıllık Nüfus Artış hızı %
EDİRNE	86 909	102 345	% 32.70
TEKİRDAĞ	63 215	80 442	% 48.20
KIRKLARELİ	40 881	43 017	% 10.19

İLÇELER	1985	1990	Yıllık Nüfus Artış hızı %
Lüleburgaz	43 420	52 384	% 37.54
Uzunköprü	33 878	34 741	% 5.03
Pınarhisar	11 088	11 236	% 2.65
Vize	10 082	10 518	% 8.47
Gelibolu	16 715	18 670	% 22.12

Şekil 6.4 1990 GENEL NÜFUS SAYIMI T.C Devlet İstatistik Enstitüsü Verileri

* Atasoy , A ., Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu ile Geliştirilmesi Yayınlanmış Doktora Tezi ,İ.T.Ü .Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi ,1973 ,s.20

Bunun nedeni tabii ki kırsal alanlarda aile planlamasına uyulup kentsel alanlarda uyulmadığı değildir. Ya da başka bir deyişle kent nüfusundaki artış aile içindeki çocuk sayısından kaynaklanmamaktadır. Kent nüfusundaki artışın yukarıda açıklanan beş nedeni vardır. Bir tanesi son yıllarda Trakya yöresinde hızla gelişen sanayidir. Özellikle çizelgeye bakıldığında Tekirdağ' da nüfus artış hızının % 48.20 Lüleburgaz 'da % 37.54 ve Edirne'de son beş yıl içinde %32.70 gibi yüksek değerlere ulaşmasının bir nedeni de bu şehirlerin yakınında ya da il sınırlarının içinde sanayi yapılarının kurulmuş olmasıdır.

Trakya yöresinde kentsel alanlarda, nüfus hızının artışının birkaç boyutu vardır.

Tarım sektöründe iş olanaklarının azalması, miras yolu ile bölünen arazilerin artık halkın büyük çoğunluğunun çiftçilikle geçimini sağlayacak kapasitede olmaması, sanayi tesislerinin bu kentlerin yakınında kurulması ile Fabrikada çalışacak işçilere daha cazip olanakların verilmesi gibi halkın gelir seviyesini yükselten bir rant oluşturması ; civar köylerden kente göç olayını getirdiği gibi, sanayinin E.5, E 24 ve Tem yolu üzerinde hızla gelişmesi , iş bulma olanaklarının çoğalması ile birlikte Ülkenin her yöresinden Trakya 'ya göç başlamıştır.

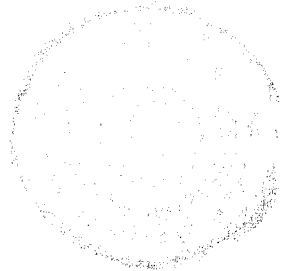
Bu şehirlerde konut stoklarındaki açık hızla büyüdüğünden yeni konutlar üretilmesi gerekmektedir. Geleneksel konutların tümü kent merkezinde bulunduğundan bu binalar eğer güncel kullanımlara uyarlanırsa, kent merkezi dışında bulunan toplu konutlara oranla daha çekici olacaklardır.

6.2.2.3 Değişen Çevre ,Teknoloji, Strüktür ve Konstrüksiyon Sistemleri

19. yüzyıldan itibaren değişmeye başlayan endüstriyel düzey ve teknolojik patlama ,konutlardaki yapısal ve mekansal değişimi hızlandırmış, yeni strüktür sistemleri ve endüstriyel ürünler çağdaş yaşamda benimsenerek kullanılmaya başlamıştır. (örneğin, beton ve çeliğin kullanılmaya başlamasıyla daha geniş açıklıkları kapatabilmek olanağı doğmuştur). Gelişen teknoloji, değişen yaşam tarzı, inşaat sektöründe geleneksel yöntemlerin ve doğal malzemenin kullanımını unutturmuş ve yeni yapılarda çağdaş strüktür sistemleri uygulanmaya , endüstriyel ürünler olan yeni malzemeler kullanılmaya başlamıştır.

Geleneksel yöntemlerle üretilen konutun tasarımı, kullanıcıları ve zanaatkarların bildiği tek model üzerinde geliştirilmiştir. Bu sistemde inşa edilen ev diğer evlere benzemek ,konstrüksiyon basit ,net ve anlaşılır olmak zorundadır. Geleneksel bir konut inşa edileceği zaman ,zanaatkar ile kullanıcı ,her ikisi de planı, biçimi , modeli ve hatta kullanılacak olan malzemeyi bilirler. Sadece kullanıcı isteklerine bağlı olarak boyutlar, yerleşme ilişkileri ve iklimsel ilişkinin kurulması gereken konular kullanıcı isteklerine bağlı olarak düzenlenmiştir * . Oysa ki günümüz konutlarında sanatkar olan mimarlar ile kullanıcı arasında böyle bir ilişki kurulmadığından ve çok değişik yaşam tarzlarını mimarın tasavvur etme olanağı olmadığından ,sonuç

* Rapoport, A., Pour une Antropologie de la Maison (çev. A.M.Meistersheim ,M.Schlumberger) Paris-Dunod 1972,s.1-3

olarak iki gerçeğin "inşa edilmiş çevre" ile gerçek kullanıcının "davranış ve yaşam tarzı" arasında oransızlıkların ortaya çıkması kaçınılmazdır." Doğal olarak çevre ,insan yaşantısını ve davranışlarını nasıl etkilemekteyse ,insanın müdahalesiyle de çevre etkilenir,geliştirilir,değiştirilir ve tahrip edilebilir " *.

Hangi çağda olursa olsun insan mekanlarını kendi görüşlerine ,yaşam biçimine uygun olarak yaratmayı amaçlamıştır.Yaşam koşulları karmaşık hale geldikçe ,konutun tasarımı bir uzmanlık sorunu olmuş ve bu görev tasarımcı olarak mimarlara düşmüştür.

Günümüz koşullarında ,uzun yıllar gelişim ve değişim sürecinde terkedilmiş olan geleneksellik ve geleneksel yapımı yöntemleri , bu konutların korunması ve kurtarılması amacıyla ,Bakım ve Onarımlarının yapılabilmesi için hatırlanmaya çalışılmalı ,geleneksel konutu tanıyan ve koruma bilincinde olan,yığıma ,kagir ,yarı kagir,yarı ahşap,ahşap karkas ve bağdadi sistemleri uygulayabilecek kalifiye usta ve işçilerin eğitilmesi ve tecrübelendirilmesi gerekmektedir.Yüzyılı aşkın bir süredir yaşamlarını sürdürmeye çalışan geleneksel konutların strüktürüne zarar vermeden, Onarım ve Yenilemesi yapılabilmeli ,ahşap strüktürün zaman içinde eskiyip taşıyıcılığını kaybettiği durumlarda,zemin ya da bodrum katlarda ,çelik konstrüksiyon kullanarak sağlamlaştırmak olanaklı hale gelmiştir.Çelik kolayca sökülebilen ve kendini taşıyan bir sistem olduğundan,üzerindeki ahşap döşemeye zarar vermeden onu taşıyabilecektir.Zaten Onarım ve Yenilemede amaç, binanın bünyesine ,yapısallığı ve taşıyıcılığına zarar vermeden kolayca sökülüp atılabilecek, yerine yenisi konabilecek, hafif ve kolayca değiştirilebilen malzemeyi kullanmaktır.

6.2.2.4 Islak Hacimlerin (Wc + Banyo + Mutfak) İç Mekana Taşınmasının Getireceği Sorunlar.

İncelenen konutların tümünde mutfaklar evin iç mekanında yer almaktadırlar.Buna karşın özellikle kırsal örneklerde,bazı konutların tuvaletlerinin evin dışında yer aldığı görülmektedir.Kentlerde yer alan örneklerde ise tuvaletler tek aileye ait olan bir konut mantığına uygun olacak biçim ,konum ve sayıda evin iç mekanında yer almaktadırlar.Banyo söz konusu olduğunda ise bunun kırsal ya da kentsel örneklerde örneklerde evin iç ya da dışında kesinlikle var olmadığı,gusulhane olarak dolap içinde yer alan ve yıkanma işlevine yarayan bölümlerin olduğu görülmektedir.Bunun dışında Edirne, Tekirdağ,Kırklareli gibi büyük kentlerde rastlanan banyolara,özellikle zemin katlarda tuvaletlerinin yer aldığı bölümlere evlerin sahipleri tarafından sonradan eklendiği bir gerçektir.Gerçek anlamda binanın gerçekleştirilmesi sırasında banyo olarak düşünülmüş ve yapılmış mekanlara ise ancak 20.yüzyılın ilk çeyreğinde yapılmış binalarda rastlanabilmektedir.Burada asıl sorunun iç mekanında tuvaleti ya da banyosu bulunmayan binalara tuvalet ya da banyo ilave etmek olmadığı görülmektedir.Bu kolayca çözülebilecek bir sorundur, ya da göreceli olarak çözümü asıl soruna oranla daha kolay gerçekleştirilebilecektir.Asıl sorun her biri yalnızca bir ailenin yaşaması için tasarlanmış bulunan bu binaların birden fazla ailenin ya da birbirlerinden bağımsız fertlerin

* Kruse, L ., Urbanistik,Neue Aspekte der Stadtentwicklung. " Umweltpsychologie " ,Sechzehn Beitrage,Herausgegeben von Hermann Glaser,Verlag C.H.Beck München 1974,s.48

kullanımı için düzenlenmeleri sırasındaki banyo,tuvalet ya da mutfak gereksinmelerinin nasıl sağlanabileceğidir.Bu düzenleme sırasında doğal olarak ya bina bağımsız katlar olarak ele alınacak,ya da kullanım amacı ve biçimi doğrultusunda her kat kendi içinde de bölümlere ayrılacaktır.

Bu olay farklı birçok işlevi bünyesinde bulunduran odaların mekan düzenlerinin bozularak işlevsel değişikliklere uğramak zorunda kalacakları anlamına gelmektedir.Doğal olarak işlevsel değişikliklerin yapılacağı mekanlar ,buldukları konum nedeniyle bu işlevleri barındırmaya en uygun mekanlar olacaktır . Her katta ihtiyaçsal gereksinimleri karşılamaya en uygun mekanlar işlevsel düzenlemelere uğradıklarında,banyo ya da tuvaletlerin temiz ve pis su tesisatları önemli sorunlara neden olacağından,iç mekanlara zarar vermeden,konutun dışına ve iç mekanlara eklenen prefabrik banyo ve wc mekanları sorunun çözümünde yardımcı olacaktır. Bunun dışında geleneksel bir dizi eylemin gerçekleştirilmesi için yapılmış bir odanın çağdaş kullanımlara uyarlanırken, ıslak bir mekana dönüştürülmesi sırasında da yalıtımla ilgili sorunlar yaşanacaktır.Ancak her kat birimine mutfak eklenmesi gibi bir durumda yaşanacak sorunlar benzer olmakla beraber bu derece ağır olmayacağı da gerçektir.Şöyle ki Trakya 'daki geleneksel konutlarda zemin katlarda yer alan mutfak mekanının ,üst katlarda yine aynı düzeyde konumda yer alması söz konusudur.Prefabrik tuvalet , banyo ve mutfak ilave edilmesine olanak vermeyen konutlarda, yalıtım sorunlarının halledilmesi , temiz ve pis su tesisatı için mekanların sınırlayıcıları olan kat döşemelerinde tesisat boşluklarının yapıya en az zarar verecek biçimde açılmaları gerekmektedir.

6.2.2.5 Isıtma, Klima ve Tesisat Sistemlerinin Getireceği Sorunlar

Trakyada kentsel ve kırsal alanlardaki geleneksel konutların güncel kullanımlara uyarlanmasında kalorifer ,doğalgaz gibi ısıtma sistemlerinin iç mekana getirilmesi sırasında çıkacak sorunları tespit etmek ve yapıya minimum zarar verecek şekilde yapının mekansal işlevini ve strüktürünü bozmadan , konstrüksiyonuna zarar vermeden, ısıtma ve klimalandırma ,pis su , temiz su ve sıcak su konfor koşullarının sağlanması gerekmektedir. Bunun yanında elektrik tesisatının döşenmesi sırasında da aynı şekilde çağdaş sistemlerin getirilmesiyle,bu konutların bugünün kullanıcıları için çekici hale getirilmeleri olanaklı olacaktır.

Bu konutların iyileştirilmesi yapıldıktan sonra ısıtma ,klima ve tesisat ile ilgili şu işlemler gerçekleştirilmelidir.

- Doğalgaz ve kalorifer gibi ısıtma sistemleri getirilmesi.
- Evin içinde yeterli,sıhhi su tesisatının döşenmesi (temiz su,pis su tesisatı)
- Çağdaş kullanıcı gereksinimlerini karşılayacak sıcak su tesisatının döşenmesi.
- Kirli suların atılabilmesi için eviye,lavabolar,küvet,duş,wc,bulaşık makinası,çamaşır makinasına ait yardımcı tesisatın sağlanması.
- Atık su bağlantılarının düzgün ve işler hale getirilip drenaj sistemine bağlanması.
- Yeterli ısıtmanın sağlanması için gerekliliklerin yerine getirilmesi.
- Her mekanın yapay olarak aydınlatılması için gerekli yerlere aydınlatma tesisatının getirilmesi .

-Yangına karşı gerekli tertibatın alınması

Geleneksel ve yöresel konutların sıhhileştirilmesinde önem verilmesi gerekli noktalardır.

Geleneksel ve yöresel konutlarda ,evin nasıl ve ne şekilde kışın sıcak ,yazın serin tutulacağı ,ne zaman ve nasıl havalandırılacağı ya da ısıtılacağı ,güneş ışınlarından faydalanma ya da engelleme ,pencerelerin açılması gereken alanlar , sobaların,ocakların bulunması gerekli yerler, halk arasında süregelen ve kullanılmakta olan bir gelenektir.Görüldüğü gibi geleneksel konutlar oluşturulurken ekolojik amaçlar ön plandadır.Bu evlerin iklimik donanımları ,zaten doğallık içinde vardır *.

Geleneksel konut sadece kullanıcılarına hizmet etmez, aynı zamanda kent imajına da bir sıcaklık kazandırır. Gürültüyü yutar,sokakları kışın ılık,yazın serin kılabilir ve atmosfer koşulların etkisiyle temiz hava akımları yaratılabilmektedir**. Sokak dokusunun genellikle arnavut kaldırımlı yüzeyleri,ahşap dokulu ya da dolulu boşluklu bina yüzeyleri ile gürültüyü yutar.Sokakların dar , organik formulu , kıvrımlı uzantıları olan çıkmaz yolları ile kışın rüzgarın kesilebileceği alanlar olarak kullanılan yollar, evlerin saçaklarının geniş çıkmaları ve cumbaların uzantısı ile yazın gölgesinden yararlanılan ve gezilirken serinlenen alanlar olmuştur.

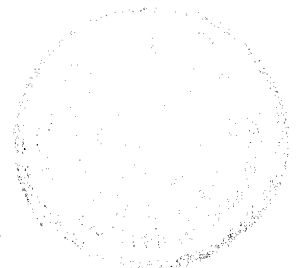
Günümüzde ısıtma sistemlerinin çeşitliliği ve klima endüstrisinin talepler doğrultusunda durmaksızın gelişmesi sayesinde ,soğukta üşüme ya da sıcaktan bunalma problemleri ufak bir düğme ile kolaylıkla halledilmektedir.Halkın bilinçsizce geleneksel konutlara uyarlamaya çalıştığı ,modern teknolojinin ürünleri olan tesisat ,klima ve ısıtma sistemleri , bu yapıların bir takım özel davranış dillerinin yok edilmesi tehlikesi ile bizi karşı karşıya getirmiştir.Anlaşılır ,okunabilir , yaşanabilir bir çevrenin yaratılabilmesi için geleneksel konutların çağdaş kullanımlara uyarlanmasında bu sorunların çözümüne gereksinim duyulmaktadır.

6.3 Güncel Kullanımlara Uyarlama (Örnekleme)

Ülkemizde tarihi ,kültürel ve sanat değeri yüksek olan kültürel mirasımızın korunmasında ,Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun geleneksel konutların korunması ile ilgili aldığı yeni ilke kararları doğrultusunda ,geleneksel konut mimarimizin özgün nitelikli yapıları tek tek ya da guruplar halinde ,kitlesel bütünlüğü ,odaların mekansal kurgusu bozulmadan ve ayrıca cephe düzenleri özgün nitelikleri ile korunacaktır.Bu konutların yapısallığının korunması amacıyla öncelikle B a k ı m ve O n a r ı m ' larının yapılması yanında ,daha sonraki aşamalarda ,onarılmaz duruma gelmeleri halinde adım adım Y e n i l e m e çalışmaları yapılabilir.Güncel kullanımlara uyarlama konusu ,iç mekânlarda bugünün

* Burckhardt , L., " Selberbauen,ökologisch bauen,regional bauen ",Bauen mit der Natur und in der Region,Brennpunkte, Für eine andere Architektur, 1981, s.9-13.

** Vester, F., Ballungsgebiete İnder Krise , Von Verstehen und Planen Menschlicher Lebensraume Aktualisierte Neuausgabe, München,Februar 1991, s.76.

kullanıcılarının gereksinimlerini karşılayabilecek, eylem araç ve gereçlerinin sıhhi tesisat (ısıtma, havalandırma, sıcak su, kirli su, temiz su gibi) giderlerinin çözülmesini gerektirmektedir. Geleneksel konutlar güncelleştirilirken aşağıda belirtilen noktalara dikkat edilmelidir.*

1. Aslına sadık kalarak özgün niteliklerin ,odaların,oda guruplarının mekansal kurgusunun ,cephelerin özgün karakterlerinin (oran,ritm ve modüler özelliklerinin) aynen korunması.
- 2.Eski strüktürlerin ve konstrüksiyonların korunmasında yıpranmış ve çürümüş kısımlar askıya alınarak değiştirilmelidir.(Özellikle ahşap karkas sistemin korunmasında yapılabilecek uygulamalardır)
- 3.Taşıyıcı olmayan özgün nitelikteki yapı bölümleri ve bileşenleri ile geleneksel eylem araç ve gereçleri de korunmalıdır.

Geleneksel konutlar , bugünün konfor koşullarından yoksun olduklarından kullanıcıları tarafından terk edilmekte veya düşük gelirli kişilere kiraya verilmektedirler.Bu konutlar iç mekanlarında güncel kullanımda gerekli olan işlevsel mekanlardan ,eylem araç ve gereçlerinden yoksundurlar.Geleneksel konutları kullanıcıları için çekici duruma getirirken ,öncelikle banyo ,wc ve mutfak hacimleri iç mekanda,işlevsel olarak çözülmeli; ısıtma ,havalandırma ve tesisat sorunları halledilmelidir.Geleneksel konutların geçmişin büyük aile yapısına göre ,biçimlenen büyük alanlı düzeni ,bugünün kullanımında toplam kat alanları m2 değerleri hesaplanarak büyük aileler için güncel kullanımlara adapte edilmiş konutlara dönüştürülebilir.Örnek olarak ele alınan konutlara verilen yeni işlevlerde , tüm mekanlar için gerekli tefrişlerin yapılmasından sonra ,faydalı kullanım alanları saptanmıştır.(Şekil 6.4-5-6-7). Alanların kullanımıyla ortaya çıkan aile veya değişik yaşam birimleri , için gerekli kişi/konut sayısı , " y a t a k - y a ş a m a " gurubu alanlarının toplam m2 değerleriyle karşılaştırıldığında gerekli kişi sayısına göre " y a t a k - y a ş a m a " gurubu toplam alan değerleri üst sınırlarda ve standartlara uygun olarak bulunmuştur.(Şekil 6.8) " Y a t a k - y a ş a m a " gurubu içinde ,geleneksel konutta ,yatak odası ,oturma salonu ve yemek yeme değerlendirilmektedir **

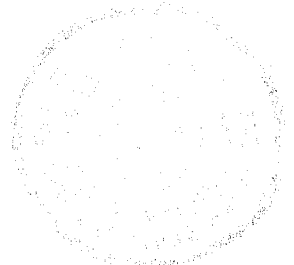
Standart " y a t a k - y a ş a m a " alanı m2 değerleri

Kişilik konutta :	alt sınır	ortalama sınır	üst sınır
2 Kişilik konutta :	15 m2	31 m2	47 m2
3 Kişilik konutta :	19.3	37.65	56
4 Kişilik konutta :	19.3	42.65	66
6 Kişilik konutta :	39	59.5	80
7 Kişilik konutta :	39.5	72.25	105

(Beken ,G., İnceoğlu ,N., Ünügür M., " Konutlarda Performans Ölçülmesi ", 1970 Antropometrik ölçüler tabloları)

* Hoor ,D ., Reiner ,H., Alte Bauten Neus Wohnen,Beispiele und Ideen für die Umnutzung,Callwey,1990 ,s.2

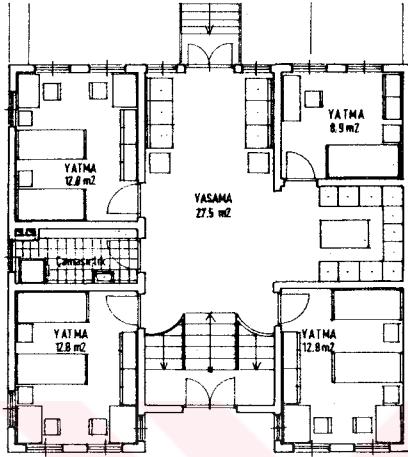
** Şener H., Geleneksel Konutların Onarım Yenileme Çalışmalarına İhtiyaşsal Değerlendirme Yolu ile Bir Yaklaşım .İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi ,1977,s.102

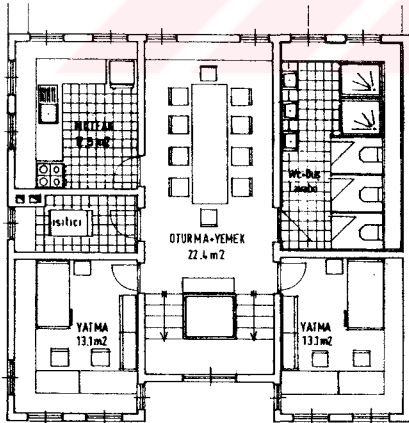
KIRSAL ve KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA KONUTLARININ ÇAĞDAŞ KULLANIMLARA UYARLANMASI İÇİN BİR YÖNTEM. (FARKLI YAŞAM BİRİMLERİ İÇİN, KONUT ve PANSİYON İŞLEVLERİ VERİLMİŞTİR)

E13 İç Sofalı - İkiz Konut

E21 Yan Sofalı - Bitişik Konut

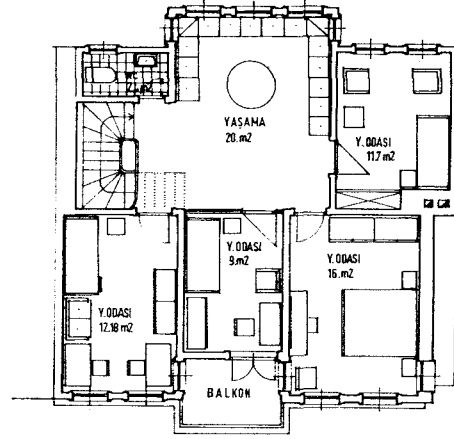

ZEMİN KAT : ÖĞRENCİ PANSİYONU (11 kişilik)
ölçek:1/200

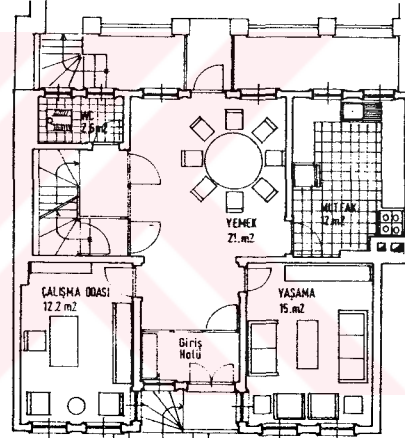

BODRUM KAT : ÖĞRENCİ PANSİYONU (11 kişilik)
ölçek :1/200

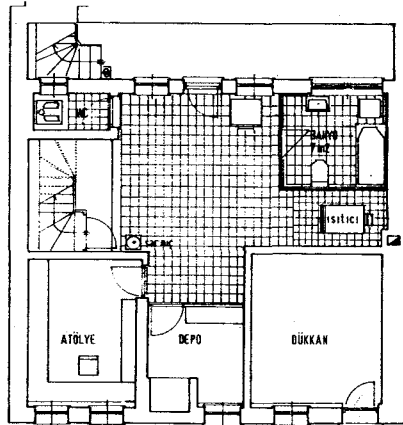
Şekil : 6.4

ÜST KAT: KONUT (6 kişilik aile için)1/200

ZEMİN KAT : KONUT (6 kişilik aile için) 1/200

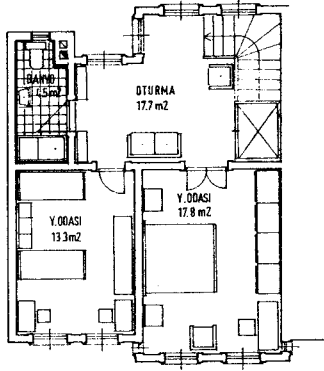
BODRUM KAT : KONUT (6 kişilik aile için)1/200

Şekil : 6.5

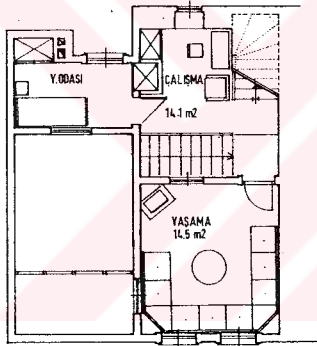
KIRSAL ve KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA KONUTLARININ ÇAĞDAŞ KULLANIMLARA UYARLANMASI İÇİN BİR YÖNTEM. (*FARKLI YAŞAM BİRİMLERİ İÇİN, KONUT ve PANSİYON İŞLEVLERİ VERİLMİŞTİR*)

E36 Yan Sofalı - Sıra Konut

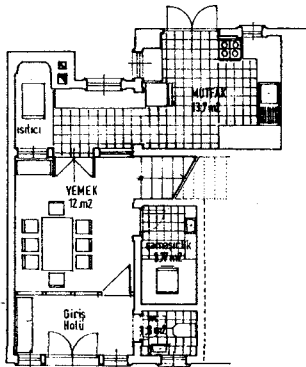
E51 İç Sofalı - Tekil Konut

ÜST KAT: KONUT (5 kişilik aile için)
ölçek: 1/200

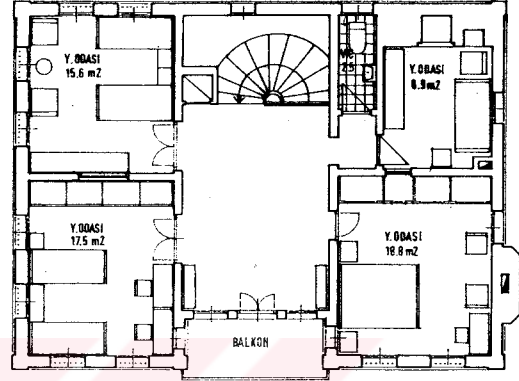

ARA KAT: KONUT (5 kişilik aile için)
ölçek: 1/200

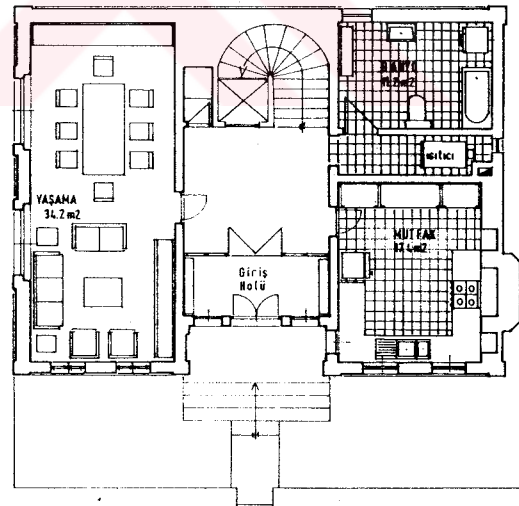

ZEMİN KAT: KONUT (5 kişilik aile için)
ölçek: 1/200

Şekil: 6.6

ÜST KAT: KONUT (7 kişilik aile için)
ölçek: 1/200

ZEMİN KAT: KONUT (7 kişilik aile için)
ölçek: 1/200

Şekil: 6.7

Kırsal ve kentsel Trakya konutlarından dört örnek üzerinde belirlenen " y a t a k - y a ş a m a " gurubu m2 değerleri.

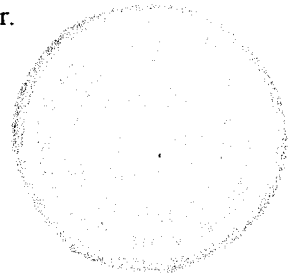
	yeni İşlev	yatak-yaşama :üst sınır
E13-İç sofalı -ikiz konut :	Pansiyon : 11 kişilik	123.4 m2
E21- Yan sofalı-bitişik konut :	Konut : 6 kişilik	80.96 m2
E36- Yan sofalı-sıra konut :	Konut : 5 kişilik	63.6 m2
E51-İç sofalı-tekil konut :	Konut : 7 kişilik	95 m2

Şekil : 6.8 " y a t a k - y a ş a m a " gurubu üst sınır değerleri

Trakya yöresinden seçilen geleneksel konut örneklerinin alan değerlendirmesinde,5,6,7 kişiden oluşan aileler ve farklı yaşam birimleri için bulunan " yatak -yaşama " gurubu m2 değerleri ,standart olarak kabul edilen değerlerin üst sınırını kapsamaktadır.

Geleneksel konutlarda bugünkü kullanıcıları için gerekli kullanım alanları değerlendirmesi yapılarak ,eski mekan düzenini bozmadan , yeni kullanımlar için uygun mekansal çözümler getirilmelidir. (bkz. Şekil 6.4-5-6-7) Ayrıca bu konutların sıhhileştirilmesi ve iç mekanlarında banyo ,wc ve mutfakların uygun alanlarda çözümlenmesi ,ıslak hacimlerde getirilecek yeni önerilerde gerektiğinde kolayca sökülüp atılabilen prefabrik elemanlar kullanılmalıdır.

Geleneksel konutlarda tüm mekanların belli ısısal konfor koşullarına ulaştırılabilmesi için merkezi ısıtma sistemlerinin kullanılması gerekmektedir.Bu ısıtıcıların konutların giriş katı veya bodrum katlarında yerleştirilebilecekleri uygun alanlar bulunmaktadır.Genellikle eski ocaklar bu iş için gerekli bacayı oluşturmaya olanak vermektedir.Panel ısıtıcılar ve tesisatlarının ,yeni ve nitelikli malzemeler ve gelişmiş montaj sistemleri ile yapıya zarar vermeden gerçekleştirilme olanağı vardır .Geleneksel konutların birçoğunda banyo yoktur ve yıkanma eylemi çoğunlukla dolapların içindeki gusulhanelerde gerçekleştirilmiştir.Bu nedenle banyo için üst katlarda uygun olan bir mekanın çözümlenmesi veya alt katlarda,sorun yaratmayacak alanları kullanmak gerekmektedir.Banyo mekanlarının uyarlanması sırasında, yapıya yük bindirmeyecek ve tesisat açısından fazla tadilata neden olmayacak hafif prefabrik elemanlar kullanılmalıdır. Bunlar yapının bünyesinden bağımsız olmalı ,kolay sökülebilmeli ve gerektiğinde mekan eski haline getirilebilmelidir. Bu nedenle prefabrik elemanlar kapılardan geçebilecek büyüklükte bileşenlerden oluşturulmalı ve bunların yapımında hafif sağlam ve suya dayanıklı ,plastik esaslı malzemeler kullanılmalıdır.Geleneksel evlerin hemen hepsinde wc zemin katların kullanımında ve birçok evde de her katta bulunmaktadır .Sadece yapılması gereken bu mekanların sıhhileştirilmesidir.Mutfaklar özgün yapı içinde aynı işlevle gerçekleştirildiklerinden yer değişikliği gerekmemektedir.Mutfak içinde pişirme -depolama - yıkama eylemlerinin yerine getirilebilmesi için gereken eylem ,araç ve gereçlerinin ,yeterli tezgah ve dolapların sağlanması gerekmektedir.Geleneksel kullanım ile güncel kullanımlarda mutfakların mekan kurgusundaki yeri değişmediğinden yenilenmeleri sırasında problem yaratmayacaktır.Tüm bu işlevsel ve yapısal düzenlemelerle geleneksel konutlar güncel kullanımlara uyarlanabilecektir.

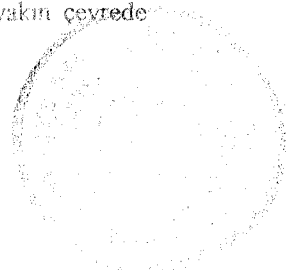

7. SONUÇ

Günümüzde Türkiye'nin Avrupa kıtasında kalan toprakları Marmara Bölgesi'nin bir bölümünü oluşturmakta ve "Trakya" adıyla tanımlanmaktadır. Bu alan özellikle iki kıtayı birbirine bağlayan ticaret yollarının tam üzerinde yer aldığından, yazılı tarih süreci boyunca son derece dinamik bir görüntü sergilemektedir. Bilinen tarih Trakya 'ya adını veren Trak kabileleri ile başlamakta ancak daha sonraki dönemlerde İskitlerden başlayarak, Persler, Makedonyalılar, Yunanlılar, Roma, Bizans ve Osmanlıya kadar uzanan çok sayıda ulus'un bölgeye egemen oldukları görülmektedir. Gelip geçici egemenliklerin yanısıra, bölgede uzun yıllar yaşamış halkların varlığı bilinmektedir. Bu farklı halklar ve kültürler her ne kadar yüzlerce ve binlerce yıl öncesinden tarih sahnesini terketmiş olsalarda yörenin kültürel birikimine herbirinin az da olsa folklorik katkıları olmuştur.

Diğer yandan yöre, fiziksel olarak küçük sayılabilecek bir alanı kaplamasına karşın, coğrafyasının şartları nedeniyle birbirinden farklı boyutlarda ve özellikle kırsal alanlarda belirgin bir şekilde farklılıklar gösteren kırsal ve kentsel yapı geleneğine sahiptir. Kırsal alanlarda bölgenin coğrafi şartlarının etkisiyle yöresel olarak tanımlanan farklı yapı türlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu yapı türlerinin bazıları Türkiye'nin Anadolu topraklarında yer alan benzeri amaçlı yapılardan da belirgin biçimde farklılıklar göstermektedir. Küçük sayılabilecek bu alanda, yapı geleneğinde görülen farklılıklar, yöredeki yapı türlerinin kökenlerinin, yine yöreye özgü nedenlerde aranması gerektiğini düşündürmektedir.

Bölgeyi coğrafyasının özellikleri bakımından sınıflamak gerekirse, kıyı bölgeleri, dağlık bölgeler ve ova alanları olmak üzere farklı doğa şartlarındaki üç bölgeye ayrılabilir. Bu bölgelerde yaşayan insanlar doğal olarak bu alanlarda var olan doğal koşullar doğrultusunda üretimde bulunmaktadır. Özellikle kırsal kesimlerde bölgelerin sağladığı olanaklar doğrultusunda üretimde bulunan insanların, içinde yaşadıkları konutu ve yakın çevresini işlevsel olarak biçimlendirmelerinde üretim faaliyetlerinin etkisi olmalıdır. Örnek vermek gerekirse, ova alanlarında yer alan kırsal yerleşmelerde tarım ile geçimini sağlayan insanlar için konut, üretim ile ilgili eylemlerin konut içi ve yakın çevresinde yer aldığı, işlevsel çatıkların kurulmasında her türlü gereksinimin ideal biçimde karşılanabildiği işlevsel bir bütündür. Bu alanlarda kışlar çok sert geçtiğinden insanların yaşamlarını devam ettirebilmeleri sadece kendileri için değil çeşitli hizmetlerde kullandıkları ya da besicilik için yetiştirdikleri hayvanların da ideal fiziksel koşullarda barındırılabilmesine bağlıdır. Ayrıca tarım ile uğraşım alanlarında ön avlu üretim ve ulaşım ile ilgili araçları barındırmakta, arka avlu ise, büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvanlarına ait hizmet birimlerine ve hizmetlere, bunun dışında sadece hasat zamanı kullanılmakta olan harman yeri, arasıra kullanılan hizmet alanı olarak konut yakın çevresinde işlevsel olarak en az kullanılan birimdir. Sonuç olarak kırsal alanlarda konut ve yakın çevresi, doğa şartları ve birbirinden farklı üretim biçimleriyle çeşitlenen işlevsel koşullarda, kıyılarda ve iç bölgede değişik mekan düzenlerinde şekillenmiştir. Bölgede doğa şartları ve üretim biçiminin konut ve yakın çevresindeki işlevsel bütünlüğü belirlemesi yanında, iklimsel koşullar da aynı şekilde ve yakın çevrede bulunan malzemenin kullanımıyla yapım sistemini belirlemiştir.

İklim özellikleri bakımından Trakya üç bölgeye ayrılabilir, Karadeniz kıyı bölgesi ,Marmara kıyı bölgesi ve iç bölge.Yağışlar,rüzgarlar ve yakın çevrede bulunan malzeme yapım sistemini belirleyerek kırsal alanlarda birbirinden farklı üç tip yöresel konut'un gelişmesinde etken olmuştur.

1.Karadeniz kıyı bölgesi; Tek katlı ,dal örgüsü yapım tekniğinde saz damlı yöresel konutlar uygulanmıştır. Bu konutlarda rutubeti ve nemi tutmaması nedeniyle bitkisel malzeme kullanılmıştır . (İğneada)

2.Marmara kıyı bölgesi: Alt katları kagir ,üst katları ahşap karkas bağdadı sistemde yapılmış yöresel konutlardır .Duvarlarda kuru taş örgüsünün kullanılması özelliği ile de özgün bir karakter göstermektedirler.Burada tüm konutların alt katları ışık olarak düzenlenmiş üst kat ise yaşam için ayrılmıştır. Dağlık bölge olması nedeniyle yapım sisteminde yakın çevrede bulunan taş ve ahşap malzemenin kullanıldığı görülmektedir.(Uçmakedere)

3. İç bölge :Ova alanlarında yığma kerpiç iççiliğinin,yapım sisteminde uygulandığı tek katlı yöresel konut tipidir. Malzeme olarak yörede bol miktarda bulunan toprak kullanılmıştır. Kara ikliminin etkisiyle kışın soğuktan korunmak için,rüzgarların etkin olduğu kuzey , kuzeydoğu ve kuzeybatı yönlerine kalın duvar örülerek sağır yapılması , yine kuzey duvarlarına bitişik konumda ahır biriminin yer alması bu bölgede yaşayan insanların kışın ısınabilmek amacıyla bulmuş oldukları çözümlerdir.(Ayvalı ve Kırıkköy) Yöresel Trakya konutlarının mekan kurgularının oluşumunda ,etkin olan rüzgarlar belirleyici olmuştur.Trakya'nın Karadeniz kıyı kesimindeki yöresel konutlara bakıldığında ,bunların sert rüzgarlardan korunabilecek şekilde doğu ve güney yönlerine doğru konumlandıkları görülür.Aynı şekilde ovalarda uygulanmış olan yöresel konutlarda da sert rüzgarlardan korunabilmek için konutların ön cephesi doğu ve güney yönlerine doğru yönlendirilmiştir.Bölgenin güneyinde Marmara Denizi kıyılarında uygulanmış olan yöresel konutlarda ise, zaman zaman görülen Akdeniz ikliminin etkileriyle güney rüzgarları etkinlik göstermektedir.Buna karşın ,çoğunlukla kuzey rüzgarlarının etkinlik göstermesi, yağış ve soğuk hava akımları getirmeleri nedeniyle,bu bölgedeki yöresel konutların kuzey yönlerindeki duvarları kuru taş duvar şeklinde örülmüş ve bu yönlere pencere açılmamıştır. Buradaki yöresel konutlar da diğer iki bölgedeki gibi güney ve doğu'ya yönlendirilmiştir.

Trakya 'da ki bu üç bölge konutlarının ortak özellikleri kuzey yönlerinin kapalı ,doğu ve güney yönlerinin güneş, doğa ve manzaraya açık olması istenen ve tercih edilen ortak karakteristikleridir.Yakın çevrede bulunan malzeme ,hakim rüzgarların yönü,yağışlar ve hava koşulları ,güneşin yöresel konutların biçimlenmesindeki etkileri farklı üç iklimin yaşandığı bu bölgede üç tip yöresel konut çeşidini ortaya çıkarmıştır.

Yöresel Trakya konutlarında çevrede bulunan yapı malzemesinin tür ve nitelikleri farklı yapım sistemlerinin doğmasına etken olduğu halde,genellikle kırsal ve kentsel alanlardaki diğer yerleşmelerde kullanılan malzemenin yapım sisteminde önemli ölçüde bir farklılığa neden olmadığı gözlenmektedir.Geleneksel Trakya konutlarında kullanılan malzeme , bulunduğu iklim bölgesinin

özellikleri göz önünde bulundurularak aynı tip yapım sisteminin uygulanmasını gerekli kılmıştır. Bu yapım sistemlerinden ahşap karkas bağıdadı toprak sıvalı - ahşap kaplamalı, dolgu lu ahşap karkas veya kagir hangi sistemin uygulanması gerektiği geleneksel konutun iç bölgede ya da kıyı bölgelerinde yer alması durumuna göre değişmektedir. Örnek vermek gerekirse Marmara Denizi kıyılarındaki yerleşmelerde, Akdeniz iklim özelliklerinin görülmesi kentsel alanlarda konutların zemin ve üst katlarının , kırsal alanlardaki yerleşmelerde ise sadece üst katların yapım sisteminde ahşap karkas bağıdadı , toprak sıvalı ve ahşap kaplamalı yapım sisteminin uygulanmasını gerektirmiştir. (Tekirdağ, Gelibolu ve Kilitbahir geleneksel Trakya konutları) . Karadeniz kıyı şeridinde yer alan yerleşmelerde ise, üst katlarda ahşap karkas bağıdadı sistemin ahşap kaplamalı olan uygulama şeklinin kullanıldığı alt katların ise yığma taş duvar şeklinde yapılması, soğuk ve yağışlı olan bu bölgenin iklimsel verilerinden kaynaklanmaktadır. (Kıyıköy geleneksel konutları) Kıyıda iç bölgelere doğru gidildikçe dağlık ve ovalık alanlardaki yerleşmelerde, taş veya tuğla dolgu lu ahşap karkas sistemin tercih edilmiştir. Vize, Evrencik, Pınarhisar, Kaynarca, Lüleburgaz, Kırklareli , Edirne, Uzunköprü geleneksel konutlarında dolgu lu ahşap karkas ve kagir sistemlerin iklimsel koşulların etkisiyle seçilmiştir. Sonuç olarak malzeme kullanımında, Trakya'nın her neresinde olursa olsun geleneksel konutlar , yöresel konutlardan tümüyle farklılık göstermekte ve yakın çevrelerinde bulunabilen malzemeden bağımsız şekillenerek , bölge genelinde malzeme kullanımında bir standardizasyona gidildiği söylenebilir.

Bölgenin binlerce yıldan beri kültürden kültüre aktarılan yapı geleneği daha önceleri bölgede yaşayan ve tümüyle benzeri üretim süreçleri içinde bulunan halkların sorunları çözmekte kullandıkları yöntemler pratik sonuçları ile günümüze kadar ulaşmış gözükmektedir. Günümüzde Trakya bölgesinde binlerce yıl öncesinin yapım teknikleri , yörenin iklim ve üretim koşullarında yaşamı belli oranlarda kolaylaştıran ve deneyimlerden kaynaklanan, kuşaktan kuşağa aktarılan bilgiler doğrultusunda üretilen yapı türleri varlıklarını sürdürmektedir. Kuşaklar sonra yapımcılar sadece bir önceki kuşak tarafından onlara aktarılanı bilmekte bunun dışındaki bilgiler ise yok olmaktadır. Yeni yapılan yapılar eskinin izlerini taşımakla birlikte aynı zamanda özgün de olabilmektedir. Günümüzün saz çatı örtülü ve dal örgüsü yöresel Trakya evleri ile samanlık ve ambar yapıları , tarin öncesi Trakya 'da bilinen ve uygulanan ahşap dikmeli ve dal örgülü yapı geleneğinin hala devam etmekte olan izlerini taşımaktadır. Aralarında yaklaşık olarak 4000 yıllık bir zaman farkı bulunmasına karşın, yapım sisteminde kullanılan malzemeler ve özellikle teknikler neredeyse tümüyle aynıdır. Tarih öncesi dönemlerdeki Trakya evleriyle, günümüz dal örgüsü tekniğinde yapılmış yöresel Trakya evleri arasındaki benzerlikler sadece yapım sistemi ve kullanılan malzeme ile sınırlı kalmamaktadır. Ayrıca mekan kurguları ve yönlendirmelerinde de benzer ilkeler görülmektedir. Trakya'nın tarih öncesi Neolitik ve Kalkolitik dönem evlerinde girişler, güney ya da doğu yönündedir. Ahırlar , evlerin kuzey duvarlarına yaslanarak iç mekan için bir anlamda ısı yalıtımı yapılmış ve hayvanların ürettikleri ısıdan yararlanılmıştır. Evlerin iç mekanlarında günümüzdekilere benzeyen oturma sekiplikleri ve iş sekipliklerinin

varlığı tespit edilmiştir. Yağışlar nedeniyle bölgenin güney ve kuzey kıyılarındaki tarih öncesi konutlarının eğimli çatı örtülerine sahip olduklarını düşünmek için güçlü belirtiler bulunmaktadır.

Günümüz Trakya 'sında Ergene havzası yöresel konutlarında girişlerin güney ve doğu' ya yöneldiği,kuzey duvarlarının olabildiğince kalın yapıldığı ve ahırların ise ,konutların kuzey cephelerinde yer alarak ,yapıyı kuzey' in olumsuz etkilerinden koruduğu ve hayvanların ürettiği ısıdan yararlanılmak istendiği görülmektedir.Bu nedenle Trakya'da bulunan dal örgüsü yapım tekniğinin kökenlerinin yörenin tarih öncesi halklarına kadar uzandığını söylemek mümkündür.

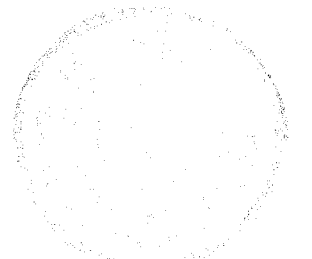
Geleneksel Trakya evleri geleneksel Türk evi tanım ve sınıflamalarına bütünüyle uymakta ve sapma göstermemektedir.Bu bir ulusun ortak sosyo-kültürel yapısının bir sonucu olan geleneksel Trakya evlerinin işlevsel ve mekansal çatkılarının Türk halkının yaşadığı diğer bölgelerdeki evlerle bir bütünlük içinde olması çok doğaldır.Ancak yöresel evlerde bölgenin özel koşulları nedeniyle bazı sapsmalar görülmektedir.Ergene havzası yöresel konutlarının, plan şemalarındaki gelişim bakımından geleneksel Türk evi plan şemalarıyla benzerlik göstermesine karşın, bu evlerde " h a y a t " geleneksel Türk evindeki sofadan farklı niteliklere sahiptir.Hayat konumu ve özellikle de boyutları nedeniyle,Türk evi sofasındaki herhangi bir eylemin yer aldığı oturma ve gündüz yaşama mekanından çok, salt dolaşım alanı görünümündedir.Saz çatı örtülü ve dal örgüsü yapım tekniğinde yapılmış,Karadeniz kıyısı yöresel evleri, gelenekselden mekan düzeni, yapım tarzı ve cephe düzenleri açısından tümüyle farklılık göstermektedirler.Marmara Denizi kıyılarında yer alan yöresel evlerin üst katlarının mekansal düzeni geleneksel Türk evi ile benzerlikler göstermesine karşın,özel bir üretim biçimi için uzmanlaşmış bulunan alt katların mekansal kurguları onları gelenekselden farklı ve ayrı kılmaktadır.

Yörede bulunan geleneksel konutlar arasında da bazı farklar bulunmaktadır.Bu yapıların çok büyük bir kısmı kentsel alanlarda yer almaktadır.Bu konutların kent dokusu içindeki konumlarına bakıldığında tekil,bitişik,ikiz ve sıra ev diye adlandırabileceğimiz biçimlerde buldukları görülmektedir.Büyük kentlerde toprağın çok değerli olması ve insanların kent merkezinde oturmak istemeleri nedeniyle konutlar daha çok bitişik konumda bulunmaktadırlar.

Kasabalardan kentlere doğru yönlendiğinde konutların büyüdüğü ve kat alanları toplamının arttığı görülmektedir.Kentlerin aralarında da konut alanları açısından farklılıklar bulunmaktadır.Büyük ve zengin liman şehri olan Tekirdağ' da bulunan geleneksel konutların kat adedi arttığı halde, kat alanları toplamı,iç bölgelerdeki Edirne ve Kırklareli gibi, daha az zengin kentlerdeki konutların kat alanları toplamından daha küçüktür.Ayrıca kent konutlarında çok katlılığa doğru gidilmiştir.Kentlerde konutlar bodrum,zemin,üst katlardan oluşmaktadır,bu katlara çatı katının eklendiği örneklere de sık sık rastlanmaktadır.Eğimli topografik yapıya sahip olan kentlerde ara katların yaygınlıkla kullanıldıkları görülmektedir(Tekirdağ - Kıyıköy). Topografyanın düz olduğu alanlardaki kentlerde ise, ara kat ya da ara kat odası kullanılmamıştır.Bölgede yer alan şehirlerden kırsal özellikleri daha güçlü olan ve kırsal üretim biçimleri ile geçimini sağlamakta olan kentlerde ise kat sayılarının azaldığı ve bazı örneklerde alt katların ve

bodrumların üretimi destekler niteliklerde oldukları görülmektedir. Ancak yine de tüm halkın geçiminin kırsal uğraşlara dayanmaması nedeniyle büyük kent özelliği gösteren çok katlı yapılar ,kırsal özellik gösteren kentlerde bulunmaktadır. Bazı geleneksel Trakya konutları Türk evi mekansal kurgusuna tümüyle bağlı olmakla birlikte, her biri bağımsız bir yaşama birimi olan odaların arasında geçişlerin bulunması konumuyla, bu yapıların iç mekan kurgularının tümüyle geleneksel Türk Evi özelliğini yansıtmaya karşın, yörede bir zamanlar Türklerle birlikte yaşamış olan etnik guruplar tarafından yaptırılarak kullanıldığı düşünülebilir. Bu gurupların kültürlerinde mahremiyet kaygılarının olmaması nedeniyle, iç mekan düzeninde odalar, birbirine kapılarla bağlanabilmektedir.

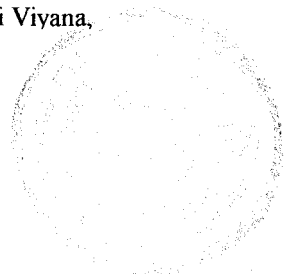
Bölgenin kültürel mirasının çok önemli bir parçası olan bu yapıların yok olmaması için onları çağdaş kullanımlara uyarılma çalışmaları sırasında bazı kurallara uyulması gereklidir. İlk olarak bu yapıların özgün niteliklerinin, odaların ve oda guruplarının mekansal kurgusu hiç bir biçimde bozulmamalıdır. Özellikle de dış cephe düzenlerinin özgün niteliklerinin korunması gereklidir. Yapılacak bakım, onarım ve yenileme çalışmalarında özgün malzemeler kullanılmalıdır. Yapının bileşenleri tümüyle aynı zaman diliminde elden çıkamayacağı ve yararlı ömürlerini doldurmaları sırasında belli süreler geçeceğinden bazı düşüncelerin, aksine yapı periyodik onarımlarla sürekli olarak yaşatılabilir. Ayrıca bu yapıların kullanıcılar tarafından tercih edilmeleri için günümüz standartlarına ulaştırılmaları da çok önemlidir. Bunlar arasında merkezi ısıtma, günümüz standartlarına uygun mutfak, banyo ve tuvaletlerin konut iç mekanında sağlanması gereğini gösterebiliriz. Bu nedenle bu yapılara gerekli bazı eylem alanları ve tesisat ideal biçimde eklenmek zorundadır. Bu çalışmalar yapıya zarar vermeyecek biçimde ve özellikle de farklı amaçlarla yapılmış mekanların tuvalet ve banyo gibi mekanlara dönüştürülmeleri sırasında gerektiğinde tümüyle sökülüp atılabilecek ya da güncellenebilecek çelik ve prefabrik elemanlar ile yapılmalıdır. Bu doğrultuda geleneksel konut mimarimizin bakım, onarım ve yenileme çalışmaları ile fiziksel olarak iyi durumda ve işlevsel olarak ta güncel tutulmaları ile, kültürel birikimimizin çok önemli bir parçasını oluşturan bu yapıların varlıklarının sürdürülmesi başarılabilecektir.

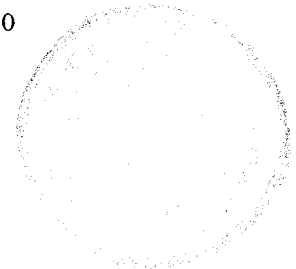
K A Y N A K Ç A

- AĞAT, Nilüfer., Konut Değerlendirmesi Konusunda Bir Araştırma ,Doçentlik Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi.İstanbul,1968.
- ALTAN , İlhan., " Mimarlıkta Mekan Kavramı ", Mimarlık ve Şehircilikte Mekan, Yıldız Üniversitesi, Yerleşme ve Mimarlık Bilimleri Uygulamalı Araştırma Merkezi, İstanbul 1992, s.1-6
- AKPINAR, Ayşen., "Kültür Mekan İlişkisi ve Kültür Değişmesi Sorunu Üzerine.", Çevre Koruma sayı:15, 1983,s.
- AKTÜRE, Sevgi., "19.yy Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi",Doktora Tezi, O.D.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Yayını. Ankara,1981.
- AKURGAL,Ekrem., Anadolu Uygarlıkları,Net Turistik Yayınları.,3.Baskı,İstanbul,1990
- ARDEL, Ahmet., "Trakyanın Jeomorfolojisi.", Türk Coğrafya dergisi.,Yıl: XIII, sayı:17. İstanbul, 1957.s.152-158
- AREL, Ayda ., Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar ,E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları No:11 ,İzmir 1982.
- ARKON,Cemal ., " Günümüz Korumacılığının Sorunları ",Ege Mimarlık ,T.M.M.O.B. Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını,1992/2, s.51-56
- ATASOY, Ayla., "Değişen İhtiyaçlar Karşısında Konut Tasarlamasının Mevcut Konutların Değerlendirilmesi Yolu İle Geliştirilmesi.",Doktora tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayını,İstanbul,1973.
- AYAN ,Mesut ., "Kentleşme, Kentleşme,Katılımcı Planlama,Sorunlar",Ege Mimarlık, T.M.M.O.B Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını,Yıl:1,Sayı:3,1991/3 ,s.37-40
- BAŞAKMAN, Mutlu., "Geleneksel- Bölgesel Mimarinin Yorumlanması., Durum Çalışması: Aşağı Ulupınar,Yukarı Ulupınar,Balaban Yerleşmeleri." Yapı Dergisi, Yapı Endüstri Merkezi Yayını, sayı: 135,İstanbul 1993 ,s.59-70
- BAYAZIT, Nigan., "Konut Araçları Açısından Ele Alınan Sistematik Bir Tasarlama Yönteminin Geliştirilmesi.", İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi ,Doktora Tezi , İstanbul 1969.
- BROWN, Frank.E ., The Social Archaeology of Houses ." Analysing Small Building Plans : a Morphological Approach,Edinburg University Press 1990, s.259-276
- BURCKHARDT,Lucius., "Selberbauen,Ökologisch Bauen,Regional Bauen ,Bauen Mit Der Natur ", April,1981.s.9-13
- CHAPMAN, John., The Social Arcaeology of Houses."Social Inequality on Bulgarian Tells and Varna Problem ",Edinburg University Press,1990, s.49-92
- COLQUHOUN, Alan., "Tipoloji ve Tasarım Yöntemi",Mimari Eleştiri Yazıları,Şevki Vanlı Mimarlık

- Vakfi Yayınları.,20.yy Uluslararası Mimarisi 1.
- CUNNINGTON,Pamela ., Change of Use. The conversion of old buildings.Published by Alphabooks Ltd,Hampshire,1988.
- ÇAKIN, Şahap., Mimari Tasarım İnsan ve Çevre., Özal Matbaası.,İstanbul,1990.
- ÇEÇENER ,Besim., " Ülkemizde Taşınmaz Kültür ve Doğa Varlıklarını Koruma Olayı ve Bu Konuda Bazı Eleştirel Görüşler",Ege Mimarlık,T.M.M.O.B.Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını,1992 /2,s.46-48
- DARKOT, Besim., Marmara Bölgesi Coğrafyası., İ.Ü.Yayınları no:2510,Coğrafya Enstitüsü Yayınları no:118. İstanbul,1981.
- DENEL, Serim ., Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri., O.D.T.Ü. Yayını,Ankara,1982.
- DİVANLIOĞLU,Demir., Mimarlıkta Biçimlerin Oluşma Etkenleri,Doçentlik Tezi,İ.D.M.M.A Mimarlık Fakültesi,İstanbul 1980
- DÖNMEZ, Yusuf., "Geographical Conditions of Vegetation in Trakya (Thrace)",Türk Coğrafya Dergisi, Yıl:XX-XXI ,sayı: 24-25, 1967-68 ,s.99-157.
- DÖNMEZ,Yusuf., Geographical Distribution of Vegetaion in Trakya (Thrace),İ.Ü.Yayını, no:1462,Coğrafya Enstitüsü Yayını, no:57,İstanbul 1969.
- ELDEM, S. Hakkı., Türk Evi Plan Tipleri., İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Yayını,İstanbul 1954.
- ELDEM, S. Hakkı., Türk Evi. cilt: 1., Osmanlı Dönemi, T.A.Ç. Vakfi Yayını.,İstanbul,1984.
- ERDER,Cevat., Tarihi Çevre Bilinci. O.D.T.Ü .Yayını. no:24 ,Ankara 1975
- ERHAT, Azra ., Herodot Tarihi. Beşinci Kitap.Terpsikhore.Remzi Kitapevi,İstanbul,1993.
- ERİÇ, Murat., "Dünün ve Bugünün Ahşaptan Üretilmiş Malzemesinin Türkiye Şartlarında Yapıda Rasyonel Kullanılma İmkanlarının Araştırılması.",Doktora Tezi, İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Baskı Atelyesi. İstanbul,1972.
- ERİÇ,Murat ., Günümüz Konutunda Rasyonel Donatım.,İstanbul,Kasım 1986.
- ERİÇ,Murat ., "Geleneksel Türk Mimarisinde Malzeme Açısından Cephe kuruluşu " Yapı Sayı: 45,1982 /4 ,s.35-43
- ERKMAN, Uğur ., Mimari Tasarım İçin Bir Veri Üretim Yöntemi Olarak Çevre Analizi.,İ.T.Ü. İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi.İstanbul,1982.
- ERNST,R. Walter., Living in Cities.Five comparative and interdisciplinary case studies about living in innercities.Puplished by Habitat Forum Berlin,1990 s.40-55.
- ERUZUN, Cengiz., Kültürel Süreklilik İçinde Türk Evi., Mimarlık,sayı:4,İstanbul,1989.s.
- EVCİ, Fikret., "Ger Traditionelle Holzwohnbau im Üstlichen Schwarzmeer Gebiet -Probleme der Integration in die Zeitgenössische Architektur.",Doktora Tezi Viyana, 1981

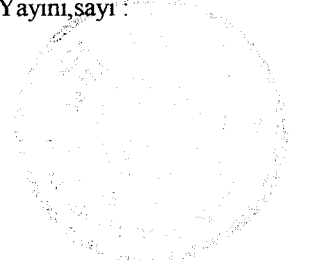

- EVCI,F.DAĞGÜLÜ,M ., "Donatı Mekan İlişkisi" .Bildiri.Türkiye'de Son On Yılda Toplu Konut Sempozyumu,Y.T.Ü.Mimarlık Fakültesi ,İstanbul,Kasım 1992, s.1-6
- FOL, Alexandr., The Most Numerous People İn The World,After The Indians.,Gold of Thracian Horsemen, Les Editions De La Homme., Montreal, May 1987.
- GELİR DAĞILIMI ., Hane halkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketi Sonuçları.T.C Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü,1987.
- GENEL NÜFUS SAYIMI., 1990 Genel Nüfus sayımı,Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri .T.C Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayını,Ankara,1993.
- GIESELMANN,Reinhard., Wohnbau,Institut für Wohnbau, T.U Wien,Heinz Gerhard Seitz G.mBH, Wien 3,Wien 1991.
- HAMER,H.Waltherr., Stadt,Kultur,Natur:"Altbaugebiete als Wohnstandorte",Baden-Baden, 1989, s.488-505
- HEALTH, T., Creativity of Design Systems in Architecture , 1971.
- HERODOTUS., Herodotus History., Kitap-5.
- HILLIER, B., Syntactic Analysis of Settlements., Architecture and Behaviour., Vol .3, no:3, 1987.
- HILLER,S.GEORGIEV,G., " Tell Karanovo 1987 ".Vorläufiger Ausgrabungsbericht Vorläufige Berichte und Vorlagen, Heft 5(1987),Salzburg,im Dezember 1987.s.4-32
- HILLER,S.NIKOLOV,V., " Tell Karanovo 1988 ".Vorläufiger Ausgrabungsbericht und Ausstellungs Katalog.Salzburg im Oktober 1988.s 5-66
- HODDINOT, R.F., The Thracians., Thames and Hudson, New York, 1981.
- HOOR,D.REINERS ,H ., Alte Bauten Neues Wohnen.Beispiele und Ideen Für die Umnutzung,1990 by Verlag Georg D.W.Callwey,München.
- INSALL,Donalt.W., The Care of Old Building Today.Filmset and Printed in Great Britain by Bas Printers Ltd,Wallop,1973
- İNCEOĞLU, Necati., Bina Programlama Sanatına Analitik Bir Yaklaşım, Doçentlik Tezi, İ.T.Ü Matbaası.İstanbul,1977.
- KAFESÇİOĞLU, Ruhi., Kuzeybatı Anadolu'da Ahşap Ev Yapıları., İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul ,1955.
- KAZMAOĞLU,Mine ., "Anadolu Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar",Kültür ve Endüstri Dergisi Yapı Endüstri Merkezi Yayını, sayı:33, 1979 /3, s.29-41
- KELEŞ,Ruşen ., Yerleşim ve Çevre Bilim Sorunları.Kuram ve Uygulama,Unesco -Türk Sosyal Bilimler Derneği,İstanbul 1984
- KORTAN, Enis., " Çağdaş Türk Evinde Geleneksel Değerlerin Yorumu",Yapı Dergisi,Yapı Endüstri Merkezi Yayını.,sayı: 130, İstanbul ,Eylül 1992.s.43-50

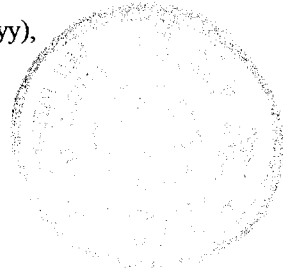

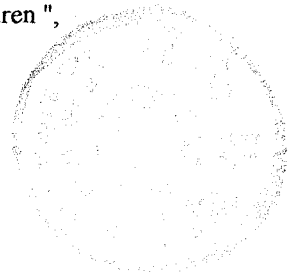
- KOYUNLU,Alpaslan., "Değişen Yaşantı-Değişen Kentler,Kaybolan Değer Yargılarımız, Yok Olan Sivil Mimarlık Örneklerimiz",Mimarlık,sayı:187,İstanbul 1983,s.
- KRUSE, Lenelis ., Urbanistik.Neue Aspekte der Stadtentwicklung, " Umweltpsychologie",Verlag C.H.Beck München,1974, s.45-53
- KUBAN, Doğan., Geleneksel Konut ve Çağdaş Kültürdeki Yeri., 1.Tarihi Türk Evleri Haftası Bildiri Özetleri.İstanbul ,1983.
- KURTER,A ., " Trakya'da Yıllık Yağışlar " İ.Ü.Coğrafya Enstitüsü Dergisi,sayı :20-21, İstanbul 1974-77, s.70-76
- KÜÇÜKERMEN, Önder., Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi.,Türkiye Turing ve Otomobil Yayını.,İstanbul,1988.
- LANG, J., Designing For Human Behaviour. Dowden,Hutchinson and Ross,Inc., Straudsborg, 1974.
- MANSEL,A.Müfit ., Trakyanın Kültür ve Tarihi.Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayını no:5 İstanbul,1938.
- MARCUS, T.A., Building Performance, Applied Science Publishers Ltd.,London,1972.
- MELİSSİNU, Hristodulu., İ Thraki Ke E Saranda Ekklesie Meta Timon Diikıtıkon Ekklesiastıkon Zıtımton,Patrikhane Basımevi, İstanbul 1897 .
- MEYER,Walter., Umbauten. Alternativen zum Neubau.Deutsche Verlags-Anstalt,Stuttgadt 1991.
- MOORE, G.T., Environmental Design Research Directions, Process and Prospects ,Praeger Publishers , New York, 1985.
- MOSEL, Manfred., " Integration der Denkmalpflege in die Öffentliche Planung:Chancen und Forderungen,Schriftenreihe des Deutschen Nationalkomitees für Denkmalschutz",Band 16," Erfassen und Dokumentieren".Dokumentation des Collogiums des Deutschen Nationalkomitees für Denkmalschutz am 4 und 5.März 1982,Stuttgart,s.62
- NAUMANN ,Rudolf ., Eski Anadolu Mimarlığı,Türk Tarih Kurumu Yayınları ,IV.Dizi -s.9,Ankara 1975
- ÖNEL, Hakkı., Ahşap ve Yurdumuzda Yöresel Uygulamaları., Yeterlilik Çalışması, İstanbul ,1975.
- ÖZDEŞ, Gündüz., Edirne İmar Planına Hazırlık Etüdü.,Yeterlik Çalışması,İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi.İstanbul Matbacılık.İstanbul,1951.
- ÖZDOĞAN,Mehmet., " Doğu Marmara ve Trakya Araştırmaları" Türk Arkeoloji Dergisi,Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayını,sayı : XXVI-1,Ankara,1982,s.37-62

- ÖZDOĞAN, Mehmet., " An Interim Report on Excavations at Yarımburgaz and Toptepe in Eastern Thrace " ,Anatolica XVII ,1991,No:XVII,s.59-122
- ÖZER, Bülent., Yorumlar , resim heykel mimarlık," Prof.Bruno Zevi 'nin Bakış Açısından Mimari " Mimar Sinan Üniversitesi Yayını,İstanbul 1986,s.150-154
- ÖZERDİM,Bozok., Kentsel Mekanların Görsel Analizinde Kullanılabilecek Bir Yöntem Üzerine, Ticaret Matbaacılık ,İzmir 1983
- ÖZTÜRK, Kutsal., Mimarlıkta -Tasarım Sürecinde-Cephelerin Estetik Ağırlıklı Sayısal / Nesnel Değerlendirilmesi İçin Bir Yöntem Araştırması ",Doktora Tezi,K.T.Ü. İnşaat ve Mimarlık Fakültesi. Trabzon, 1978.
- PETZET ,Michael., " Reversibilität -das Feigenblatt der Denkmalpflege ",Denkmalpflege Informationen Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege,Ausgabe A,Nr: 74, 1991 s.2-4
- PETZET,Michael., "Grundsätze der Denkmalpflege" Denkmalpflege Informationen,Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege,Ausgabe A,Nr:62 1987,s.4-6
- PONERO, J., Human Dimensions and Interior Space, A Source Book of Design Reference Standards, The Architectural Press., London,1979
- RAPOPORT, Amos ., Pour une anthhropologie de la maison,Paris-Dunod 1972
- ROODENBERG, Jacob ., " Ilıpınar X to VI : Links and Chronology ",Anatolica XIX ,1993,Special issue on Anatolia and The Balkans Symposium,İstanbul 18-22 November 1991, s.251-266
- ROODENBERG ,Jacob., " Preliminary Report on The Archaeological Investigations at Ilıpınar in NW Anatolia "Anatolica XVI ,1989-90 ,s.60-126.
- RUDOLF,Naumann., Eski Anadolu Mimarlığı,Türk Tarih Kurumu Yayını,Ankara,1975
- SAĞLAMER, Gülsün., Mimari Tasarımda Çözümün Tanımı ve Nesnel Olarak Değerlendirilmesi İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi. İstanbul,1982.
- SCHULZ, C.N., Existance,Space and Architecture,StudioVista,London1971
- SEZGİN, Haluk., " Geleneksel Türk Evinde Cephe. ", Yapı Dergisi. Yapı Endüstri Merkezi Yayını , sayı:47, İstanbul,1983.s.33-37
- SÜMER, Mahmut., Tekirdağın Eski Günleri. Tekirdağ Halk Eğitim Yayınları.,no:1 ,Yeni Hamle Matbaası, İstanbul, 1970.
- ŞENER, Hasan., "Geleneksel Konutların Onarım Yenileme Çalışmalarına İhtiyaçsal Değerlendirme Yolu İle Bir Yaklaşım." Doktora Tezi,İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Yayını.İstanbul, 1977.
- TANYELİ, Uğur., "Anadolu-Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci.",(11-15.yy), Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.,İstanbul, 1987.

- TEKELİ, İlhan., " Kent Planlaması ve Katılım Üzerine Düşünceler",Ege Mimarlık ,T.M.M.O.B Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını,Yıl :1 ,sayı: 3 ,Eylül 1991/3 ,s.33-35
- TOLUN, Bedriye., Yerleşme Coğrafyası. Kır Yerleşmeleri., İ.Ü. Coğrafya Fakültesi Yayını, no:2275. Coğrafya Enstitüsü Yayını.,no:93,İstanbul,1977.
- TOSUN, Yılmaz., "17-19.Yüzyıllarda Batı Anadolu da Osmanlı -Türk Şehir Dokuları.Bu Dokuları Oluşturan Evler ve Korunmaları." Doktora tezi,M.S.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir,1983.
- TUNÇDİLEK, Necdet., Türkiye İskan Coğrafyası Kır İskanı., İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayını,no:1283 Coğrafya Enstitüsü Yayını.,no:49, İstanbul,1967.
- TUNÇDİLEK, Necdet., Türkiye'de Yerleşmenin Evrimi.,İ.Ü.Yayını, no:3367 Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayını, no:4 İstanbul,1986.
- TUNÇDİLEK, Necdet., "Türkiye' de Kır Yerleşmesinin Gelişimi ve Evrimi." İ.Ü.Coğrafya Fakültesi Dergisi. sayı:23, İstanbul,1980.
- TÜRKÇÜ,Çetin ., " Çevre ve Koruma Sorunları ",Ege Mimarlık,T.M.M.O.B.Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayını,1992/2 ,s.57-59
- UMAR, Bilge ., Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi., Cilt I/ B,İlke Yayıncılık,Ankara ,1991.
- UZEL,T.,KURTER,A., "Trakya'nın Yüzölçümü ve Yükselti Basamakları ",Bülten,İ.Ü.Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü,C:2, sayı:2,no:2,1985 ,s.45-47
- ÜNLÜ, Alper., "Geleneksel Çevrelerde Tasarım Verilerinin Saptanması İçin Bir Model" Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.,İstanbul,1986.
- ÜNÜGÜR,Mete., "Kültür Farklarının Mutfaklarda Mekan Gereksinmelerine Etkilerinin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Ergonomiks Metod",Doktora Tezi,İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi,İstanbul 1973.
- ÜNVER, Süheyl., Dr.Rıfat Osman'a Göre Edirne Evleri ve Konakları.Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını. İstanbul,1976
- VESTER,Frederic., Ballungsgebiete İnder Krise. von Verstehen und Planen Menschlicher Lebensräume Aktualisierte,Neuaugabe,Februar,1991.s.72-8
- WITTKAU,Klaus ., Stadtstruktur Planung.Analysen und Synthesen zur Steuerung der Entwicklung baulicher Gefüge und Sozialraumlicher Verbände, Werner-Verlag GmbH.,Düsseldorf,1992.
- YURT ANSIKLOPEDİSİ ., Türkiye ,İl İl Dünü ,Bugünü ,Yarını ,Cilt 4-7-9,Anadolu Yayıncılık A.Ş.
- YÜREKLİ,Hülya ., "Türk Evi'nin Karakteristiklerinin Dış Gözlem İle Saptanması İçin Bir Yöntem.", O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi. sayı:1, cilt :5.s.5-14
- ZAPF,Katrin ., Stadt,Kultur,Natur."Lebensphasen,Lebensstile und Stadtstrukturen ", Baden-Baden 1989.s.466-475.

K A T A L O G L İ S T E S İ

KIRSAL ve KENTSEL ÖLÇEKTE GELENEKSEL TRAKYA EVLERİ

EDİRNE : Kaleiçi: E1 - E2 - E5 - E11 - E12
: Dilaverbey mahallesi: E3 - E4 - E6 - E7 - E8 - E9
: Mithatpaşa mahallesi: E10
: Karaağaç mahallesi: E13 - E14 - E15

Uzunköprü : Muradiye mahallesi: E16 - E17 - E18

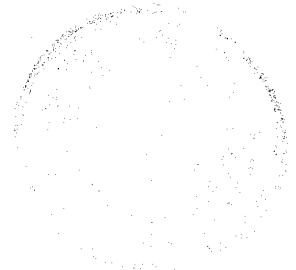
TEKİRDAĞ : Ertuğrul mahallesi: E19 - E20 - E21 - E22 - E23 - E24 - E25 - E26 - E27
E28 - E29 - E30 - E31 - E32 - E33 - E34 - E35 - E36
: Yavuz mahallesi: E37 - E38 - E39

KIRKLARELİ : Akalar mahallesi: E40
: Yayla mahallesi: E41 - E42 - E43 - E44 - E45

Lüleburgaz : Yılmaz mahallesi: E46 - E47
Pınarhisar : Dere mahallesi: E48 - E49
Kaynarca : E50 - E51 - E52 - E53 - E54 - E55 - E56 - E57
Vize : Evren mahallesi: E58 - E59 - E60 - E61 - E62
Kıyıköy : Kale mahallesi: E63 - E64 - E65 - E66 - E67 - E68
Evrencik : E69 - E70

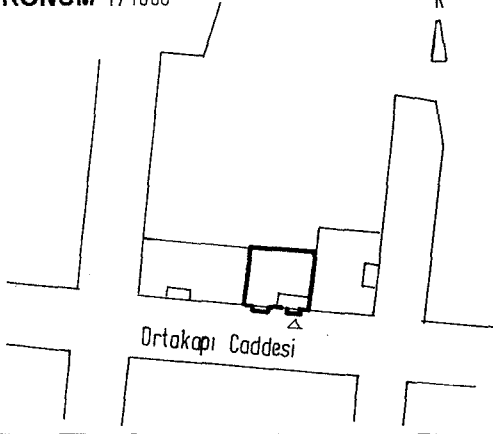
ÇANAKKALE :

Gelibolu : Yazıcızade mahallesi: E71 - E72
: Camii Kebir mahallesi: E73 - E74 - E75
Kilitbahir : E76 - E77 - E78

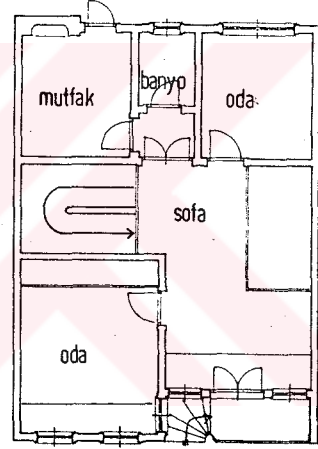
E.1	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: İsmail OKAN	ADRES: Ortakapı Caddesi No:14	

KONUM 1/1000

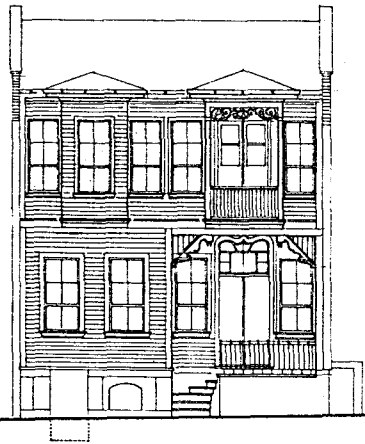
KAT PLANLARI 1/200

FOTOĞRAF

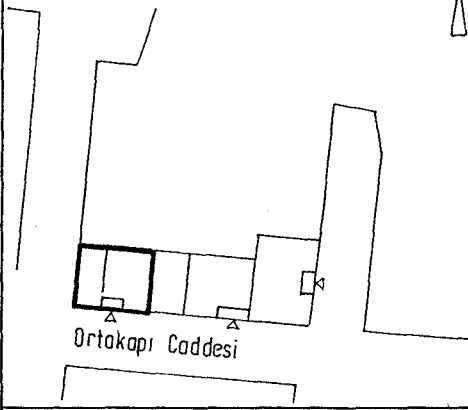
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

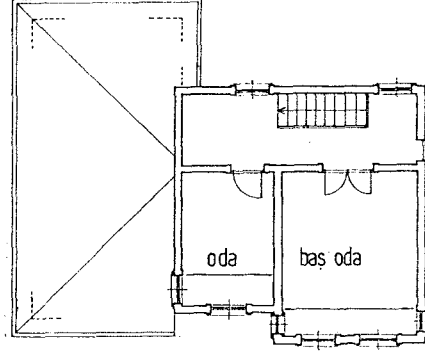

E.2	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Kudret BAYKAL	ADRES: Orta Kapı Caddesi No:18	

KONUM 1/1000

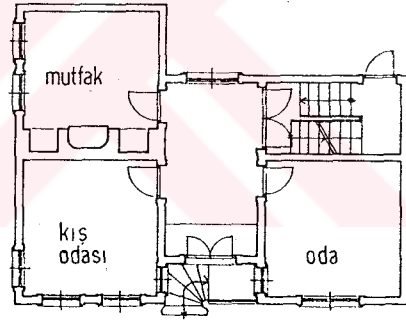

KAT PLANLARI 1/200

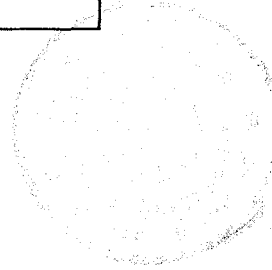
ÇATI KATI

FOTOĞRAF

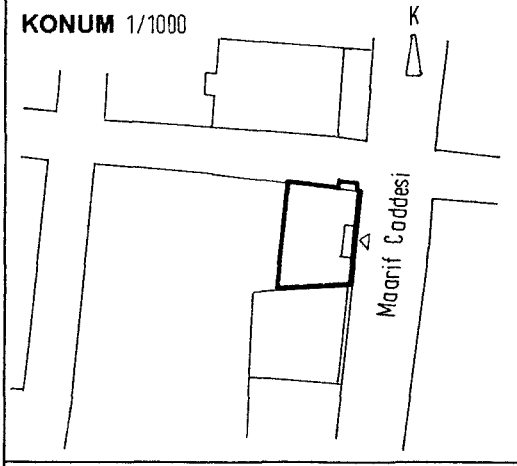

ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

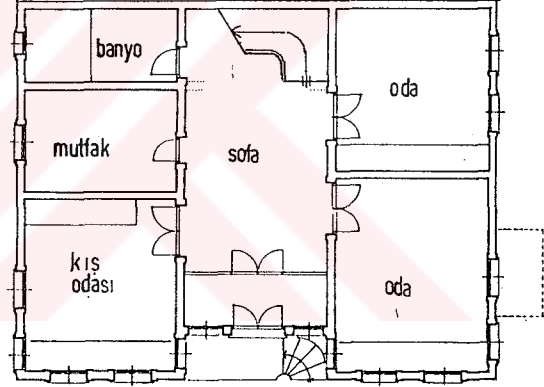

E.3	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Hakkı ÖZAL	ADRES: Dilaverbey Mahallesi Maarif Caddesi No:18	

KAT PLANLARI 1/200

FOTOĞRAF

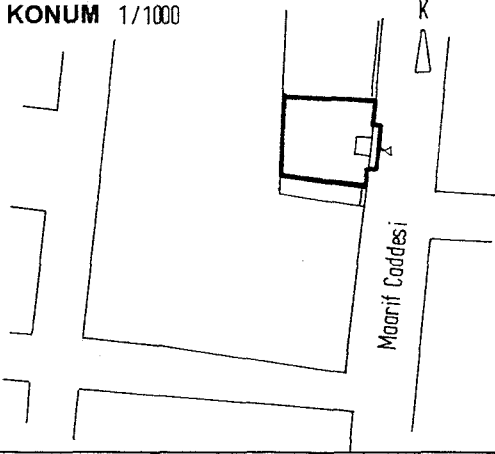
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE

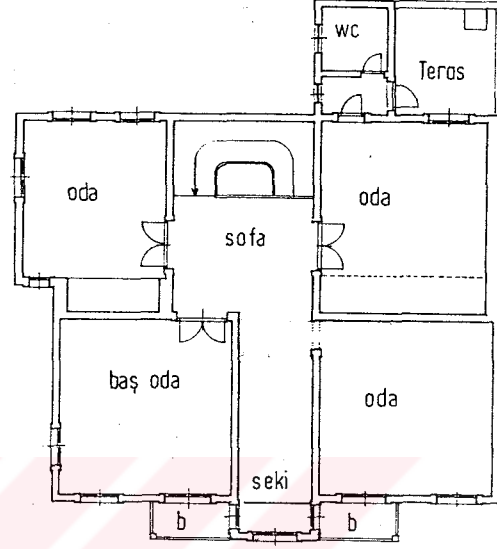

E.4	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Oral ONUR	ADRES: Dilaverbey Mahallesi Maarif Caddesi No:20	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

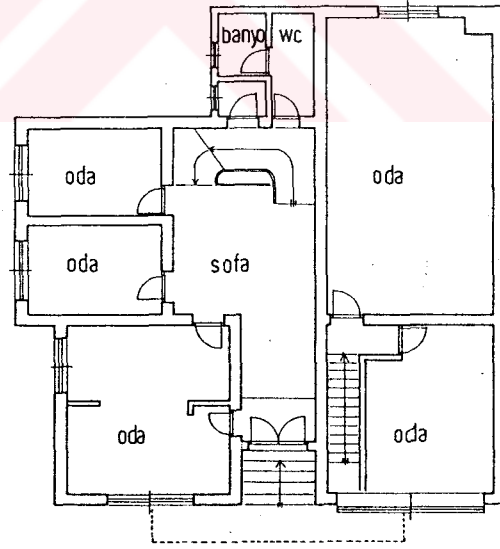

ÜST KAT PLANI

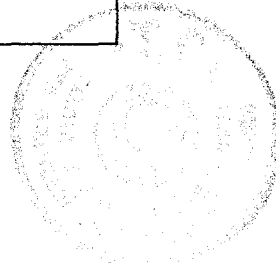
FOTOĞRAF

CEPHE

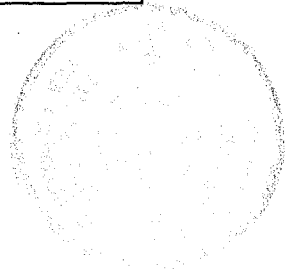
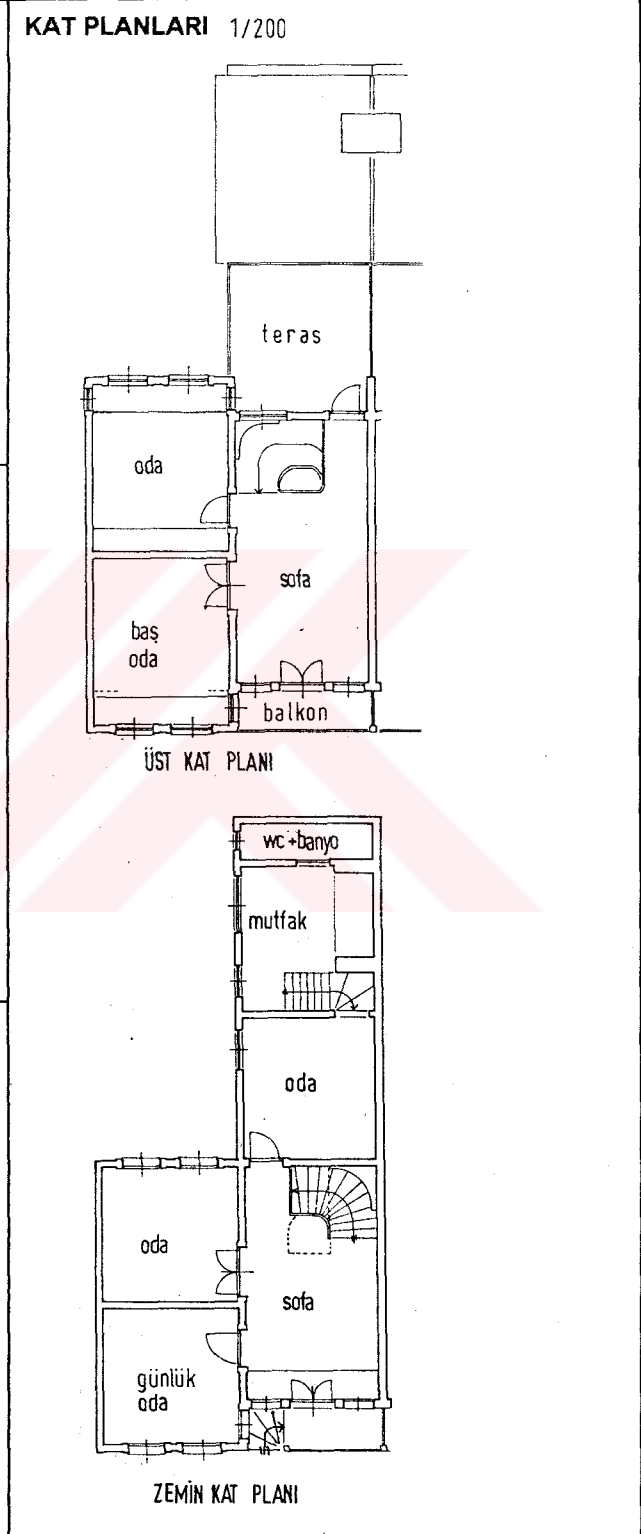
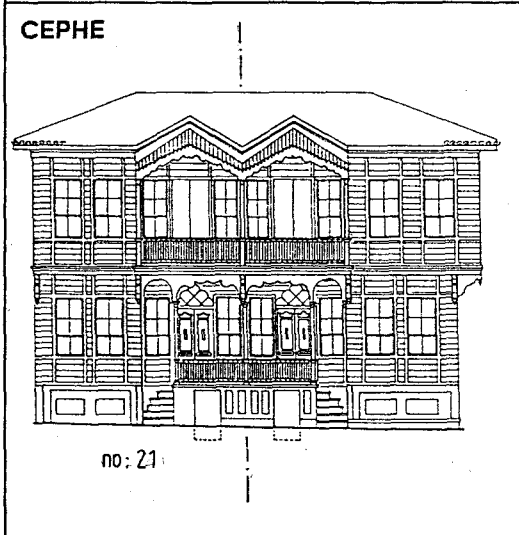
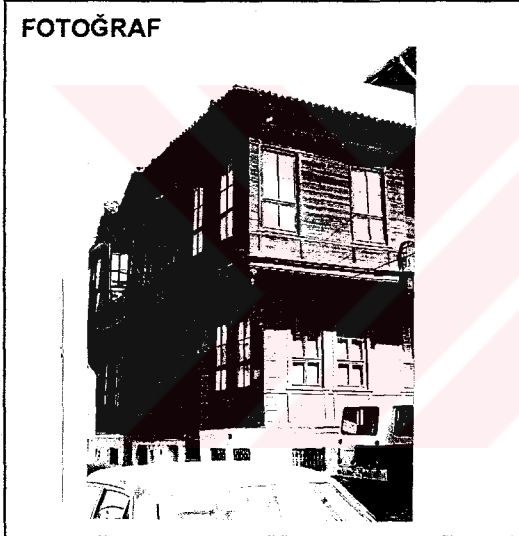
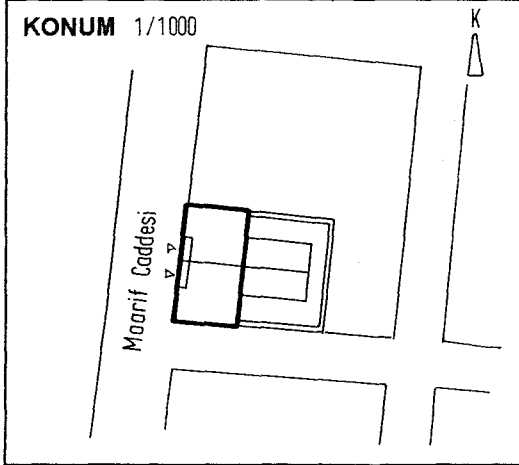

ZEMİN KAT PLANI

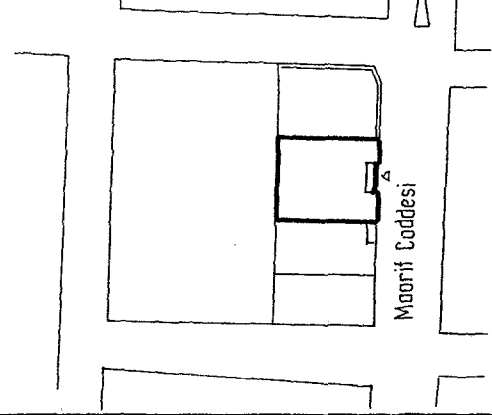

E.5	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Şefik UZUNSOY	ADRES: Kaleiçi Maarif Caddesi No:21	

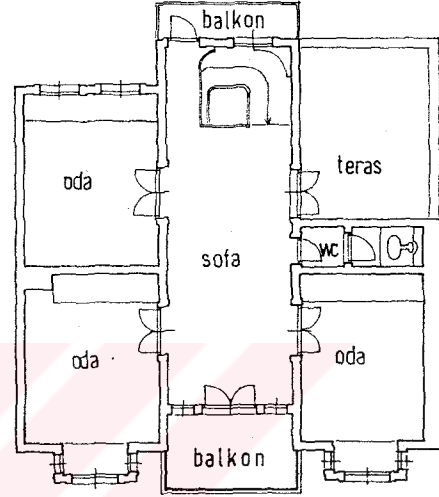

E.6	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: S.DAĞDEVİREN	ADRES: Dilaverbey Mahallesi Maarif Caddesi No:34	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

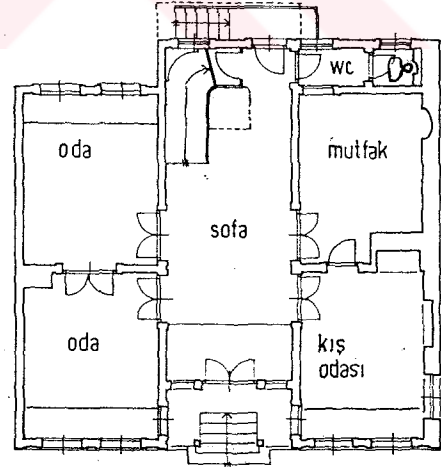

ÜST KAT PLANI

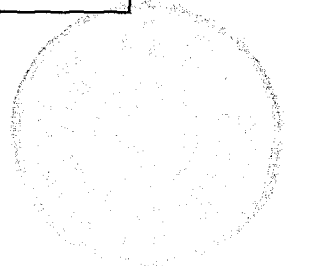
FOTOĞRAF

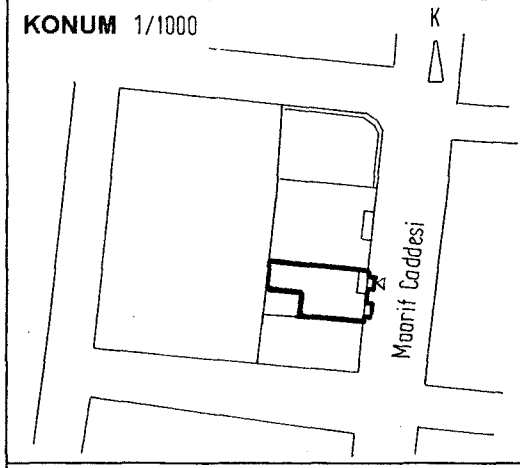
CEPHE 1/200

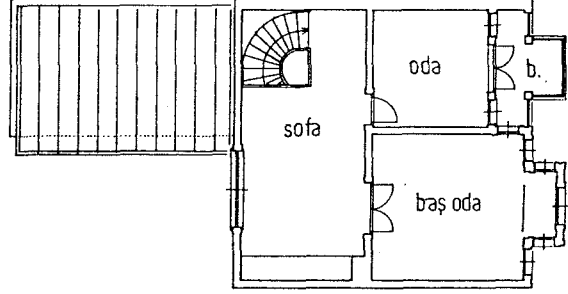
ZEMİN KAT PLANI

E.7	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Ayşe ÖZKAN	ADRES: Dilaverbey Mahallesi Maarif Caddesi No:36	

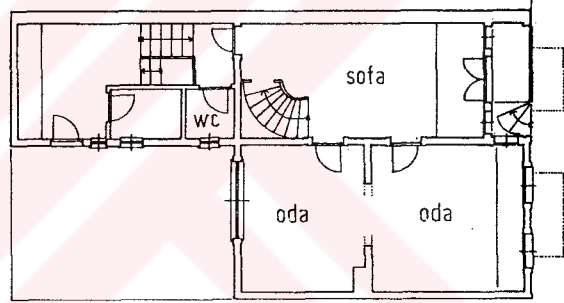

KAT PLANLARI 1/200

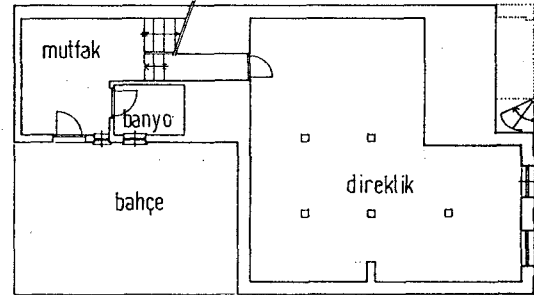
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

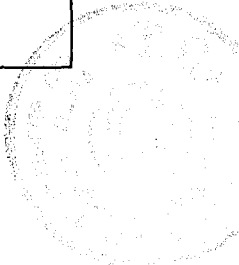

ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

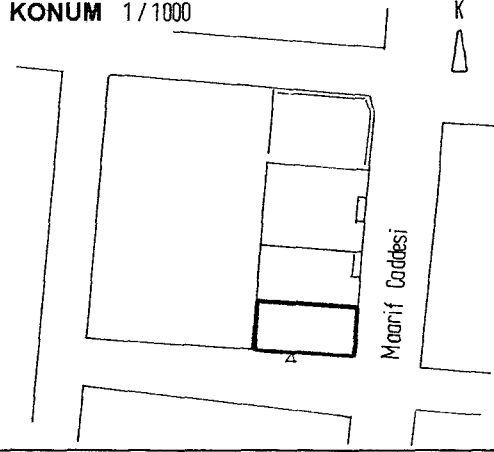

BODURUM KAT PLANI

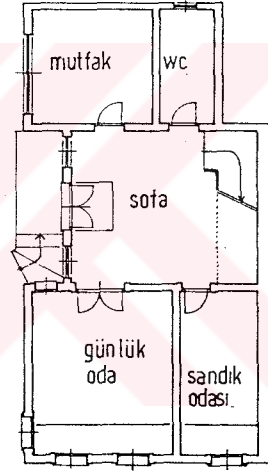
E.8	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Münewver SOYGEL	ADRES: Dilaverbey Mahallesi Maarif Caddesi No:8	

KONUM 1/1000

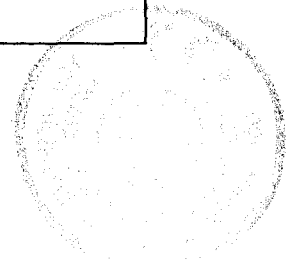
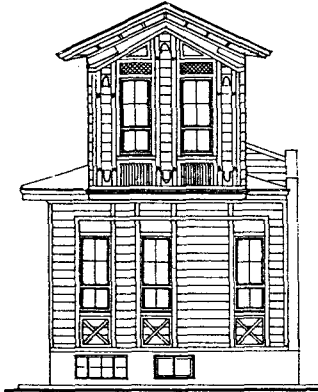
KAT PLANLARI 1/200

FOTOĞRAF

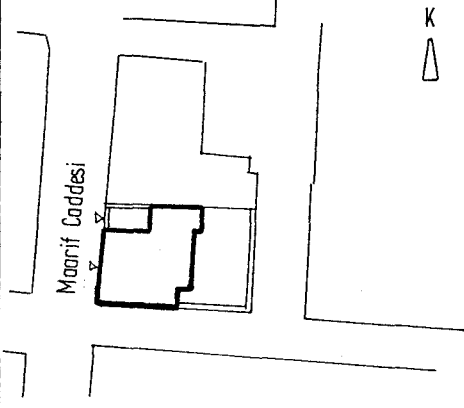
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

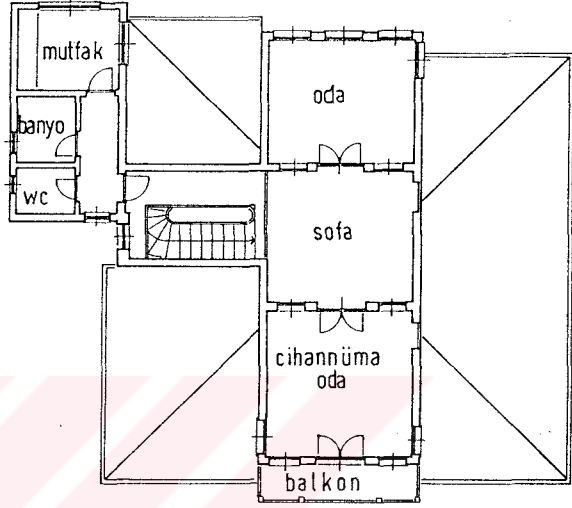

E.9	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: İslam GICI	ADRES: Dilaverbey Mahallesi Maarif Caddesi No:39-41	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

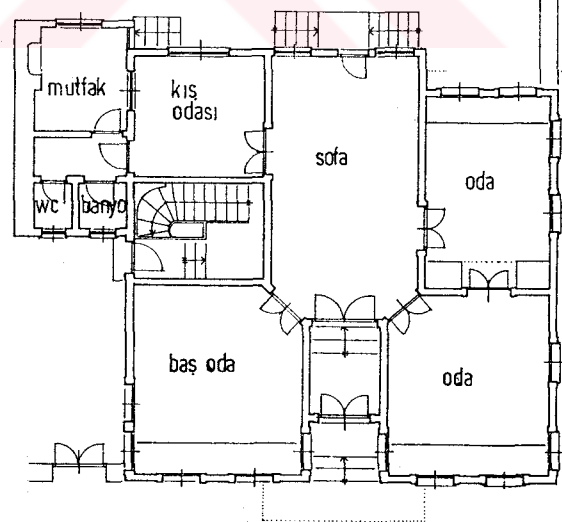

ÇATI KATI

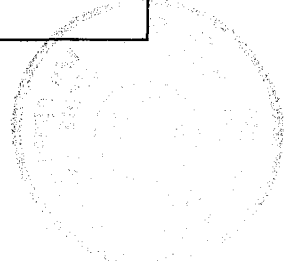
FOTOĞRAF

CEPHE 1/200

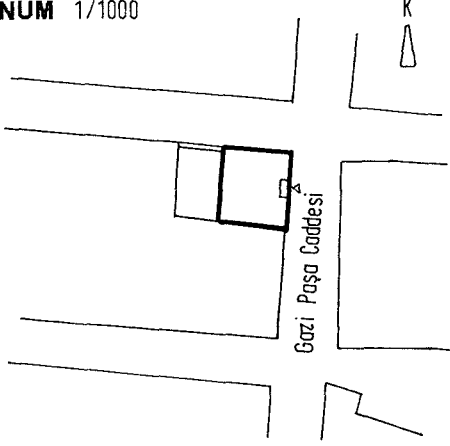

ZEMİN KAT PLANI

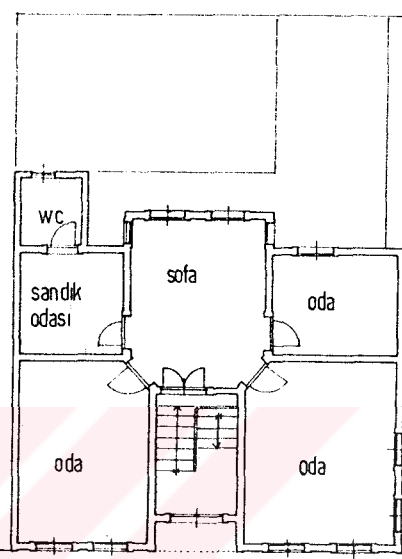

E.10	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Güner YÜRÜKER	ADRES: Mithat Paşa Mahallesi Gazi Paşa Caddesi No:6	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

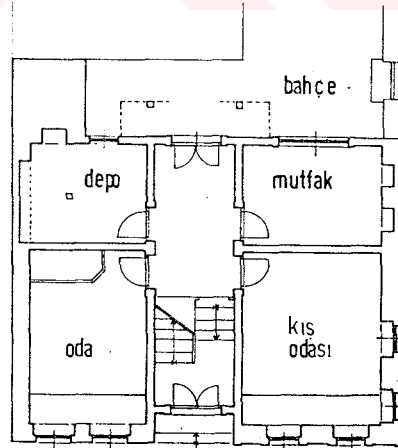

ZEMİN KAT PLANI

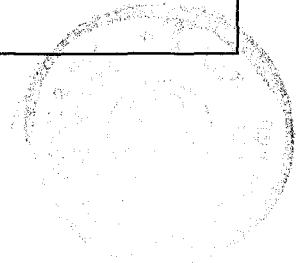
FOTOĞRAF

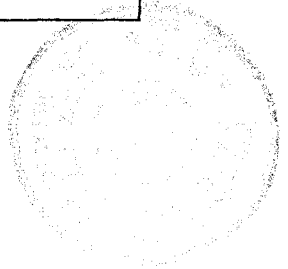
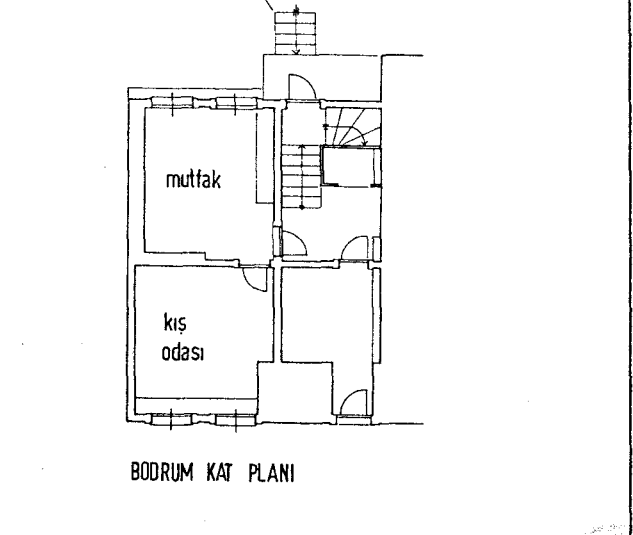
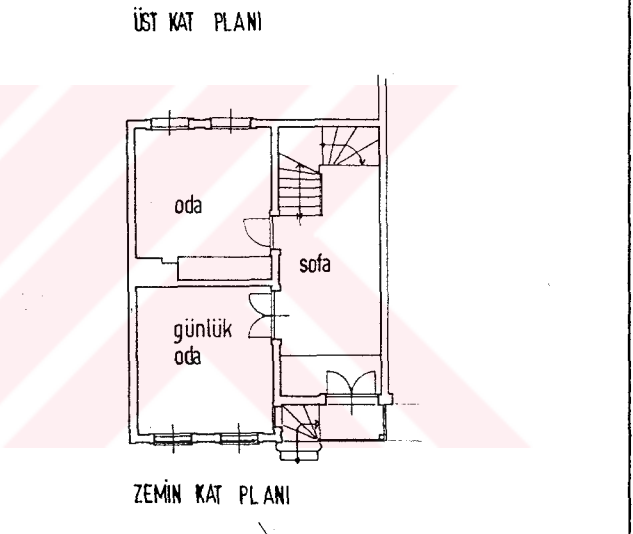
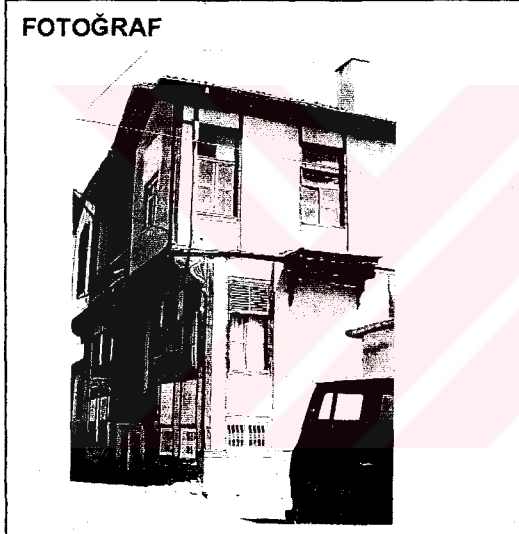
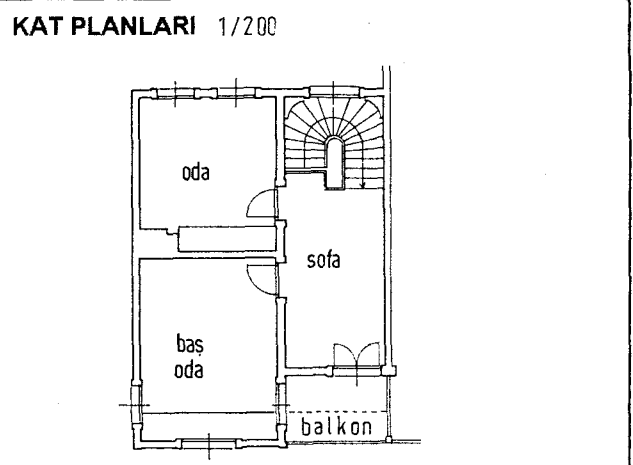
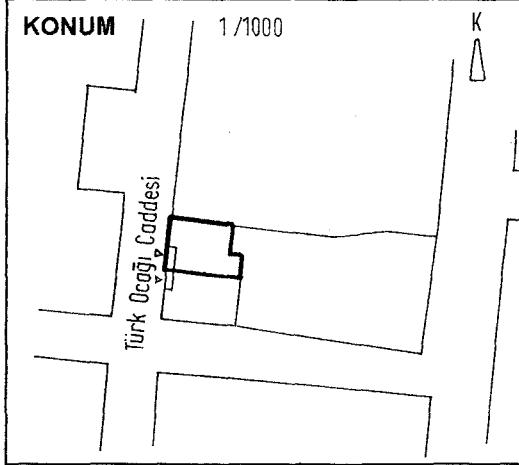
CEPHE 1/200

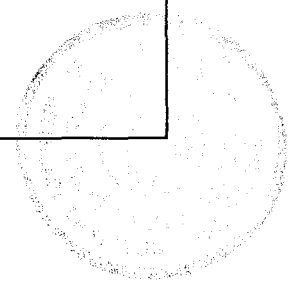
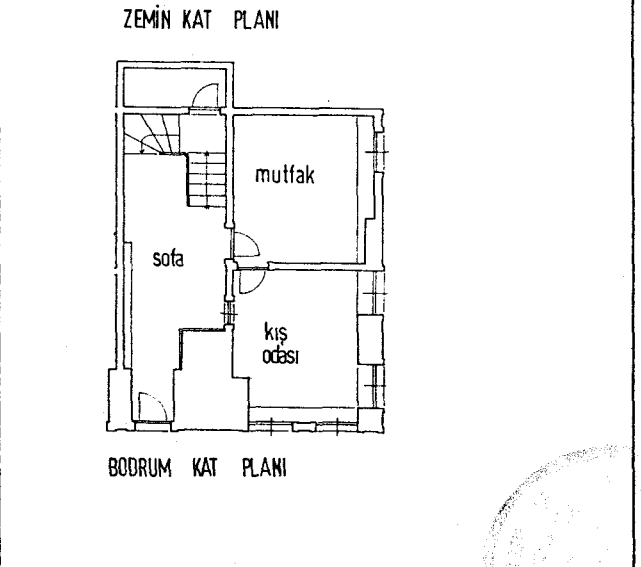
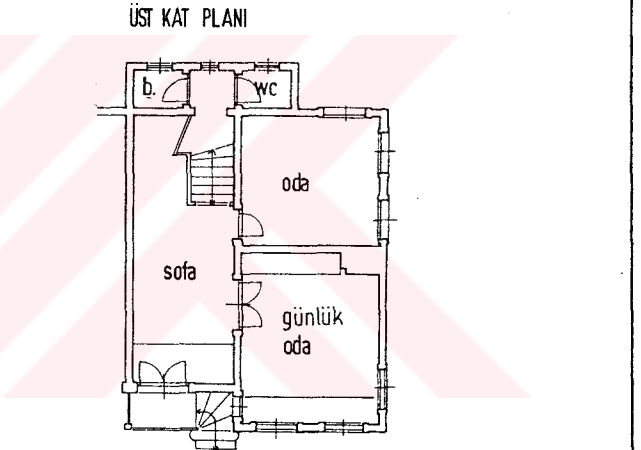
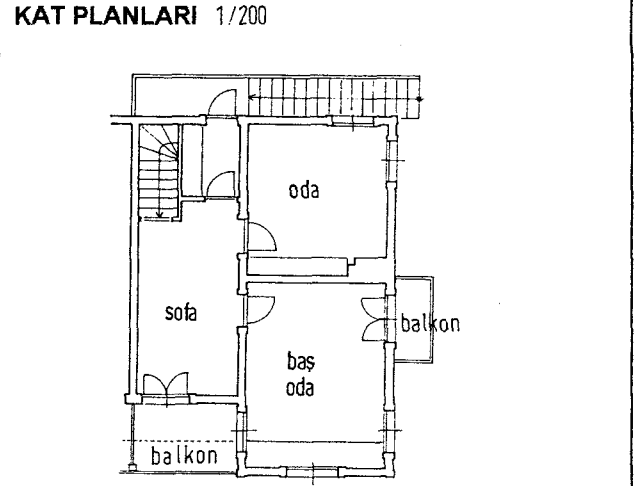
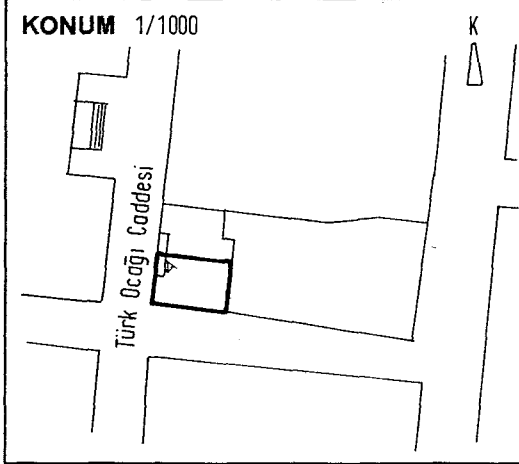
BODRUM KAT PLANI

E.11	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Sosyal Yard. Derneği	ADRES: Türk Ocağı Caddesi No:15	

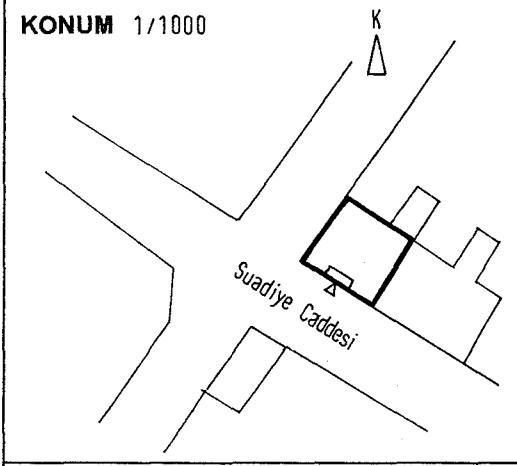

E.12	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Saim METİN	ADRES: Kaleiçi Türk Ocağı Caddesi No:17	

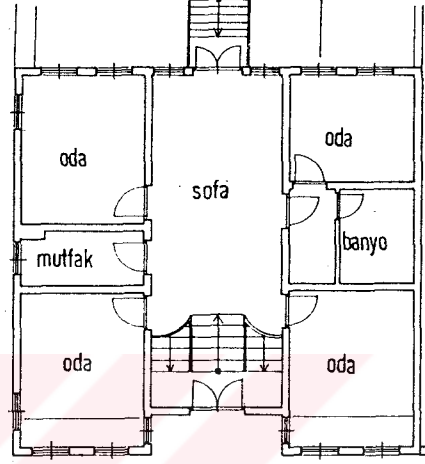

E.13	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Fikret ZÜMRÜTER	ADRES: Suadiye Caddesi No:28 Karaağaç mahallesi	

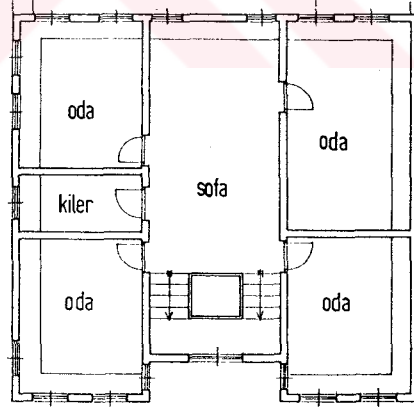

KAT PLANLARI 1/200

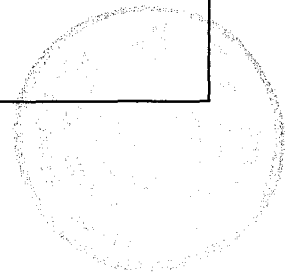
ZEMİN KAT PLANI

FOTOĞRAF

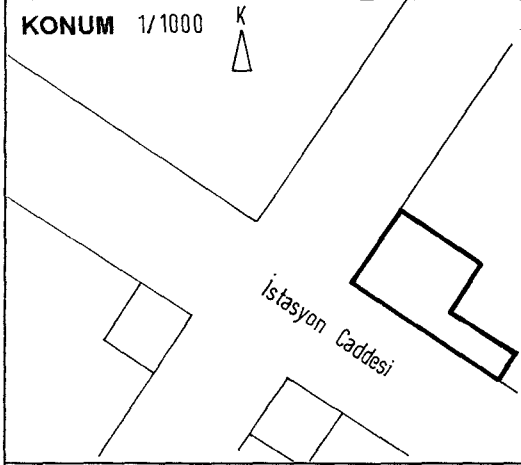

BODRUM KAT PLANI

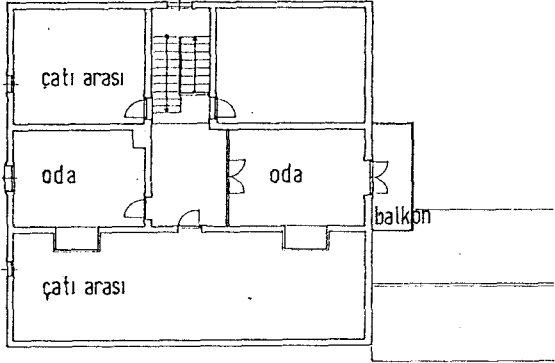
CEPHE 1/200

E.14	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: E. KÖYLÜOĞLU	ADRES: Karaağaç Mahallesi No:8	

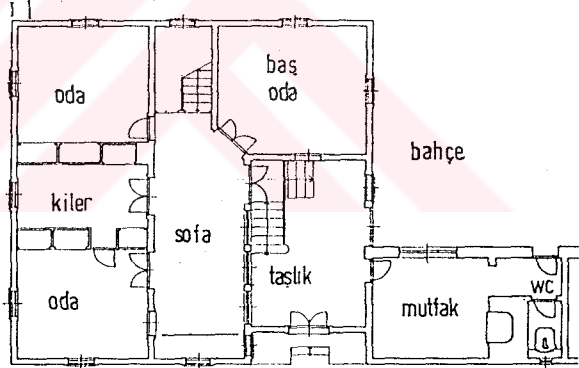
KAT PLANLARI

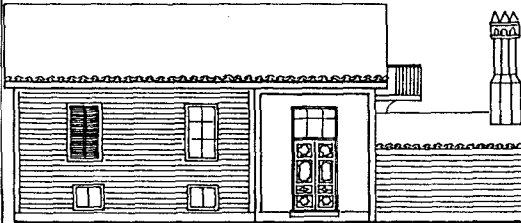
FOTOĞRAF

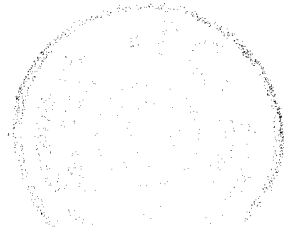
ÇATI KATI

CEPHE

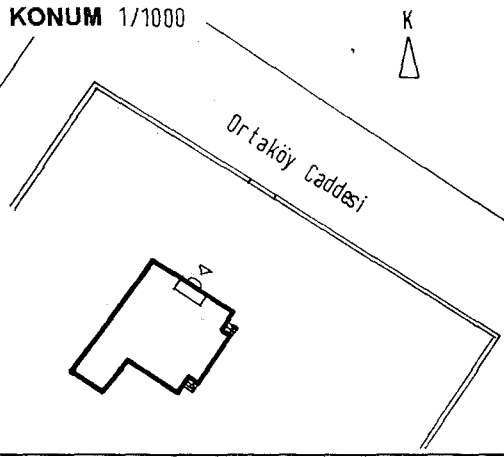

ZEMİN KAT PLANI

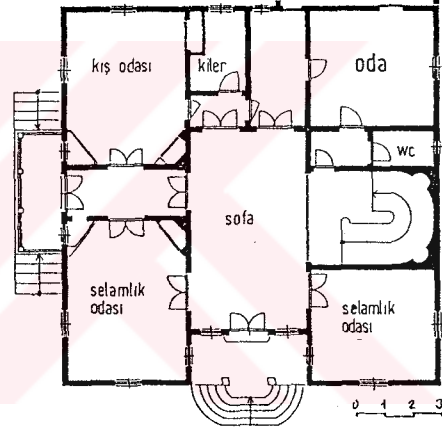
E.15	İL: EDİRNE	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: RÜVEYDA GÜLER	ADRES: Karaağaç Mahallesi Ortaköy Caddesi No:15	

KONUM 1/1000

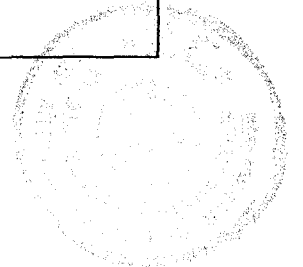
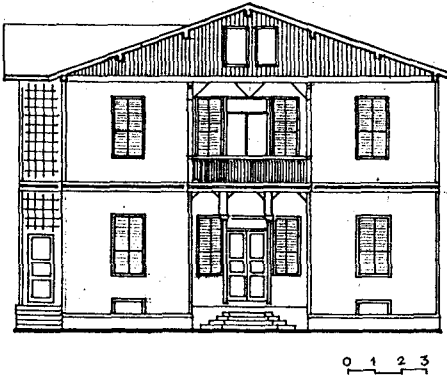
KAT PLANLARI

FOTOĞRAF

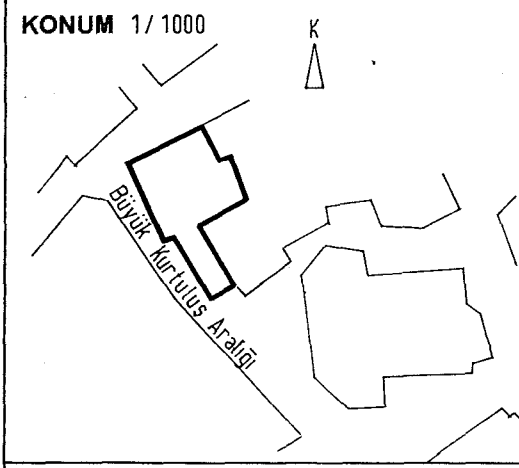

ZEMİN KAT PLANI

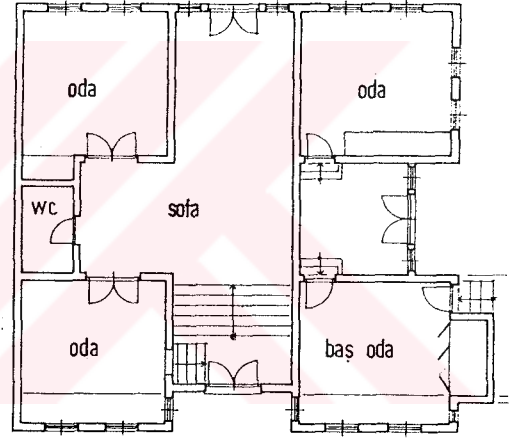
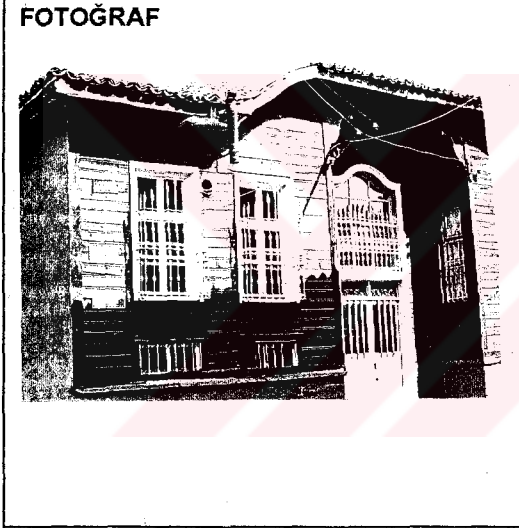
CEPHE

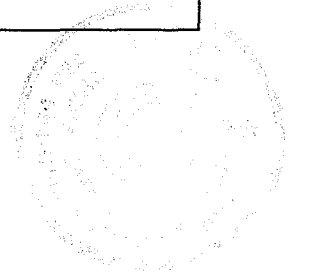
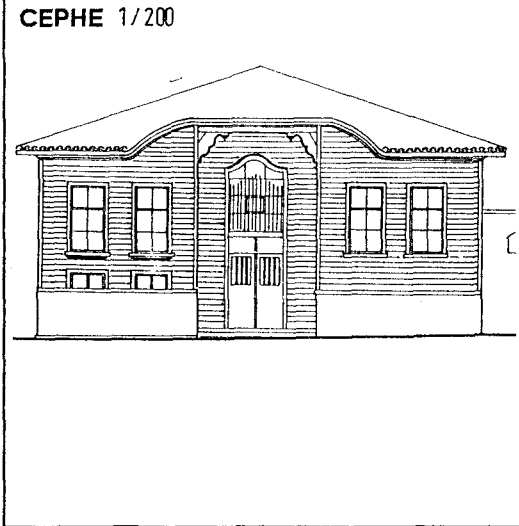
E.16	İL: EDİRNE	İLÇE: UZUNKÖPRÜ	KASABA:
	SAHİBİ: Abbas MANİSA	ADRES: Muradiye Mahallesi Büyük Kurtuluş Aralığı No:14	

KAT PLANLARI 1/200

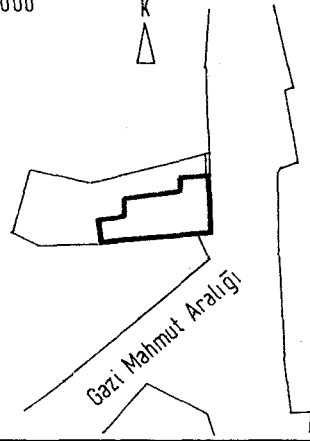

ZEMİN KAT PLANI

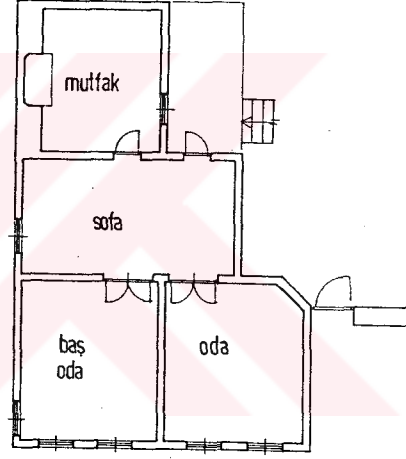
E.17	İL: EDİRNE	İLÇE: UZUNKÖPRÜ	KASABA:
	SAHİBİ: Ömer ÇELİKBİLEK	ADRES: Muradiye Mahallesi Gazi Mahmut Aralığı No:14	

KONUM 1/1000

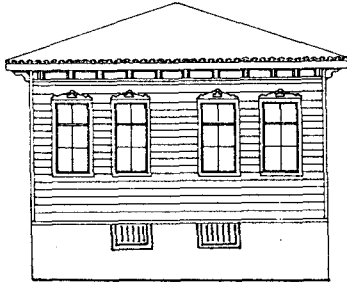
KAT PLANLARI 1/200

FOTOĞRAF

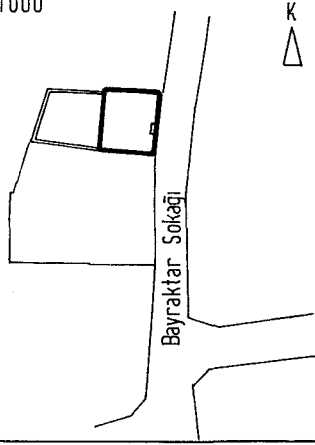
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

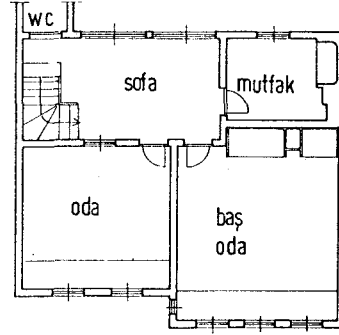

E.18	İL: EDİRNE	İLÇE: UZUNKÖPRÜ	KASABA:
	SAHİBİ: Necati GÖRELİ	ADRES: Bayraktar Sokak No:13 Muradiye Mahallesi	

KONUM 1/1000

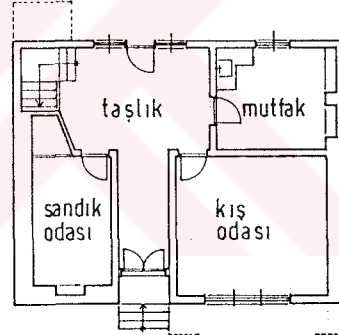

KAT PLANLARI 1/200

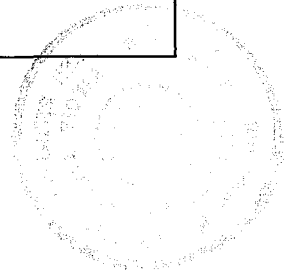
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

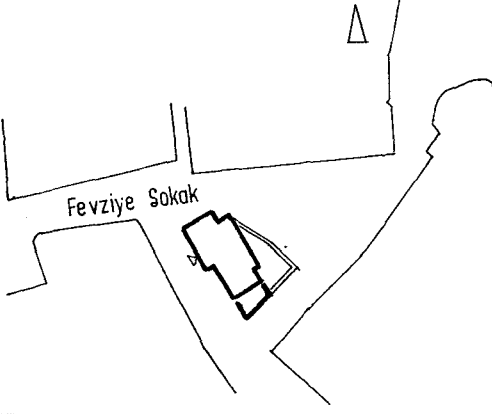
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

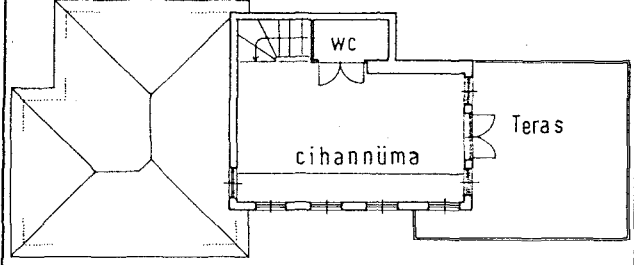

E.19	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Azade GÜNERİ	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fevziye Sokak No:9	

KONUM 1/1000

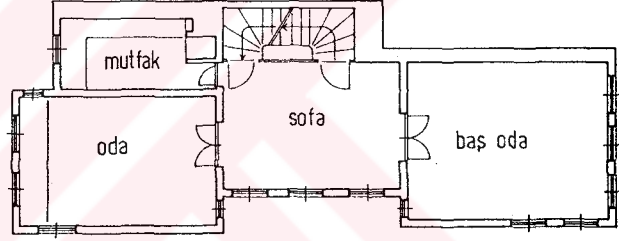

KAT PLANLARI 1/200

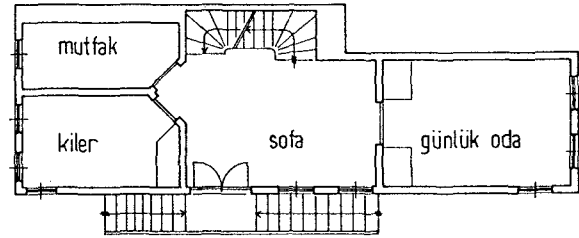
ÇATI KATI

FOTOĞRAF

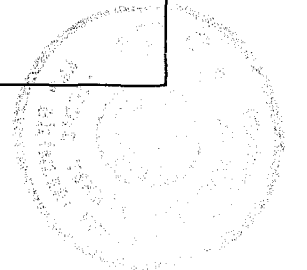

ÜST KAT PLANI

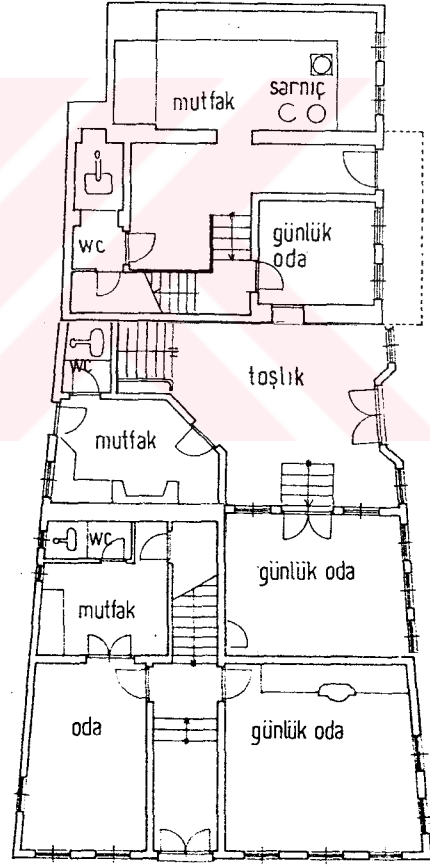
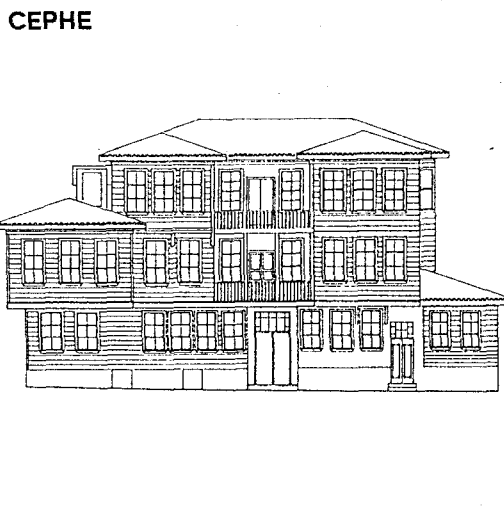
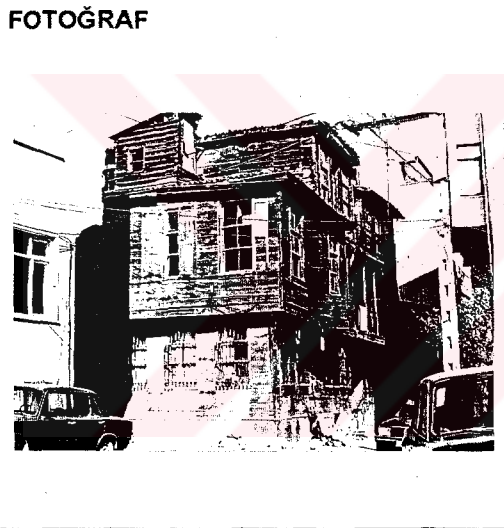
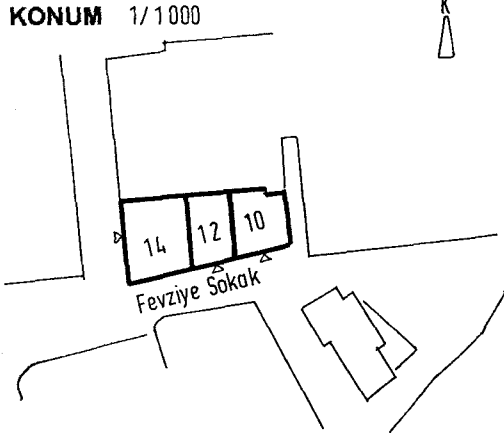
CEPHE

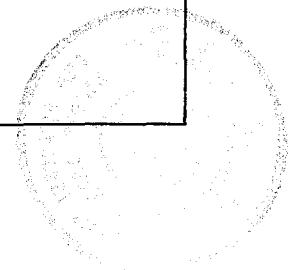
ZEMİN KAT PLANI

E.20	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: İlhan COŞKUN	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fevziye Sokak No:10 12-14	

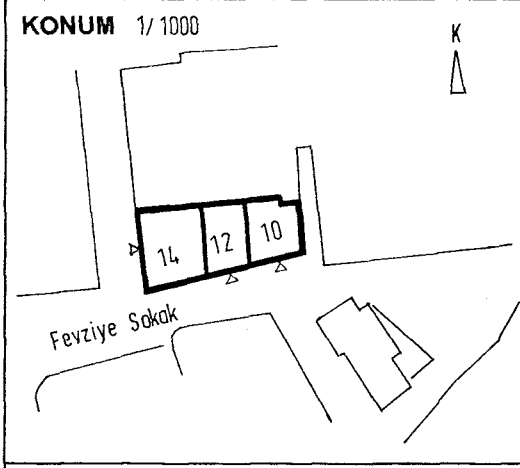

ZEMİN KAT PLANI

E.20	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: İlhan COŞKUN	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fevziye Sokak No:10-12-14	

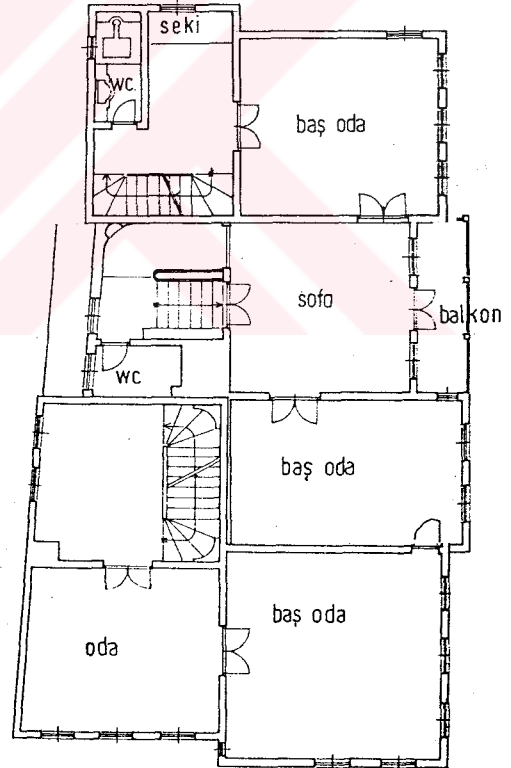

KAT PLANLARI 1/200

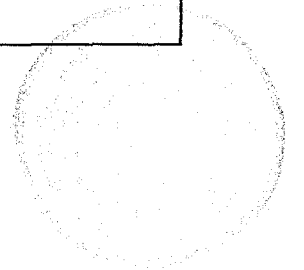
FOTOĞRAF

CEPHE

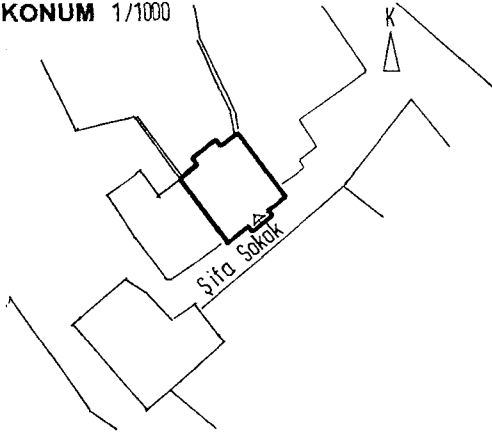

ÜST KAT PLANI

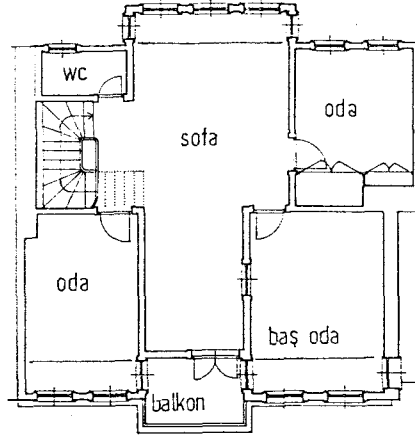

E.21	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Hasan ÖZGÜRLER	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Şifa Sokak No:4	

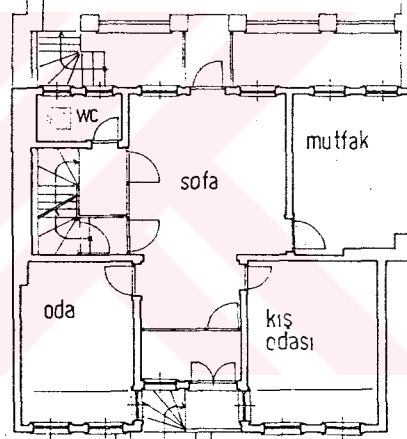
KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

ÜST KAT PLANI

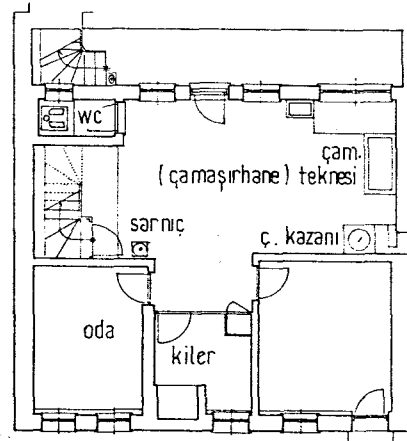

ZEMİN KAT PLANI

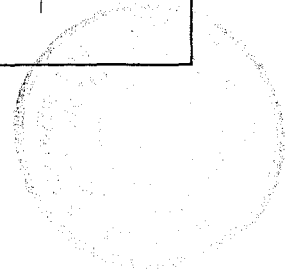
FOTOĞRAF

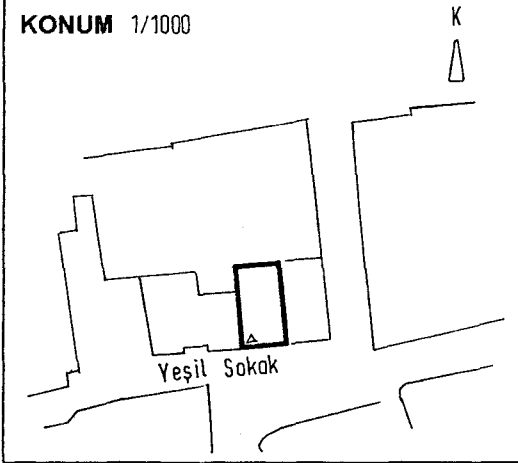
CEPHE 1/200

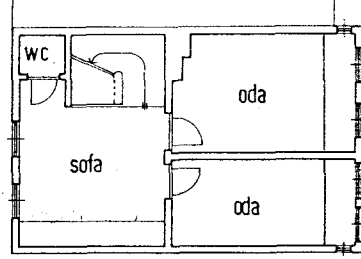
BODRUM KAT PLANI

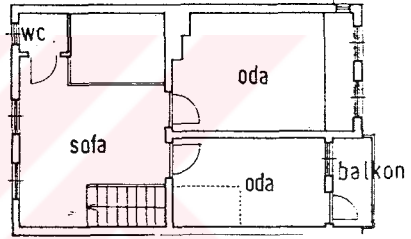
E.22	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Halil ÇETİNKAYA	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Yeşil Sokak No:20	

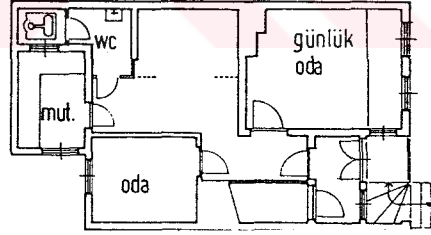
KAT PLANLARI 1/200

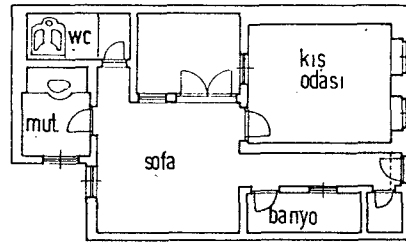
ÇATI KATI

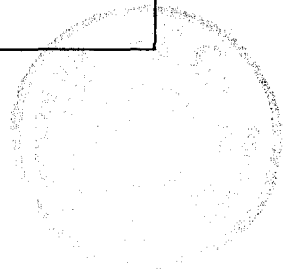
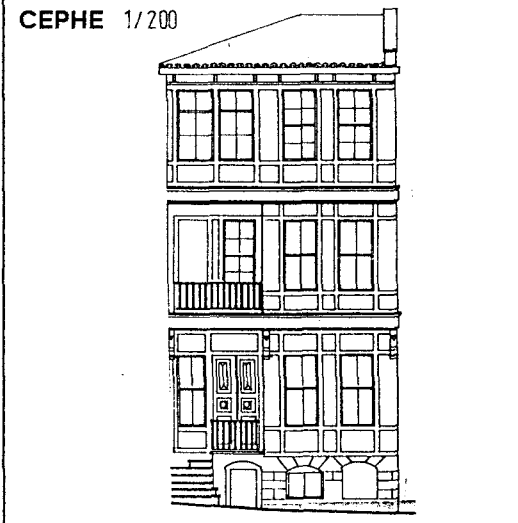
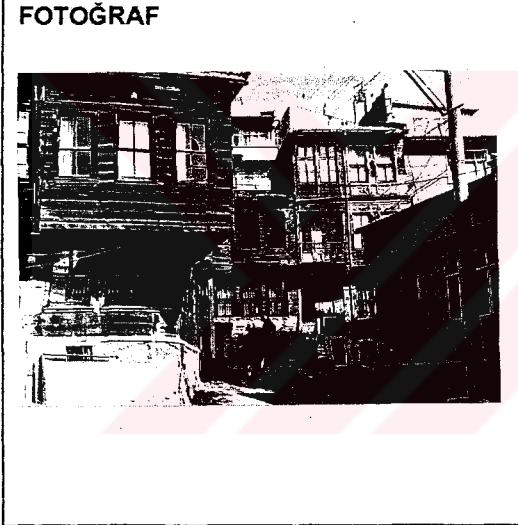
ÜST KAT PLANI

ZEMİN KAT PLANI

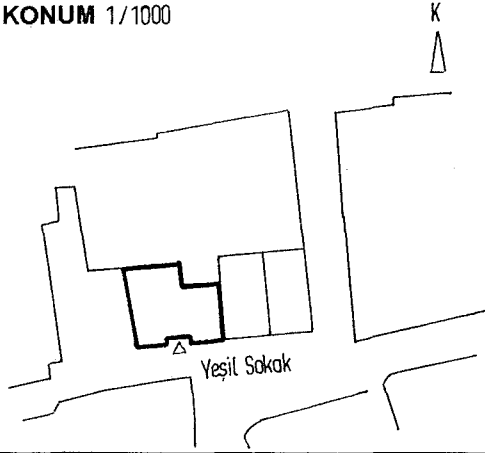

BODURUM KAT PLANI

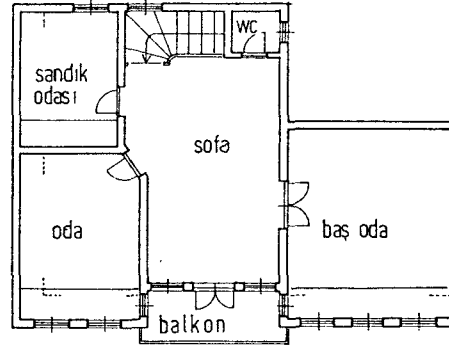

E.23	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Naime TAYLAN	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Yeşil Sokak No:2	

KONUM 1/1000

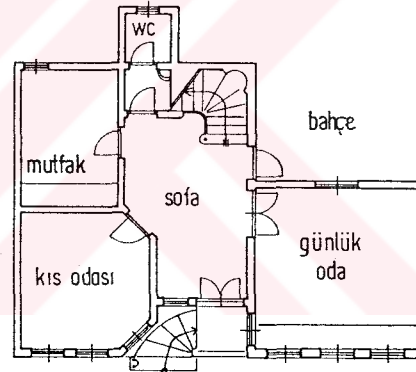

KAT PLANLARI 1/200

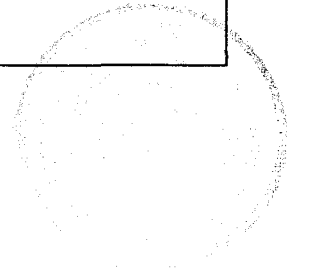
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

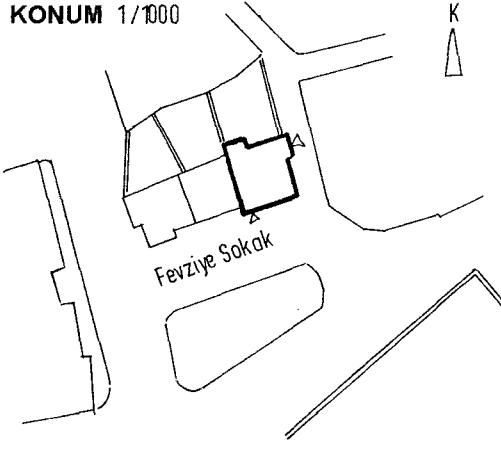
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

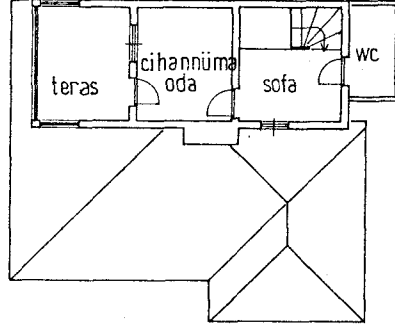

E.24	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Nedim KARAHALİL	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fevziye Sokak No:10	

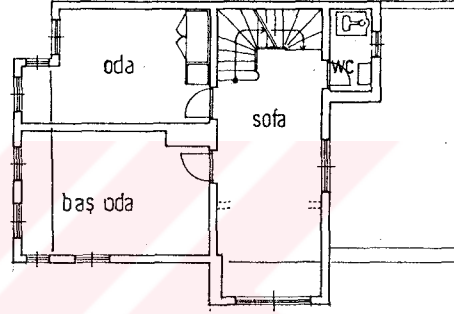
KONUM 1/1000

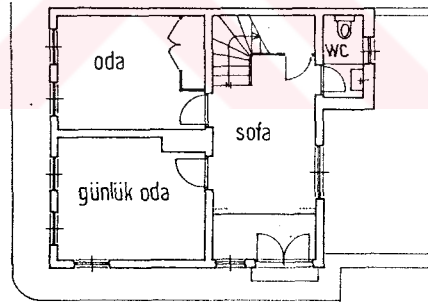
KAT PLANLARI 1/200

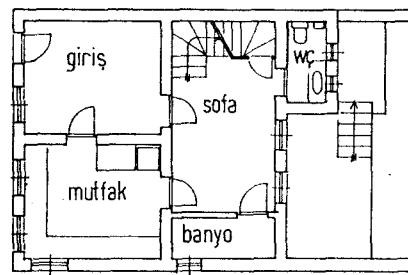
ÇATI KATI

ÜST KAT PLANI

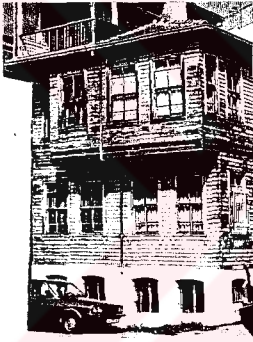

ZEMİN KAT PLANI

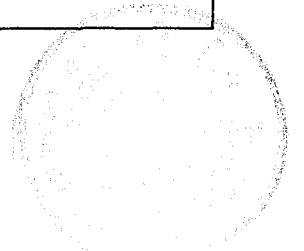
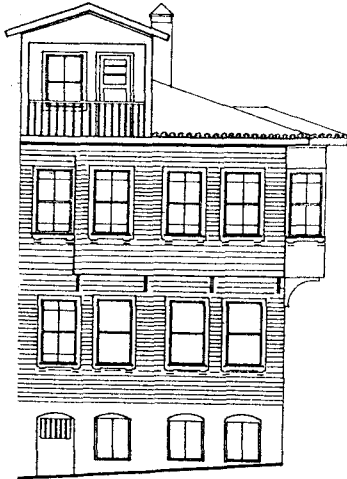

BODRUM KAT PLANI

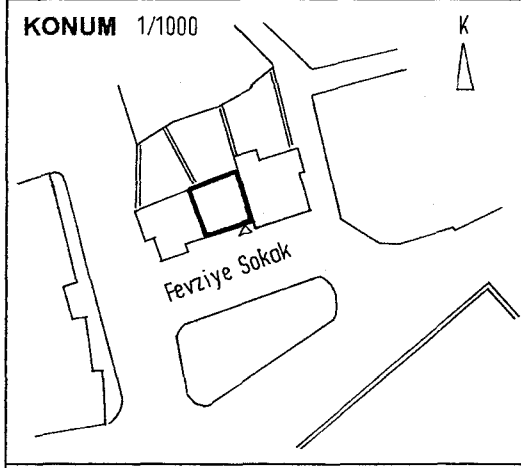
FOTOĞRAF

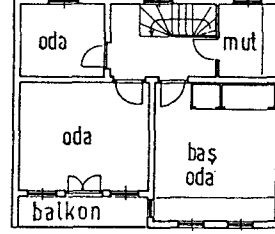
CEPHE 1/200

E.25	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Demir Ali YENİGÜN	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fevziye Sokak No:38	

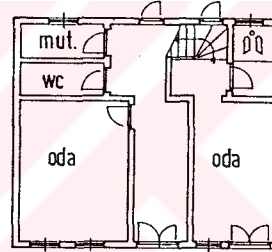
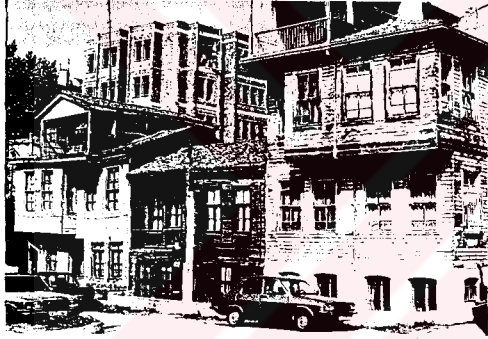

KAT PLANLARI 1/200

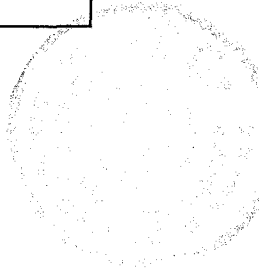
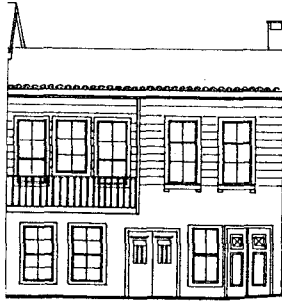
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

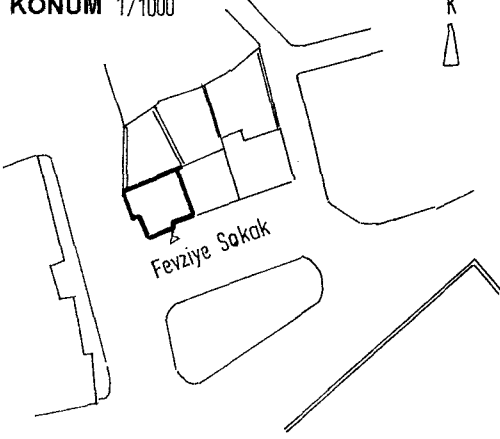
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

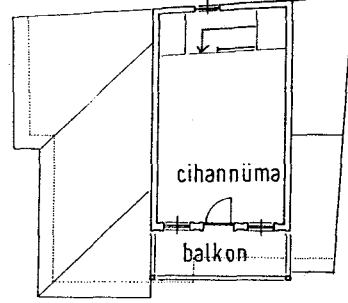

E.26	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Fahri ERIÇ	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fevziye Sokak No:40	

KONUM 1/1000

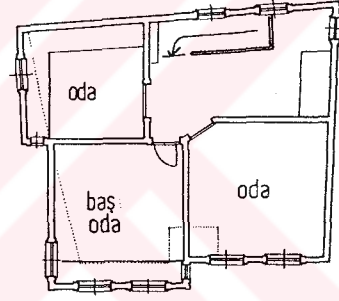
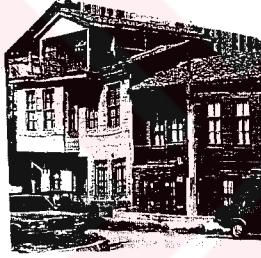

KAT PLANLARI 1/200

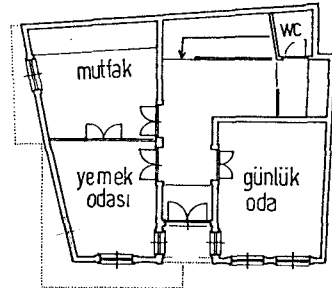
ÇATI KATI

FOTOĞRAF

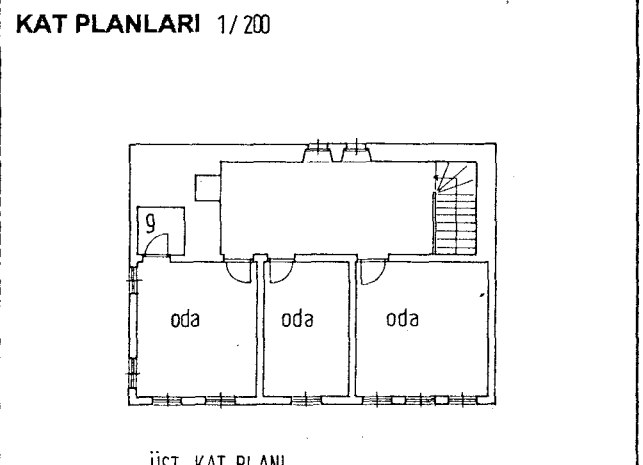
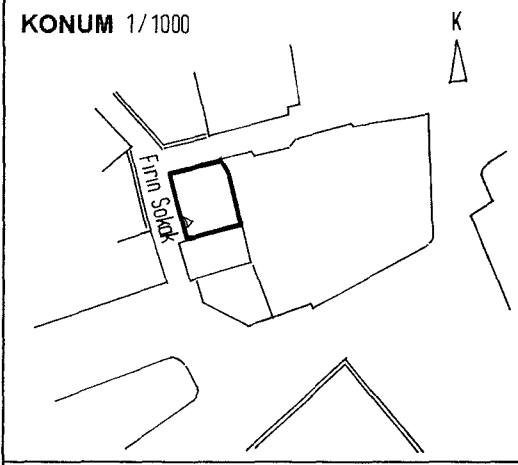
ÜST KAT PLANI

CEPHE 1/200

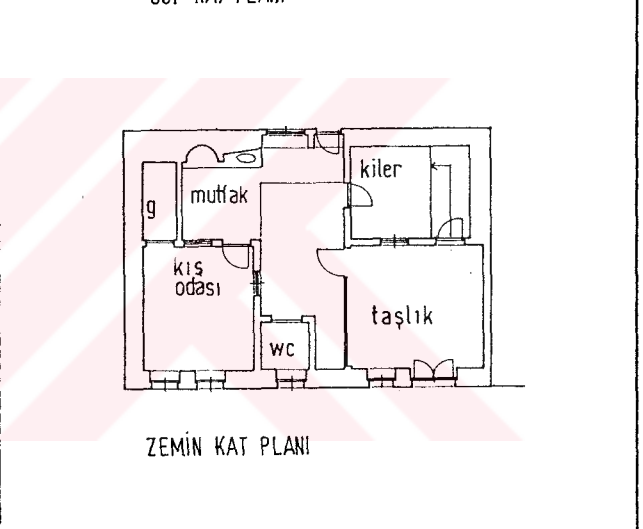

ZEMİN KAT PLANI

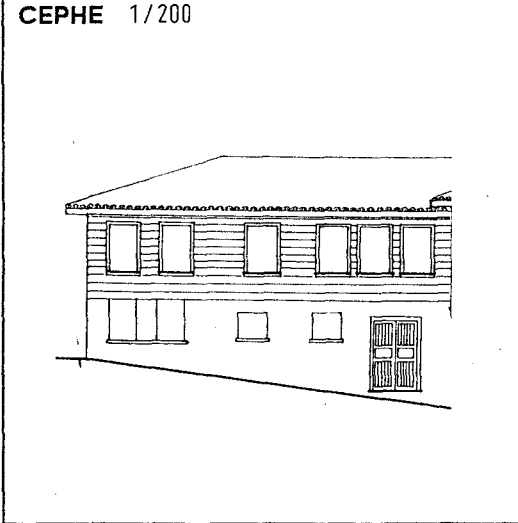
E.27	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Ali METİNER	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fırın Sokak No:5	

ÜST KAT PLANI

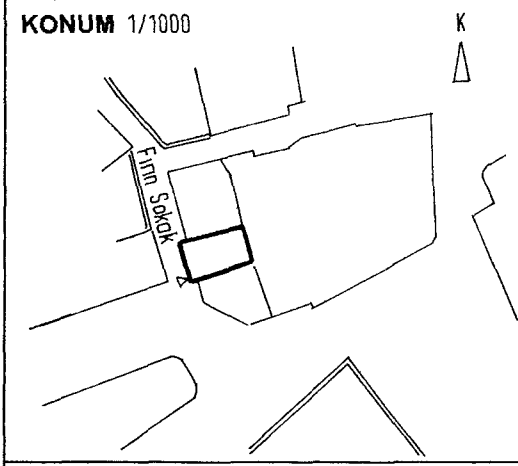

ZEMİN KAT PLANI

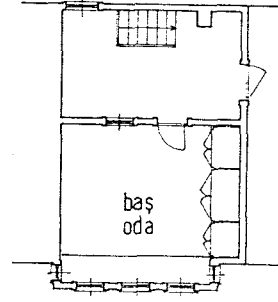

E.28	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Şükrü ÖZCAN	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Fırın Sokak No:7	

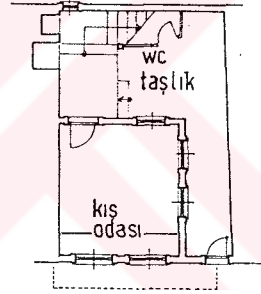

KAT PLANLARI 1/200

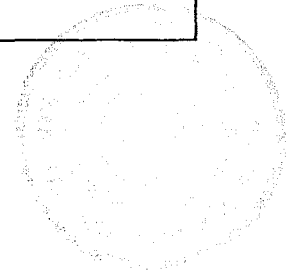
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

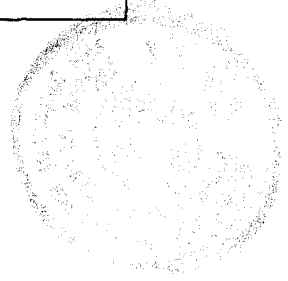
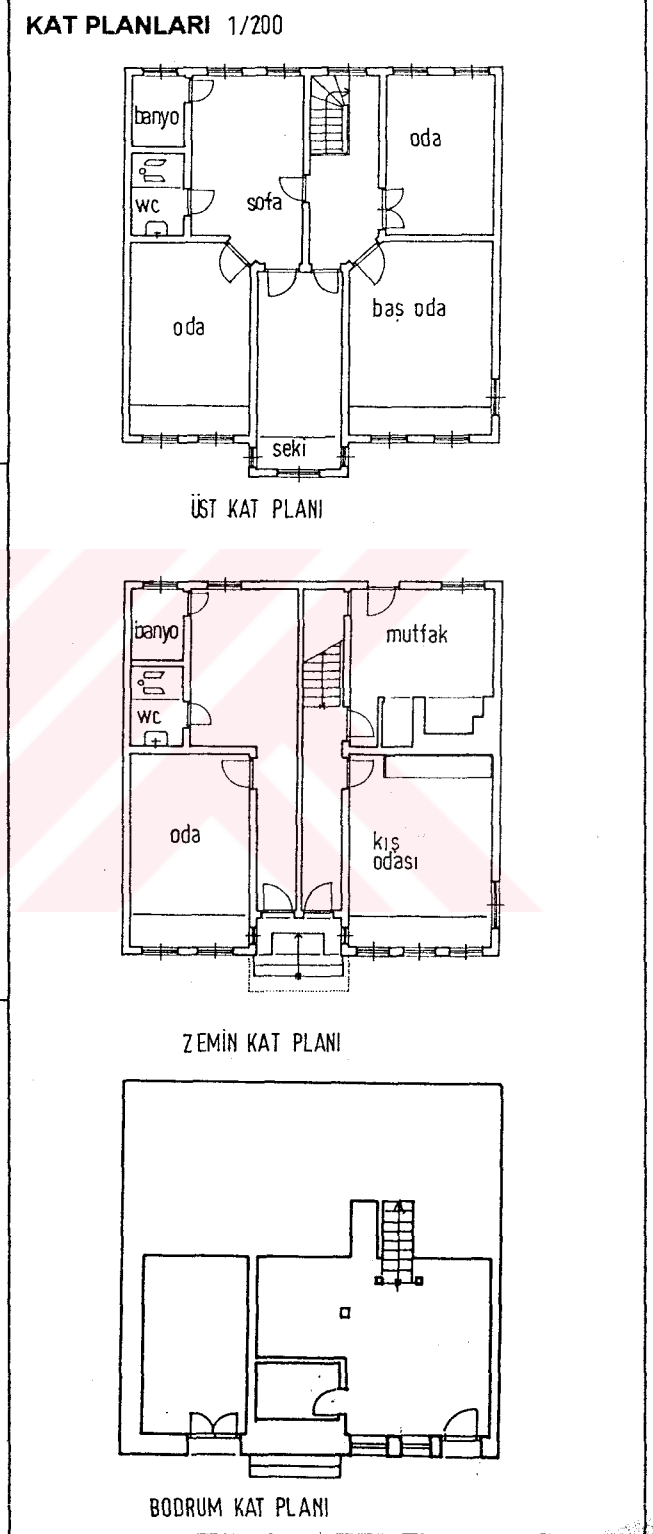
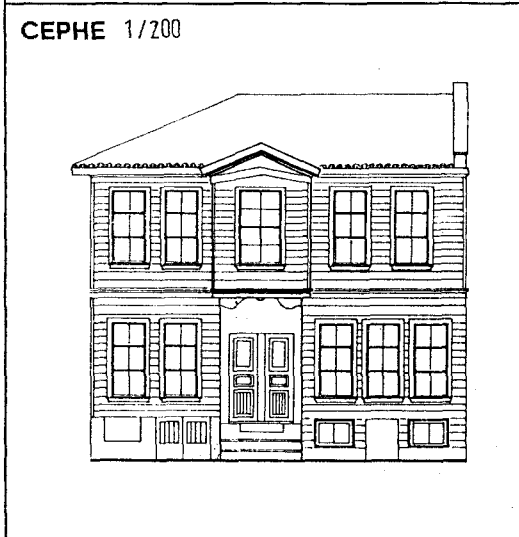
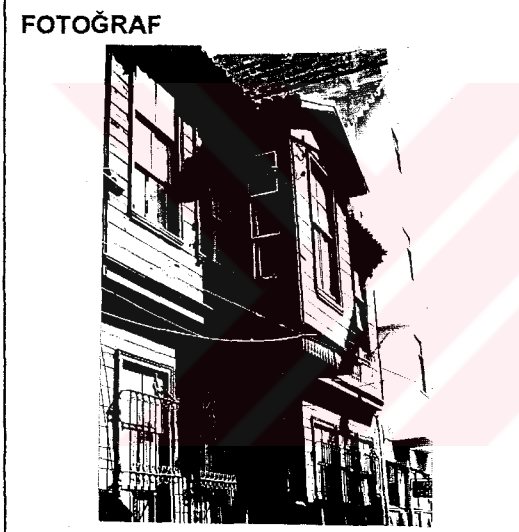
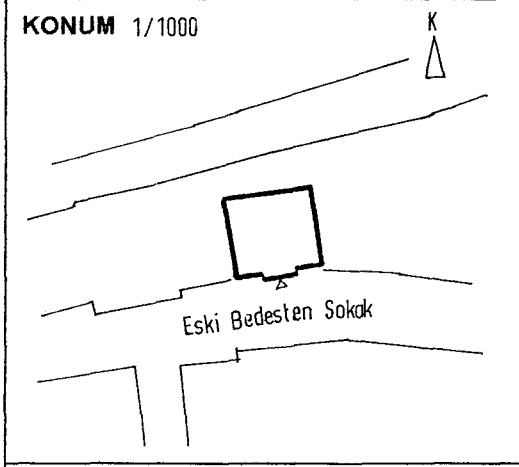

ZEMİN KAT PLANI

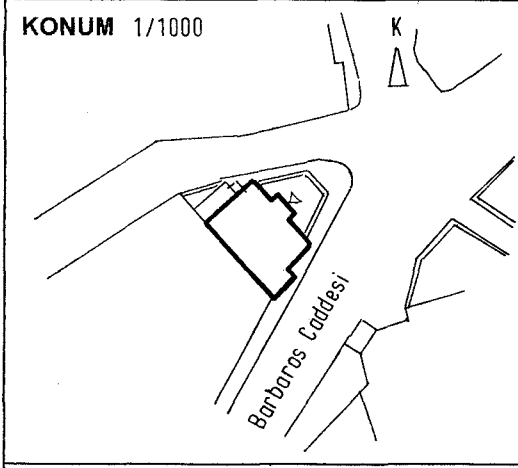
CEPHE 1/200

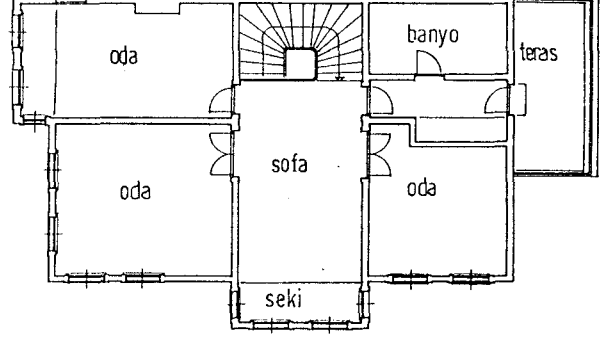
E.29	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Emine GÖKÇENER	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Eski Bedesten Sokak No:28-30	

E.30	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Şefik GÜRSOY	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Barbaros Caddesi No:2	

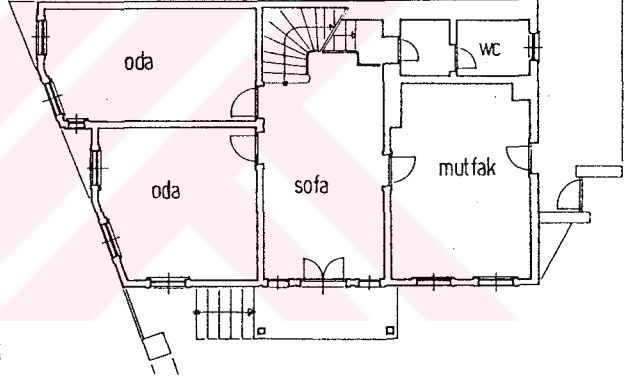

KAT PLANLARI 1/200

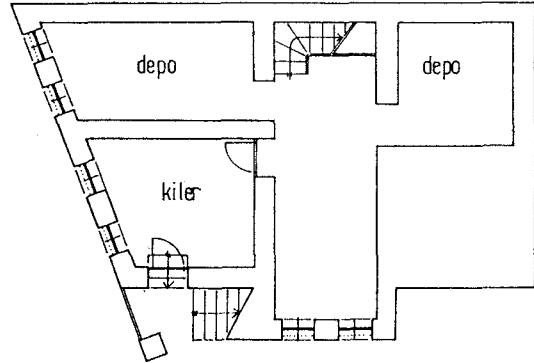
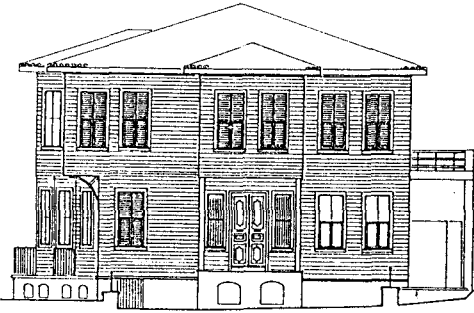
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

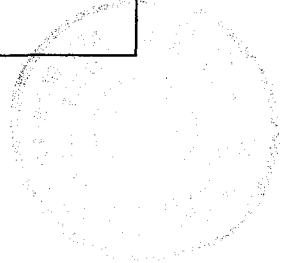

ZEMİN KAT PLANI

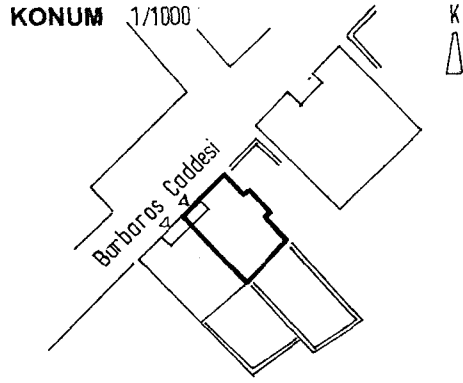
CEPHE

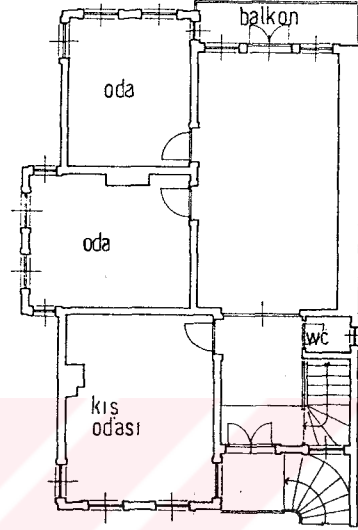
BODRUM KAT PLANI

E.31	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Halil AYTAÇ	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Barbaros Caddesi No:5	

KAT PLANLARI 1/200

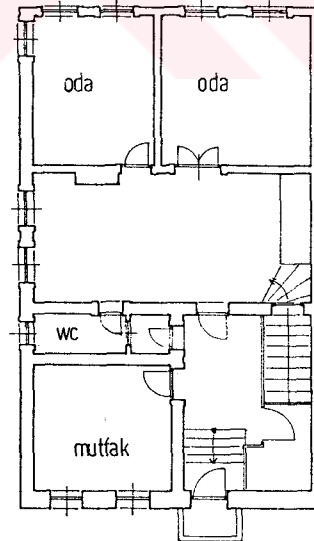
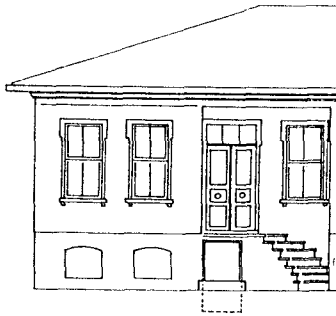

ZEMİN KAT PLANI

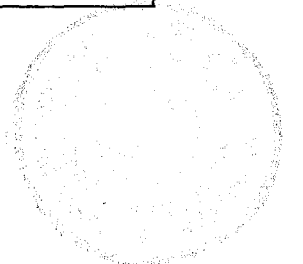
FOTOĞRAF

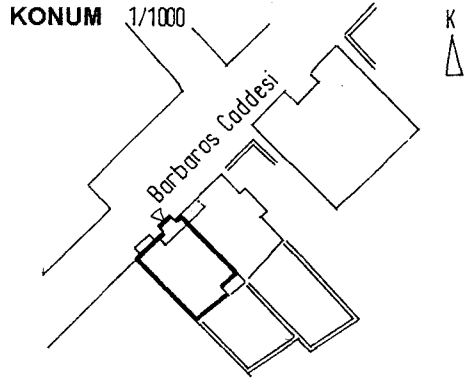
CEPHE 1/200

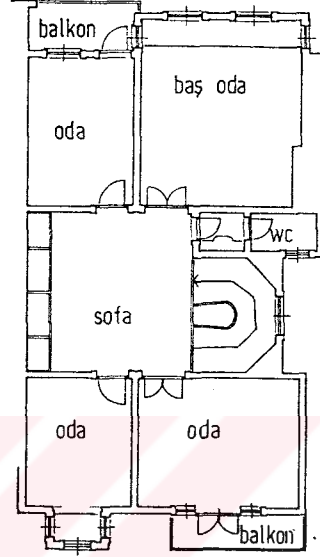
BODRUM KAT PLANI

E.32	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Rahmiye OĞUZ	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Barbaros Caddesi No:7	

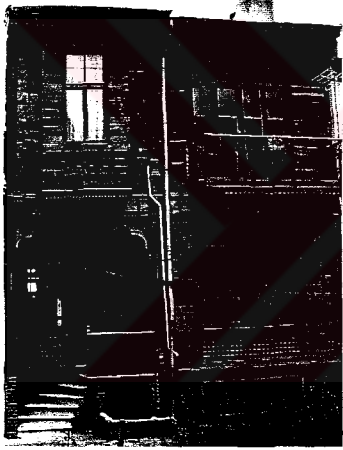

KAT PLANLARI 1/200

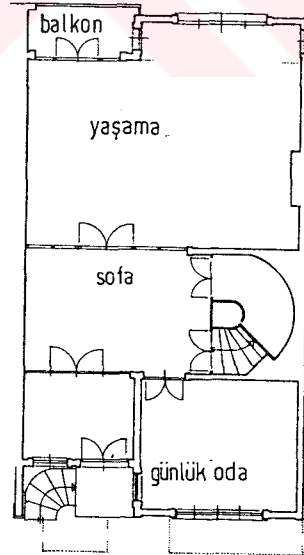

ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

CEPHE 1/200

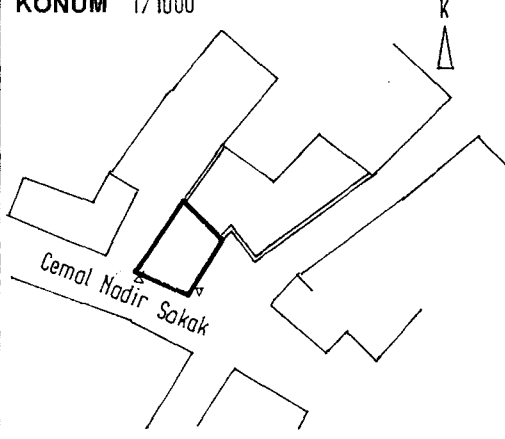

ZEMİN KAT PLANI

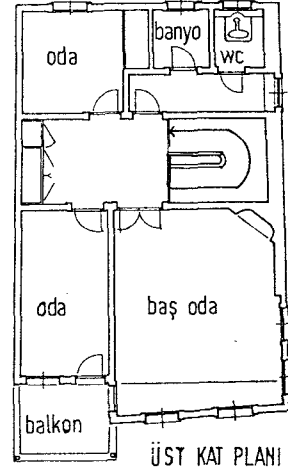

E.33	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Kevser LİV	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Cemal Nadir Sokak No:9	

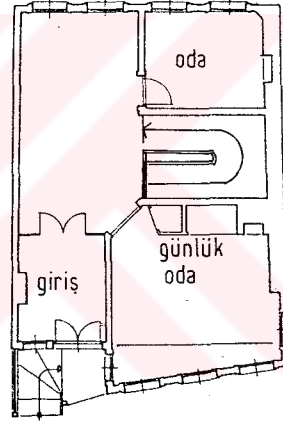
KONUM 1/1000

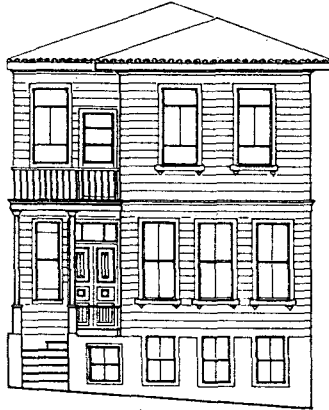
KAT PLANLARI 1/200

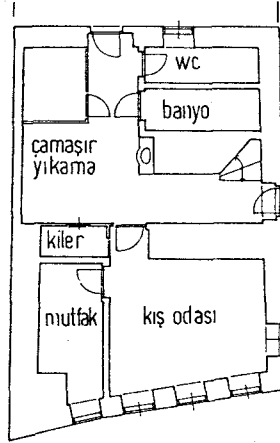
FOTOĞRAF

CEPHE 1/200

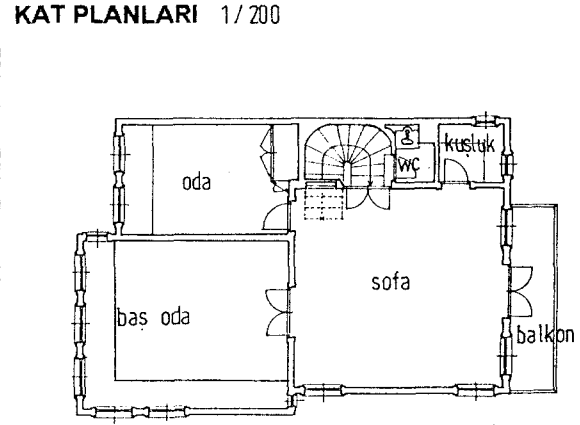
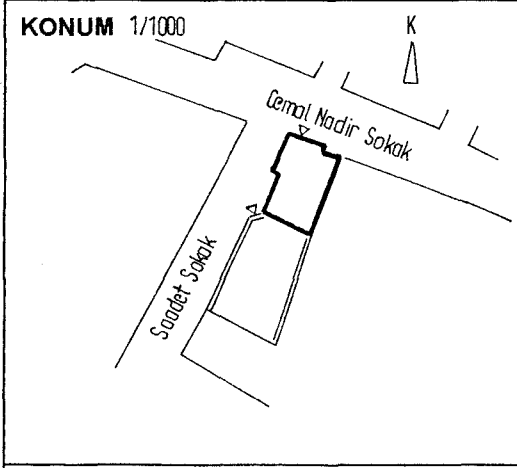

ZEMİN KAT PLANI

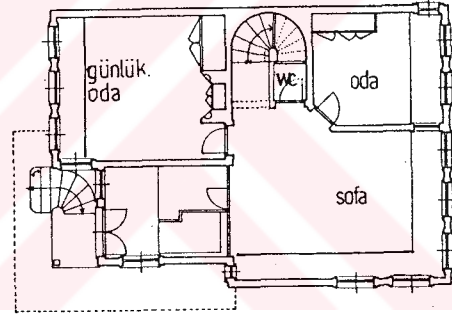
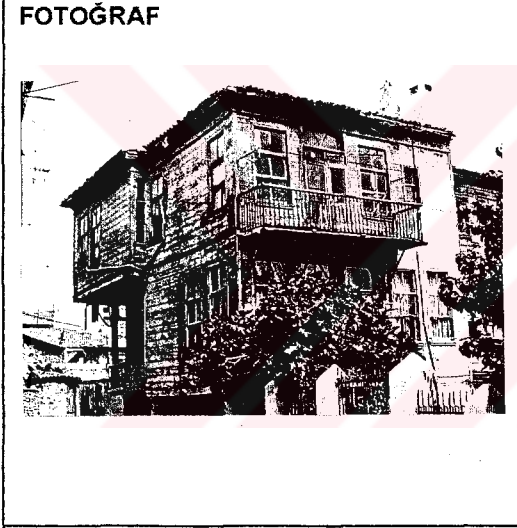

BODURUM KAT PLANI

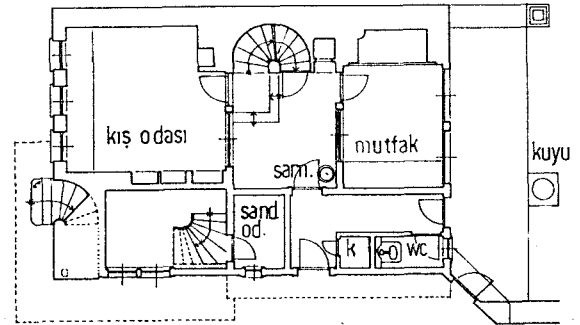
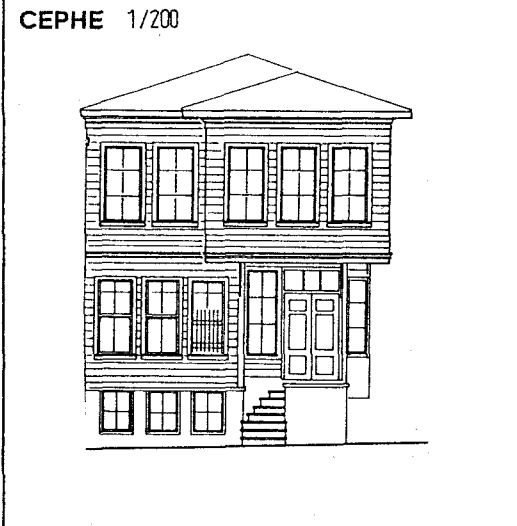
E.34	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Mukadder GÜNDER	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Cemal Nadir Sokak No:1	

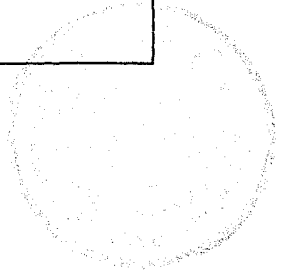
ÜST KAT PLANI

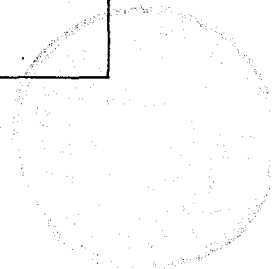
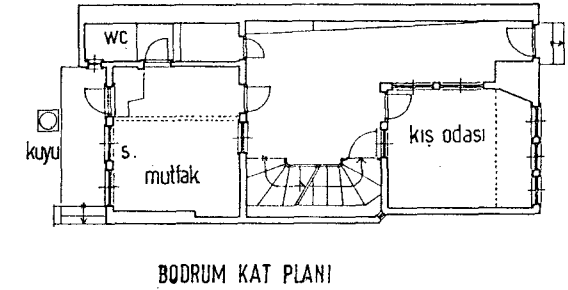
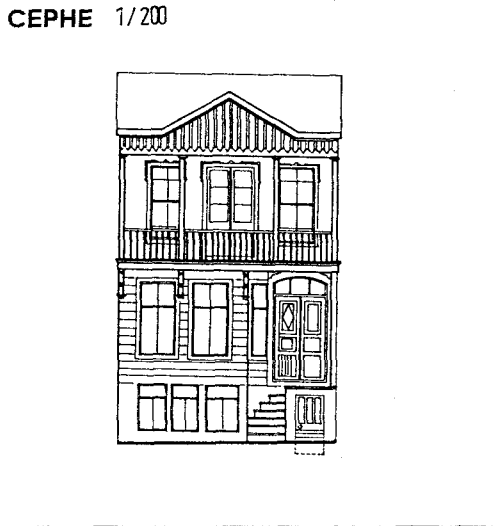
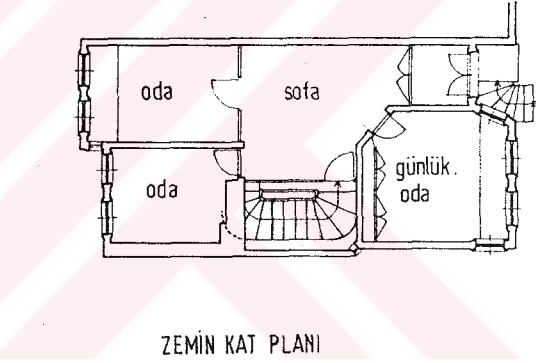
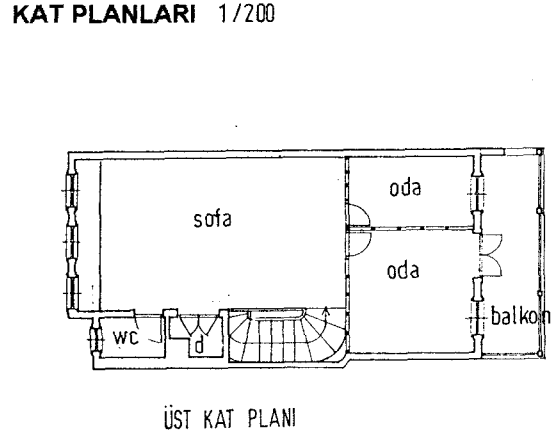
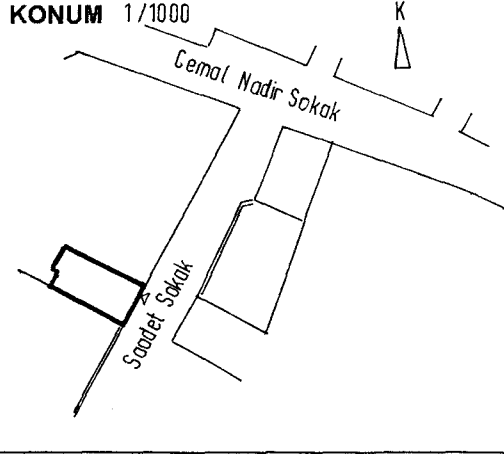
ZEMİN KAT PLANI

BODRUM KAT PLANI

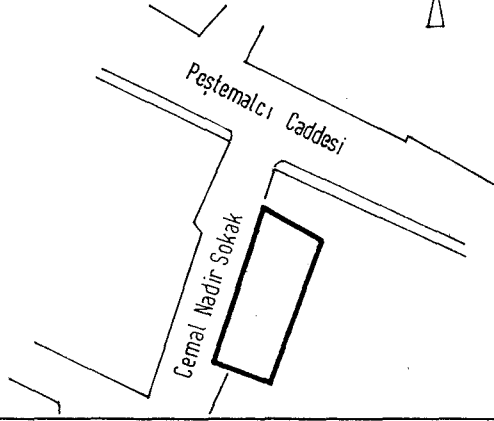
E.35	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Şaziye YAVUZ	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Saadet Sokak No:8	

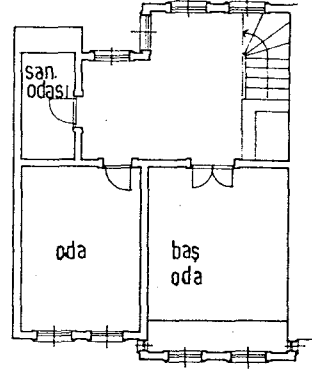

E.36	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Emin GÜLER	ADRES: Ertuğrul Mahallesi Cemal Nadir Sokak No:1	

KONUM 1/1000

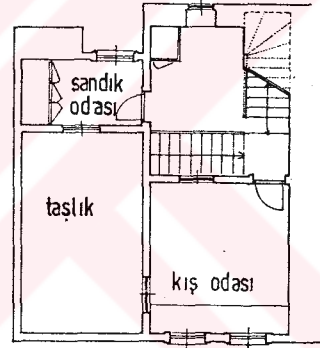

KAT PLANLARI 1/200

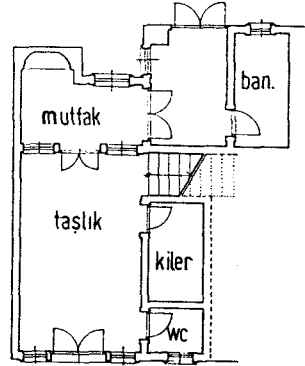
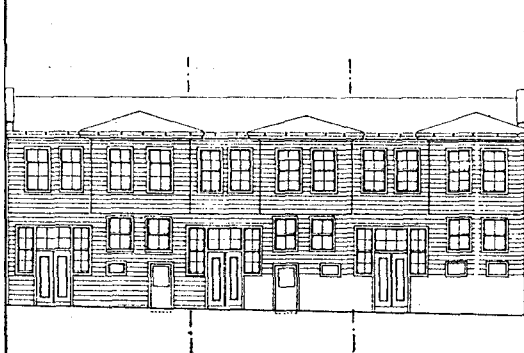
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

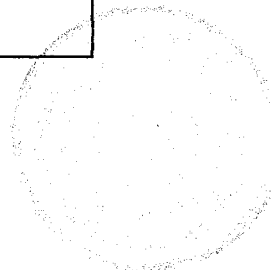

ARA KAT PLANI

CEPHE

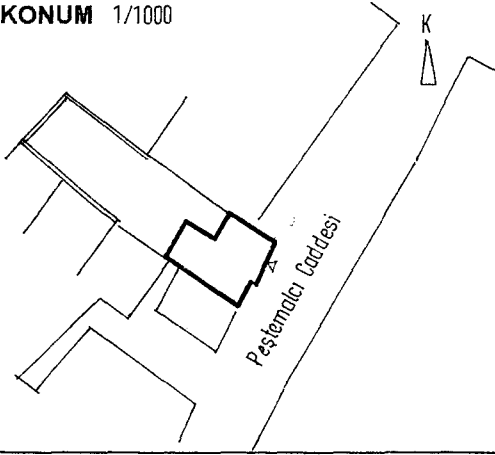

ZEMİN KAT PLANI

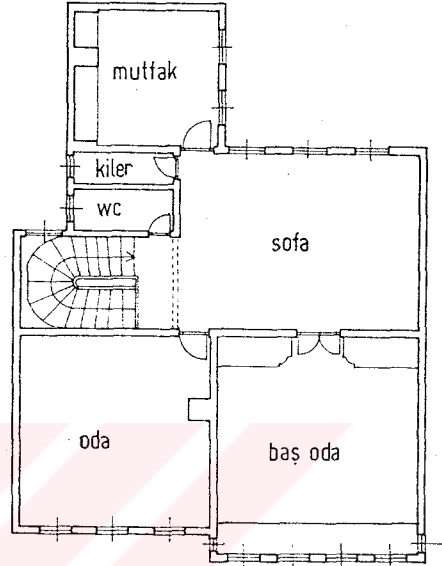

E.37	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Halil SEVEN	ADRES: Yavuz Mahallesi Peştemalçı Caddesi No:132	

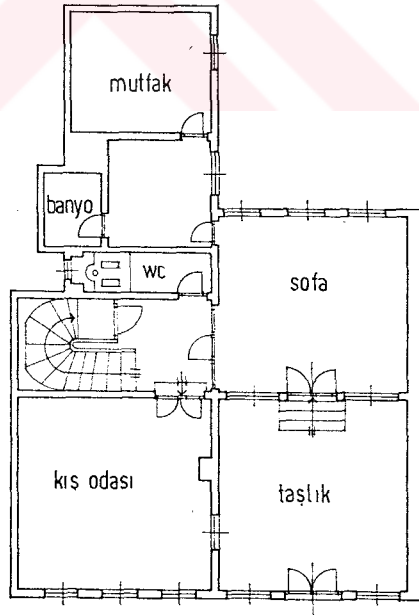
KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

ÜST KAT PLANI

ZEMİN KAT PLANI

FOTOĞRAF

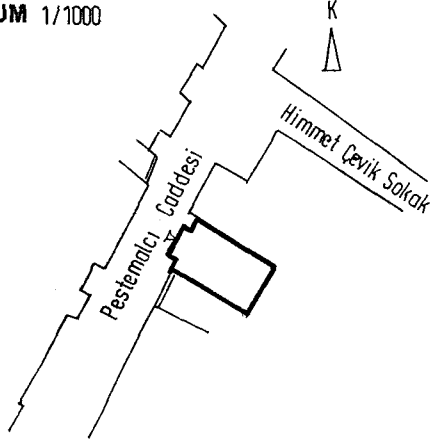

CEPHE 1/200

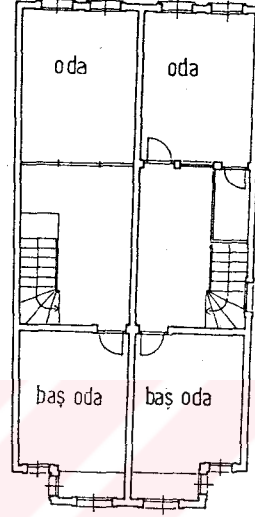

E.38	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: Osman ÇİÇEK	ADRES: Yavuz Mahallesi Peştemalçı Caddesi No:119-121	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

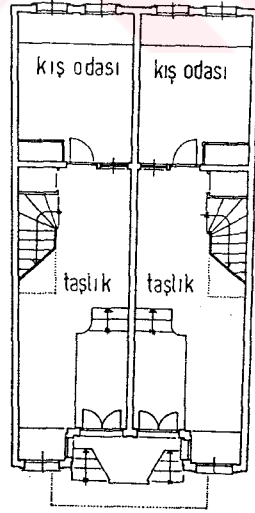
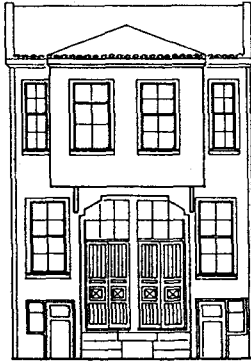

ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

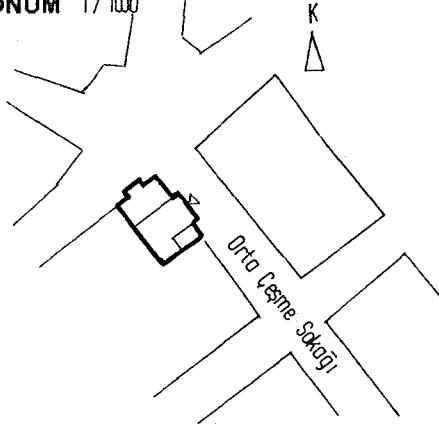
CEPHE 1/200

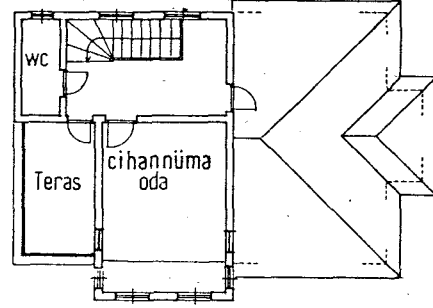
ZEMİN KAT PLANI

E.39	İL: TEKİRDAĞ	İLÇE:	KASABA:
	SAHİBİ: ALİ VARLIK	ADRES:	Mahallesi Orta Çeşme Sokak No:16

KONUM 1/1000

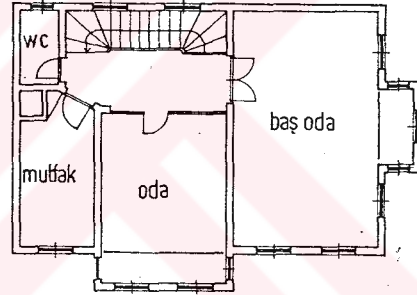

KAT PLANLARI 1/200

ÇATI KATI

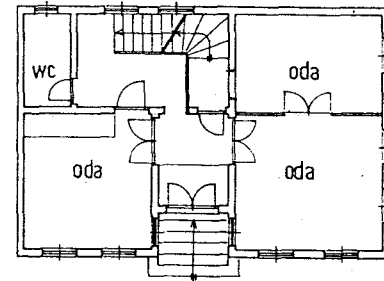
FOTOĞRAF

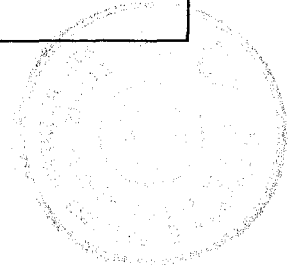
ÜST KAT PLANI

CEPHE

1/200

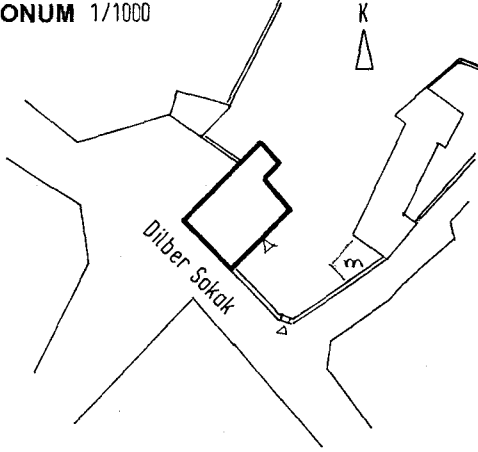

ZEMİN KAT PLANI

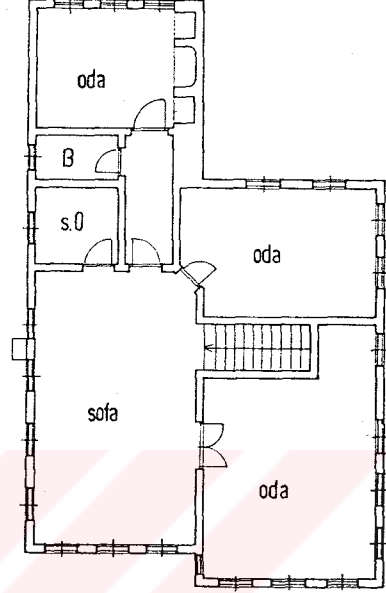

E.40	İL: KIRKLARELİ	İLÇE:	KÖY:
	SAHİBİ: Nazife AFFAN	ADRES: Akalar Mahallesi Dilber Sokak No:13	

KONUM 1/1000

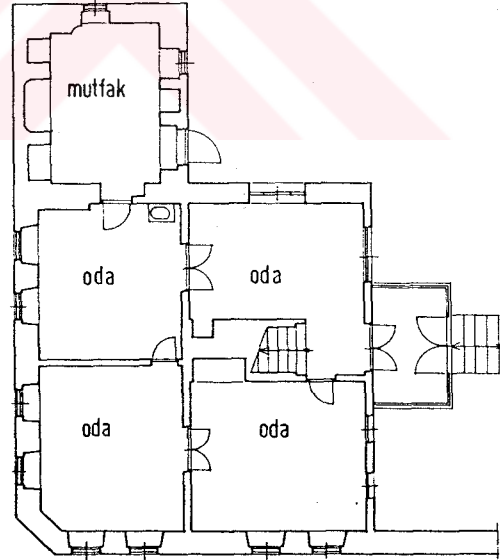

KAT PLANLARI 1/200

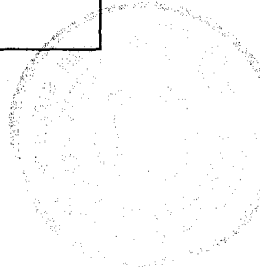
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

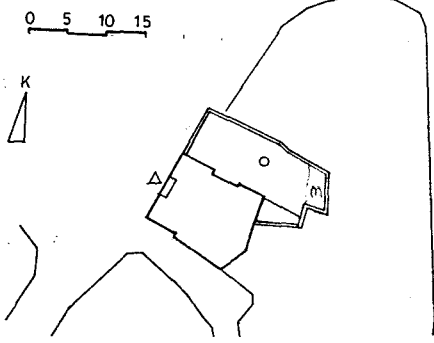
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

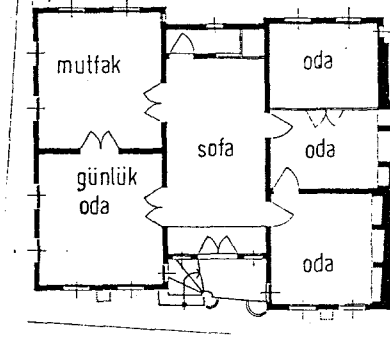

E.41	İL: KIRKLARELİ	İLÇE:	KÖY:
	SAHİBİ: Emin ŞAKACI	ADRES: Yayla Mahallesi Eski Adliye Sokak No:1	

KONUM 1/1000

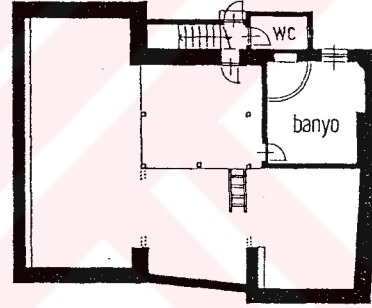

KAT PLANLARI

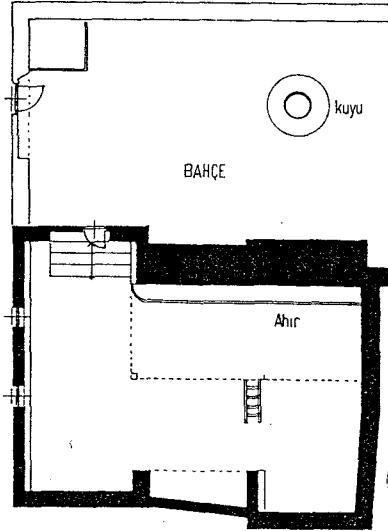
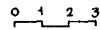
ZEMİN KAT PLANI

FOTOĞRAF

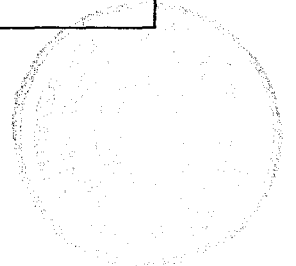

ARA KAT PLANI

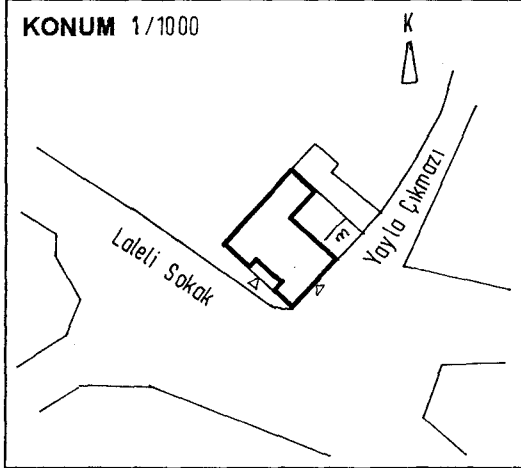
CEPHE

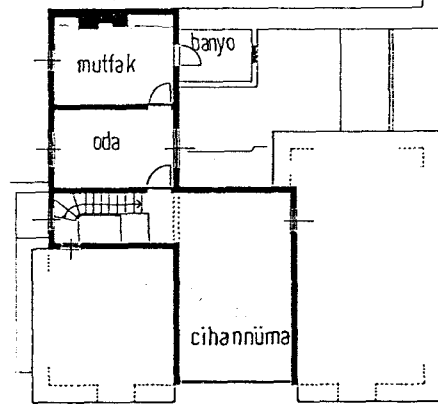
BODRUM KAT PLANI

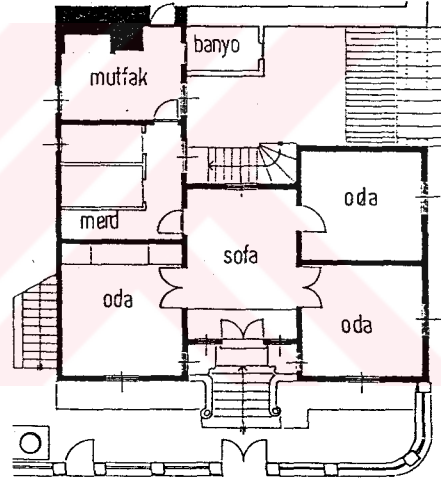
E.42	İL: KIRKLARELİ	İLÇE:	KÖY:
	SAHİBİ: Abdullah KILIÇ	ADRES:Yayla Mahallesi Laleli Sokak No:2	

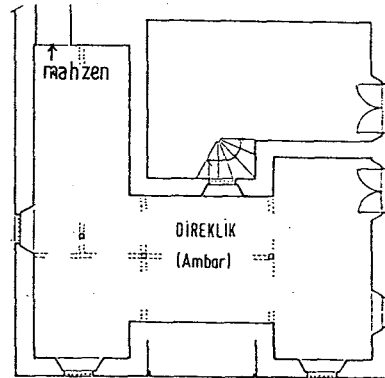
KAT PLANLARI

ÇATI KATI

ZEMİN KAT PLANI

BODRUM KAT PLANI

FOTOĞRAF

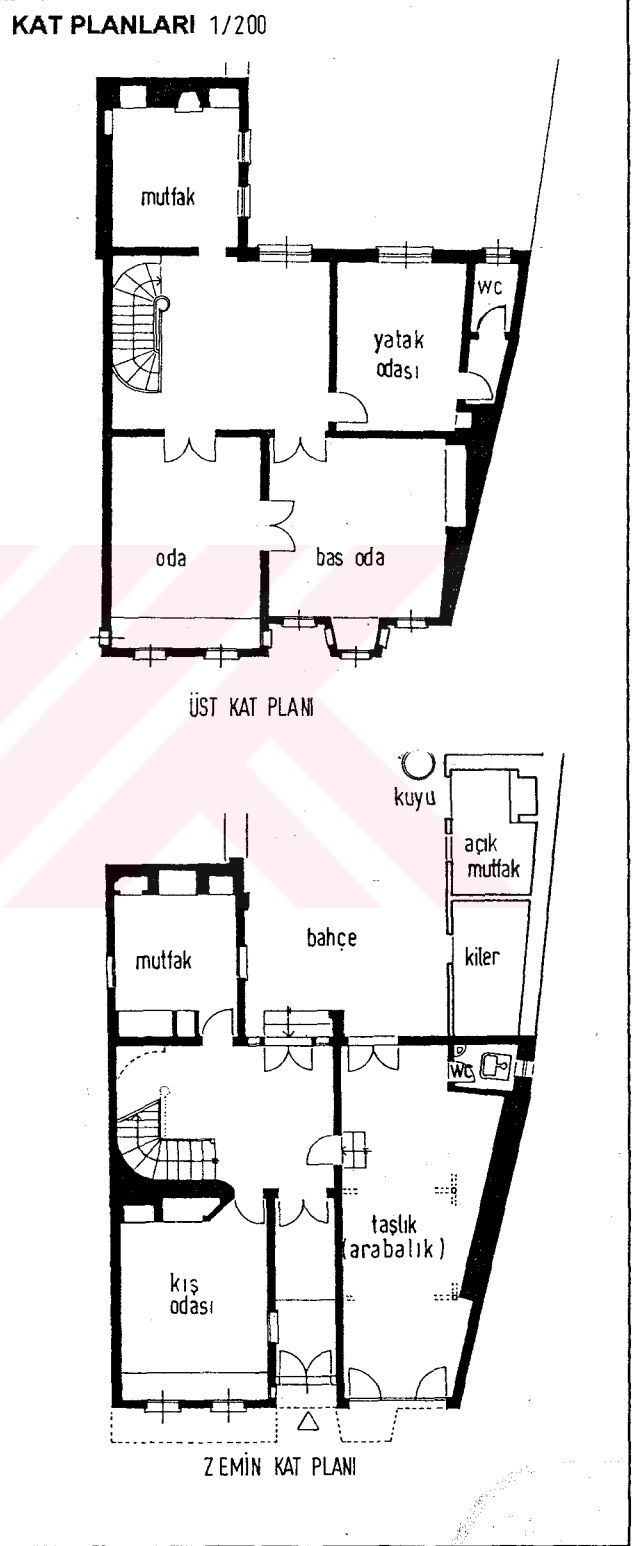
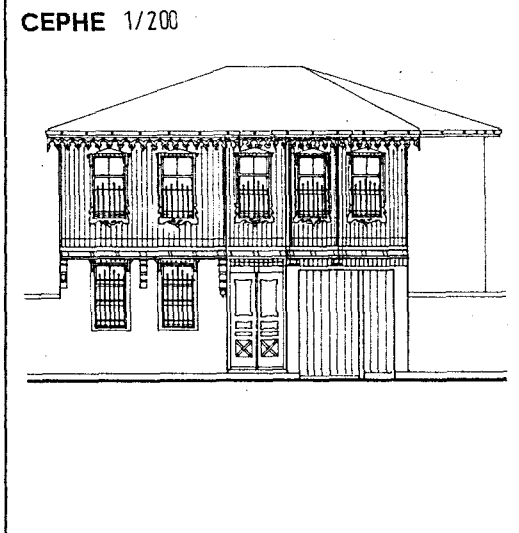
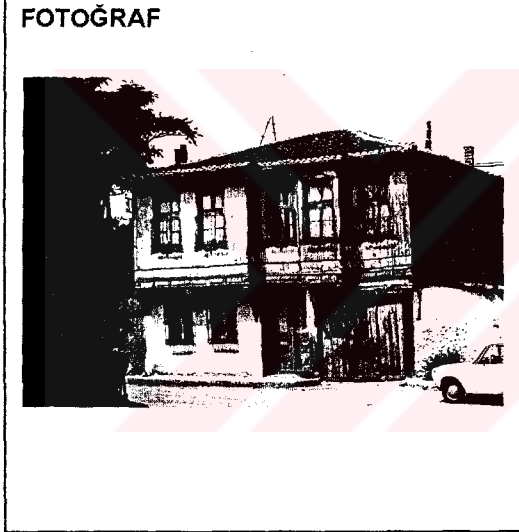
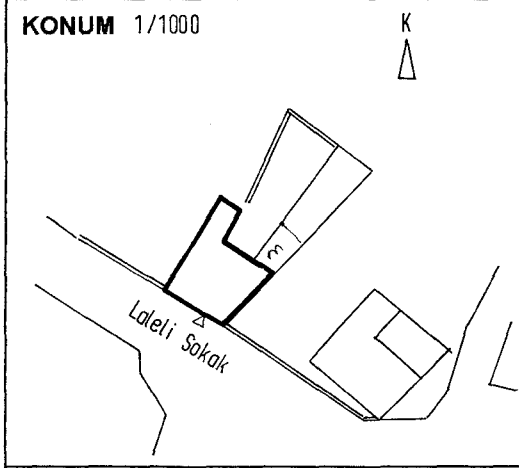
CEPHE

0 1 2 3

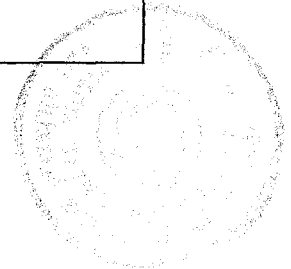
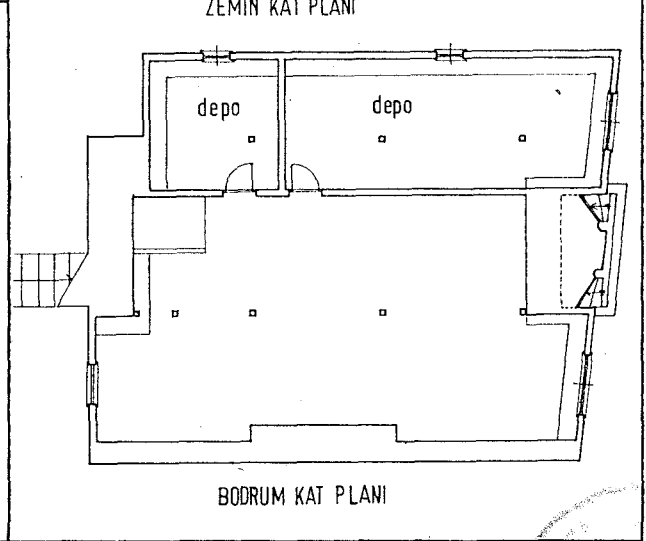
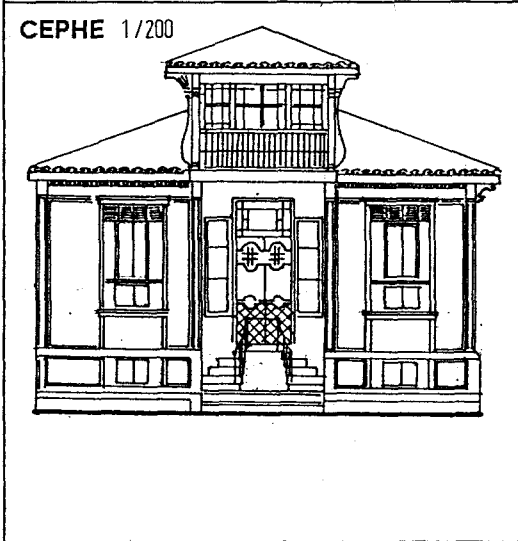
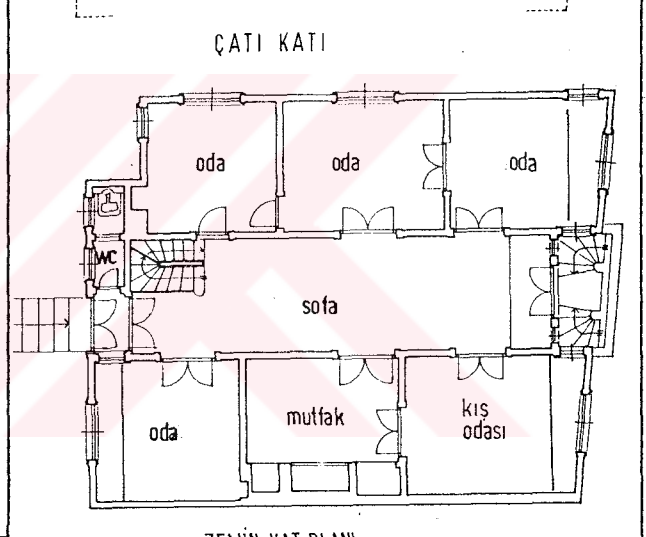
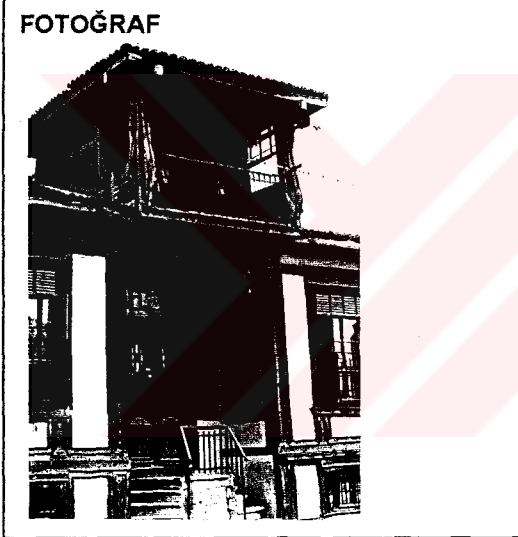
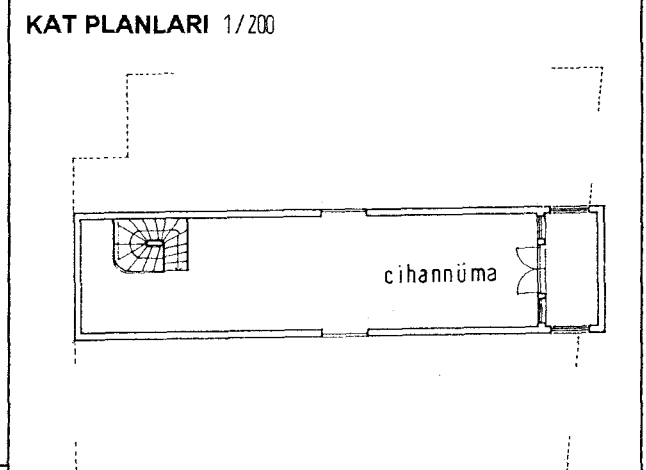
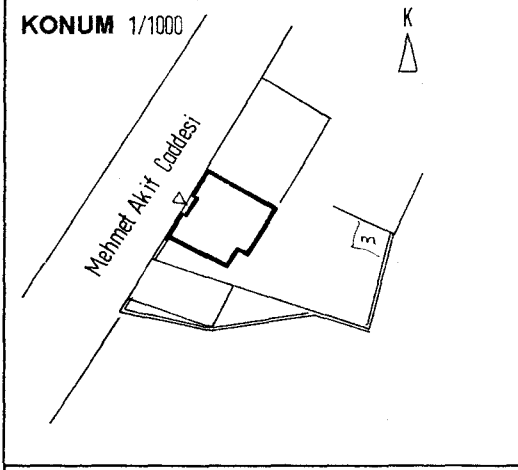
0 1 2 3

E.43	İL: KIRKLARELİ	İLÇE:	KÖY:
	SAHİBİ: Mustafa AKKUL	ADRES: Yayla Mahallesi Laleli Sokak No:4	

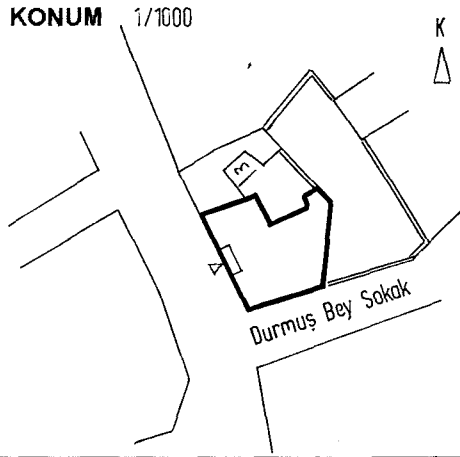

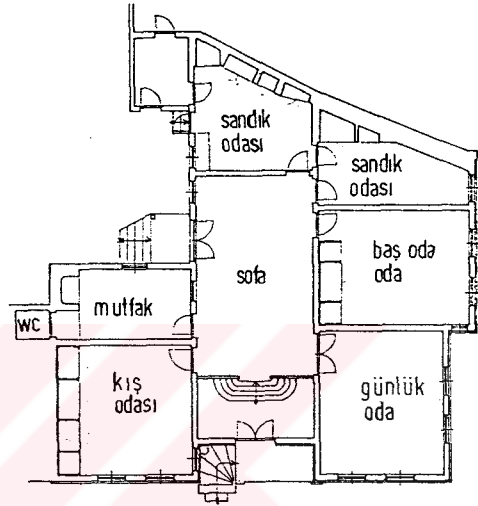
E.44	İL: KIRKLARELİ	İLÇE:	KÖY:
	SAHİBİ: Ertan DİNÇER	ADRES:Yayla Mahallesi Mehmet Akif Caddesi No:18	

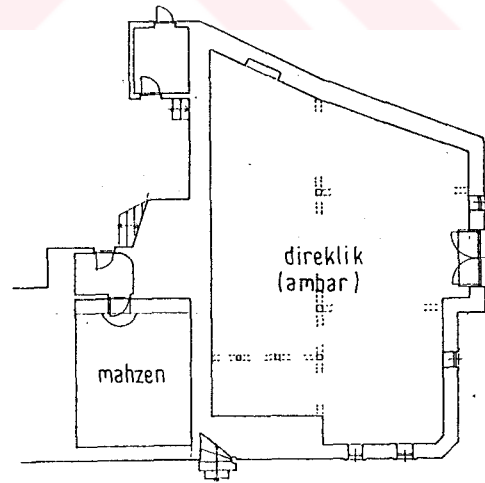
E.45	İL: KIRKLARELİ	İLÇE:	KÖY:
	SAHİBİ: Yusuf MALTAŞ	ADRES: Yayla Mahallesi Durmuş Bey Sokak No:46	

KAT PLANLARI

ÜST KAT PLANI

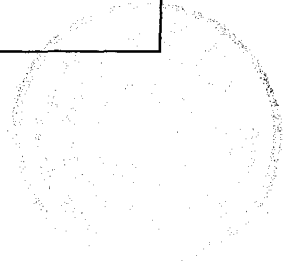

BODRUM KAT PLANI

FOTOĞRAF

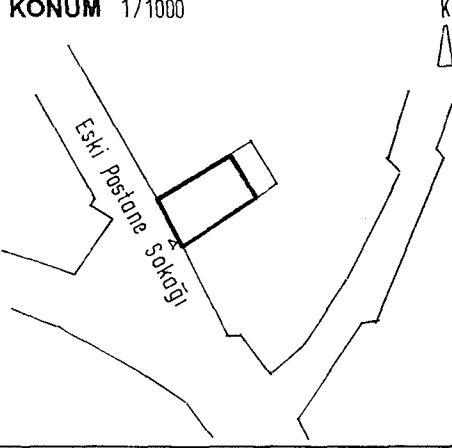

CEPHE

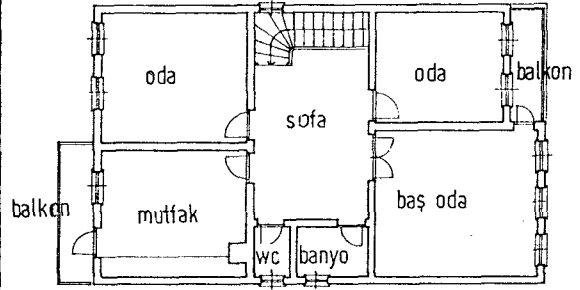

E.46	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: LÜLEBURGAZ	KASABA:
	SAHİBİ: Ferhat CANAN	ADRES: Yılmaz Mahallesi Eski Postane Caddesi No:10	

KONUM 1/1000

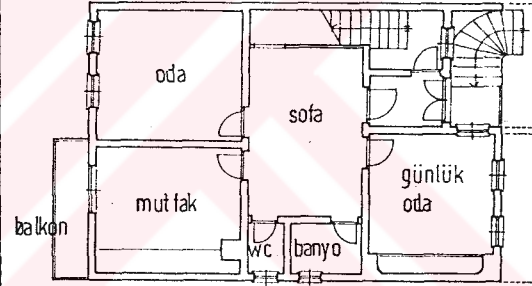

KAT PLANLARI 1/200

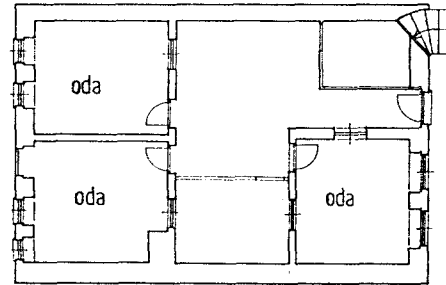
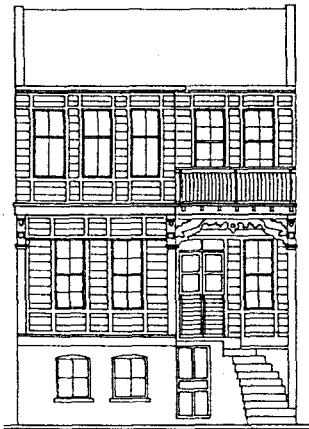
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

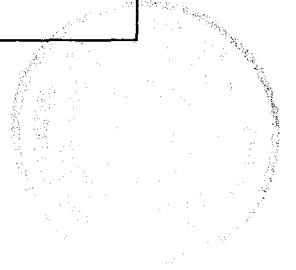

ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

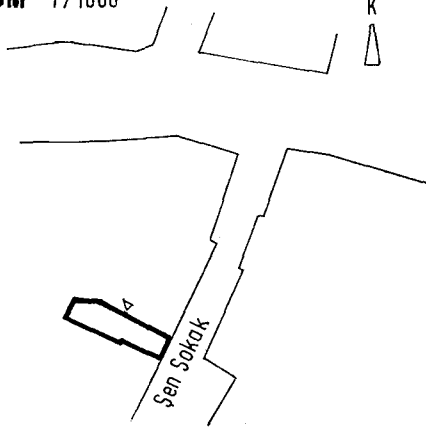

BODRUM KAT PLANI

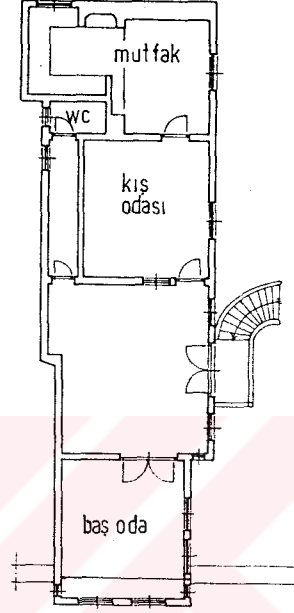

E.47	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: LÜLEBURGAZ	KASABA:
	SAHİBİ: Mehmet ?	ADRES: Yılmaz Mahallesi Şen Sokak No:25	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

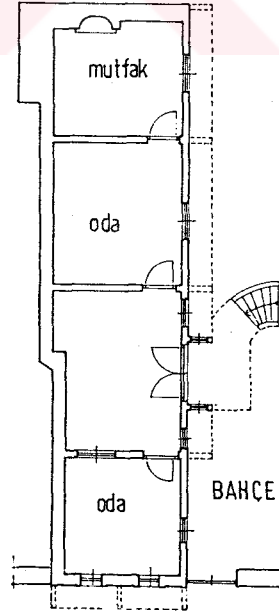
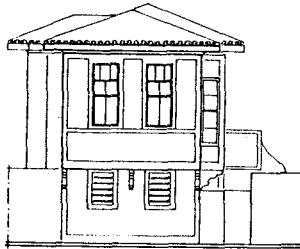

ÜST KAT PLANI

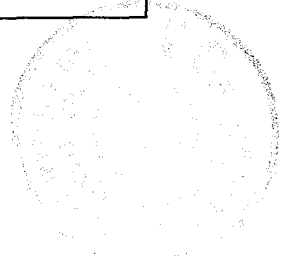
FOTOĞRAF

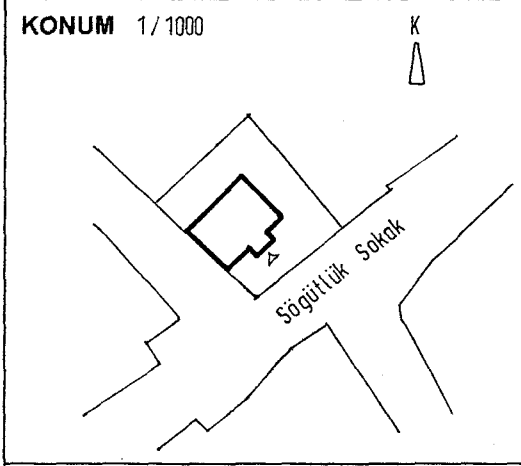
CEPHE 1/200

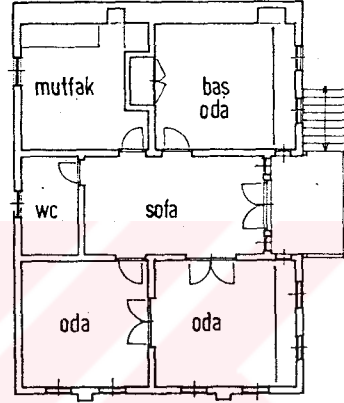
ZEMİN KAT PLANI

E.48	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHİSAR	KASABA:
	SAHİBİ: Cavit GÜVENEL	ADRES: Dere Mahallesi Söğütlük Sokak No.34	

KAT PLANLARI 1/200

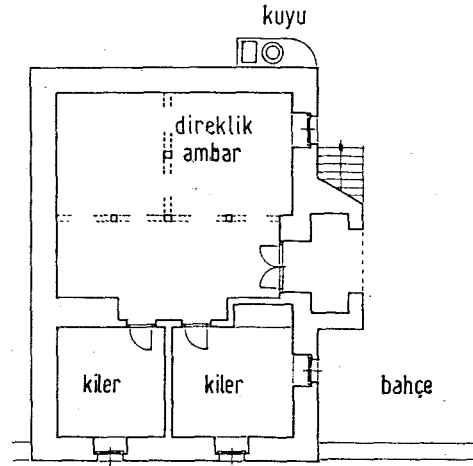

ÜST KAT PLANI

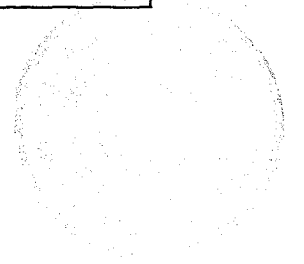
FOTOĞRAF

CEPHE 1/200

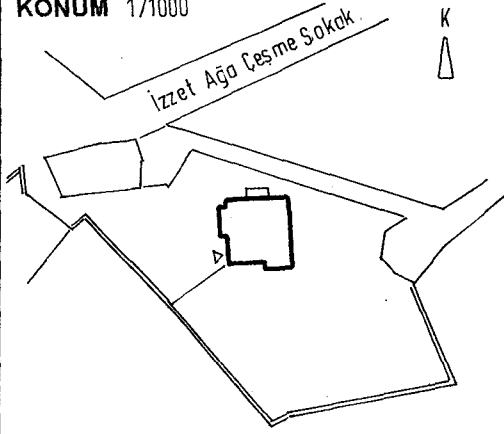

ZEMİN KAT PLANI

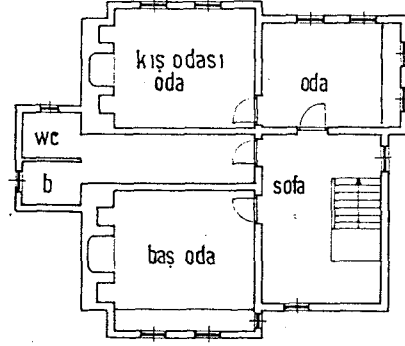

E.49	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHISAR	KASABA:
	SAHİBİ: İ. PEHLIVANOĞLU	ADRES: Dere Mahallesi İzzet Ağa Çeşme Sokak No:6	

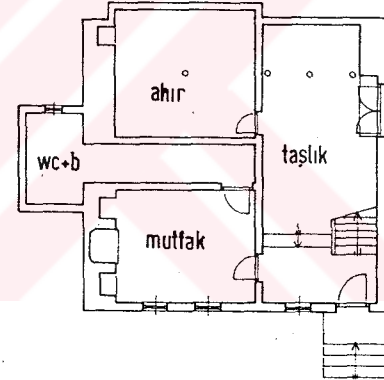
KONUM 1/1000

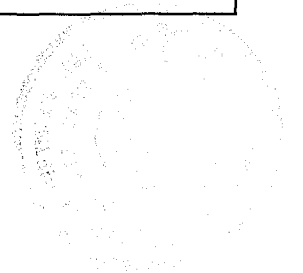
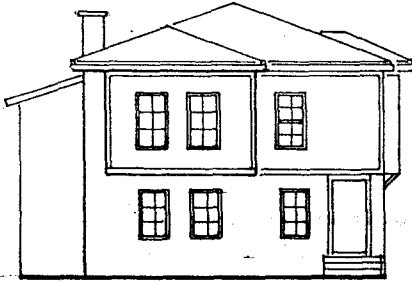
KAT PLANLARI 1/200

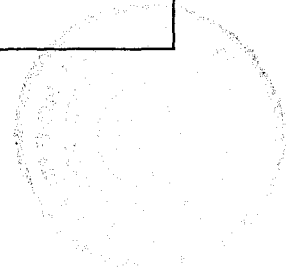
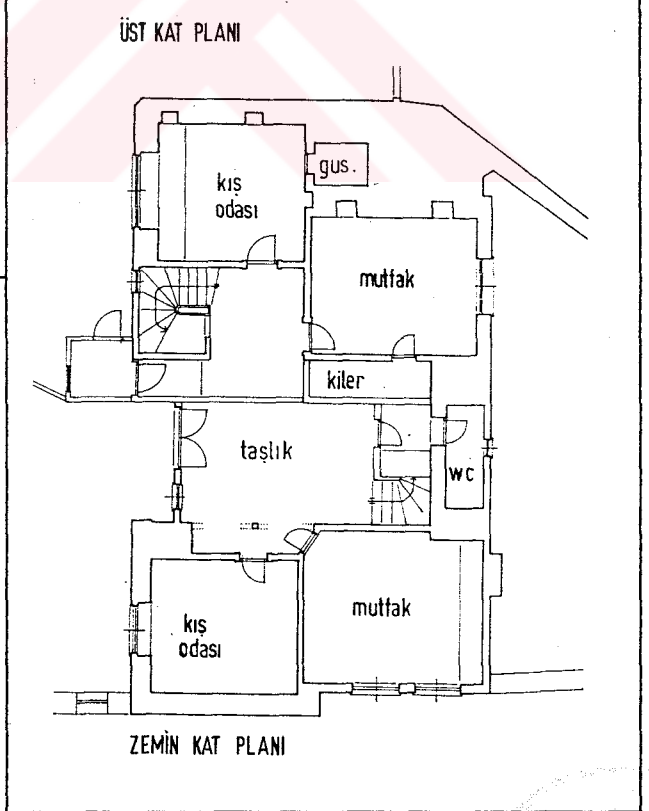
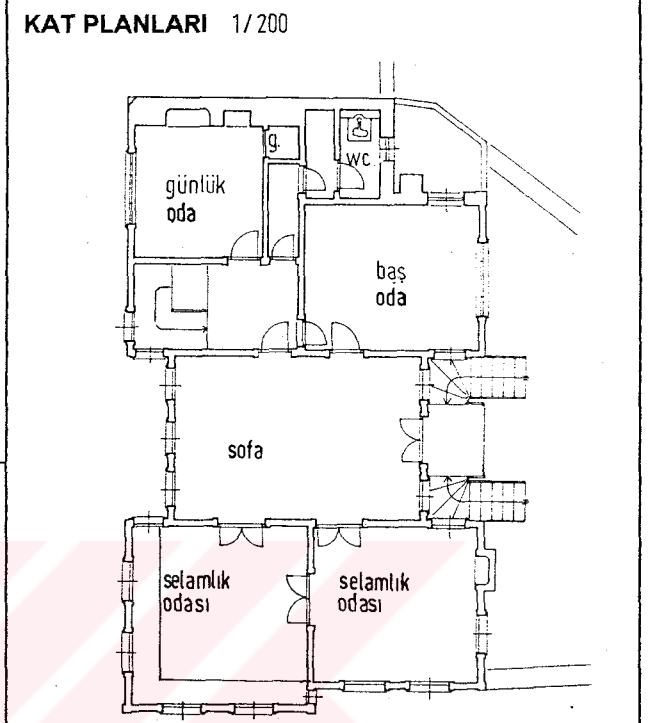
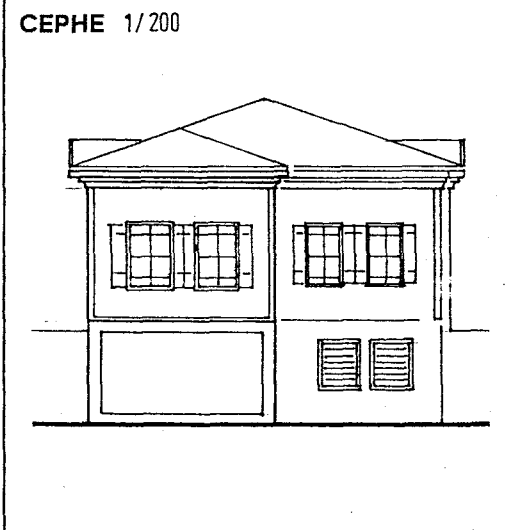
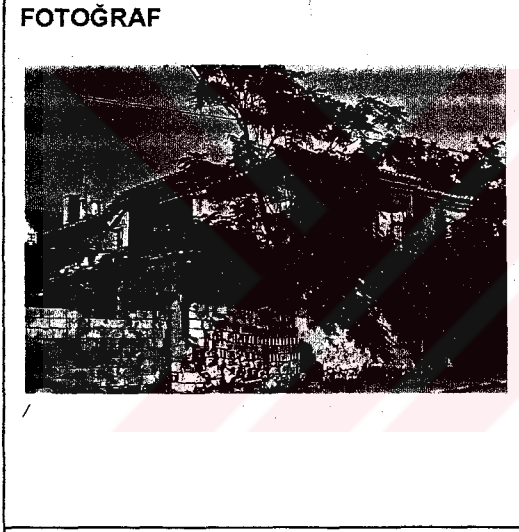
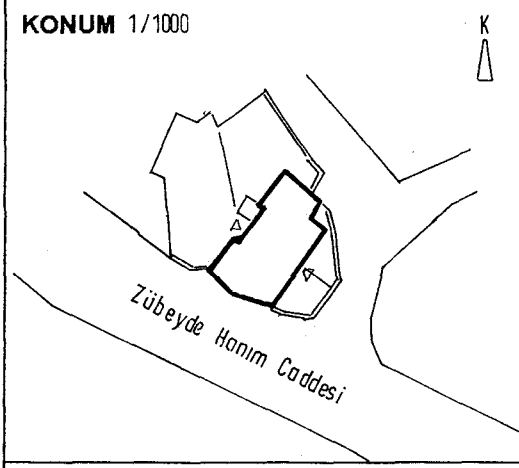
FOTOĞRAF

CEPHE 1/200

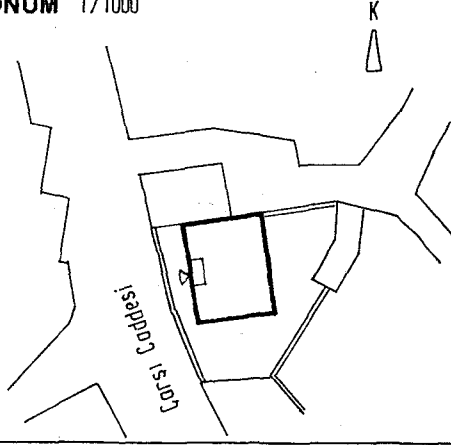

E.50	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHISAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Abdi URAL	ADRES: Zübeyde Hanım Caddesi No:33	

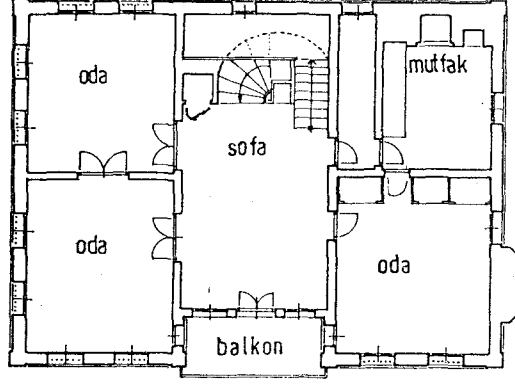

E.51	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHISAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Murtaza GÖÇER	ADRES: Çarşı Caddesi No:21	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

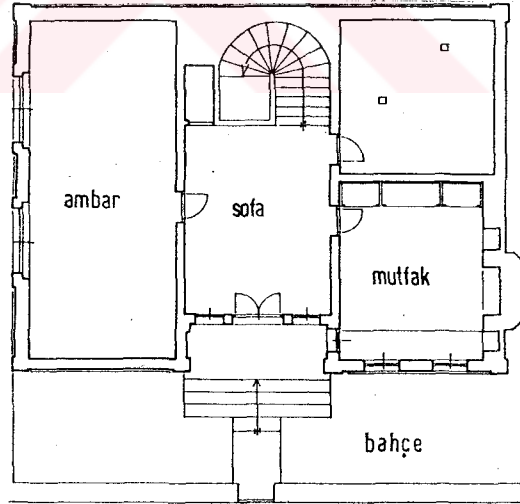

FOTOĞRAF

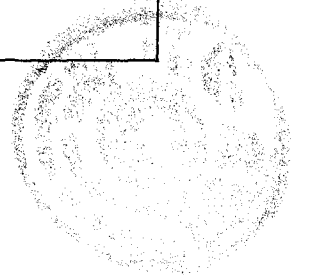

ÜST KAT PLANI

CEPHE

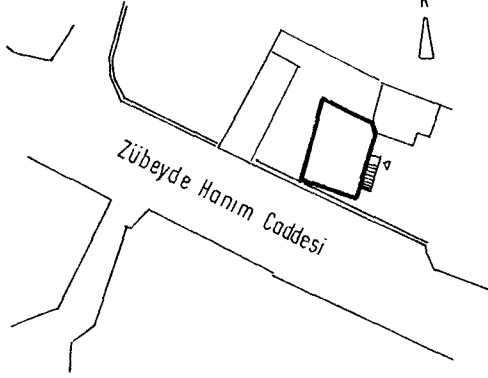
ZEMİN KAT PLANI

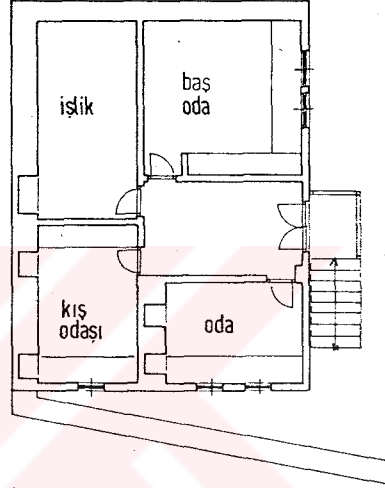

E.52	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHISAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Ali TOPAL	ADRES: Zübeyde Hanım Caddesi No:39	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

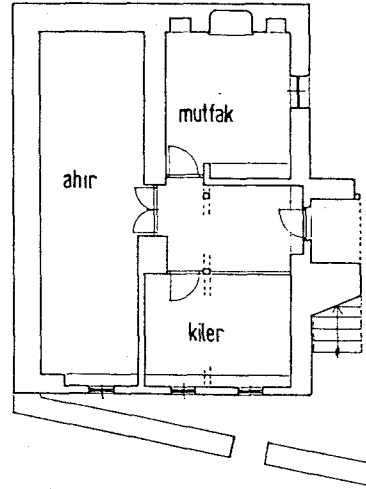
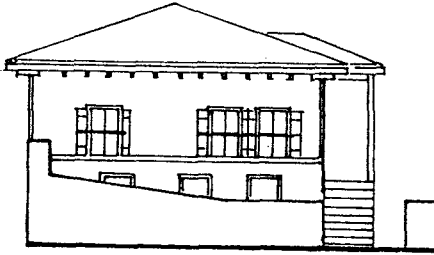

ÜST KAT PLANI

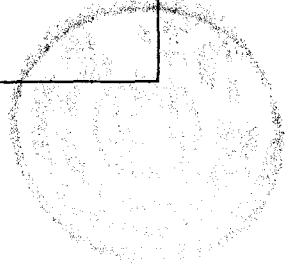
FOTOĞRAF

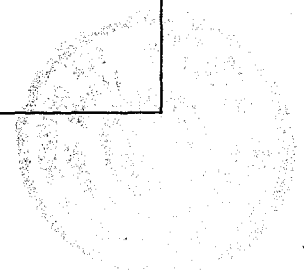
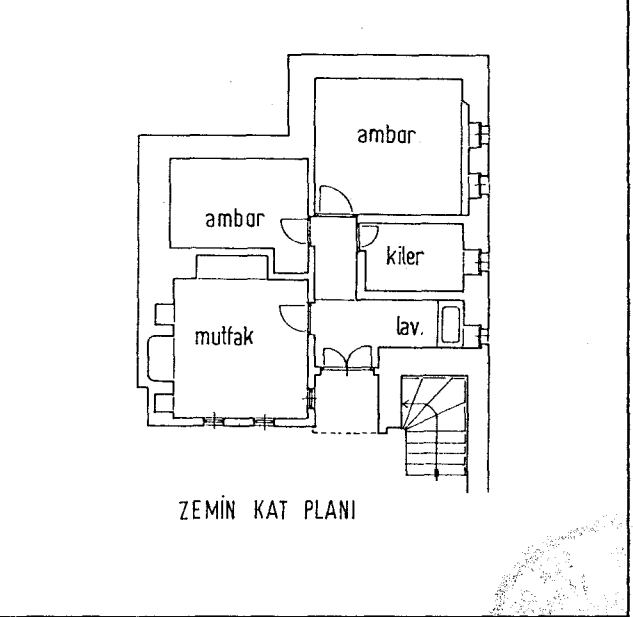
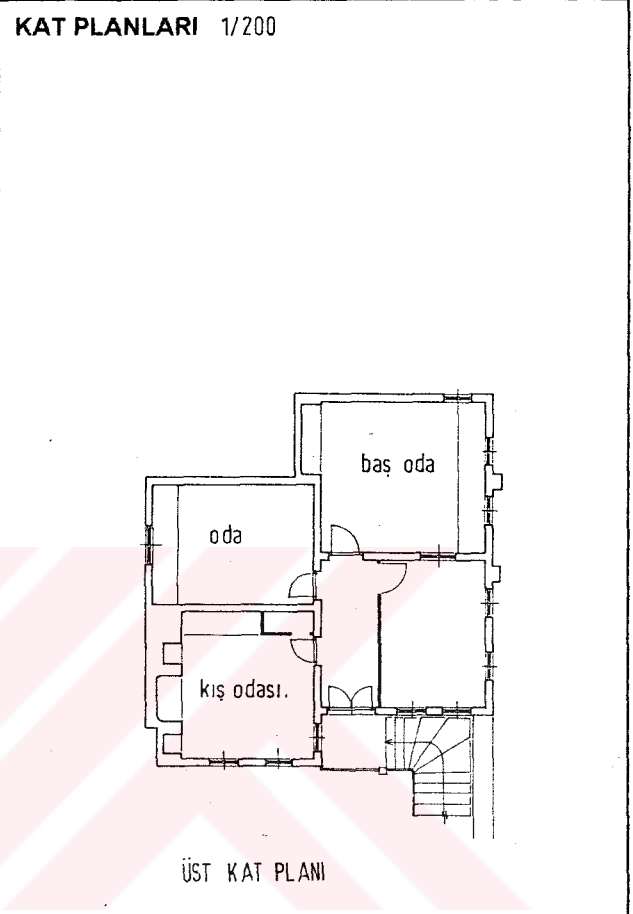
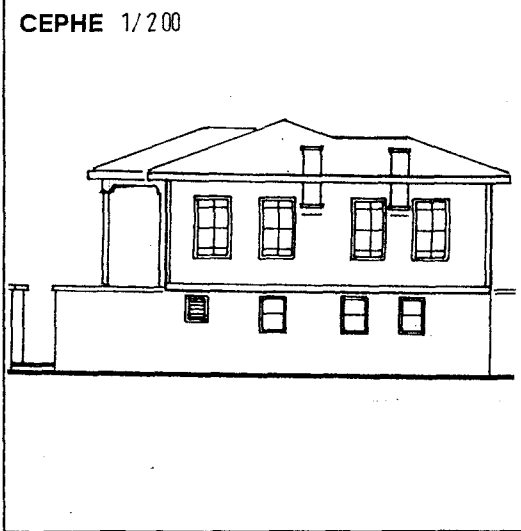
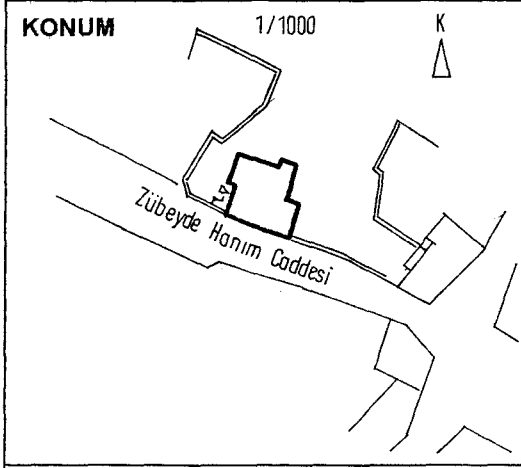
CEPHE 1/200

ZEMİN KAT PLANI

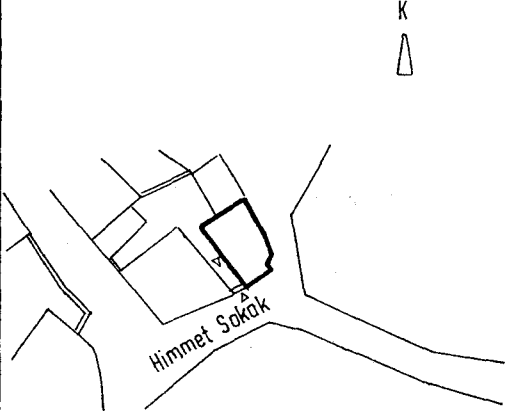

E.53	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHİSAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Hakkı AYDIN	ADRES: Zübeyde Hanım Caddesi	

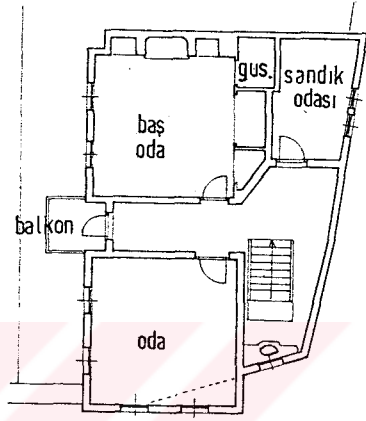

E.54	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHİSAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Ertan ANILMIŞ	ADRES: Himmet Sokak No:21	

KONUM 1/1000

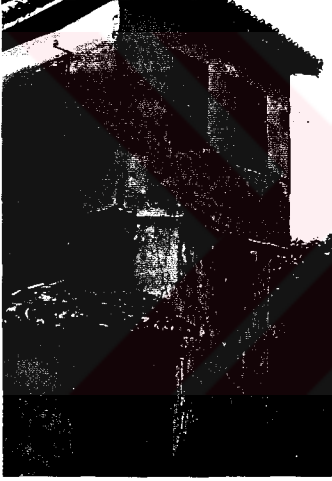

KAT PLANLARI 1/200

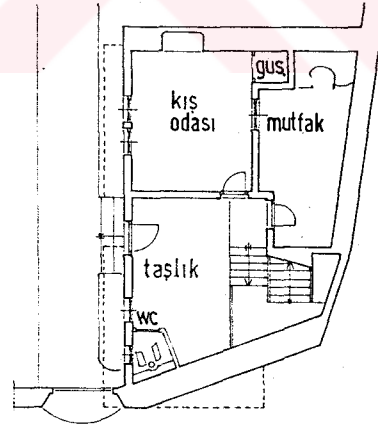
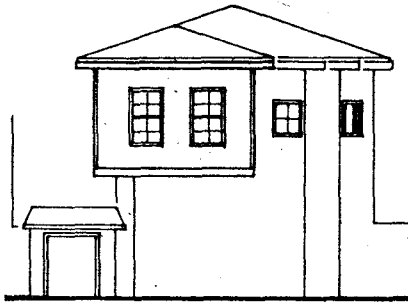

ÜST KAT PLANI

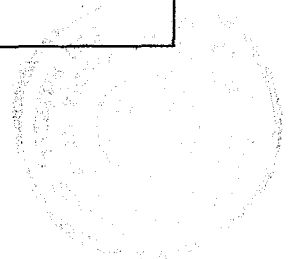
FOTOĞRAF

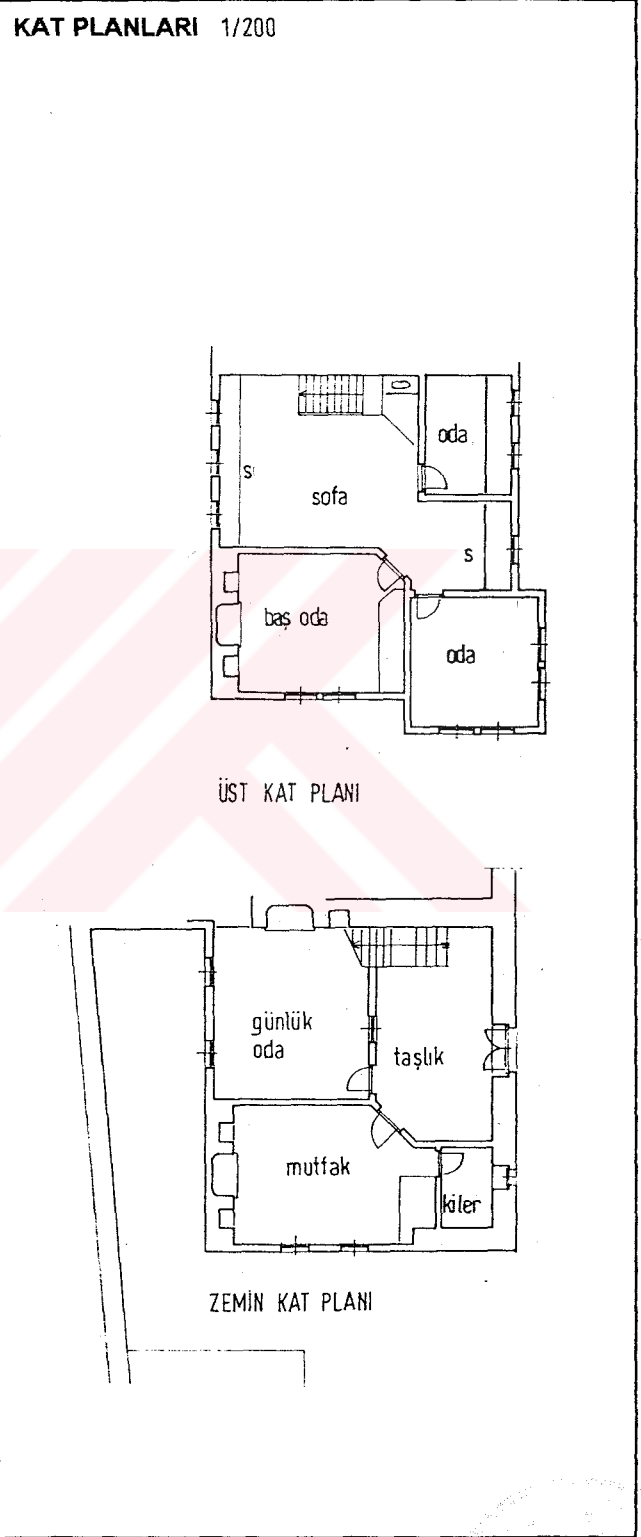
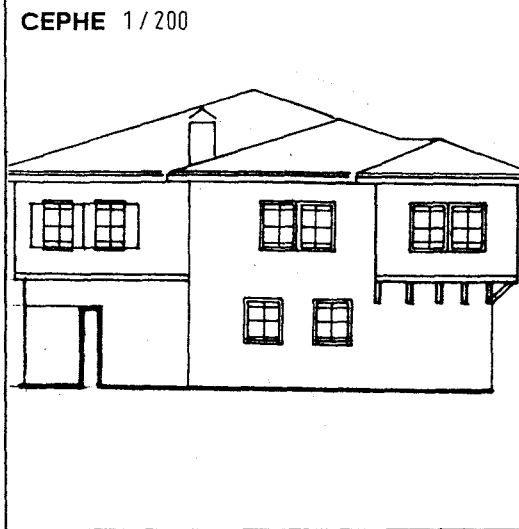
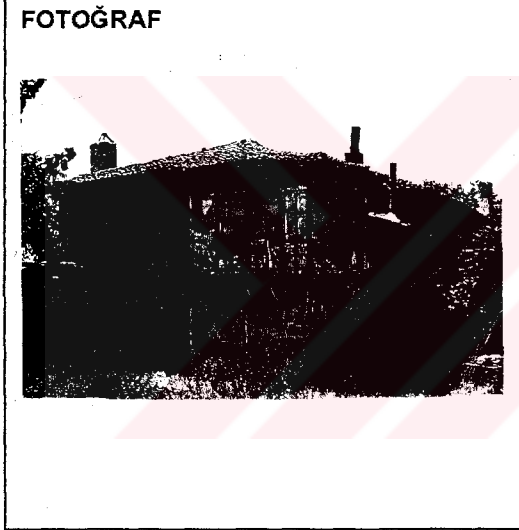
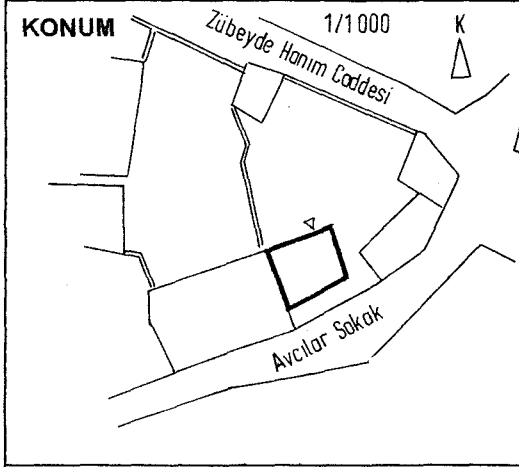
CEPHE 1/200

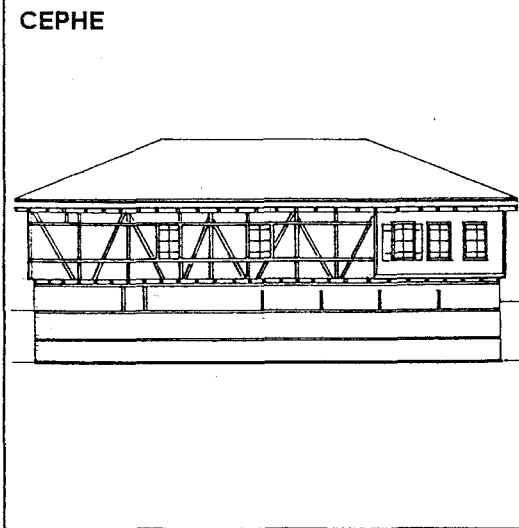
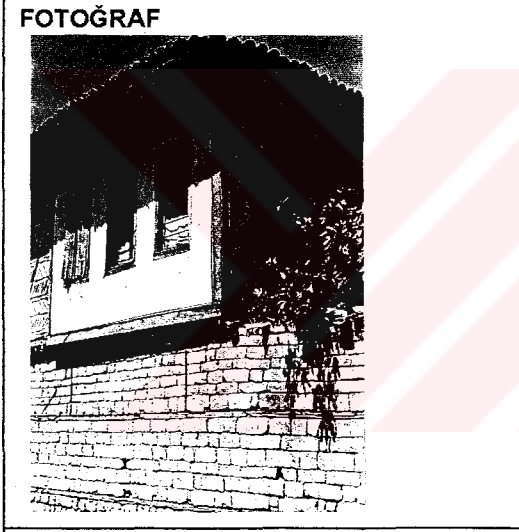
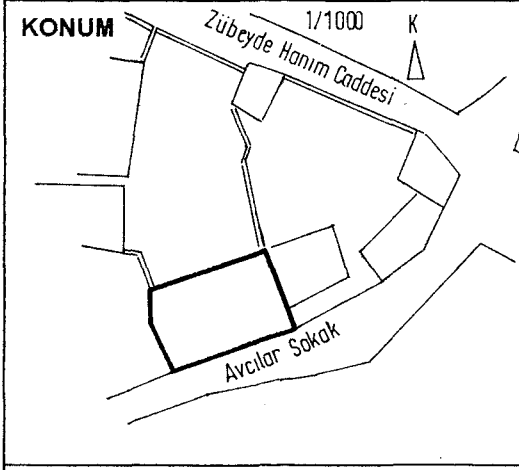
ZEMİN KAT PLANI

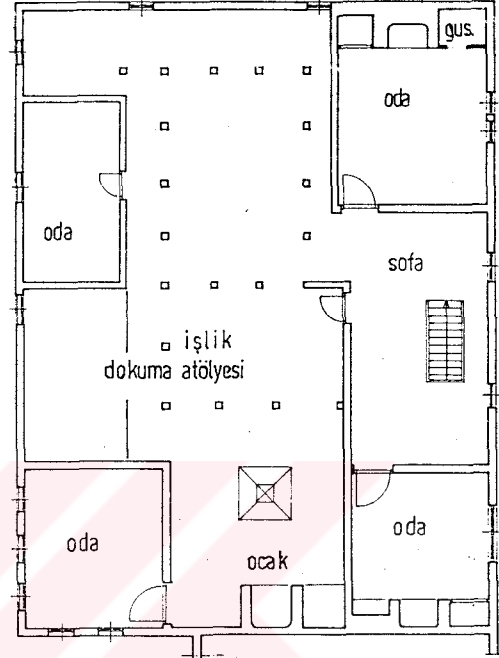
E.55	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHİSAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Emine DOĞRU	ADRES: Zübeyde Hanım Caddesi No:32	

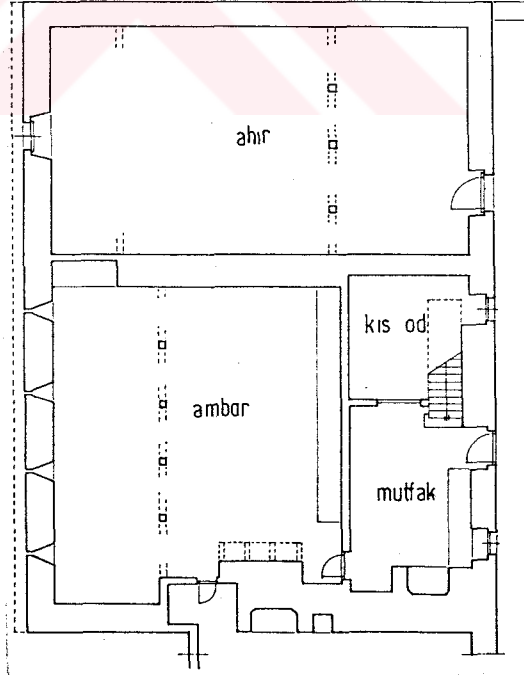
E.56	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHISAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Şevket ÖZCAN	ADRES: Zübeyde Hanım Caddesi No:34	

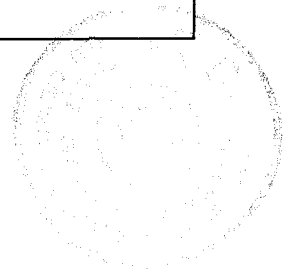
KAT PLANLARI 1/200

ÜST KAT PLANI

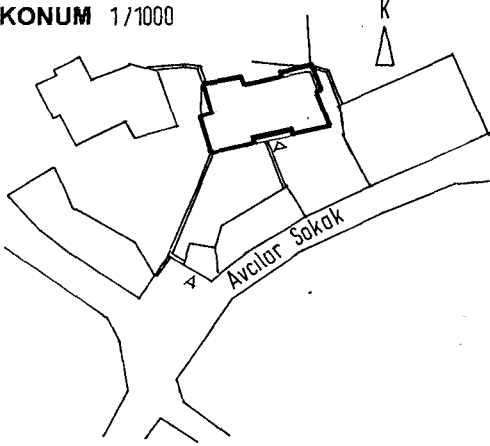

ZEMİN KAT PLANI

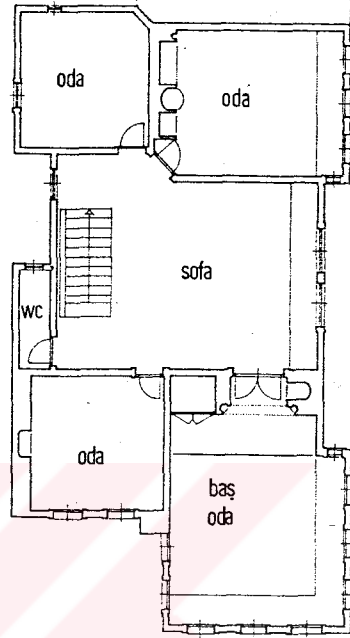

E.57	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: PINARHISAR	KASABA: KAYNARCA
	SAHİBİ: Mustafa VARİŞ	ADRES: Avcılar Sokak No:25	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

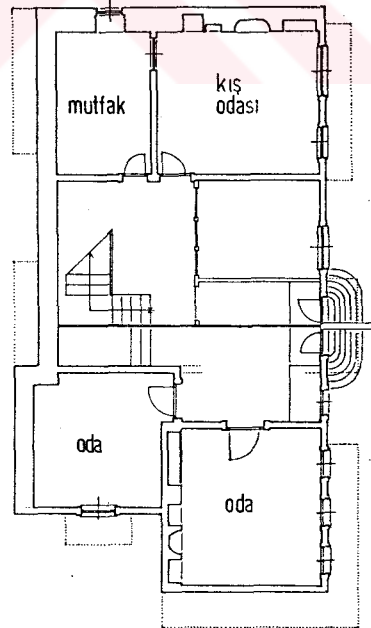

ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

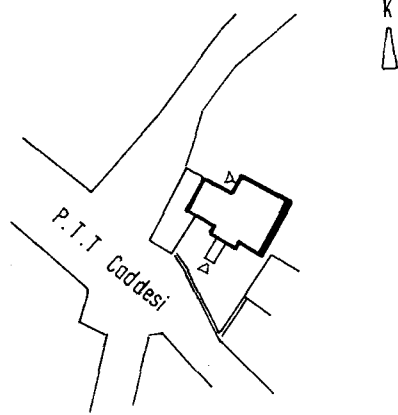
CEPHE

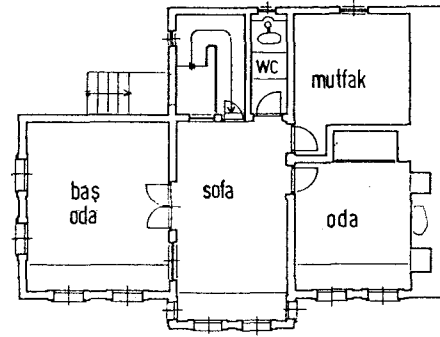
ZEMİN KAT PLANI

E.58	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KÖY:
	SAHİBİ: Fikri ÖZAL	ADRES: Evren Mahallesi P.T.T. Sokak No:7	

KONUM 1/1000

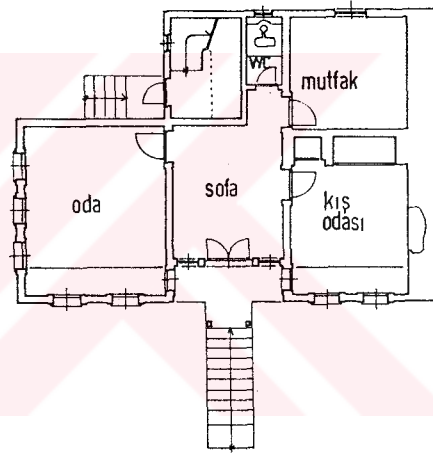

KAT PLANLARI 1/200

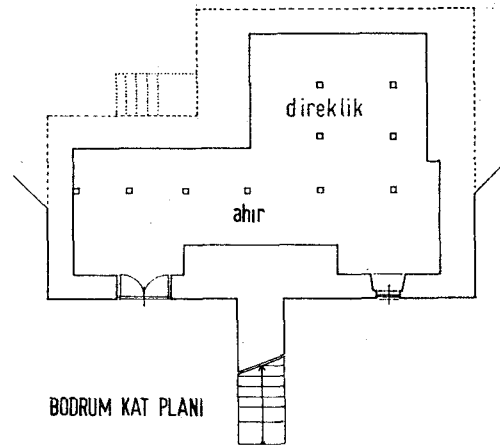
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

ZEMİN KAT PLANI

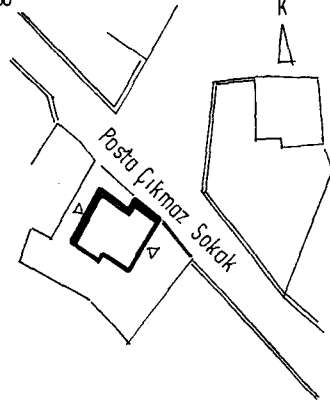
CEPHE 1/200

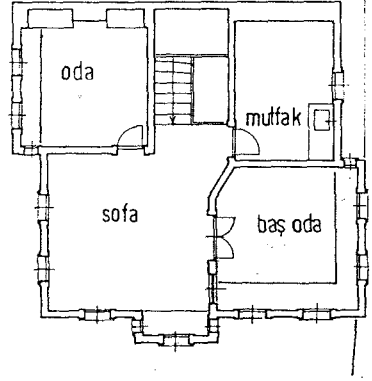
BODRUM KAT PLANI

E.59	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KÖY:
	SAHİBİ: Yusuf KOCAMAN	ADRES: Evren Mahallesi Posta Çıkmaı Sokak No:20	

KONUM 1/1000

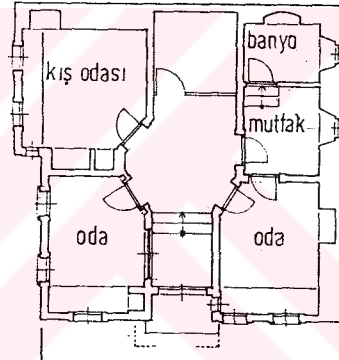

KAT PLANLARI 1/200

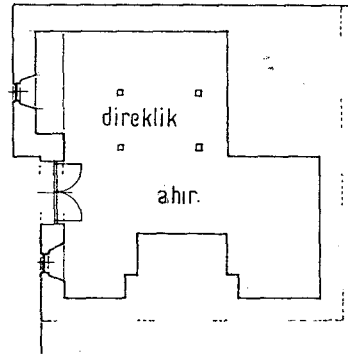
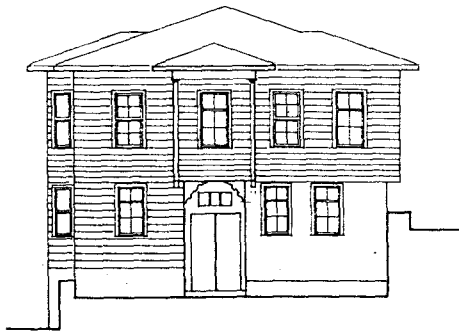
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

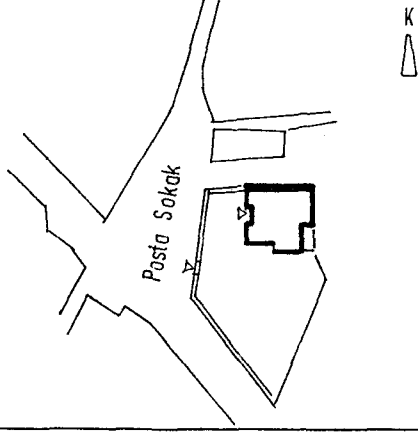
BODRUM KAT PLANI

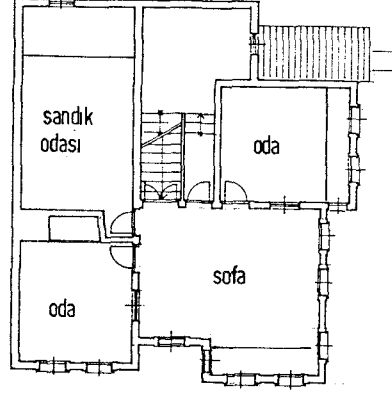

E.60	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KASABA:
	SAHİBİ: İdris KESKİN	ADRES: Evren Mahallesi Posta Çıkamaz Sokak No:2	

KONUM 1/1000

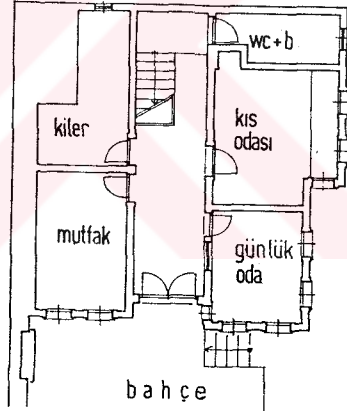
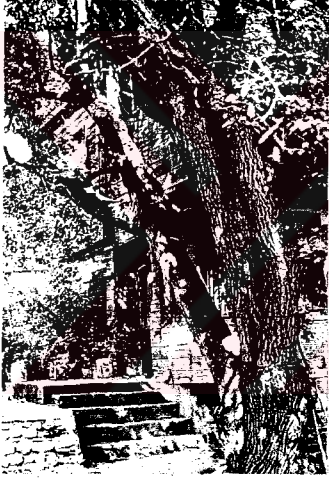

KAT PLANLARI 1/200

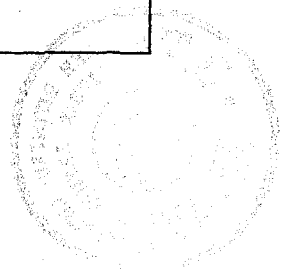
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

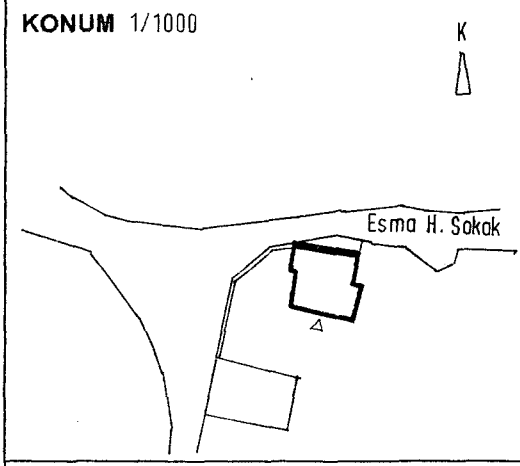

ZEMİN KAT PLANI

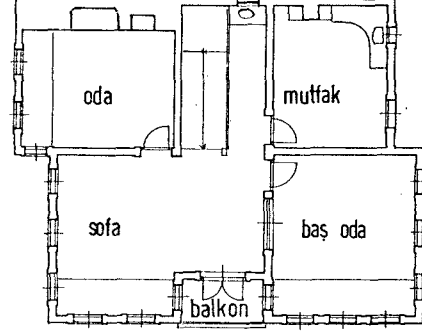
CEPHE 1/200

E.61	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KÖY:
	SAHİBİ: Mustafa KOKUM	ADRES: Evren Mahallesi Esmâ Hanım Sokak No:16	

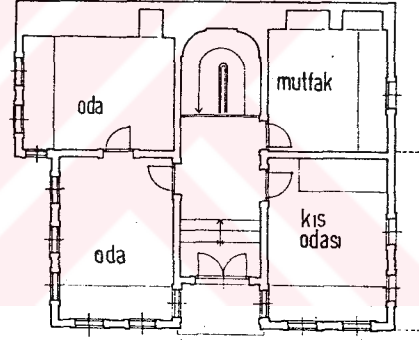

KAT PLANLARI 1/200

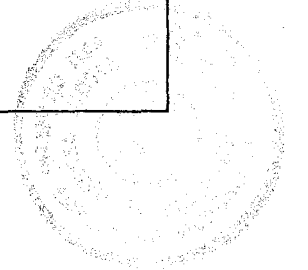
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

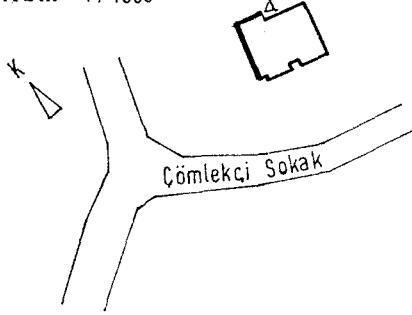
ZEMİN KAT PLANI

CEPHE 1/200

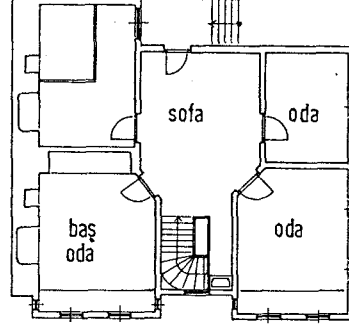

E.62	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KÖY:
	SAHİBİ: Halil ALAGÖZ	ADRES: Evren Mahallesi Çömlekçi Sokak No:3	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

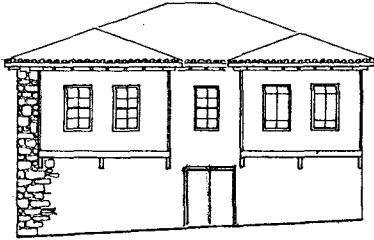

FOTOĞRAF

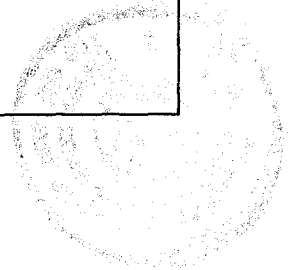
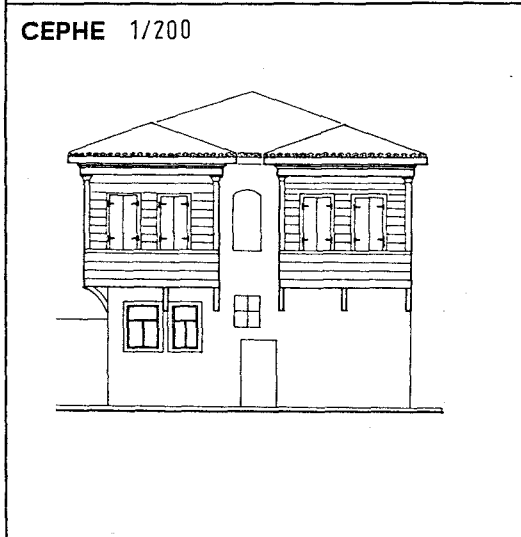
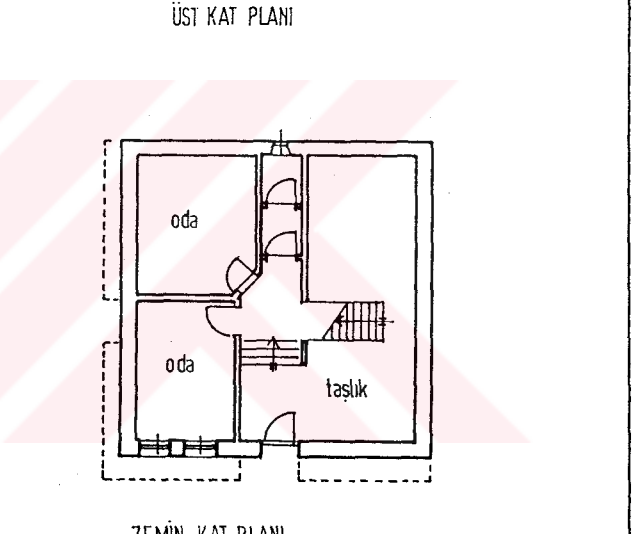
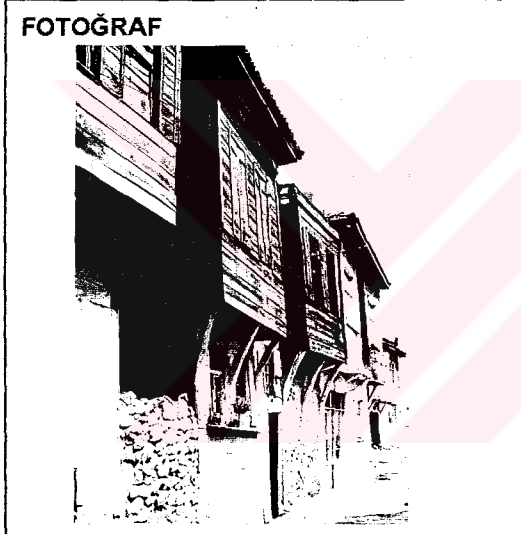
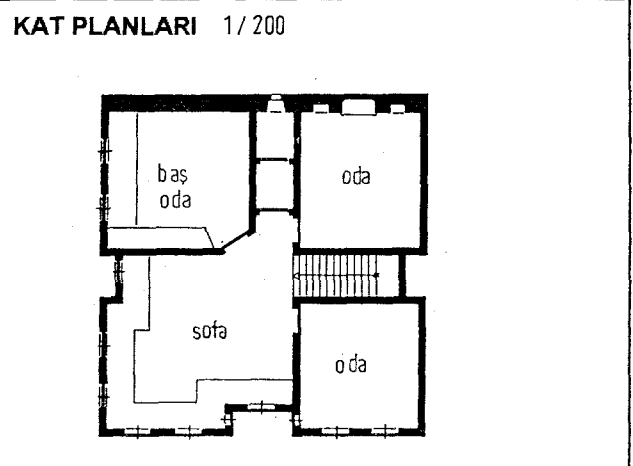
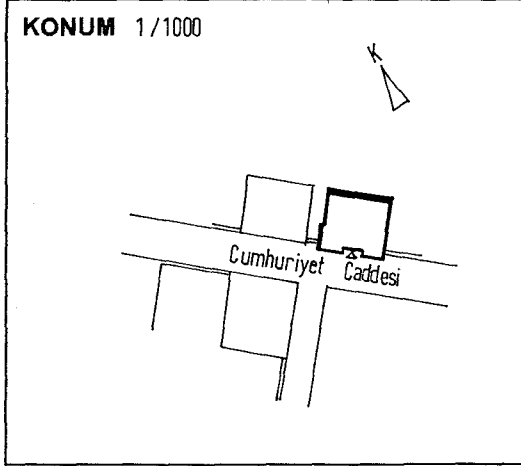

ÜST KAT PLANI

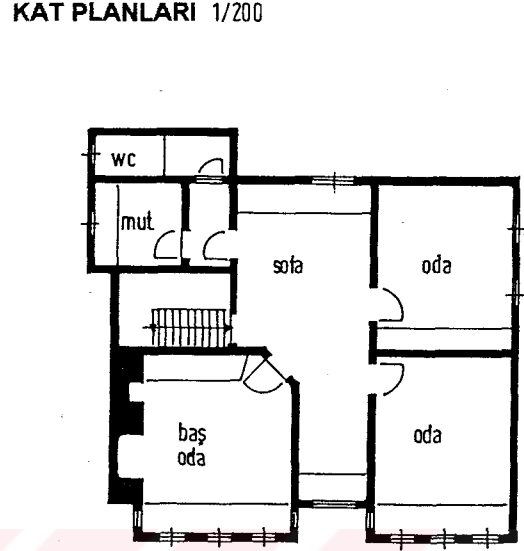
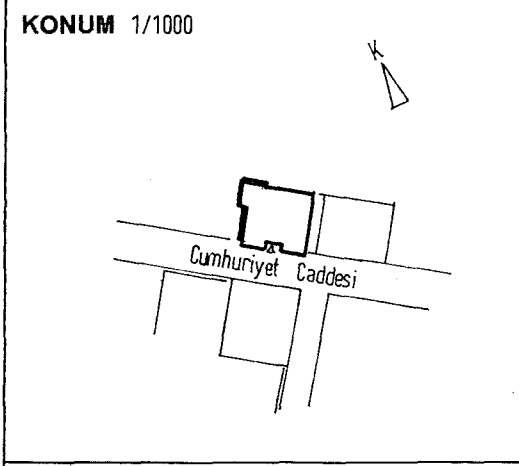
CEPHE 1/200

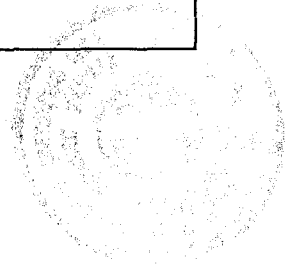
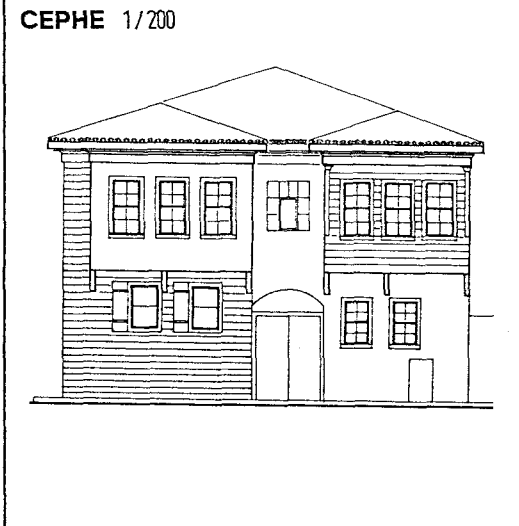
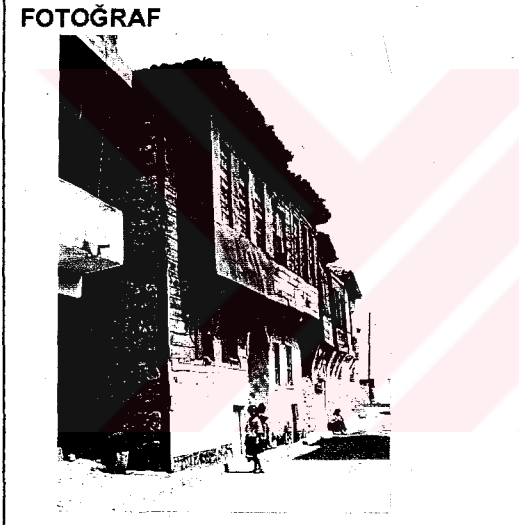
E.63	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KASABA: KIYIKÖY
	SAHİBİ: Halim KAHRAMAN	ADRES: Kale Mahallesi Cumhuriyet Caddesi No:49	

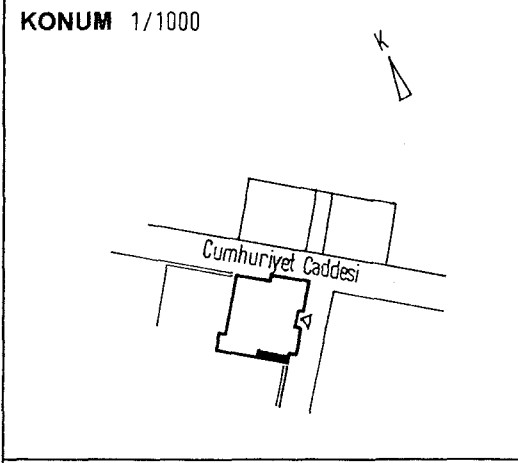
E.64	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KASABA: KIYIKÖY
	SAHİBİ: Nezih YATKIN	ADRES: Kale Mahallesi Cumhuriyet Caddesi No.47	

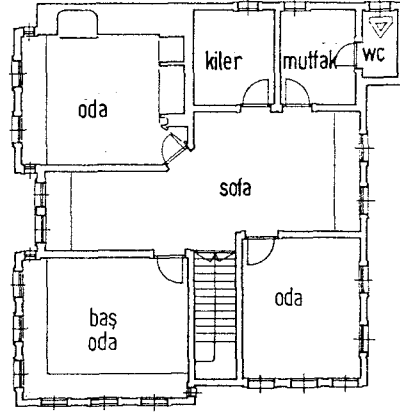
ÜST KAT PLANI

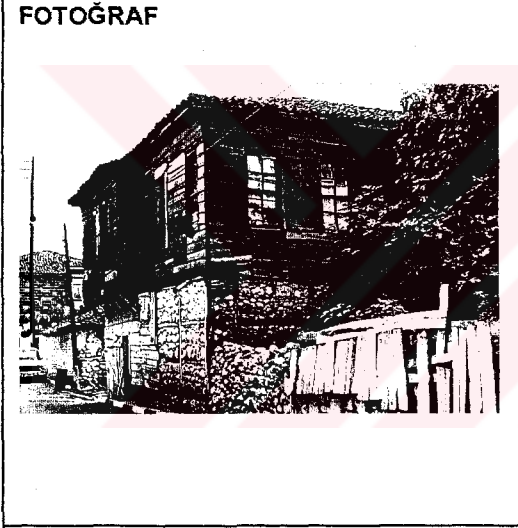
E.65	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KASABA: KIYIKÖY
	SAHİBİ: Rasim ORAN	ADRES: Cumhuriyet Mahallesi No:50	

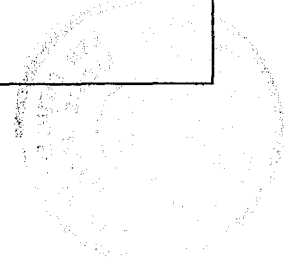
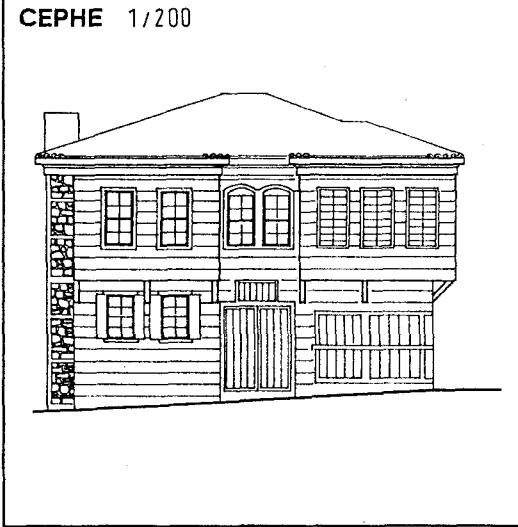
KAT PLANLARI 1/200

ÜST KAT PLANI

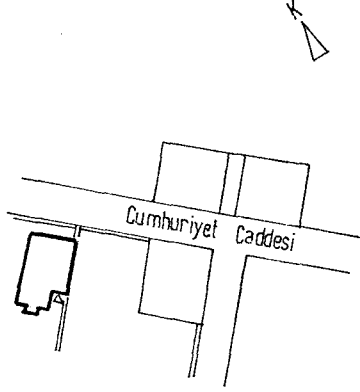

ZEMİN KAT PLANI

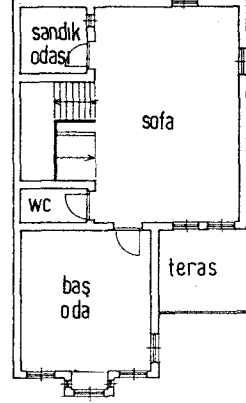

E.66	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KASABA: KIYIKÖY
	SAHİBİ: Hayri MEYDAN	ADRES: Kale Mahallesi Cumhuriyet Caddesi No:46	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI 1/200

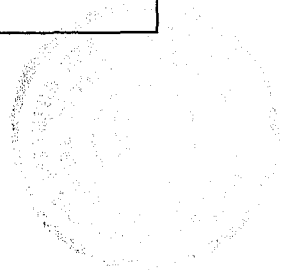
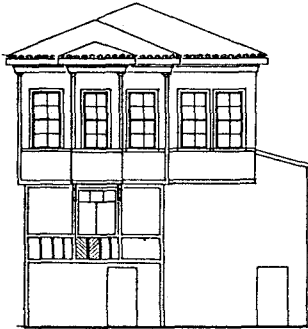

ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

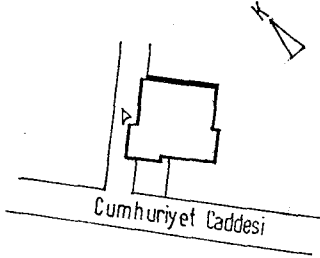

CEPHE 1/200

E.67	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KASABA: KIYIKÖY
	SAHİBİ: K. HUT	ADRES: Kale Mahallesi Cumhuriyet Caddesi No:21	

KONUM 1/1000

KAT PLANLARI

FOTOĞRAF

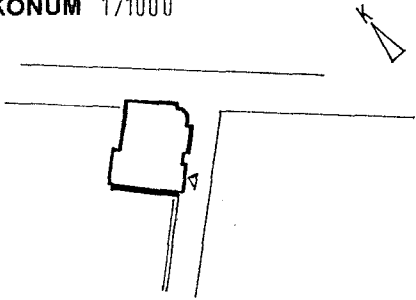
CEPHE 1/200

E.68	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KASABA: KIYIKÖY
	SAHİBİ: Hasan YOL	ADRES: Kaleiçi No:2	

KONUM 1/1000

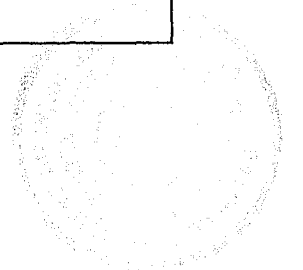

KAT PLANLARI

FOTOĞRAF

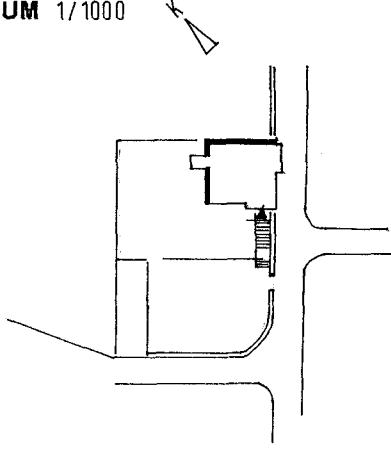

CEPHE 1/200

E.69	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KÖY: EVRENCİK
	SAHİBİ: Ruşen YAŞAR	ADRES: EVRENCİK	

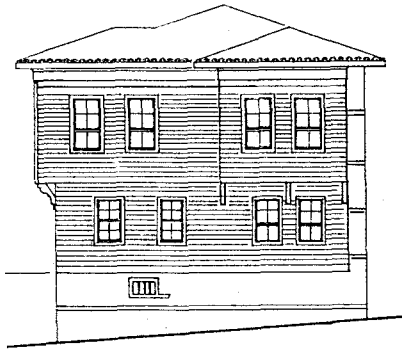
KONUM 1/1000

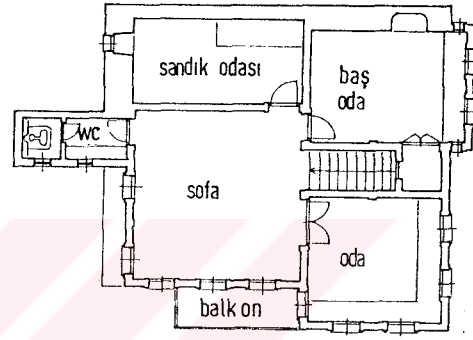
FOTOĞRAF

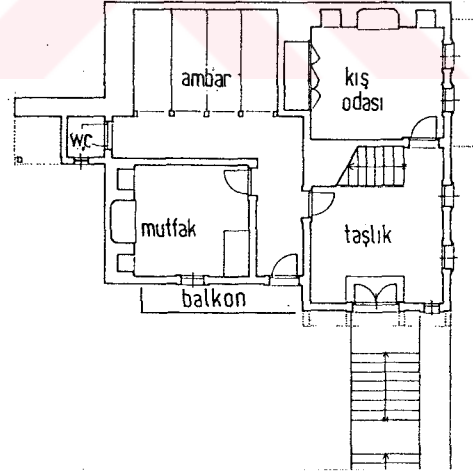
CEPHE 1/200

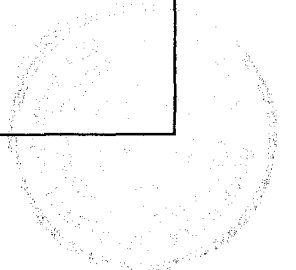
KAT PLANLARI 1/200

ÜST KAT PLANI

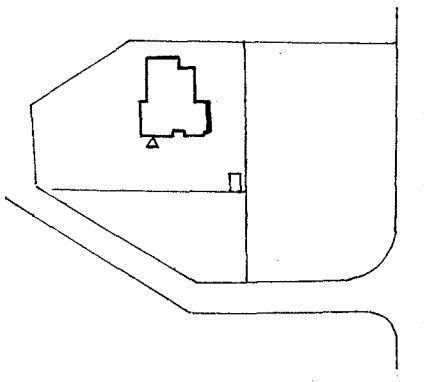

ZEMİN KAT PLANI

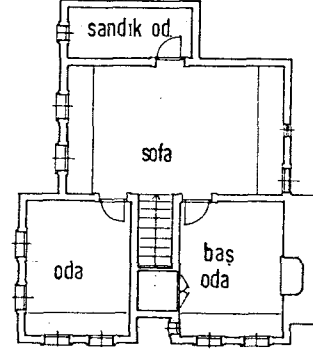

E.70	İL: KIRKLARELİ	İLÇE: VİZE	KÖY: EVRENCİK
	SAHİBİ: Hasan SAĞLAM	ADRES: Evrencik Köyü No:67	

KONUM 1/1000

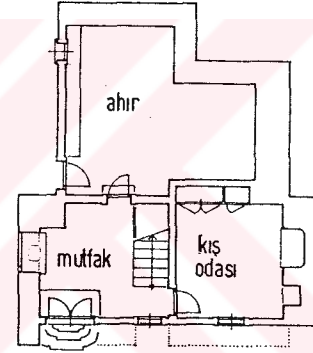

KAT PLANLARI 1/200

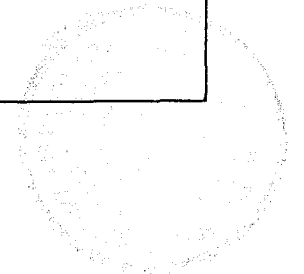
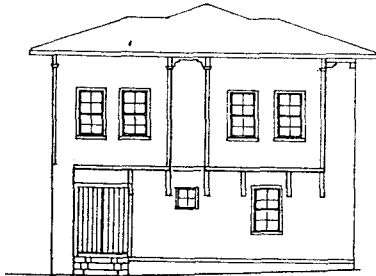
ÜST KAT PLANI

FOTOĞRAF

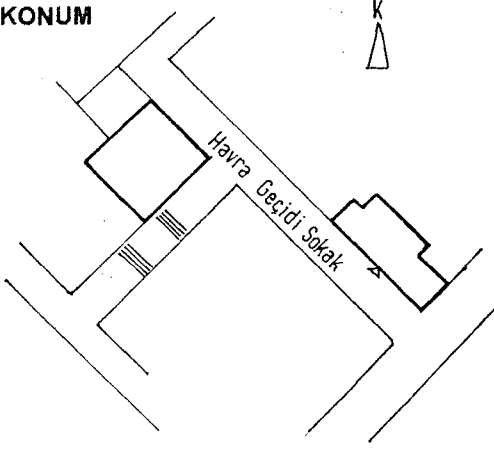
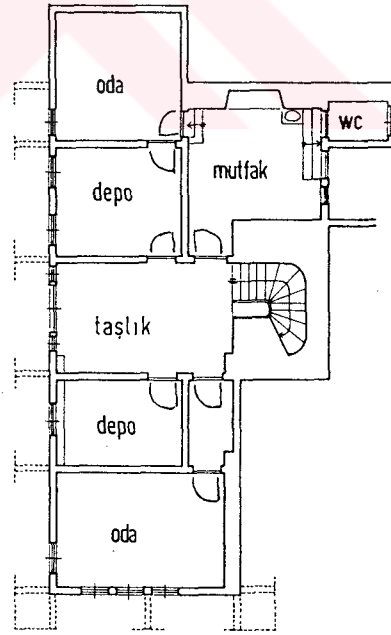
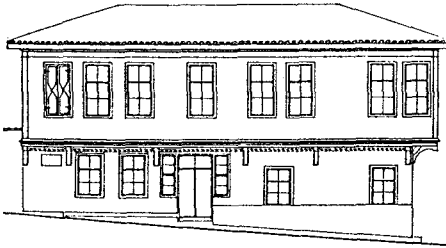

ZEMİN KAT PLANI

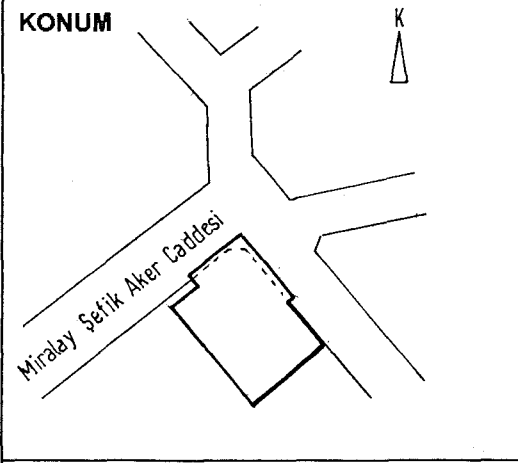
CEPHE 1/200

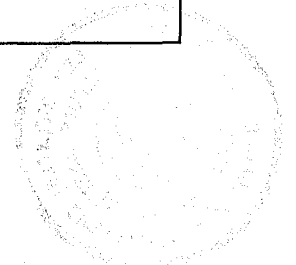
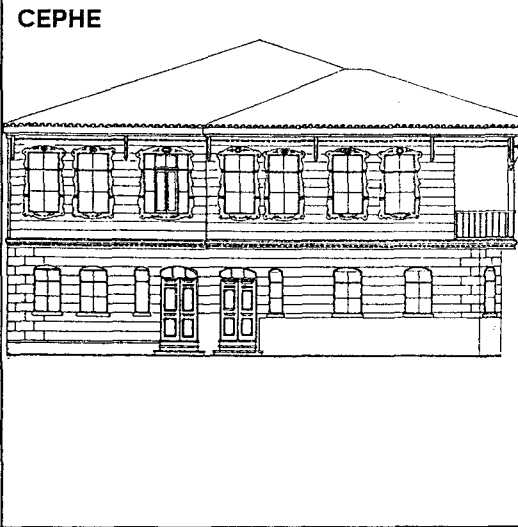
E.71	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA:
	SAHİBİ: Seniha DİKMEN	ADRES: Yazıcızade Mahallesi Havra Geçidi Sokak No:17	

KONUM**KAT PLANLARI** 1/200**FOTOĞRAF****CEPHE****ZEMİN KAT PLANI**

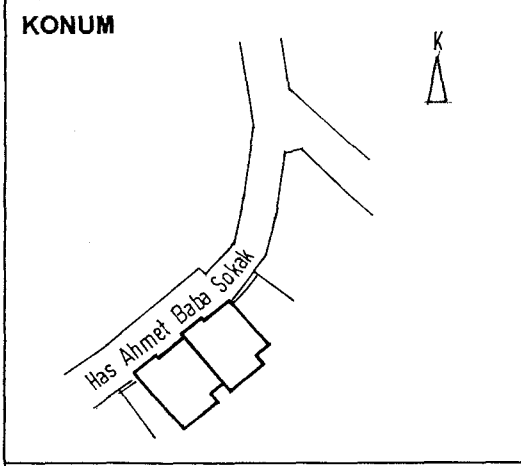
E.72	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA:
	SAHİBİ: Hasan BÖLÜKBAŞ	ADRES: Yazıcızade Mahallesi Miralay Şefik Aker Caddesi	

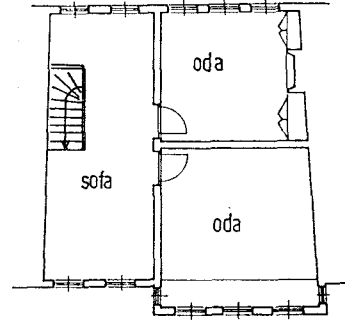
KAT PLANLARI

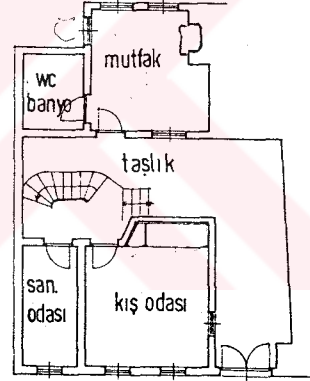
E.73	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA:
	SAHİBİ: Mehmet MUTLU	ADRES: Camii Kebir Mahallesi Has Ahmet Baba Sokak No:14	

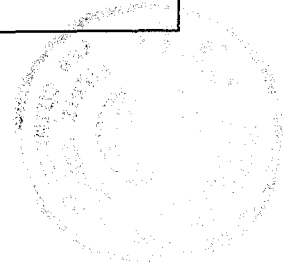
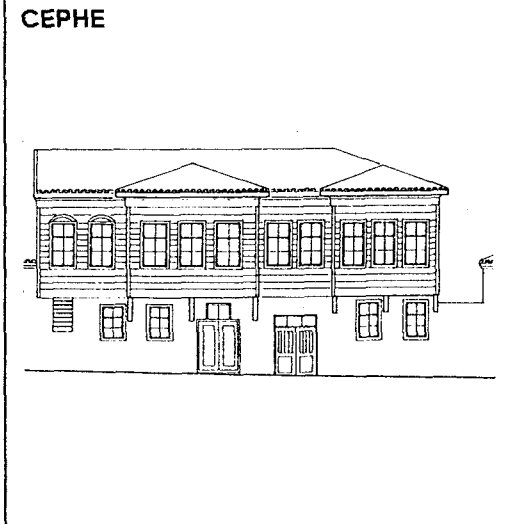
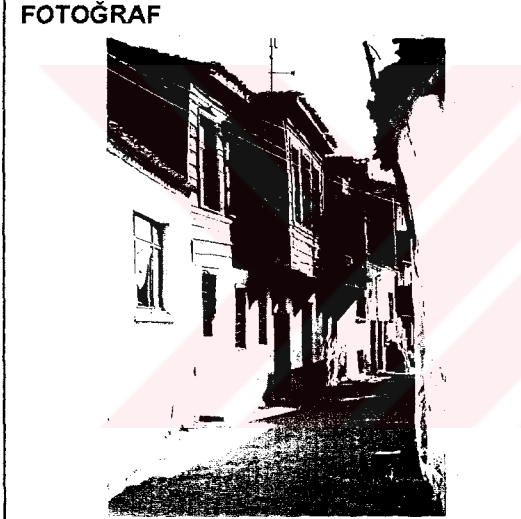
KAT PLANLARI 1/200

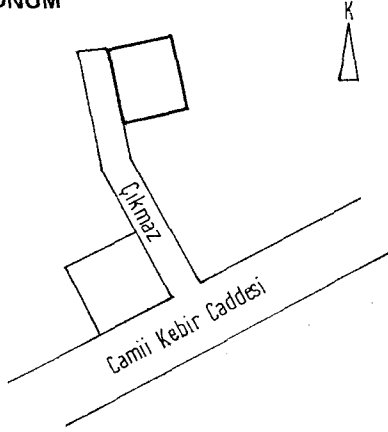
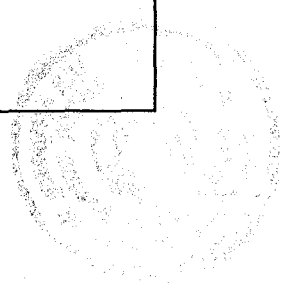
ÜST KAT PLANI

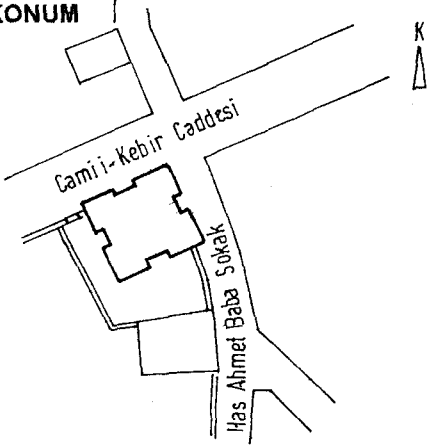
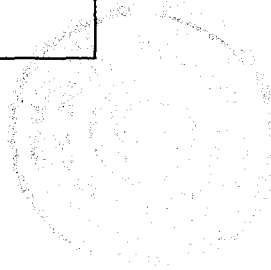
ZEMİN KAT PLANI

E.74	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA:
	SAHİBİ:	ADRES: Camii Kebir Mahallesi. Çıkmaz Sokak. No:7	

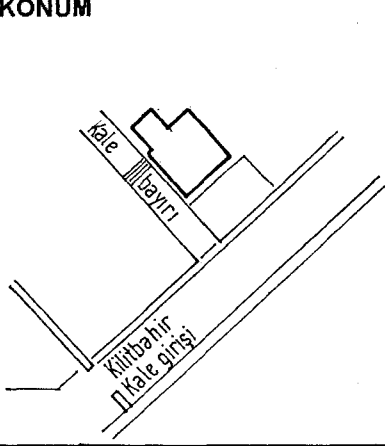
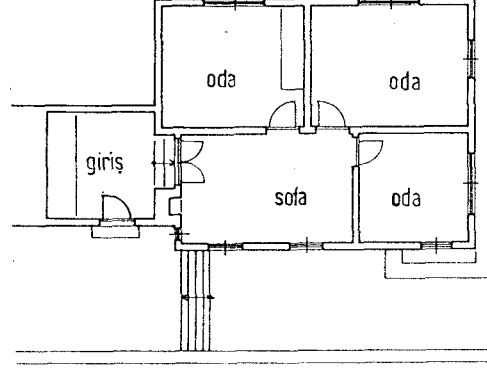
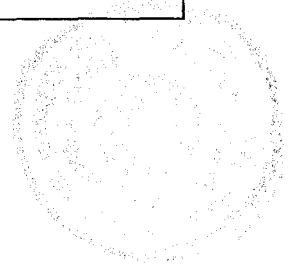
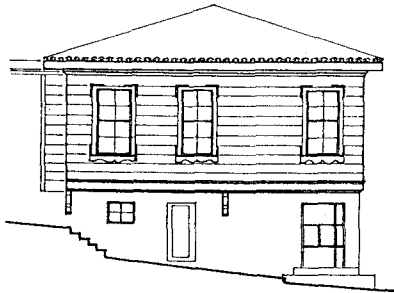
KONUM**KAT PLANLARI****FOTOĞRAF****CEPHE**

E.75	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA:
	SAHİBİ: Hüsamettin AŞ	ADRES: Camii Kebir Mahallesi. Camii Kebir Cad No:44	

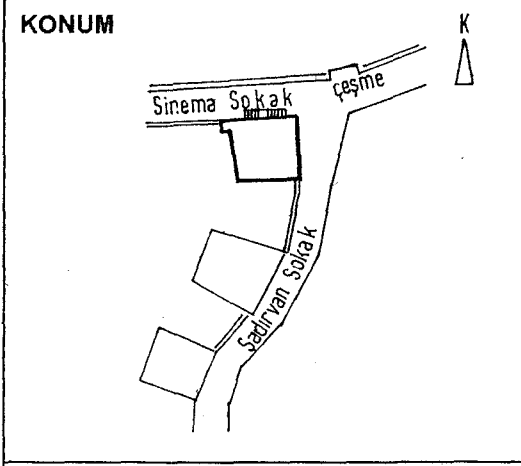
KONUM**KAT PLANLARI****FOTOĞRAF****CEPHE**

E.76	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA: KİLİTBAHİR
	SAHİBİ: Ali ARADIR	ADRES: Kale Bayırı No:7	

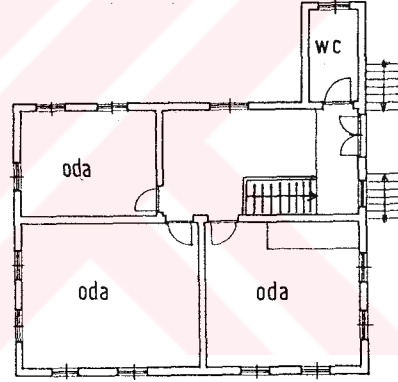
KONUM**KAT PLANLARI 1/200****ÜST KAT PLANI****FOTOĞRAF****CEPHE 1/200**

E.77	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA: KİLİTBAHİR
	SAHİBİ: Hikmet ÖZAY	ADRES: Sinema Sokak No:12	

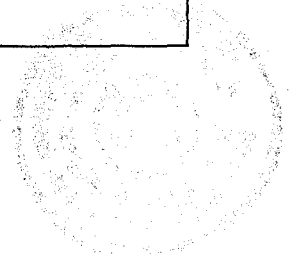
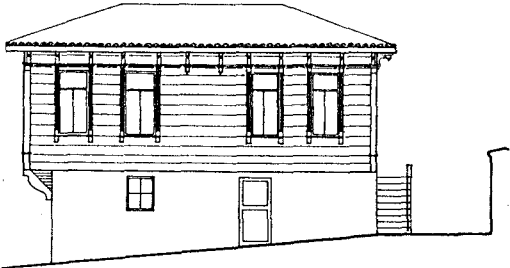
KAT PLANLARI 1/200

FOTOĞRAF

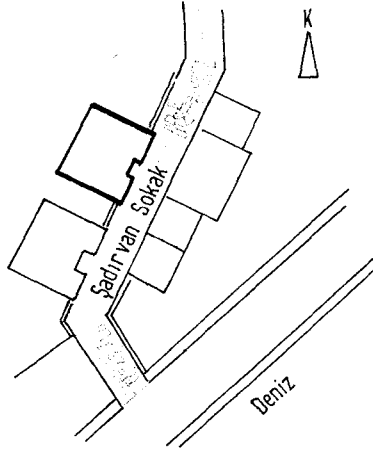
ÜST KAT PLANI

CEPHE 1/200

E.78	İL: ÇANAKKALE	İLÇE: GELİBOLU	KASABA: KİLİTBAHIR
	SAHİBİ:	ADRES: Şadırvan Sokak . No:3	

KONUM

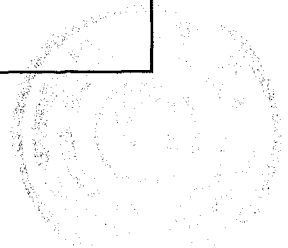
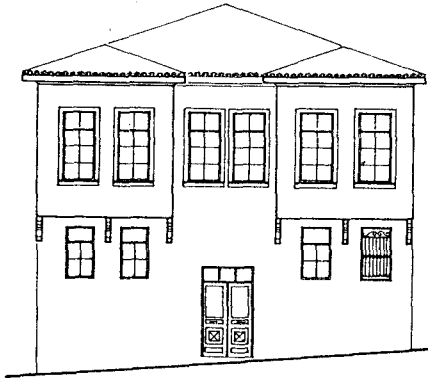

KAT PLANLARI

FOTOĞRAF

CEPHE

Edirne

Edirne

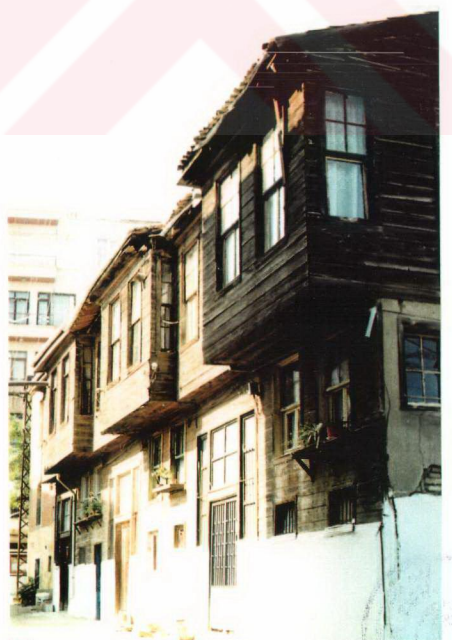
Tekirdağ

Tekirdağ

Tekirdağ

Tekirdağ

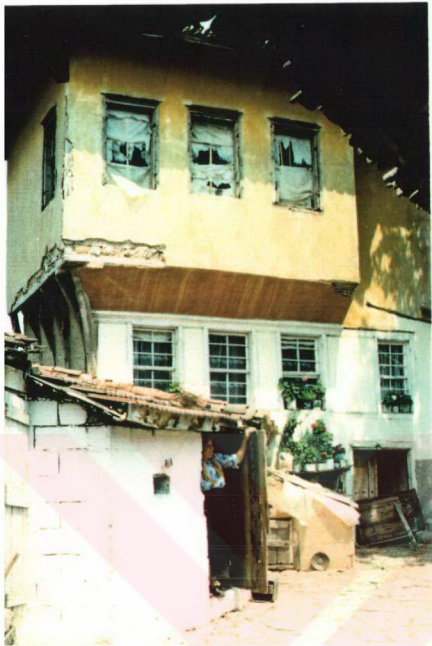

Kırklareli

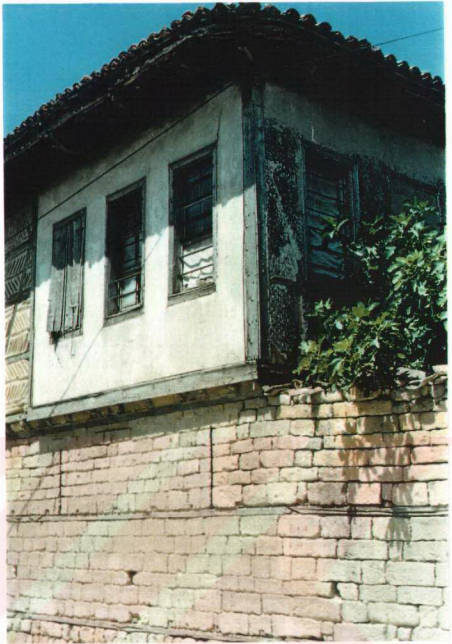

Kırklareli

Kaynarca

Kaynarca

Pınarhisar

Vize

Evrencik

Evrencik

Kilitbahir

Kilitbahir

Galikala

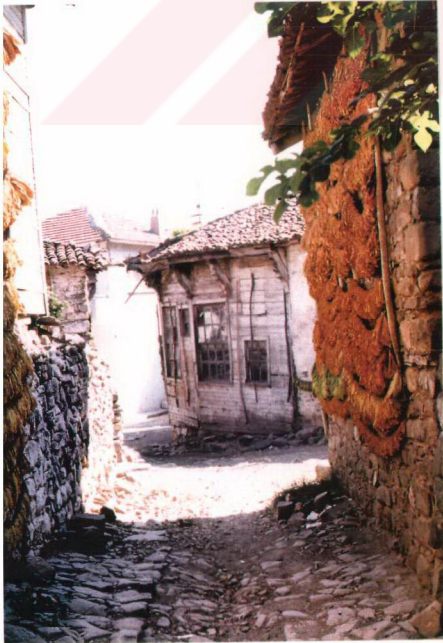
Galikala

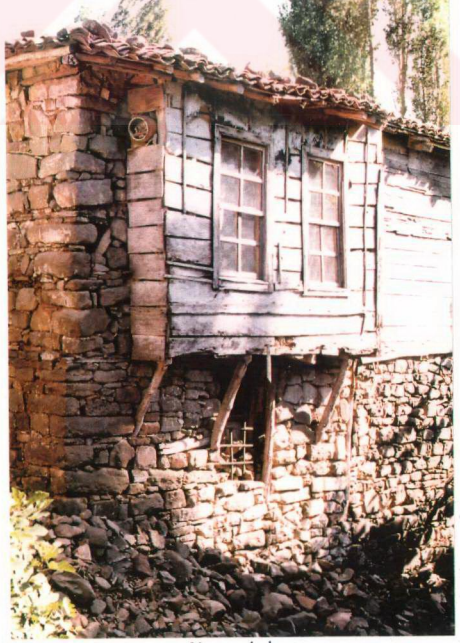
İğneada

Uçmakedere

Uçmakedere

Uçmakedere

ÖZGEÇMİŞ

Münevver DAĞGÜLÜ, 16 Kasım 1958 tarihinde Lüleburgaz'da doğdu. İlk öğrenimini Kocasinan İlk okulunda (1970), orta öğrenimini Lüleburgaz Ortaokulu (1973) ve Liseyi Lüleburgaz Lisesinde tamamladı. (1976). Aynı yıl İ.D.M.M.A. Mimarlık Bölümünü kazandı. Mimarlık Fakültesinden 1981 yılında mezun oldu. 1981 yılında yine aynı fakültenin Rölöve-Restorasyon Bölümünde yüksek lisansa başladı ve 1984 yılında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Yıldız Üniversitenin Yapı İşleri Daire Başkanlığında (Nisan 1985) çalışmaya başladı. Nisan 1986 da Mimari Tasarım Sorunları Bilim Dalına atandı. Halen aynı Bilim Dalında Araştırma Görevliliğini sürdürmektedir.

Y.T.Ü "Mimari Tasarım Sorunları Bilim Dalı"

Katıldığı dersler:

Temel Tasarım, Teknik Resim, Tasarım Geometri, Mimari Resim ve Bina Bilgisi I derslerinin ve seçme derslerin yürütülmesinde Öğretim Üye ve Elemanlarına yardımcı olmuştur. Mimari Proje I ve Mimari Proje 4 Atölye çalışmalarına katıldı.

Yayımları:

"Yıldız Sarayı -Selamlık Bahçesi". Y.T.Ü Yayını. Nisan 1993.

"Donatı Mekan İlişkisi" (Doç.Dr. Fikret Evcı ile birlikte). Türkiye'de Son On Yılda Toplu Konut Sempozyumu, Y.Ü . 13-15 Kasım, 1992.

"The Functional Reorganization of our Traditional Dwelling Architecture". (Doç.Dr. Fikret Evcı ve Ar .Gör. İ. Başak Dağgülü ile birlikte) Yapı ve Yaşam 92, Fuar ve Kongresi. 12 -17 Mayıs 1992, Bursa.

"Geleneksel Trakya Evleri Örneğinde, Geleneksel Mimarının Doğaya ve Çevreye Saygılı Yaklaşımı" (Prof. H. Demir Divanlıoğlu ve Ar. Gör. İ. Başak Dağgülü ile beraber). Yapı ve Yaşam 92, Fuar ve Kongresi, 12-17 Mayıs 1992, Bursa.

"Konut İçi Mekan Kurgusunda Esneklik ve Yeniden Düzenlenebilirlik Gereksinimi ve Taşıyıcı Sistem Seçimi" (Ar. Gör. İ. Başak Dağgülü ve Ar. Gör. Erol Lomlu ile beraber) Yapı ve Yaşam 92, Fuar ve Kongresi, 12-17 Mayıs 1992, Bursa.

Mesleki Çalışmaları:

"Ümraniye Belediye Başkanlığı Binası" (Prof. Ali Düzgün ve İ. Başak Dağgülü ile beraber)

"Fenerbahçe Spor Tesisleri -Hastane -Eğitim Yapıları Tasarımı" Kayışdağ. (Doç. Dr. Fikret Evcı ve Ar. Gör. İ. Başak Dağgülü ile birlikte)

